אונזער נייער פראיעקט פאר תל־השומר

A HAPPY NEW YEAR! ראש השנה נומער לשנה טובה תכתבו!

BIALYSTOKER STIMME

ביאַליסטאָקער שטימע

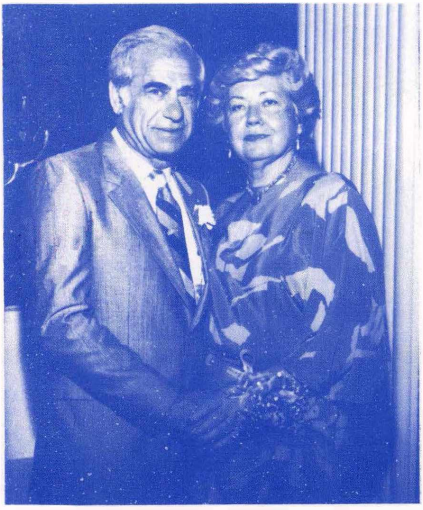
אָפיציעלער אָרגאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע

נומער 337 ▪ ראש השנה, תשמ״ו — ניו יאָרק, סעפטעמבער, 1985 ▪ 64־טער יאָרגאַנג

ביים פייערלעכן באַנקעט אין וואַלדאָרף אַסטאָריאַ
THE CEREMONIOUS PROGRAM AT WALDORF ASTORIA

דזשאזעף און סילוויא דאינעס
Joseph and Sylvia Dines

חנה און משה׳ל קרעמער
Hanna and Mike Kremer

אַרויסגעגעבן פון ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדווייַ, ניו יאָרק
דוד סאַהן ע״ה, גרינדער
רעדאַקציע־קאָלעגיום — איסאק ריבאַלאָווסקי, רעדאַקטאָר

Published by the Bialystoker Center, 228 East Broadway, New York City

Editorial Committee — Izaak Rybal, Editor

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

אינהאַלט

אונזער הילף פאַר מדינת ישראל
..... איסאַק ריבאַלאָווסקי 1
מאַקס ראַטנער באַקומט
וויכטיקע אויסצייכענונג..... 6
מיטינג פון באָארד אָוו דירעקטאָרס..... 8
פייערונג פאַר לואיס סילווער.....איסאַק ר. 11
מאַמע (ליד).....מערקע שבח 13
ביאַליסטאָקער משפחות..... 14
גאָלדענע חתונה ביי די גאָלדבערג׳ס.....א. פריינט 17
דער בית עולם „באַגניאָווקע״
געבראַכט אין אָרדענונג..... 20
די אַמאָליקע אידישע היימען
אויף יענער זייט ים.....י. שמולעוויטש 22
נייער אינטערעסאַנטער בוך פון
אַ נאַצי־קרבן..... 23
איינדרוקספולע אַזכרה ביי די
ביאַליסטאָקער־גראָדנער.....יצחק בלימעס 24
מיט דער שארית הפליטה
אין פילאַדעלפיע..... מאָריס בריימער 26
אַ גרויסער משכיל און תלמיד חכם.....זרח שווארץ 28
לכבוד ראש השנה (ליד).....פעני גוט 29
אַ באַזוך אין ביאַליסטאָק.....וואָלף פאַשקאָ 30
איינדרוקן פון אַ גאַסט פון פאַריז
אין ביאַליסטאָקער צענטער..... שלמה זאַבוסקי 32
וועג שלום עליכם איז געווען
אין ביאַליסטאָק..... יעקב מעלליער 33
ביי אונזערע לאַנדסלייט
אין אַרגענטינע..... יצחק צעסלער 34

פון אונזער אינסטיטוציע:

באַריכטן, מעלדונגען, טעטיקייטן..... 36
אונזערע פאַרלוסטן..... 37

CHANGE OF ADDRESS?

We ask all our friends and members to please notify us of any change of address. You will be saving us time and money.

Name.....

Old Address.....

New Address.....

Your attention to this matter will be greatly appreciated.

BIALYSTOKER HOME & INFIRMARY FOR THE AGED
228 East Broadway New York, N. Y. 10002

נייער מאָנומענטאַלער
ביאַליסטאָקער יזכור־בוך
צו באַקומען פאַר אַ רעדוצירטן פרייז

ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פון דער אומגעגענט קענען איצט באַקומען דעם נייעם גרויסן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך פאַר אַ רעדוצירטן פרייז. די אויסגאַבע, וואָס איז אַרויסגעגעבן געוואָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, האָט אַרויסגערופן אַ גרויסן אָפּקלאַנג אומעטום.

דער מאָנומענטאַלער ביאַליסטאָקער יזכור־בוך וואָס איז רעדאַגירט געוואָרן פון דעם באַקאַנטן שרייבער י. שמולעוויטש, אַנטהאַלט העכער 700 זייטן גרויסן פאָרמאַט, אין אידיש און ענגליש. דער ספר נעמט אַריין פיל צענדליקער אַרטיקלען, באַשרייבונגען, לידער און אַנדערעס, וועגן הונדערטער יאָרן פון אידישן לעבן אין ביאַליסטאָק און אומגעגענט. אַ גרויסער טייל פון דעם בוך איז געווידמעט די ליידן. אומקום און חורבן פון די אידן ביי היטלערן. דער בוך איז אויך באַגלייט מיט פיל בילדער.

כדי צו דערמעגלעכן, אַז דער גרויסער יזכור־בוך זאָל דערגייען צו אַלע לאַנדסלייט, האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק באַשלאָסן צו פאַרקויפן די קליינע צאָל נאָך פאַרבליבענע עקזעמפלאַרן פאַר אַ רעדוצירטן פרייז.

איר קענט איצט באַקומען דעם
מאָנומענטאַלן **ביאַליסטאָקער יזכור־בוך**
פאַר בלויז **25 דאָלאַר,**
מיט איבערשיקן דאָס צו אייך אַהיים.

צו באַקומען דעם ביאַליסטאָקער יזכור־בוך פאַר דעם רעדוצירטן פרייז פון בלויז 25 דאָלאַר (מיט איבערשיקן) דאַרף מען אַריינשיקן אַ טשעק אָדער מאָני אָרדער אויפן אַדרעס:

BIALYSTOKER CENTER Book-Committee
228 East Broadway, New York, N.Y. 10002

זייט אַזוי גוט און שיקט מיר דעם ביאַליסטאָקער יזכור־בוך. בייגעלייגט איז מיין טשעק אויף.....דאָלאַר.

Name.....

Address.....

City.....State.....

ביאַליסטאָקער שטימע

אפיציעלער ארגאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאפט אין אַמעריקע

נומער 337 ■ ערב ראש השנה, תשמ״ו — ניו יאָרק, סעפטעמבער 1985 ■ 64־טער יאָרגאַנג

אונזער הילף פאַר מדינת ישראל

פון איסאַק ריבאַלאָווסקי

געזעראל־סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפיטאַל

דאָס אידישע היימלאַנד אין אַ שוועבעל צייט

פון דעם ערשטן טאָג אָן וועט מדינת ישראל איז אָנטשטאַנען, אין מאי 1948, און אַזוי ביז איצט, מאַכט די מדינה די גאַנצע צייט דורך גרויסע שוועריקייטן. דאָס איז סאַי אויסערלעכע מאי אינערלעכע שוועריקייטן. פון איין זייט, איז די מדינה כסדר אַרומגערינגלט פון אַראַבישע לענדער, און די פאַרבייסענע פירער פון אַ צאָל אַראַבישע לענדער ווילן די גאַנצע צייט ניט אויפגעבן זייערע פלענער צו פאַרניכטן דאָס אידישע היימלאַנד. ישראל מוז די גאַנצע צייט אויסגעבן ריזיקע סומעס, אַ גרויסן טייל פון איר אַלגעמיינעם בודזשעט, כדי צו זיין אויף דער וואַך און אָפּצוהיטן די גאַנצקייט פון דער מדינה. עס איז ממש צו באַוואונדערן די פירער און די אידן אין ישראל בכלל ווי אַזוי מיט וויפל מוט זיי פאַרטיידיקן דאָס לאַנד, וואָס מיר האָבן עזעון אין די פינף אויפגעצוואונגענע מלחמות וואָס ישראל האָט דורכגעמאַכט אין אַזאַ קורצער צייט.

גלייכצייטיק האָט מדינת ישראל די גאַנצע צייט אומגעהויערע אינערלעכע שוועריקייטן, ביים בויען און אַנטוויקלען דאָס לאַנד — און דער עיקר ביים אויפנעמען און איינאַרדענען מאַסן געקומענע אַהינצו אידן. קיין שום לאַנד, אָפילו פון גרעסערע און רייכערע ווי ישראל, און אויך שוין אַלטע און איינגעפונדעוועטע, וואָלט ניט באַוויזן אַזאַ וואונדער. ווען ישראל איז געוואָרן אומאָפּהענגיק מיט העכער 37 יאָר צוריק, איז דאָס לאַנד דאָרט געווען איין גרויסע וויסטענישן וואָס איז פאַרנאַכלעסיקט געוואָרן אין משך פון פיל יאָרן דורך די טערקן, ענגלענדער און אַנדערע וואָס האָבן געהערשט אין יענעם טייל וועלט. ישראל האָט דערביבער געמוזט אַנהויבן אַלץ פונדאָמענטי, כדי צו פאַרוואַנדלען די וויסטענישן אין אַ בליענדע מדינה מיט פרעכטיקע וועגן, הייזער, שטעט און ישובים, וואָקסענדע פעלדער, שולן, קולטור, דערציאונג, שפיטאָלן, אינדוסטריע פלעצער און פיל, פיל אַנדערעס וואָס איז טאָקע דערגרייכט געוואָרן אין אַזאַ קורצער צייט.

איינע פון די גרויסע שוועריקייטן וואָס מדינת ישראל האָט געהאַט די גאַנצע צייט — און האָט אויך וויטער — איז געווען דאָס אויפנעמען די מאַסן אריינגעקומענע אידן פון פיל צענדליקער לענדער, פון פאַרשידענע טיילן וועלט. דאָך אָבער האָט ישראל דורכגעבראָכן אָט די שוועריקייטן, העכער אַנדערהאַלבן מיליאָן אריינגעקומענע אידן זיינען אויפגעאַרדנט געוואָרן צו אַ נייעם צופרידענעם לעבן. גאָר באַזונדערס איז דאָס געווען מיט הונדערטער טויזנטער געקומענע אידן פון די אַראַבישע לענדער און פון פאַרשידענע עפאָר־ערטער, וואָס זיינען אין דער מדינה געוואָרן פולבאַראכטיקע שפעפרישע בירגער אויף פאַרשידע געביטן. און אויב וואָלט ישראל אין פאַרלויף פון די 37 יאָר ניט דורכגעמאַכט פינף מלחמות און וואָלט דאָרט געקענט שאַפן אומגעשטערט און ניט דאַרפן אויסגעבן ריזיקע סומעס אויף פאַרטיידיקונג קענען די אַרומיקע שונאים, וואָלט די מדינה געווען פיל מערער און גרעסער ווי אויך בעסער אַנטוויקלט, וואָס עס וואָלט געווען דער בעסטער ביישפיל פאַר דער וועלט. און אָפילו מיט די שוועריקייטן איז די אידישע מדינה דער בעסטער ביישפיל פאַר צענדליקער אַנדערע אָפּגעשטאָנענע לענדער, ווי אַזוי מען קאָן און מען דאַרף בויען אַ נייעם צופרידענעם לעבן פאַר די בירגער.

גרייטקייט פון ביאַליסטאָקער אידן

אויב מדינת ישראל באַזייטיקט די גאַנצע צייט אַלע שוועריקייטן און גייט כסדר אָן מיט שאַפן און בויען אַזעלכע פאַרטיידיקן די זיכערקייט און גאַנצקייט פון דער מדינה, איז דאָס אַלץ אין אַ גרויסער מאָס אויך אַ דאַנק דער כסד־דיקער הילפסגרייטקייט פון אידן אין דער וועלט. באַזונדערס דאַרף דאָס געזאָגט ווערן וועגן דעם אַמעריקאַנער אידנטום, דער גרעסטער ישוב פון אונזער פאָלק, וואָס העלפט אומאויפהערלעך מיט גרויס טריישאפט דער אידישער מדינה.

מיר, די ביאַליסטאָקער אידן, זיינען אַ וויכטיקער טייל פון אָט דער הילפס־אַרבעט פאַר ישראל. אויב זאָגט מען ביאַליסטאָקער אידן, מיינט דאָס דער גרויסער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, אויף 228 איסט בראָדוויי, וואָס איז דער צענטער פון אַלע ביאַליסטאָקער אידן סאַי אין ניו יאָרק סאַי אויך אירבער אַמעריקע. צווישן אונזערע גרויסע און וויכטיקע טעטיקייטן, וואָס איז פאַר דער גוט באַקאַנטער פאָפּולערער היים פאַר עלטערע מענטשן און די אַקטיוויטעטן פאַר אונזערע לאַנדסלייט דורכן ביאַליסטאָקער צענטער, ווי אויך אונזער פאַרבינדונג און זיין אַקטיוון מיטן היגן און אַלגעמיינעם אידישן לעבן, פאַרנעמט אויך אַ זייער וויכטיקן פלאַץ אונזער הילפס־אַרבעט פאַר מדינת ישראל.

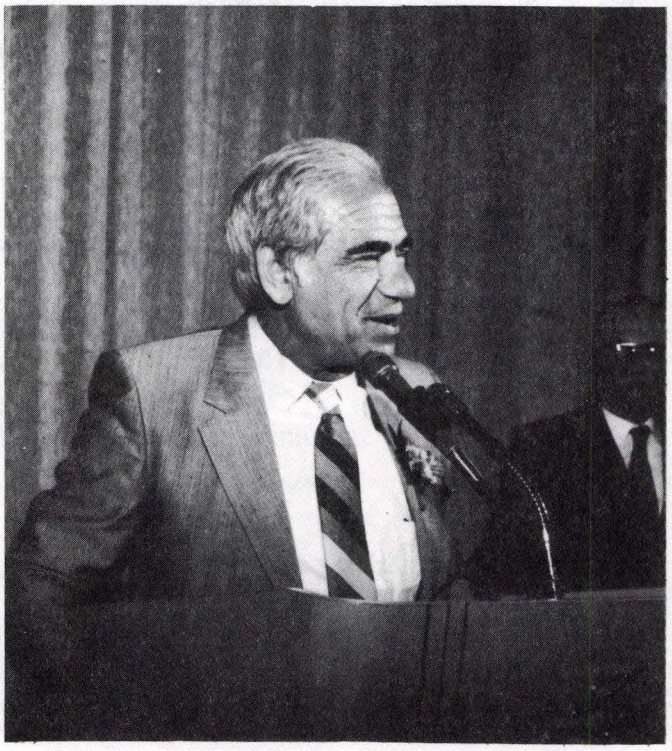
אין פאַרלויף פון אַלע יאָרן זינט מדינת ישראל איז אַנטשטאַנען, באַטייליקט זיך אונזער ביאַליסטאָקער צענטער — וואָס עס מיינט אונזערע טרייַע לאַנדסלייט — אין זאַמלען געלט דורך פאַרשידענע קאָמפּעינס און העלפן דער אידישער מדינה. מיר טוען דאָס אין פאַרבינדונג מיט אַנדערע גרויסע אידישע אַרגאַניזאַציעס, ווי אויך דורך אונז אַליין זעלבסטשטענדיק, עס מיינט דורך דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. און אויב מיר גרייכן יעדעס מאָל גוטע רעזולטאַטן, איז דאָס אין אַ גרויסער מאָס דערפאַר, ווייל דער ביאַליסטאָקער צענטער איז כסדר אַרומגערינגלט מיט אַ טרייַע מחנה לאַנדסלייט ווי אויך פרייַנט, וועלכע רופן זיך ווי געהערן אָפּ אויף אונזער רוף.

לאָמיר ביי דער געלעגנהייט דערמאָנען, אַז דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק איז געווען דער ערשטער,

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

דזשאָזעף דאַינעס Joseph Dines

משה׳ל קרעמער Mike Kremer

אַ דאַנק אונזערע טרייַע לאַנדסלייט און פילצאָליקע פריינט, צו שאַפן אין מדינת ישראל אַ זעלטענעם „שטעטל" וואָס פאַראייביקט אונזער חרובע אַלטע היים, וואָס איז פאַרניכטעט געוואָרן צוזאַמען מיט די דאָרטיקע טייערע אידן פון די נאַצישע רוצחים. מיר מיינען דאָ „קרית ביאַליסטאָק", וואָס איז ניט וויַיט פון תל־אָביב, איינע פון די ערשטע ישובים וואָס איז געשאַפן געוואָרן פון לאַנדסלייט צו פאַראייביקן זייער אַלטע היים, און וואָס איז זיך פונאַנדערגעוואָקסן אין אַ פרעכטיקע געגנט מיט אַ גרויסע צאָל איינוואוינער דאָרט. אָט דאָס שטעטל אין ישראל וואָס פאַראייביקט די אַמאָליקע אומפאַרגעסלעכע אידישע ביאַליסטאָק, איז אַ רעזולטאַט פון אַ וועלט־קאָנפערענץ פון אונזערע לאַנדסלייט, וואָס איז אין יאָר 1949 איינגעאָרדנט געוואָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער. דאָן זיינען געשאַפן געוואָרן די ערשטע הונדערט טויזנט דאָלאָר פאַר דעם צוועק.

און אַזוי איז אונזער הילף די גאַנצע צייט פאַר מדינת ישראל באַגלייט מיט טריישאַפט, און איבערגעגנקייט וואָס האָט אויך געהאָלפן שאַפן אַ צאָל אייגענע און וויכטיקע פראָיעקטן, וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער האָט געשאַפן אין ישראל אויף אַ זעלבסשטענדיקן אופן. אַזוי איז די גאַנצע צייט און אויך איצט ביים אָנהויב פון שאַפן אַ נייעם וויכטיקן פראָיעקט אין דעם גרויסן און גוט באַוואוסטן תל־השומר שפּיטאָל אין תל־אָביב, וואָס וועט געוויס זיין פון גרויסער נוצלעכער באַדייטונג פאַר דער אידישער מדינה.

דערגרייכונגען און נייע פראָיעקטן

כאָטש עס זיינען שוין פאַרביי עטלעכע חדשים זינט דער גרויסער און איינדרוקספולער פייערונג אין דעם אַריסטאָקראַטישן וואַלדאָרף אַסטאָריאַ האָטעל אין ניו יאָרק, וואָס איז פאַרגעקומען זונטיק בייטאָג, דעם 5טן מאַי, ה. י., זיינען מיר אָלע אָבער נאָך אונטערן איינדרוק פון דער דאָזיקער זייער געלונגענער אונטערנעמונג. מיר זיינען ביז גאָר צופרידן, אַז דער פייערלעכער באַנקעט ביי וועלכן עס זיינען באַערט געוואָרן די צוויי, חשובע וויצע־פרעזידענטן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, משה׳ל קרעמער מיט זיין פרוי חנה און דזשאָזעף דאינעס מיט זיין פרוי סילוויאַ, איז אַדורך אויף אַזאַ געלונגענעם אופן. אַ דאַנק דעם טאַקע וועט פאַר אונז זיין מעגלעך צו רעאַליזירן דעם וויכטיקן פלאַן און שאַפן דעם נייעם פראָיעקט אין תל־השומר שפּיטאָל.

לאָמיר אָבער פריער דערמאָנען די פריערדיקע פראָיעקטן וואָס זיינען, אויך אַ דאַנק ענלעכע אונטערנעמונגען, געשאַפן געוואָרן אין מדינת ישראל. איך האָב דאָ אין זינען דעם קינדער־גאָרטן (נוירסערי) וואָס איז מיט פינף יאָר צוריק געשאַפן געוואָרן אין כפר תבור, אויפן נאָמען פון איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי. דאָס גיט אַ מעגלעכקייט פאַר פרויען אין יענעם ישוב, וועלכע גייען צו דער אַרבעט, איבערצולאָזן זייערע קליינע קינדער דאָרט. נאָכדעם, אין יאָר 1981, איז אין זעלבן כפר־תבור געשאַפן געוואָרן אַ פיין אייגאָרדענטע קליניק מיט אַלע נויטיקע אייניכטונגען, אויפן נאָמען פון סעם און ראוז סאָלאָוש. מיט דריי יאָר צוריק ווידער, האָבן מיר מיט גרויס טריישאַפט געהאָלפן דעם תל השומר שפּיטאָל אין תל־אָביב.

בעת דער „מלחמה פון שלום" אין יוני 1982, ווען די ישראל אַרמיי איז אַריין קיין לבנון, איז דער פרעזידענט פון ביאַליסטאָקער צענטער, סעם סאָלאָוש, געווען אין ישראל. נאָך זיין צוריקקומען קיין ניו יאָרק און אויסהערנדיק זיין וויכטיקן באַריכט, האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער באַשלאָסן צו העלפן דער אידישער מדינה אויף אַ דרינגנדן אופן. אויף אונזער רוף האָבן זיך וואַרעם אָפגערופן די לאַנדסלייט און פריינט און עס איז געשאַפן געוואָרן די סומע פון הונדערט טויזנט דאָלאָר. עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז אין דאָזיקן „ביאַליסטאָקער עמוירדזשענסי קאַמפּיין פאַר ישראל" האָבן זיך אויף אַן אַקטיוון אופן אויך באַטייליקט אונזערע גוטע פריינט גראָדנער לאַנדסלייט, פון „קלוב גראָדנער פריינט". משה׳ל קרעמער, וועלכער איז וויצע־פרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, איז געווען טשערמאַן פון דעם ספּעציעלן קאַמפּיין־קאָמיטעט.

פאַר די געזאַמלטע געלטער אין דעם גיכן קאַמפּיין, וואָס איז דאָן דורכגעפירט געוואָרן זומער־צייט בעתדי גרויסע היצן, האָבן מיר אַ גרעסערע סומע איבערגעשיקט צום תל השומר שפּיטאָל וואו עס ווערן געהיילט פאַרוואונדעטע און קראַנקע

סאָלדאַטן פון דער העלדישער ישראל אַרמיי. נאָכדעם האָבן מיר גלייך, געהאָלפן איינקויפן צוויי ספּעציעלע „דיסקס" (וויכטיקע טיילן) פאַר דער קאַט־סקען אין דעם שפּיטאָל. נאָכדעם גלייך האָבן מיר איינגעקויפט, פאַר עטלעכע צוואַנציק טויזנט דאָלאַר, אַ מאָדערנעם אַמבולאַנס וואָס מיר האָבן איבערגעשיקט צום שפּיטאָל אין עפולה. דאָס אַלץ איז פון גרויס וויכטיקייט פאַר דער אידישער מדינה. פון די אַנדערע געלטער פון דעם „עמוירדזשענסי קאַמפּעיין" האָבן מיר איבערגעגעבן פאַר נאָך אַנדערע וויכטיקע צוועקן פאַר מדינת ישראל. צווישן דעם איז אויך געווען אַ נייער מאָדערנער קינדער־אינקובּעטאָר פאַרן תל השומר שפּיטאָל, וואָס איז געגעבן געוואָרן אַלס מתנה פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און קלוב גראָדנער פריינט. אויסער דעם, האָבן אויך איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי איבערגעגעבן אַ פערזענלעכע מתנה צום תל־השומר, אַ נייע מאָדערנע עקס־רעי מאַשין. אַן ענלעכע מתנה האָט שפּעטער אויך איבערגעגעבן דעם תל השומר דינה מעדוועדעוו, די קאַסירערין פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער.

דער ביאַליסטאָקער צענטער האָט אויך, צוזאַמען מיט די פריינט פון גראָדנער קלוב געהאָלפן איינאָרדענען, פון די געמיינזאַמע געלט־זאַמלונגען, אַ מאָדערנעם עס־זאַל אויף הר־גילאָ (לעבן ירושלים) פאַר ישראל סאָלדאַטן, וואָס עס איז אַן אָפּטיילונג פון דער „אַגודה למען החייל בישראל". גלייכצייטיק איז אויך, אין יאָר 1983, איינגעאָרדנט געוואָרן אַ מאָדערנע אָפּעראַציע אָפּטיילונג מיט אַלע געהעריקע אייניריכטונגען, אין דעם תל־השומר שפּיטאָל, אין תל אָביב.

ביים פייערלעכן באַנקעט אין וואָלדאָרף אַסטאָריאַ

דער פייערלעכער באַנקעט אין וואַלדאָרף אַסטאָריאַ, זונטיק בייטאָג דעם 5טן מאַי, ה.י. וואו מיר האָבן צוגעטיילט פאָרדינטן כבוד משה'ל קרעמער מיט זיין פרוי און דזשאָזעף דאינעס מיט זיין פרוי, איז אַדורך אין אַ זעלטענער געהויבענער שטימונג. עס איז געווען אַ פאַרגעניגן צו זען די הונדערטער יום־טובדיקע געסט און אונזערע פריינט, וועלכע זיינען געקומען צוטיילן כבוד די באַערטע. די שטימונג בייַ אַלע אָנוועזנדע איז געווען אַ גאָר פיינע.

רובין בינדלער, ערן־פרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, וועלכער איז אייניער פון די ערשטע בויער און טרייַע טורעס פאַר אונזער אינסטיטוציע, האָט געעפנט די גרויסע פייערונג. מר. בינדלער האָט,

דזשאָזעף און סילוויאַ דאַינעס מיט זייער משפּחה.

Joseph and Sylvia Dines With Their Family

די משפּחה פון משה'ל און חנה קרעמער.

The family of Mike And Hannah Kremer

רעכט, אויסגעדריקט גרויס צופרידנהייט פון די דערגרייכונגען פון ביאַליסטאָקער צענטער, און ער האָט שטאַרק געלויבט די פירער און טורעס פון דער אינסטיטוציע פאַר זייער טריישאַפט. ראַבאַי מאַקס פאָזנאַנסקי האָט אין וואַרעמע ווערטער באַגריסט דעם עולם און אַרויסגעהויבן די נויטן פאַר מדינה ישראל, וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער באַמיט זיך כסדר צו העלפן אויף וויפל דאָס איז נאָר מעגלעך. אַ קורצע און איינדרוקספולע באַגריסונג האָט געהאַלטן סעם סאָלאָזש, פרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער. ער האָט געערעט וועגן דער גרויסער הילף וואָס מיר טוען פאַר מדינת ישראל מיט וואָס אַלע ביאַליסטאָקער און פריינט דאַרפן זיין זייער שטאָלץ. מר. סאָלאָזש האָט צום סוף געזאָגט צו טאָן אַלץ,כדי צו העלפן וואָס גיכער פאַרווירקלעכן דעם נייעם פּראָיעקט פאַר תל השומר, וואָס איז פון באַזונדערס וויכטיקער באַדייטונג.

נאָכדעם האָט דער פאָרזאַמלטער עולם מיט גרויס אינטערעס אויסגעהערט די רעדע און באַגריסונג פון דר.משה מודעי, אַסיסטענט דירעקטאָר פון דעם שיבא מעדיקעל־צענטער ביים תל השומר שפּיטאָל, אין תל אָביב. ער האָט אין האַרציקע ווערטער באַדאַנקט דעם ביאַליסטאָקער צענטער, מיט זיינע פילצאָליקע מיטגלידער און פריינט, פאַר דער גרויסער הילפס־גרייטקייט וואָס ווערט אַרויסגעוויזן פאַר ישראל בפרט. דר. מודעי, וועלכער איז ספּעציעל געקומען צופליען פון ישראל צו דעם באַנקעט אין וואַלדאָרף אַסטאָריאַ, האָט מיט געניע ציפערן און פאַקטן געשילדערט די גרויסע נוצלעכע אַרבעט וואָס ווערט געטאָן אין דעם תל השומר שפּיטאָל פאַר פאַרוואונדעטע ישראל־סאָלדאַטן ווי אויך פאַר אַנדערע. דער שפּיטאָל האָט אַרום 1.200 בעטן וואו עס ווערן יערלעך געהיילט איבער הונדערט טויזנט פאַציענטן. העכער 400 טויזנט קראַנקע באַקומען מעדיצינישע און קאַנסולטאַטיווע הילף אין די אַמבולאַטאָריעס פון דעם שפּיאָל. דאָס אַלץ איז מעגלעך צו דערגרייכן — האָט דר. מודעי געזאָגט — אַ דאַנק אַזעלכע גוטע פריינט און שטיצערס ווי עס זיינען די ביאַליסטאָקער און אַנדערע ענלעכע אידן מיט די מיטגלידער פון „קלוב גראָדנער פריינט". דר. מודעי האָט געדאַנקט צו העלפן וואָס גיכער פאַרענדיקן דעם נייעם פּראָיעקט וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער האָט אונטערגענומען און וואָס איז פון גרויסער וויכטיקייט. אין תל השומר שפּיטאָל און אין מדינת ישראל בכלל, האָט ער פאַרענדיקט, ווייסן מען זייער גוט ווי דאָס אָפּצושאַצן.

באַלד נאָכדעם האָב איך געמאַכט דעם אַפּיל אויף וואָס דער

אַלגעמיינער עולם בייַ דער פּייערונג
General Public at the Celebration.

עולם האָט זיך אַפּגערופן זייער ווארעם מיט ביישטייערונגען. איך בין ממש געווען געירט ווי אַזוי אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט ווי אויך די גראָדנער און אָנווועזנדע פריינט, האָבן מיט ווארעמקייט זיך אָפּגערופן אויף מיין אַפּיל. דאָס טאַקע וועט אונז געבן אַ מעגלעכקייט צו פאַרווירקלעכן דעם נייעם פּראָיעקט אין תל השומר אין אַ קורצער צייט. איך בין באַוונדערעס געווען געירט, און איך בין זיכער אַז אַזוי איז אויך געווען מיט אַנדערע, פון דעם ווארעמען אָפּרוף פון אונזער חשובן פּרעזידענט סעם סאָלאַזש. ניט בלויז האָט ער צוגעטראָגן אַ פיינע ביישטייערונג, אין זיין נאָמען און אין נאָמען פון זיין פרוי ראָוז, נאָר ער האָט אויך געבראַכט מיט זיך און צוגעטראָגן פיינע ביישטייערונגען פון זיינע פריינט און ביזנעס־פאַרבינדעטע. מען האָט בייַ דעם באַנקעט אויף אַ פייערלעכן אופן דורכגעפירט דעם געבורטסטאָג פון סעם סאָלאַזש מיט אַריינברענגען און צעשניידן אַ גרויסן געשמאַקן קעיק, מיט אָנצינדן ליכטלער און פאַסיקן געזאַנג.

אונזער נייער פּראָיעקט

אַ געהויבענע שטימונג און פיל פייערלעכקייט צום באַנקעט האָט צוגעגעבן דער באַוואוסטער חזן און גוטער פריינט פון דעם בייַאַליסטאָקער צענטער, חזן סאָל זים. ער האָט געזונגען ספּעציעלע צוגעפאַסטע לידער וואָס האָט שטאַרק אויסגענומען ביים עולם, באַגלייט פון זיינעם אַן אָרקעסטער. אָלע אָנווועזנדע האָבן מיט ווארעמקייט באַדאַנקט דעם באַליבטן חזן און פאָלקס־זינגער.

אַ פייערלעכער מאָמענט בייַ דער גרויסער אונטערנעמונג איז אויך געווען ווען מרס. ראָוז סאָלאַזש האָט פרעזענטירט אַן איינדרוקספולן פלאַק צו דזשאָן מאינעס און זיין פרוי סילוויאַ, און ווען מרס מאַלי ריבּאַלאָווסקי האָט אַן ענלעכן פלאַק צוגעטראָגן צו משה׳ל קרעמער מיט זיין פרוי חנה. עס איז, אגב, אַרויסגעבראַכט געווארן גרויס לויב און אַנערקענונג צו מאַלי ריבּאַלאָווסקי (מיין ליבע פרוי) פאַר די גרויסע אָנשטרענגונגען, וואָס זי האָט געמאַכט און אַוועקגעבן פיל צייט בייַם העלפן אָרגאַניזירן און דורכפירן דעם פייערלעכן באַנקעט. מאַלי האָט אַוועקגעגעבן פיל טעג און אויך שלאָפלאָזע נעכט בייַם צוגרייטן ווי געהעריק די זיך־פלעצער פאַר די הונדערטער געסט, די ליסטעס פון די באַטייליקטע א. ד. ג. פון וואָס אַלע זיינען טאַקע געווען צופרידן.

פאַר מיר פערזענלעך איז געווען אַ גרויסער פאַרגניגן אויסצודריקן אַ יישר־כוח און פאַרדינטע דאַנקבאַרקייט צו אַלע פירער און אַקטיוע טוער פון דעם בייַאַליסטאָקער צענטער, פאַר זייער טרייהייט בייַם העלפן אָרגאַניזירן און דורכפירן די גרויסע און פייערלעכע אונטערנעמונג. איך וויל דאָס אויך טאָן דורך דעם וועג, וויל אַ דאַנק דער טריישאַפט פון די טוער פון אונזער אָרגאַניזאַציע, איז דערגרייכט געווארן אַזאַ דערפאָלג. אָלע אָנווועזנדע בייַ דעם יום־טוב, האָבן דאָס וויי געהעריק אָפּגעשאַצט.

אַ גאָר באַזונדערן דאַנק און אויסדרוק פון אַנערגענונג קומט דעם פריינט סאָל קרים, פאַרזיצער פון באָאַרד אוו דירעקטאָרס; און מרס. ראוז סאָלאַזש, וועלכע איז אַ טראָסטי פון אונזער גרויסער אינסטיטוציע, פאַר אַרויסווייזן גרויס איבערגעבנקייט און געבן פיל אנשטרענגונגען, בייַם העלפן צוגרייטן די פייערונג.

דער נייער פּראָיעקט וואָס דער בייַאַליסטאָקער צענטער האָלט איצט בייַם דערגרייכן פאַרן תל השומר שפּיטאָל אין תל אביב — צוזאַמען מיט דעם „קלוב גראָדנער פריינט״ — איז אַ רעזולטאַט פון אַ באַזונדער פון אונזער גוטן פריינט דזשעיקאָב בערגן, מיט זיין פרוי קריינדל, אין מדינת ישראל. מר. בערגן איז אַיינער פון די טראָסטיס פון אונזער בייַאַליסטאָקער צענטער. זייענדיק אויף אַ באַזונדער אין ישראל אין יאָר 1984 איז דאָס פּאָרל דאָרט אויך געווען אין תל השומר שפּיטאָל, וואו עס זיינען שוין איינגעאָרדנט געווארן אַ צאָל פּראָיעקטן פון דעם בייַאַליסטאָקער צענטער. דאָס פּאָרל איז אויך באַגעגנט געווארן און געהאַט אַ שמועס מיט דר. משה מודעי. אין דער זעלבער צייט האָבן די בערגענס אויך דאָרט געזען וויי אַזוי צוריקגעשטאַנענע קראַנקע אידישע קינדער וועלן געהאַלטן אין קליינע באַראַקן וואָס איז געבליבן נאָך פון דער צייט פון די ענגלענדער, און וואָס איז וויי ניט פאַסיק פאַר דער איצטיקער צייט. דר. מודעי האָט אויסגעדריקט דעם וואונטש, אַז ווען וועט מר, בערגן מיט זיין פרוי וועלן צוריקקומען קיין ניו יאָרק, זאָלן זיי וועגן דעם איבערגעבן די פירער פון דעם בייַאַליסטאָקער צענטער.

אָט אַזוי איז אַנטשטאַנען דער פלאַן פון נייעם פּראָיעקט. ווען יעקב בערגן מיט זיין פרוי זיינען צוריקקגעקומען קיין ניו יאָרק און וועגן דעם באַריכטעט פאַר דער אָנפּירערשאַפט פונעם בייַאַליסטאָקער צענטער, איז גלייך באַשלאָסן געווארן צו זאַמלען געהעריקע פאָנדן צווישן די מיטגלידער און פריינט און העלפן בויען, ביים תל השומר, אַ פאַסיקע געבייַדע מיט אַלע געהעריקע און נויטיקע מאָדערנע אייניריכטונגען, פאַר צוריקגעשטאַנענע־קראַנקע קינדער. עס איז אויך באַשלאָסן

געווארן, אַז דער דאָזיקער נייער פּראָיעקט וואָס וועט קאָסטן ביי הונדערט טויזנט דאָלאַר, זאָל זיין אַן אויסדרוק פון דאַנקבאַרקייט און טראָגן דעם נאָמען פון די צוויי ויצע־פּרעזידענטן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער מיט זייערע פרויען, משה׳ל און חנה קרעמער און יוסף און סילוויאַ דעינעס, פאַר זייער טריישאַפט און איבערגעגעבענער טעטיקייט אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער און פאַר אַלע צוועקן וואָס ווערן אָנגעפירט.

די באַפרייטע און באַפרייער

ביז גאָר רירענד איז געווען דער אַרויסטריט פון דזשאַזעף דאַינעס און משה׳ל קרעמער. ביידע האָבן זיי אין ווארעמע ווערטער באַדאַנקט פאַר דעם כבוד וואָס ווערט צוגעטיילט זיי און זייערע ליבע פרויען. מר. דאינעס וועלכער איז אַן אַמעריקאַנער געבוירענער האָט דערציילט, אַז כאָטש ער איז קיינמאָל ניט געווען אין ביאַליסטאָק איז אָבער דער גייסט פון דער אידישער ביאַליסטאָק אים נאָענט און טייער. אָט דעם גייסט האָט ער אינגעזאַפּט אין זיך אין זיין קינדהייט אין דערהיים ביי זיינע עלטערן און דערפאַר אויך, איז איצט אים אַזוי נאָענט און טייער דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. דזשאָזעף דאינעס האָט אויך דערציילט ווען דעם ווי אַזוי ער איז, אַלס סאָלדאַט אין דער אַמעריקאַנער אַרמיי, אַריין ביים סוף פון דער מלחמה אין די נאַצישע פאַרניכטונגס־לאַגערן און געהאָלפן באַפרייען די שוואר געפייניקטע אידן און אַנדערע. פאַר אים איז אַ ספּעציעלער כבוד צו זיין איינער פון די צוויי באַערטע, צוזאַמען מיט משה׳ל קרעמער און זיין פרוי, וועלכע האָבן דורכגעמאַכט פיל ליידן ביי די היטלעריסטן.

די פייערונג דעם 5 טן מאַי איז פאָרגעקומען דעם זעלבן טאָג וועז פרעזידענט רעיגען האָט באַזוכט דעם בית־עלמין אין ביטבורג, דייטשלאַנד, וואו עס זיינען אויך די קברים פון אַרום פופציק עס. עס־לייט. ווי באַקאַנט, האָט דער דאָזיקער באַזוך פון דעם פרעזידענט אַרויסגערופן אַ שטאַרקן פּראָטעסט אין אַמעריקע און אין דער וועלט. אין זיין קורצער איינדרוקספולער רעדע פאַרן עולם האָט טאַקע משה׳ל קרעמער אויך אויגעדריקט זיין פּראָטעסט קעגן דעם. אַלס איינער וואָס איז באַפרייט געווארן פון די ליידן ביי נאַצישע מערדערס, דורך דער אַמעריקאַנער אַרמיי צווישן וועלכע עס איז אויך געווען דזשאָזעף דאינעס, האָט קרעמער גערעדט ממש מיט טרערן אין זיינע אויגן וועגן דעם. מאַכנדיק אַ חשבון וועגן די אידישע ליידן און אומקום ביי היטלערן האָט ער אַרויסגעבראַכט דעם ווייטאָג פון אידן צוליב דעם, וואָס געווייסע כוחות ווילן אַזוי גיך פאַרגעסן וואָס עס איז געווען. מיר, אידן, האָט קרעמער געזאָגט, דאַרפן זיך דעריבער האַלטן צוזאַמען און קעגנזייטיק זיך העלפן. דאָס איז אַזונדערס אין פאַרבינדונג מיט מדינת ישראל, אידן דאַרפן טאָן אַלץ, כדי צו העלפן דער באַדראָטער אידישער מדינה.

ביז גאָר רירענד איז געווען דער אַרויסטריט, אין וואַרעמע ווערטער און מיט באַסיקן פאַרלייענען, פון די קינדער און אייניקלעך פון משה׳ל און חנה קרעמער און פון דזשאָזעף און סילוויאַ דאינעס. דער גרויסער פאַרזאַמלטער עולם ביי די יום־טוב׳דיקע געדעקטע טישן האָט מיט גרויס וואַרעמקייט באַדאַנקט די קינדער און אייניקלעך פון די קרעמערס און דאינעס׳עס פאַר זייער האַציקן בייטראָג צו דעם פייערלעכן נאָכמיטאָג, וואָס האָט אויף אַלעמען איבערגעלאָזט אַן אומפאַרגעסלעכן איינדרוק.

יאָ, מיר, די פירער און טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, זיינען שטאָלץ מיט אונזערע פילצאָליקע מיטגלידער און פריינט, וועלכע ווייזן אַרויס פיל טריישאַפט און הילפס־גרייטקייט פאַר די פּראָיעקטן וואָס מיר שאַפן אין דער אידישער מדינה. מיר זיינען צופרידן, אַז דאָס איינאַרדענען דעם נייעם וויכטיקן

דזשאָזעף און סילוויאַ דאַינעס מיט פרייַנט און משפּחה.
Joseph and Sylvia Dines wit friends and family.

פּראָיעקט אין תל השומר שפּיטאָל אין תל אַביב, אויף די נעמען פון משה׳ל און חנה קרעמער און דזשאָזעף און סילוויאַ דאינעס, וועט אין קורצן דורכגעפירט ווערן מיט. דערפלאָג. מיר זיינען זיכער, אַז אויך אונזערע ווייטערדיקע פּראָיעקטן פאַר דער אידישער מדינה, פאַר אידישע צוועקן בכלל און פאַר אונזערע לאַנדסלייט, וועלן דערגרייכט ווערן מיט דערפאָלג.

אַ האַרציקן דאַנק אַייך אַלעמען פאַר דעם וואַרעמען אָפּרוף. זייט געזונט, האָט פיל נחת אין אייערע משפּחות.

לשנה טובה תכתבו!

הערמאַן שוואַרץ, מאַכט אַ ברכה איבער דער חלה.
Herman Schwartz makes hamotzi over the challah.

מאַקס ראַטנער באַקומט „פּיאָנער" אויסצייכענונג פון „היים צענטער" פאַר זיינע וויכטיקע אויפטוען

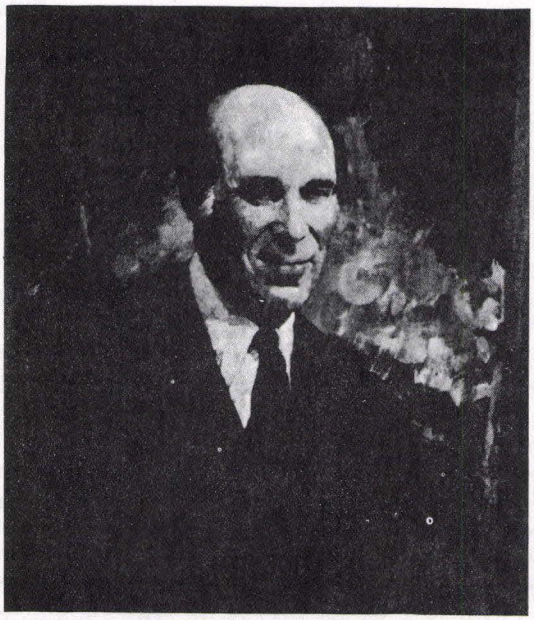
דער חשובער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן און פֿראָמינענטער אינדוסטריאַליסט מאַקס ראַטנער, וועלכער איז אויך גוט באַקאַנט מיט זיינע וויכטיקע טעטיקייטן פאַר כלל ישׂראל און מדינת ישׂראל, איז לעצטנס אויסגעצייכנט געוואָרן מיט אַ וויכטיקער אַנערקענונג, אין זיין היים־שטאָט קליוולאַנד, אָהאיאָ. ער איז נעמלעך דער ערשטער (פּיאָנער) צו באַקומען די דאָזיקע אויסצייכענונג וואָס איז געשאַפן געוואָרן מיט אַ קורצער צייט צוריק. די אַנערקענונג איז מר. ראַטנערן צוגעטיילט געוואָרן פון דער הויפט־אָנפּירערשאַפט פון דעם „היים צענטער".

די דאָזיקע פּיאָנערן־אַנערקענונג איז אַ פאַרבינדונגס־טייל צו דעם „האָל פון באַרימטע". די דאָזיקע נייע הויכע אַנערקענונגס־אויסצייכענונג איז איינגעפּירט געוואָרן ערשט מיט אַ יאָר צוריק בײַ דער גרויסער נאַציאָנאַלער אויסשטעלונג, אין קליוולאַנד. דער „האָל פון באַרימטע" אַנערקענט און גיט געהעריקע אויסצייכענונגען צו מענער און פרויען, וועלכע האָבן געמאַכט וויכטיקע בײַטראָגן לעצטנס צו דעם „היים־צענטער" אינדוסטריע. די נייע „פּיאָנערן־אויסצייכענונג" איז איינגעפּירט געוואָרן צו באַערן און צוטיילן כבוד צו די יעניקע צווישן די גרינדערס פון אַלגעמיינעם איינצעל־פאַרקויף (ריטייל).

די יעניקע וואָס ווערן איינגעשלאָסן אַלס אויסגעצייכנטע אין דעם „האָל פון באָרימטע", פון דעם „היים־צענטער", ווערן אויסגעקליבן פון דעם פירערשאַפט־קאָנסיל. דאָס מיינט, אַז די צוגעטיילטע צו דער קערפערשאַפט ווערן געווייזלט אויף אַ געהיימען אופן מיט פאַרמאַכטע באַלאָטס. דאָקאָגן ווערן צו אויסגעצייכנטע אַלס „פּיאָנערן־אַנערקענטע", ווי דאָס איז איצט מיט מאַקס ראַטנער, אויסגעקליבן פון דער ספּעציעלער סטירינג קאָמיטע בײַם קאָנסיל.

בײַם מעלדן וועגן דעם, אַז מר. ראַטנער באַקומט דער ערשטער די „פּיאָנערן־אויסצייכענונג" איז גלייכצייטיק באַקאַנט געוואָרן, אַז דער חשובער יובליאַר איז 76 יאָר. עס איז אויך פאַרעפענטלעכט געוואָרן, אַז ער שטאַמט פון ביאַליסטאָק און אַז ער איז אייגנער פון ניין (9) קינדער אין זיין משפּחה. די משפּחה איז געקומען קיין אַמעריקע מיט אַרום זעכציק יאָר צוריק, קורץ נאָך דער ערשטער וועלט־מלחמה, וועו מאַקס איז געווען אַ יונגער בחור. זיי זיינען געקומען אַהערצו צו זיינע צוויי עלטערע ברידער, וועלכע זיינען שוין דאָ געווען פון פריער. מען דאַרף דערמאָנען, אַז זייערע טאַטע־מאַמע, משה און פּעשע ראַטנער, וואָס זיינען געווען האַרציקע אידישע פאַלקס־מענטשן, האָבן געטאָן אַלץ כדי צו דערציען זייערע קינדער מיט ליבע און צוגעבונדנקייט צו אידישקייט און צו טאָן בכלל גוטס פאַר מענטשן.

קומענדיק דאָ אין אַמעריקע מיט יאָרן צוריק, האָבן די ראַטנער־ברידער געעפנט אַ קליינעם פלאַץ פון פאַרקויפן האָלץ, וואָס זיי האָבן אין יענער צייט אַ נאָמען געגעבן „פאַרעסט סיטי". מאַקס ראַטנער האָט געלערנט אין די אָוונטן און בײַטאָג פלעגט ער אַרבעטן זייער שוואָר, כדי צו קאָנען גרייכן זיין ציל. אַזוי איז אויך געווען מיט די אַנדערע ברידער. שפּעטער, אין סוף צוואַנציקער יאָרן וועו עס איז געווען דער גרויסער עקאָנאָמישער קריזיס, אין אַמעריקע, האָט די ראַטנער־משפּחה געטאָן אַלץ, כדי אויפצוהאַלטן זייער האָלץ־אונטערנעמונג. כדי אַרויסצורופן דעם איינדרוק בײַ אַרומיקע אַז זייערע ביזנעס

מאַקס ראַטנער *Max Ratner*

גייען־אָן מיט דערפאָלג, זיינען די ראַטנער־ברידער אַרומגעפאָרן מיט אַ וואָגן און פערד אין די שנייען און קעלט מיט האָלץ, עס זאָל הייסן אַז זייערע געשעפטן האָבן געגונג קאָסטימער.

נאָכדעם ווי די דעפּרעשאָן איז אַריבער, האָט די ראַטנער־משפּחה אָנגעהויבן אויפקויפן, אין קליוולאַנד, בײַ פאַרשידענע מענטשן באָדעון דורך אָפּצאָלן פאַר דעם יענעמס שטייערן. דער דאָזיקער באָדעון (לאָטס) ווידער, צוזאַמען מיט נויטיקן מאַטעריאַל, איז געגעבן געוואָרן צו קאָנטראַקטאָרס, וועלכע האָבן באַצאָלט דער ראַטנער־קאָמפּאַני דעם באַטרעף נאָכדעם ווי די פּראָיעקטן זיינען אויפגעבויט און פאַרקויפט געוואָרן. אין צייט פון דער צווייטער וועלט־מלחמה האָבן די ראַטנער־ברידער פאַרוואַנדלט זייער האָלץ־אונטערנעמונג אין אַ טריגער־פאַבריק (אַ ברעמזע, טאָרמאָז). דורך דעם האָט די ראַטנער־משפּחה געמאַכט אַ גרויסן צושטייער צו אַמעריקעס קריגס־נויטן אין צייט פון דער מלחמה. די משפּחה איז דעפאַר אויסגעצייכנט געוואָרן מיט אַ נעיוויי „אי" אויסצייכענונג, פאַר ציווילע וויכטיקע צושטייערונג פאַרן מיליטער.

נאָך דער מלחמה איז געווען אַ גרויסע פראָספּעריטי פאַר הייזער אין דער מידל־וועסט. די פאָרעסט־סיטי אונטערנעמונג פון די ראַטנערס האָבן אין יענער צייט געעפנט נאָך צוויי פלעצער וואָס איז געווען אָריענטירט פאַר פראָפּעסיאָנאַלן. אָבער בײַסלעכווייז האָבן אייגנטימער פון הייזער אויך אָנגעהויבן קויפן די דאָזיקע אָפּגעצוימטע פלעצער. די דאָזיקע אונטערנעמונגען האָבן אין יענער צייט געמאַכט כסדר אַ גרויסן פאָרשריט.

אין אָנהויב פון די פופציקער יאָרן האָט די גרויסע אונטערנעמונג פון די ראַטנער־ברידער, די „פאָרעסט סיטי" קאָמפּאַני, אָנגעהויבן פראָדוצירן און פאַרקויפן זייערע ערשטע פאַבריצירטע אָפּאַרטמענטס. גלייכצייטיק מיט דעם האָבן זיי אויך איינגעאָרדנט און געלאָזט אין גאַנג אַ גרויסע אונטערנעמונג פון האָלץ פאַרקויף. אַרום דעם יאָר 1960 האָט די

קאָמפּאַני נאָך מער אויסגעבריטערט זייער פּראָדוקציע, באַגלייט מיט גרויס אינצידענטיוו.

דאָן איז געקומען די צייט וועו די קאָמפּאַני האָט געעפּנט גרויסע אונטערנעמונגען מיט פּאַרשידענע סחורות, אוו מען האָט אין דער זעלבער צייט אַרייגגעפירט פּראָפּעסיאָנעלע אָנפּירערשאַפט. אין יאָר 1972 האָט די „פּאָרעסט סיטי" אָנגעהויבן אָנפירן מיט זייערע אָפּטיילונגען אין קליוולאַנד, דעטראָיט, שיקאָגאָ, אוו אַקראָן, אָהאַיאָ. די קאָמפּאַני פּירט איצט אָן מיט 17 געשעפטן אין קליוולאַנד, אַקראָן אוו דעטראָיט. מאַקס ראַטנער, וועלכע איז געווען איינער פון די ערשטע גרינדער אוו אַנטוויקלער פון דער דאָזיקער גרויסער „פּאָרעסט סיטי" — קאָמפּאַני, איז וויכטיר באַקאַנט ביי די פיל אָנגעשטעלטע אַלס „מר מאַקס", ביי וועמען ער איז אויך באַליבט. מאַקס ראַטנער איז טשערמאַן פון דעם באָארד, פון דער „פּאָרעסט סיטי" קאָמפּאַני.

עס דאַרף אָנגעווייזן ווערן, אַז דער ענערגישער מאַקס ראַטנער איז וויכטיר באַשעפטיקט זעקס טעג אין וואָך. אויסער זיינע באַשעפטיקונגען אין דער גרויסער אונטערנעמונג, איז מאַקס ראַטנער אויך זייער טעטיק אין כלל־לעבן ביים אידישן ישוב אין קליוולאַנד, וואו ער ווערט זייער הויך געשעצט. ער איז אויך אומאויפהערלעך אַקטיוו פאַר אידישע אינטערעסן אוו פאַר מדינת ישׂראל, וואו ער איז אַן אָפּטער באַזוכער האָט באַגעגענישן מיט די וויכטיקסטע רעגירונג־פירער אוו ער מאַכט געהעריקע אָנשטרענגונגען, כדי צו העלפן דער אידישער מדינה. מר. ראַטנער איז געווען דער גרינדער אוו ערשטער פּרעזידענט פון דער ישׂראל־אַמעריקאַנער האַנדלס־קאַמער, וואָס האָט פאַר אַ ציל צו העלפן דעם אידישן היימלאַנד שטאַרקן עקאָנאָמיש אוו איינשטעלן ענגערע עקאָנאָמישע פאַרבינדונגען צווישן ישׂראל אוו אַמעריקע.

פאַר אונז, אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, איז אַ באַזונדערער שטאָלץ דער כבוד וואָס איז צוגעטיילט געווארן אונזער חשובן לאַנדסמאַן מאַקס ראַטנער, דאָס געבן אים די ערשטע (פּאָענער) אויסצייכענונג פון דעם „היים צענטער". פּריינט מאַקס ראַטנער איז כסדר נאָענט פאַרבונדן מיט דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, ער ווייזט אַרויס גרויס אינטערעס פאַר דער אינסטיטוציע אוו ער איז שטענדיק מיט גרייטקייט פאַר אונז. ער איז אויך אַ בריטהאַרציקער שטיצער, אַזוי ווי עס איז אויך די גאַנצע ראַטנער־משפּחה, וואָס מיר שאַצן ווי געהעריק אָפּ.

עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז פּריינט מאַקס ראַטנער איז געווען דער אינציאַטאָר אוו הויפּט שטויס־קראַפט אַרויסצוגעבן דעם מאָנומענטאַלן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך, וואָס איז דערשינען אין יאָר 1982 אַרויסגעגעבן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. ווי באַקאַנט, האָט דער ספר אַרויסגערופן אַ גרויסן אָפּקלאַנג אין דער אַלגעמיינער אידישער עפענטלעכקייט, אוו פאַרשטייט זיך, ביי אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אוו פריינט.

לעצטנס, האָט מאַקס ראַטנער אויף זיך גענומען נאָך אַ וויכטיקע איניציאַטיוו וואָס ווערט גרויס אָפּגעשאַצט אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער. פּריינט ראַטנער האָט נעמלעך גענומען די איניציאַטיוו אוו אויך געהאָלפן אויף פאַרשידענע וועגן, אַז דער אַלטער אידישער בית־עולם אויף „באַגניאָווקע", אין ביאַליסטאָק, זאָל געבראַכט ווערן אין אָרדענונג. ענדלעך, טאָקע אַ דאַנק פּריינט ראַטנערס ענערגישער איניציאַטיוו אוו אויך געהעריקער הילף, איז דער בית־עולם אויף „באַגניאָווקע" געבראַכט געווארן אין אָרדענונג. וועגן דעם אַלעם ווערט דערציילט באַזונדערס אין דער היינטיקער „ביאַליסטאָקער שטימע". אין פאַרבינדונג מיט ברענגען אין אָרדענונג דעם פאַרוואָרלאָזטן „באַגניאָווקע" בית־עולם, פאָרט אויך אַ גרעסערע גרופּע טוער פון ביאַליסטאָקער צענטער, סוף היינטיקן חודש סעפּטעמבער, קיין ביאַליסטאָק. אויך ווערט דעם ווערט דערציילט אין דער היינטיקער אויסגאַבע.

צוויי מיליאָן דאָלאַר ישראל באָנדס פאַרקויפט אין הויז פון מאַקס און בעטי ראַטנער מיטן אָנטייל פון יצחק ראַבין

אין חודש יוני היינטיקס יאָר, איז ישׂראל׳ס פאַרטיידיקונגס־מיניסטער, ענערגיע־מיניסטער, יצחק ראַבין, געווען אין וואַשינגטאָן וואו ער האָט געהאַט וויכטיקע באַגעגענישן אוו שמועסן מיט הויכראַנגיקע אַמעריקאַנער רעגירונגס־פירער. זייענדיק דאָ איז ראַבין אויך געווען — בלויז אין פאַרלויף פון עטלעכע שעה — אין קליוולאַנד, אָהאיאָ. דאָס איז אויסגענוצט געווארן פון די דאָרטיקע אידישע פירער פאַר אַ וויכטיקן צוועק.

אין פאַרלויף פון די עטלעכע שעה וואָס ישׂראל׳ס פאַרטיידיקונגס־מיניסטער איז געווארן אין קליוולאַנד איז דאָרט, אַ מאָנטיק אָוונט, פאָרגעקומען אַ פייערלעכע אויפנאַמע פאַר דעם חשובן גאַסט אין הויז פון מאַקס אוו בעטי ראַטנער. עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז מרס. בעטי ראַטנער איז אַ גרויסע ליבהאָבערין פון קונסט מיט וואָס זי איז גוט באַקאַנט אין די הויכע קונסט־קרייזן. איר גרויסן איטערעס פאַר קונסט פאַרבינדט מרס. ראַטנער אויך מיט מדינת ישׂראל אוו מיט דער אַמעריקאַנער קונסט־וועלט.

יענעם אָוונט זיינען אין הויז אוו מאַקס אוו בעטי ראַטנער אָנוועזנד געווען אַ צאָל פּראָמינענטע אידישע פערזענלעכקייטן פון קליוולאַנד. מיניסטער יצחק ראַבין האָט פאַרן עולם אַרויסגעבראַכט די פּראָבלעמען פון מדינת ישׂראל אין דער איצטיקער צייט, באַזונדערס די עקאָנאָמישע שוועריקייטן פון דער מדינה. צווישן די אַנדערע רעדנער איז אויך געווען מאַקס ראַטנער, וועלכער האָט געריעדט וועגן די דרינגנדע נויטן פון מדינת ישׂראל אוו ווי אַזוי היגע אידן דאַרפן אוו קאָנען אין דעם העלפן. ראַטנער איז געווען צום ערשטן מאָל אין ארץ־ישׂראל (פאַלעסטינע) אין יאָר 1933.

מאַקס ראַטנער האָט פאַר די אָנווועזנדע פּאָרגעשטעלט דעם חשובן גאַסט, דעם פאַרטיידיקונגס־מיניסטער פון ישׂראל. ביים אָנהויב האָט יצחק ראַבין שטאַרק געלויבט מאַקס ראַטנער מיט זיין ליבער פרוי בעטי, פאַר זייערע אָנשטרענגונגען אוו גרויסער הילפס־גרייטקייט פאַר דעם אידישן היימלאַנד. ביי דער דאָזיקע פייערלעכער פאַרזאַמלונג, וואו מאַקס אוו בעטי ראַטנער זיינען געווען גאַסט־געבער, זיינען פאַרקויפט געווארן ישׂראל באָנדס פאַר העכער צוויי מיליאָן דאָלאַר, כדי צו העלפן שטאַרקן די עקאָנאָמיע פון דער מדינה.

ביים אָוונט איז אויך באַקאַנט געווארן, אַז פאַר 250 טויזנט דאָלאַר ישׂראל־באָנדס איז געקויפט געווארן פון צען יונגע מיטגלידער פון דער „יונגער פירערשאַפט" גרופּע, וואָס איז געשאַפן געווארן מיט אַ צען יאָר צוריק. דעם „פּלעדזש" האָט באַקאַנט געמאַכט סטוארט סימס.

אַכטונג לאַנדסלייט!

ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אוו פריינט ווערן געבעטן צושיקן, די יעניקע וואָס האָבן אַזעלכעס, אַ פאָטאָגראַפּיע אָדער פאָסט־קאָרטע, פון דער אַמאָליקער גרויסער שטאָט־שוהל אין ביאַליסטאָק. דאָס איז נויטיק צו מאַכן פון דעם א גרויסן בילד, עס קען אויך זיין אַזאַ פאָטאָגראַפּיע וואָס איז געדרוקט אין אַ בוך.

שיקט דאָס אויפן אַדרעס פון ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק.

אינטערעסאַנטער מיטינג פון באָארד אָוו דירעקטאָרס

דער לעצטער מיטינג פון דעם סעזאָן פון באָארד אָוו דירעקטאָרס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל וואָס איז פאָרגעקומען דאָנערשטיק אָוונט, דעם 23טן מאַי, 1985, האָט געהאַט אַ ביז גאָר אינטערעסאַנטן פאַרלויף. היות ווי דאָס איז געווען דער לעצטער צוזאַמענקום פון סעזאָן פאַרן אָנהויב פון די זומער־חדשים, איז דערבּיי געמאַכט געוואָרן אַ געהעריקער סך־הכּל.

דער מיטינג איז געעפנט געוואָרן פון סאָל קרים, פאָרזיצער פון דעם באָארד אָוו דירעקטאָרס, וועלעכער האָט אין וואַרעמע ווערטער באַגריסט דעם עולם און אַלעמען געוואונטשן אַ געזונטן און צופרידענעם זומער. נאָכדעם האָט ראַבאי מאַקס פאָזנאַנסקי פאָרגעלייענט דעם פראָטאָקאָל פון דעם פריערדיקן מיטינג פון באָארד אָוו דירעקטאָרס, וואָס איז פאָרגעקומען דעם 28טן אַפּריל, ה.י. אין דעם איז הויפּזעכלעך אַרויסגעבראַכט געוואָרן וועגן די צוגרייטונגען צום גרויסן באַנקעט, אין וואָלדאָרף אַסטאָריאַ האָטעל, דעם 5טן מאַי, ה.י. בּיי וועלכן עס זיינען באַערט געוואָרן די צוויי־פּרעזידענטן משה'ל קרעמער און יוסף דאַינעס מיט זייערע פרויען.

איידער דער מיטינג איז אָפּיציעל געעפנט געוואָרן האָט מר. דאַינעס געוויזן פאַר די פאַרזאַמלטע גרויסע ליכט־בּילדער פון די פאַרשידענע פראָיעקטן וואָס זיינען געשאַפן געוואָרן אין מדינת ישׂראל, מיט דער הילף פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און קלוב גראָדנער פריינט. דאָס וויזן די ליכט־בּילדער איז באַגלייט געוואָרן מיט אויסטייטשונגען און קאָמענטאַרן פון איסאַק ריבּאַלאָווסקי, געווען סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. די ליכט־בּילדער האָבן געוויזן די אָפּעראַציע־אָפּטיילונג אין תּל השומר שפּיטאָל וואָס איז אויפן נאָמען פון ביאַליסטאָקער צענטער און קלוב גראָדנער פריינט, די דיסקס פאַר קאַט־סקענס, די עקס רעיע־מאַשינען, אינקובּיטאָרס און אַנדערעס, וואָס איז געשאַפן געוואָרן אַ דאַנק די פאָנדן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און קלוב גראָדנער פריינט, ווי אויך אויפן נאָמען פון מאַלי און איסאַק ריבּאַלאָווסקי דינה מעדוועדעוו און מרס. אַננאַ קיוויאַט.

דאָס וויזן די ליכט־בּילדער מיט די איינגעאָרדנטע פּראָיעקטן פון ביאַליסטאָקער צענטער מיט די גראָדנער לאַנדסלייט, ווי אויך פון די ריבּאַלאָווסקיס, און פרוי דינה מעדוועדעוו, האָט אַרויסגערופן אַ פיינעם אָפּקלאַנג בּיים פאַרזאַמלטן עולם. אַלע האָבן אויסגעדרוקט צופריידנהייט מיט דער דאָזיקער וויכטיקער הילף וואָס ווערט געגעבּן צו פאַרשידענע גרויסע אינסטיטוציעס אין מדינת ישׂראל.

נאָכדעם האָט סאָל קרים פאָרגעשטעלט די אַדמיניסטראַטאָרין פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן; מיירא בעילין. פרוי בעילין האָט באַריכטעט וועגן דעם נייעם קאָנטראַקט וואָס איז געשלאָסן געוואָרן מיט דער יוניאָן פון די אָנגעשטעלטע פון דער אויסטיטוציע. דער פריערדיקער קאָנטראַקט איז נאָך אויסגעגאַנגען אין נאָוועמבער 1984. דער נייער קאָנטראַקט איז אויף צוויי יאָר.

מרס. מיירא בעילין האָט אויך באַריכטעט אַז אין דער געביידע פון דעם צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן ווערן לעצטנס דורכגעפירט געוויסע רעמאָנטן און נייע אייניריכטונגען וואָס זאָל זיין לטובת דער אינסטיטוציע. די גוטע רעזולטאַטן, האָט זי געזאָגט, זיינען אין אַ גרויסער מאָס דערגרייכט געוואָרן אַ דאַנק דעם גרויסן אינטערעס און איבּערגעבנקייט פון די צוויי וויצע־פּרעזידענטן משה'ל קרעמער און יוסף דאַינעס, וועלכע האָבן אין דעם צוגעהאָלפן מיט זייערע געהעריקע אָנווייזונגען. דאָס פאַרבּעסערן און דורכפירן אַלע נויטיקע אייניריכטונגען, האָט מרס. בעילין געזאָגט, וועט נעמען אַרום זעקס וואָכן.

דער וויצע־פּרעזידענט יוסף דאינעס האָט באַריכטעט וועגן פאַריכטן די געביידע פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. ער האָט איבּערגעגעבּן וועגן זיינע שמועסן און פאַראַנדלונגען מיט די אינזשענירן און קאָנטראַקטאָרן וואָס האָט דערפירט צו די גוטע רעזולטאַטן. די אַלע נייע אייניריכטונגען און דער געביידע וואָס איז נויטיק כּדי צו פאַרבּעסערן די אינסטיטוציע, האָט מר. דאינעס אַרויסגעבּראַכט, וועט קאָסטן אַרום 100 טויזנט דאָלאַר. אַלע אָנווועזנדע האָבן אויסגעדרוקט אַ דאַנק צו מרס. בעילין און די פריינט קרעמער און דאינעס, ווי אויך צום פרעזידענט סעם סאָלאַזש און גענעראַל־סעקרעטאַר איסאַק ריבּאַלאָווסקי, פאַר זייערע אָנשטרענגען און גוטע האַנדלונגען בּיים העלפן איינאָרדענען די אַלע זאָכן אין דער אינסטיטוציע, וואָס וועט נאָך מער העלפן פאַרבּעסערן דעם צענטער מיט דער היים פאַר עלטערע מענטשן.

סאָל קרים האָט נאָכדעם אין קורצע ווערטער געערעדט וועגן דעם גרויסן אָפּגעהאַלטענעם באַנקעט זונטיק דעם 5טן מאַי, ה.י., בּיי וועלכן עס זיינען באַערט געוואָרן משה'ל און חנה קרעמער און יוסף און סילוויאַ דאינעס. מר. קרים האָט אָנגעוויזן, אַז די פייערונג איז אַדורך אויף אַ העכסט געלונגענעם אופן און האָט אויך אַריינגעבּראַכט אַ געהעריקן אינקונפט בּיישטייערונגען וואָס איז באַשטימט פאַר דעם נייעם גרויסן און וויכטיקן פּראָיעקט אין תּל־השומר שפּיטאָל. סאָל קרים האָט דערבּיי געלויבּט די איבּערגעגעבענער אַרבּעט פון סעם סאָלאַזש מיט זיין פרוי ראָזן, איסאַק ריבּאַלאָווסקי מיט זיין פרוי מאַלי, דינה מעדוועדעוו און אַנדערע, וועלכע האָבן אָפּגעגעבן פיל פון זייער צייט און אָנשטרענגונגען בּיים העלפן צוגרייטן און דורכפירן די גרויסע פייערונג אויף אַ געלונגענעם אופן. אַלע וווייטערדיקע רעדנער האָבן אויסגעדרוקט דאַנק און לויב.

סעם סאָלאַזש האָט אויסגעדרוקט שטאָלץ מיט דעם וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער, פון וועלכן ער איז פרעזידענט, פירט דורך אַזעלכע פיינע און אייַנדרוקספולע אונטערנעמונגען, ווי דאָס איז געווען דער גרויסער באַנקעט דעם 5טן מאַי, אויסער דעם, האָט מר. סאָלאַזש געזאָגט, וואָס דאָס ברענגט אַריין אַ געהעריקן אינקונפט כּדי צו קענען העלפן מדינת ישׂראל, ברענגט דאָס אויך גרויס פּרעסטיזש און אָנזען דעם ביאַליסטאָקער צענטער וואָס איז אַ גוט באַקאַנטע פאָלקס־אָראַגאַניזאַציע אין דעם היגן אידישן לעבן. דער איצטיקער נייער פּראָיעקט פאַרן תּל־השומר, האָט מר. סאָלאַזש אָנגעוויזן, איז שוין דער זיבעטער פּראָיעקט וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער מיט די פריינט פון גראָדנער קלוב שאַפן אין דער אידישער מדינה. סעם סאָלאַזש האָט דערבּיי אויך דערמאָנט וועגן זיין רייזע אין אָנהויב יוני 1982 קיין ישׂראל, גראָד וועז עס איז אויסגעבּראָכן די מלחמה מיט לבנון, וועז ער איז צוריקגעקומען קיין ניו יאָרק און אויף זיין איניציאַטיוו האָט מען אָנגעהויבן שאַפן פאַר די פאַרשידענע פּראָיעקטן אין תּל־השומר, הר־גילאָ לעבן ירושלים, עפולה און אַנדערע.

נאָכדעם האָט גערעדט משה'ל קרעמער. אין זיין נאָמען און אין נאָמען פון זיין פרוי חנה, האָט ער אין האַרציקע ווערטער כּאַנאָקט פאַר צוטיילן זיי דעם כּבוד און דורכפירן אַזאַ

פֿרעכטיקען באַנקעט אין וואַלדאָרף אַסטאָריאַ, וואָס האט ביי אַלע איבערגעלאָזט אַן אומפאַרגעסלעכן איינדרוק. עס איז פאַר אים אַ כּבוד צו זיין איינער פון די אָנפירער פון דער גרויסער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע, האָט ער געזאָגט. עס איז אויך אַ כּבוד פאַר די גראָדנער לאַנדסלייט מיטצוארבעטן אַזוי נאָענט מיט דעם ביאַליסטאָקער צענטער. דער גרויסער באַנקעט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין וואַלדאָרף אַסטאָריאַ זונטיק דעם 5טן מאַי, האָט מר. קרעמער געזאָגט, איז געווען פון ספּעציעלער וויכטיקער באַדייטונג, ווייל יענעם טאָג איז פּרעזידענט רעיגען געפאָרן אין דער דייטשער שטאָט ביטבורג און דאָס איז געווען אַ גרויסער קלאַפּ פאַר אידן אומעטום. עס איז געווען אַ גרויסע פאַרשעמונג און דערנידעריקונג ניט בלויז פאַר אידן נאָר פאַר דער וועלט בכלל, אַז דער אַמעריקאַנער פּרעזידענט איז געפאָרן קיין דייטשלאַנד דאָן מיט דער אויסרעכענונג, אַז מען זאָל שוין פאַרגעסן דעם דייטשן פּאָלק וואָס עס איז געטאָן געווארן צו אידן.

אויך יוסף דאינעס איז אַרויסגעטראָטן מיט אַ קורצער האַרציקער רעדע אין וועלכער ער האָט באַדאַנקט, אין זיין נאָמען, און אין נאָמען פון זיין פרוי סילוויאַ, פאַר צוטיילן אים דעם כּבוד ביי דעם גרויסן באַנקעט. ער האָט אויסגעדריקט שטאָלץ מיט דעם וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער, וואו זיין פאָטער איז אַמאָל געווען אַן אַקטיוואַר טוער, ציט וויייטער מיט דערהויבנקייט דעם גרויסן יחוס פון די אַמאָליקע געקומענע אידישע פאָלקס־אימיגראַנטן וואָס האָבן דאָ אויפגעבויט אַזאַ טיירן וואַרעמען אידישן לעבן. אויך מר, דאינעס האָט ארויסגעבראַכט אַז די אַלע פּראָיעקטן און הילף פאַר מדינת ישׂראל וואָס עס פירט אָן דער ביאַליסטאָקער צענטער, איז ניט בלויז לטובת דער אידישער מדינה, דאָס ברענגט אויך גרויס אָנזען דעם ביאַליסטאָקער צענטער און דאָס העלפט אַזוי ארום אויך שטאַרקן די דאָזיקע גרויסע און פאָפולערע אידישע פאָלקס ארגאַניזאַציע.

מיט גרויס וואַרעמקייט האָט דער פאַרזאַמלטער עולם ביים מיטינג פון באָארד אָוו דירעקטאָרס אויפגענומען פרוי מאַלי ריבאַלאָווסקי, וועלכע האָט אויבערגעגעבן אַ פינאַנסיעלן באריכט פון דעם דורכגעפירטן באַנקעט, זונטיק דעם 5טן מאַי ה.י. אין וואַלדאָרף אַסטאָריאַ. מרס. ריבאַלאָווסקי האָט אויך אויסגעדרוקט גרויס דאַנק און אַנערקענונג אַלע טוער פון דער אינסטיטוציע פאַר דורכפירן אַזאַ העכסט געלונגענעם באַנקעט, וואָס האָט ביי אַלעמען אַרויסגערופן באַוואונדערונג און עס האָט איבערגעלאָזט אַ גרויסן איינדרוק. פרוי מאַלי האָט איבערגעגעבן אַז עס זיינען אַריינגעקומען קנאַפּע 95 טויזנט דאָלאַר ביישטייַערונגען פאַר דעם נייעם פּראָיעקט פאַר תל־השומר. אַ טייל פון דעם געלט דאַרף נאָך איינגעמאַנט ווערן. דער ציל איז צו שאַפן הונדערט טויזנט דאָלאַר, כדי צו קענען דורכפירן דעם אָנגעצייכנטן פּראָיעקט.

מיט וואַרעמע ווערטער פון לויב איז ביי דעם מיטינג אויך ארויסגעטראָטן יעקב בערען, איינער פון די טראָסטיס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער. ער האָט אויסגעדריקט גרויס צופרידנהייט פון דעם וואָס דער פּראָיעקט פאַר תל־השומר ווערט דורכגעפירט אויף אַזאַ גוטן וועג. ער האָט דערמאָנט אַז דאָס איז געווען ער, וועלכער זייענדיק אין ישׂראל האָט באַזוכט דעם תל־השומר שפּיטאָל אין תל־אָביב וואו ער איז אויפגענומען געווארן פון דעם אַסיסטענט־דירעקטאָר דר. משה מודעי, וועלכער האָט אים, בערענ׳ען, דאַן געזאָגט וועגן דער נויטיקייט פון דורכפירן דעם פּראָיעקט. נאָך זיין צוריקקומען פון ישׂראל האָט ער דעם פּראָיעקט געבראַכט פאַר די טוער פון ביאַליסטאָקער צענטער. מר, בערען האָט אויסגעדריקט צופרידנהייט, אַז דער פּראָיעקט ווערט רעאַליזירט אויף אַזאַ פיינעם אופן. ווי באַקאַנט איז דער נייער פּראָיעקט פאַרבונדן מיט דעם איבערבויען און איינאַרדענען געהעריקע איינריכטונגען אין אַ ספּעציעלער נייער געביידע אין תל־השומר שפּיטאָל, וואָס איז באַשטימט פאַר קראַנקע־צוריקגעשטאַנענע קינדער.

איסאַק ריבאַלאָווסקי האָט אין וואַרעמע ווערטער באַדאַנקט אַלעמען פאַר דורכפירן אַזאַ דערהויבענע פייערונג אין וואַלדאָרף אַסטאָריאַ, זונטיק דעם 5טן מאַי, וואָס האָט וויידעראַמאָל באַווייזן וועגן די נויטיקע און בריייטע אַקטיוויטעטן וואָס עס פירט אָן דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. מר. ריבאַלאָווסקי האָט דערביי זייער גלויביבט זיין פרוי, מאַלי, וועלכע האָט געהאַלטן ממש אַלע פעדים פון דער גרויסער אונטערנעמונג אין אירע הענט. די מערסטע צוגרייטונגען, און באַזונדערס דאָס איינארדענען אויף אַ געהעריקן אופן די זיץ־פלעצער פון דעם באַנקעט, האָט פרוי מאַלי דורכגעפירט אין דערהיים. זי האָט אָפּגעגעבן יעדן טאָג פיל שעהן פאַר דעם אַלעם און עס קומט איר גרויסער אַנערקענונג. אַלע אָנוועזנדע האָבן מיט וואַרעמע אַפּלאָדיסמענטן באַדאַנקט מרס. מאַלי ריבאַלאָווסקי פאַר איר איבערגעגעבענער אַרבעט פאַר דער גרויסער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע. איסאַק ריבאַלאָווסקי האָט דערמאָנט, אַז דער אָפּגעהאַלטענער באַנקעט דעם 5טן מאַי אין וואַלדאָרף אַסטאָריאַ, איז געווען די פערטע גרויסע און אומפאָרגעסלעכע אונטערנעמונג פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, די ערשטע צוויי פּייערונגען זיינען פאָרגעקומען אין עסעקס־הויז און שעראַטאָן צענטער, און די אַנדערע צוויי אין די עלעגאַנטע זאַלן פון דעם וואַלדאָרף אַסטאָריאַ האָטעל.

צום סוף האָט מר. ריבאַלאָווסקי באריכטעט וועגן די כסדר׳דיקע פאַרהאַנדלונגען וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער פירט מיט דעם מאַגיסטראַט אין ביאַליסטאָק און מיט אַנדערע רעגירונגס מענטשן אין וואַרשע, וועגן ברענגען אין אָרדענונג דעם אַלטן בית־עולם אויף „באַגניאָווקע״ אין ביאַליסטאָק. ענדלעך, נאָך אַ לאַנגער קאָרעספּאָנדענץ אָן צוזאָגן מצד די מלוכה־אָרגאַנען אין פוילן, וועט דער בית־עולם איצט געבראַכט אין אָרדענונג. פאַרשטייט זיך, אַז דאָס איז אויך פאַרבונדן מיט געהעריקע געלט־אויסגאַבן. מר. ריבאַלאָווסקי האָט באַריכטעט, אַז לעצטנס זיינען שוין אָנגעקומען פּאָטאָגראַפיעס וואָס וויייזן ווי דער פאַרקאַן אַרום „באַגניאָווקע״ און די מצבות אויפן בית־עולם זיינען געבראַכט טיילווייז אין אָרדענונג. מען האָפט, אַז די ארבעט וועט אין קורצן פולשטענדיק פאַרענדיקט ווערן. עס איז נויטיק דעריבער, אַז דער צענטער זאָל שיקן אַ געוויסע סומע קיין ביאַליסטאָק פאַר די דורכגעפירטע און וויייטערדיקע ארבעטן אויפן בית־עולם. אויפן פאָרשלאָג פון מר. ריבאַלאָווסקי איז באַשלאָסן געווארן צו שיקן דערווייל צוויי טויזנט דאָלאַר צום מאַגיסטראַט אין ביאַליסטאָק.

אין זיין באריכט האָט איסאַק ריבאַלאָווסקי אויך אָנגעוויזן אויף דעם גרויסן אינטערעס וואָס עס וווייזט ארויס דער פראָמינענטער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, מר. מאַקס ראַטנער, צו דעם ענין פון ברענגען און אַרדענונג דעם אַלטן בית־עולם אויף „באַגניאָווקע״. וועגן דעם איז דער ביאַליסטאָקער צענטער אויך כסדר אין פאַרבינדונג מיט מר, ראַטנער, אין קליוולענד.

אויך י. שמולעוויטש, דער רעדאַקטאָר פון דעם גרויסן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך, האָט געריעדט פאַרן עולם וועגן דעם זעלבן ענין. ער האָט אָנגעוויזן אַז עס איז דער חוב פון פוילישע אידן אומעטום צו העלפן ברענגען אין אָרדענונג די פאַרלאָזענע בית־עלמינט אין פוילן, מען דאַרף דעריבער זיין צופריידן, אַז די פוילישע רעגירונג און דער מאַגיסטראַט אין ביאַליסטאָק האָבן באַשלאָסן צו ברענגען אין אָרדענונג דעם בית־עולם אויף „באַגניאָווקע״. דאָס איז אַגב, איינער פון די ערשטע אידישע בית־עלמינס אין פוילן, וואָס די דאָרטיקע רעגירונג העלפט ברענגען אין אָרדענונג. י. שמולעוויטש האָט דערביי אַרויסגעבראַכט די צייט פון באַלד נאָך דער מלחמה מיט פערציק יאָר צוריק, וועו דאָס אידישע לעבן איז געווארן חרוב און פאַרניכטעט ביי היטלערן, וועו די פאַרבליבענע רעשטלעך אידן האָבן פשוט ניט געהאַט קיין שום מעגלעכקייטן צו ברענגען אין אָרדענונג די אָפּגעלאָזענע בית־עלמינס. נאָכדעם ווידער, זיינען

מען שרייבט אונז פון מדינת ישראל

אונזער קאָרעספאָנדענט אין מדינת ישראל, קאָפּל לב, שרייבט אונז אין זיינעם אַ בריוו פון סוף מאַי, ה.י.:

דעם 14טן מאַי, ה.י. האָט אונזער „ארגון יוצאי ביאַליסטוק" אָפּגעהאַלטן אַ זיצונג בייַ וועלכער עס איז אויך בעהאַנדלט געוואָרן פאַרשידענע פראַגן, ווי: מאַכן אַ פאַרקאַן אַרום בית־עם אין קרית ביאַליסטאָק, איבערדעקן דעם דאַך כדי צו פאַרהיטן פון כסדר אַריינרעגענען, באַקומען דעם מאַטעריאַל וואָס איז נאָך פאַרבליבן בייַ מר׳ מרחביה פון ירושלים, און אַנדערעס. בייַם דאָזיקן מיטינג איז אויך אָנגעזאָגט געוואָרן אונזער גוטער פריינט און חשובער לאַנדסמאַן פון אויסטראַליע, אַהרן סאָקאָלאָוויטש. ער האָט בייַ דעם מיטינג איבערגעגעבן אַ באַריכט וועגן די אַקטיוויטעטן פון דעם פאַרבאַנד פון ביאַליסטאָקער אין אויסטראַליע וואָס איז אויסגעהערט געוואָרן מיט גרויס אינטערעס. די אָנוועזנדע האָבן אויך געשטעלט פאַרשידענע פראַגן אויף וואָס דער חשובער גאַסט האָט געענטפערט. מיר האָבן אויך געהאַט אַן אינטערעסאַנטער באַגעגעניש מיט אונזער גוטן לאַנדסמאַן העראָלד באום, פון קליוולענד, אָהאַיאָ.

מיר דאָ, אין ישראל, האָבן געהערט, אַז דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק פלאַנירט צו שיקן אַ גרופּע טוער אויף אַ באַזוך אין ישראל. זייט אַזוי גוט און לאָזט אונז ווייסן ווען איר קומט, כדי מיר זאָלן צוגרייטן פאַר אייך אַ פאַסיקע אויפנאַמע.

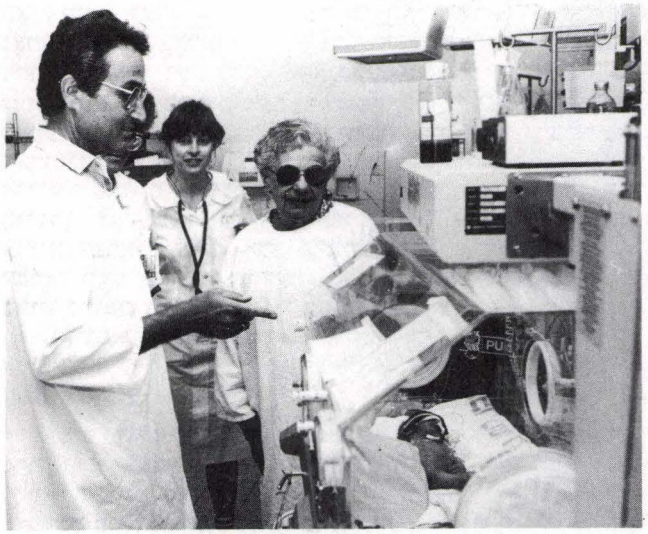
בעסטע גרוסן און וואונטשן אַלעמען.

אייער,
קאָפּל לב

וויכטיקע מתּנה פון מרס. דינה מעדוועדעוו ז פאַרן תּל־השומר שפּיטאָל אין תּל־אַביב

דער נייער קינדער־אינקובעיטאָר וואָס איז טעטיק אין דעם תּל־השומר שפּיטאָל אין תּל־אַביב, איז געגעבן געוואָרן אַלס מתּנה פון מרס. דינה מעדוועדעוו, די אַקטיוועס טוערין און קאַסירערין פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, אין ניו יאָרק. דאָס איז אין אָנדענק פון איר פאַרשטאָרבענעם מאַן, בערי מעדוועדעוו.

מרס. מעדוועדעוו איז זינט פיל יאָרן אַן אָנגעזעענע באָארד־דירעקטאָר פון דער גרויסער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע, אין די לעצטע יאָרן איז זי קאַסירערין. פרוי

דינה מעדוועדעוו (רעכטס) לעבן דעם אינקובעיטאָר אין תּל־השומר שפּיטאָל, וואָס זי האָט געגעבן אַ מתּנה. דר. משה מודעי גיט אויפקלערונגען.

Dina Medvedev (right) near the incubator at Tel-Hashomer Hospital, which she presented. Dr. Moshe Modai offers remarks.

מעדוועדעוו קומט אַריין דריי מאָל אַ וואָך אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, אַלס פרייוויליקע, וואו זי פירט אָן און טוט וויכטיקע אַרבעט אין דעם אָפּיס. זי איז זייער אַקטיוו און באַליבט בייַ אַלעמען.

עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז וועז דער ביאַליסטאָקער צענטער האָט מיט דריי יאָרן צוריק אַרויסגעגעבן דעם גרויסן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך, איז מרס. מעדוועדעוו געווען די יעניקע, און אַזוי איז דאָס ביז איצט, וואָס פירט אָן מיט דער גאַנצער אַדמיניסטראַציע פון פאַרקויפן דעם ספר, אַרויסשיקן דאָס צו די באַשטעלער, איינמאָנען דעם באַטרעף א.ד.ג.

זייענדיק לעצטנס מיט דער גרופּע ביאַליסטאָקער אין מדינת ישׂראל און באַזוכנדיק דאָרט דעם תּל־השומר שפּיטאָל, האָט פרוי מעדוועדעוו זיך באָקענט מיט די באַדערפענישן פון דער גרויסער הייל־אינסטיטוציע. ווי מען האָט איר דערקלערט, איז געווען נויטיק אַ קינדער־אינקובעטאָר וואָס זי האָט טאַקע שפּעטער איבערגעגעבן אַלס מתּנה.

נאָך אַן ענלעכן קינדער־אינקובעיטאָר פאַרן תּל־השומר שפּיטאָל, אויך אַלס מתּנה, איז דאָרט געגעבן געוואָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און קלוב גראָדנער פריינט, אין ניו יאָרק.

די מערסטע געראָטעוועטע אידן פון די נאַציס אַוועק פון פוילן.

סעם סאָלאָזש האָט אין רירענדע ווערטער געשילדערט ווי אַזוי די פאַרבליבענע אידן אין פוילן נאָכן חורבן בייַ היטלערן זיינען געשלאָגן און פאָגראָמירט געוואָרן פון אַנטיסעמיטישע פאָליאַקן. עס זיינען דאָמאָלט פשוט ניט געווען קיין שום מעגלעכקייטן צו קומען אין די שטעטלער. עס איז געווען אַ געפאַר פאַר אידן דאָס צו טאָן, ווייל פּוילישע אַנטיסעמיטן האָבן געלוייערט פון אַלע זייטן. טאַקע צוליב דעם אַלעם זיינען אין אַ גרויסער מאָס די אידישע בית־עלמינס אין פוילן פאַרבליבן אויף הפקר.

פריינט רובין בינדלער, דער ערן־פרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, האָט אין נאָמען פון אַלעמען אויסגעדריקט אַ גרויסן דאַנק און אַנערקענונג צו דעם באַוואוסטן חזן און פאָלקס זינגער, סאָל זים, פאַר באַשייענען דעם גרויסן באַנקעט דעם 5טן מאַי (אין וואַלדאָרף אַסטאָריאַ) מיט זיין פרעכטיקן געזאַנג און באַגלייטונג אויף מיט דעם אָרקעסטער.

צום סוף האָט איסאַק ריבאַלאָווסקי אויסגעדריקט האַרציקן וואונטשן און אַ „פאַר געזונט" צו פרוי דינה מעדוועדעוו, קאַסירערין פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, צום אָפּפאַר (דעם 29טן מאַי) אויף אַ צוויי חדשים׳דיקן באַזוך אין מדינת ישׂראל. אַלע אָנוועזנדע האָבן געוואונטשן פרוי מעדוועדעוו צו פאַרברענגען גוט אין דער אידישער מדינה און צוריקומען געזונטערהייט וויידער צו איר טרייער אַרבעט פאַר דער באַליבטער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע.

סאָל קרים האָט אין אַ געהויבענער שטימונג געשלאָסן דעם אינטערעסאַנטן מיטינג און געוואונטשן אַלעמען צו האָבן אַ צופרידענעם, גוטן און געזונטן זומער.

גרויסע פייערונג אין דער אַרבעטער רינג היים פאַר לואיס סילווער

פון איסאַק ר.

זונטיק, דעם 22 סעפטעמבר ה. י., וועט אין דער אַרבעטער רינג היים פאַר עלטערע מיטגלידער, וואָס איז אין דער בראָנקס, דורכגעפירט ווערן אַ גרויסע פייערונג אין פאַרבינדונג מיט צוטיילן פאַרדינטן כבוד אונזער חשובן לאַנדסמאַן און באַקאַנטן אידישן געזעלשאַפטלעכן און קולטור־טוער, לואיס סילווער. דאָס איז אין צוזאַמנענהאַנג מיט דעם וואָס יענעם טאָג ווערט געעפנט אַ נייע אָפּטיילונג („פליגל") אין דער היים, מיט נאָך עטלעכע צענדליקער בעטן פאַר נייע איינוואוינער, וואָס וועט טראָגן דעם נאָמען „לואיס סילווער פאוויליאָן". דורך דעם וועלן צוגעטיילט כבוד צו אונזער פאַרדינסטפולן לאַנדסמאַן, וועלכער איז שוין עטלעכע צענדליק יאָרן דער הויפּט־אָנפירער (עקזעקוטיוו־דירעקטאָר) פון דער אַרבעטער־רינג היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מיטגלידער.

צו דער דאָזיקער פייערונג וועלן דערוואַרט אַ גרויסער עולם, צווישן זיי פירער און טויער פון דעם אַרבעטער רינג, פון די טרעיד־יוניאָנס, פון דער שטאָטישער רעגירונג, פירער פון דער בראָנקס, פיל פערזענלעכע פריינט פון לואיס סילווער און אַנדערע. אין דער דאָזיקער פייערונג, זונטיק דעם 22טן סעפטעמבער, וועט זיך אויך באַטיליקן אַ גרעסערע דעלעגאַציע פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר אונזער חשובן לאַנדסמאַן און גוטן פריינט, ווי אויך אַקטיווער טויער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, לואיס סילווער.

פריינט סילווער איז אַן אָפּשטאַמיקער פון זאַבלודאָווע. אָבער אַלע יאָרן פון זיינט ער איז געקומען קען אַמעריקע, איז ער פאַרבונדן מיטן ביאַליסטאָקער צענטער און מיט אונזערע לאַנדסלייט. אין דער ערשטער צייט פון זיין קומען קיין אַמעריקע, איז לואיס סילווער דאָ געווען אַ לערער אין די אַרבעטער־רינג שולן. ער איז מחבר פון עטלעכע ביכער וועגן דער געשיכטע פון אַמעריקע. ער האָט אויך פאַרנומען וויכטיקע פאַרשידענע אָנפירנדע פּאָזיציעס אין דער הויפּט־לייטונג פון אַרבעטער־רינג, די גרויסע פאָלקס־אַרגאַניזאַציע מיט וועלכער ער איז פאַרבונדן שוין העכער פופציק יאָר. מיט העכער דרייסיק יאָר צוריק, וועו עס איז אויסגעבויט געווארן די אַרבעטער־רינג היים פאַר עלטערע מיטגלידער, אין דער בראָנקס, האָט סילווער זיך געשטעלט בראש פון די בויער און פירער פון דער אינסטיטוציע. און אַזוי שוין העכער דריי צענדליק יאָרן ווי ער פאַרנעמט דאָרט דעם וויכטיקן אַמט אַלס עקזעקוטיוו־דירעקטאָר וואו ער איז ביי אַלעמען באַליבט.

כאָטש פריינט לואיס סילווער שטאַמט ניט פון ביאַליסטאָק נאָר פון זאַבלודאָווע, איז ער, ווי שוין דערמאָנט, אַלע יאָרן זייער נאָענט פאַרבונדן מיט אונזער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. ער איז דער קולטור־דירעקטאָר פון אונזער צענטער און אַ דאַנק זיינע אָנווייזונגען און איניציאַטיוו האָבן מיר שטענדיק דורכגעפירט פאַרשידענע וויכטיקע אונטערנעמונגען וואָס איז געווען מיט גרויס דערפאָלג. אַלס קולטור־דירעקטאָר פון אונזער צענטער איז לואיס סילווער אויך פאַר פיל יאָרן געווען פאָרזיצער פון די יערלעכע ביאַליסטאָקער אַזכרות ביי וועלכע עס ווערן באַארט די קדושים און מאַרטירער, די אומגעבראַכטע אידן פון ביאַליסטאָק און דער אַרומיקער געגנט ביי די נאַציס. אונטער זיין אָנפירערשאַפט האָבן די דאָזיקע ווירדיקע צוזאַמענקונפטן שטענדיק געהאַט אַ געהעריקן גוטן אָנזען און פאַרלויף, אַזוי ווי דאָס איז אויך לעצטנס.

צוליב דעם וואָס לואיס סילווער איז אין דער לעצטער צייט

לואיס סילווער — *Louis Silver*

שטאַרק פאַרנומען אין דער אַרבעטער־רינג היים פאַר עלטערע מענטשן, גאָר באַזונדערס טאַקע אויך אין די לעצטע יאָרן אין שייכות מיט בויען דעם נייעם פאוויליאָן וואָס וועט איצט טראָגן זיין נאָמען, איז פאַר אים אומעגלעך צו זיין אַזוי אַקטיוו אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, ווי דאָס איז געווען פריער. מיר אַלע, אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, באַדויערן דאָס זייער. מיר ווייסן אָבער און פילן, אַז אין דער פערזאָן פון לואיס סילווער האָבן מיר אַ גוטן נאָענטן פריינט פון אונזער וויכטיקער אינסטיטוציע. מיר באַראַטן זיך מיט אים פון צייט צו צייט וועגן פאַרשידענע פראַגן און מיר זיינען צופריידן צו הערן זיינע אָנווייזונגען. פריינט סילווער ווייס דאָס גוט, מיר זיינען צופרידן פון אונזער קעגנזייטיקער פריינטשאַפט וואָס וועלט אָנגעהאַלטן ווי עס פאַסט פאַר גוטע נאָענטע לאַנדסלייט. עס בינדט אונז צוזאַמען מיטן פריינט סילווער אויך אַ גרויסע נאָענטקייט וואָס ציט זיך פון אונזערע אַמאָליקע אַלטע היימען אויף יענער זייט ים, די טייערע אומפאַרגעסלעכע אידישע ביאַליסטאָק און דאָס אַמאָליקע האַרציקע אידישע שטעטל זאַבלודאָווע — ווי אויך יענע גאַנצע אַרומיקע געגנט וואו עס איז געווען פאַרטיפט און פאַרוואָרצלט אַ ברייטער אידישער לעבן — וואָס איז פאַרניכטעט געוואָרן פון די היטלעריסטישע מערדערס מיט זייערע אַרויסהעלפערס.

ביי דער גרויסער פייערונג זונטיק, דעם 22טן סעפטעמבער, וועו די נייע געביידע ביי דער אַרבעטער־רינג היים וועט אָנגעפופן וועלן „לואיס סילווער פאוויליאָן", וועט אויך דער נאָמען פון דער גאָס וואו די היים געפינט זיך, גרעיס עוועניו, געבויטן וועלן אויף „וואַירקמענס סוירקל פלאַזאַ". די דאָזיקע וויכטיקע צערעמאָניע וועט דורכגעפירט ווערן פון סטענלי סאַימאָן, דער בראָנקס פרעזידענט פון בראָנקס.

מיר וואונטשן אונזער חשובן און באַליבטן לאַנדסמאַן לואיס סילווער וויטערדיקן גרויסן דערפאָלג אין זיינע וויכטיקע געזעלשאַפטלעך־קולטור טעטיקייטן. מיר וואונטשן אים, צוזאַמען מיט זיין ליבער פרוי און דער גאַנצער משפּחה, אַ צופרידענעם וויטערדיקן לעבן און פיל נחת.

פּייערלעכער באַנקעט פאַר הרב ר' יצחק זינגער
פון דער ביאַליסטאָקער שוהל

הרב יצחק זינגער מיט דער רבּיצין, בלומע

Rabbi Yitzchok Singer with Rebetzin Bluma

ביי אַ פּייערלעכן באַנקעט וואָס איז פאָרגעקומען זונטיק בייטאָג, דעם 21טן אַפּריל, 1985, אין דעם קאָנפֿאַרענץ־אוידיטאָריום אויף גרענד סטריט, אין ניו יאָרק, איז באַערט געוואָרן הרב ר׳יצחק זינגער שליט״א, לכבוד זיין 25טן יובל פון רבנות אין דער גוט באַקאַנטער אַלטער ביאַליסטאָקער שוהל, וואָס איז אויף 7 ווילעט סטריט, אויף דער איסט סאיד. עס איז דערבּיי אויך צוגעטיילט געוואָרן כּבוד דער רבּיצין, בלומע. העכער 500 פּערזאָן, צווישן זיי אָנגעזעענע רבנים, פאַרטרעטער פון דער שטאָט־רעגירונג, אידן פון אַלע קרייזן האָבן זיך באַטיילּיקט אין דער פּייערונג.

אין פאַרלויף פון די 25 יאָר וואָס הרב זינגער האַלט אָן זיין רבנות אין דער ביאַליסטאָקער שוהל, האַלט ער כּסדר אויף דעם אָנזען און חשיבות פון דער שוהל מיט אַלע אַקטיוויטעטן אַרום, ווי דאָס האָבן פאַרפלאַנצט די ערשטע גרינדער פון דער שוהל מיט 106 יאָר צוריק און די חשובע רבנים וואָס זיינען געווען אין פאַרלויף פון אַלע פריערדיקע יאָרן דאָרט. די שוהל איז אין די לעצטע יאָרן פיל פאַרגרעסערט און אויסגעבּרייטערט געוואָרן סאַי פאַר די חשובע מיטגלידער דאָרט ווי אויך פאַר דער בּרייטער עפֿנטלעכקייט אַ דאַנק דער אָנפּירעראַפּט פון ר׳ ישׂראל זינגער. עס איז באַקאַנט, אַז ליידער האָבן פיל אַנדערע שוהלן אויף דער איסט סאיד זיך געמוזט פאַרמאַכן אין די לעצטע יאָרן, אָבער אין דער לעצטער צייט איז די ביאַליסטאָקער שוהל פיל פאַרגרעסערט געוואָרן צוציען דיק יונגע מענטשן, ווי אויך עלטערע און פון פאַרשידענע קרייזן, אַ דאַנק דער אָנפּירעראַפּט פון הרב זינגער.

מיר ווייסן גוט, אַז די גאָלדענע קייט פון אידישע טראַדיציעס ווערט קיינמאָל ניט איבּערגעריסן וואו תּורה, לערנען און אַרבּעט ווערט אויפגעהאַלטן אויף אַ געהעריקן הויך. אָט די טראַדיציעס האַלט מיט איבּערגעגענקייט אויף די אַלטע ביאַליסטאָקער שוהל, אונטער דעם וואַכזאַמען אויג און ענערגיקער אָנפּירונג מיט טריישאַפט אויף אַ געוויסנהאַפּטן אופן דער באַליבּטער רב יצחק זינגער צו ווערן אַלע וויזן אַרויס גרויס דרך־אַרץ.

עס איז געווען ניט בלויז דער באַנקעט מיט דעם פּיינעם מאָלצייט פון כּל־טוב, זונטיק בייטאָג דעם 21טן אַפּריל, וואָס האָט צונויפגעבראַכט די הונדערטער חשובע געסט. דאָס איז אויך געווען אַ דאַנק דעם כּבוד וואָס מען האָט צוגעטיילט צו הרב זינגער מיט זיין רבּיצין, צום זילבּערנעם יובל פון זיין גלענצנדן אָנפּירן מיט דעם מקום־קודש. צווישן די רעדנער בּיי דער איינדרוקספולער פייערונג זיינען אַרויסגעטראָטן פראָמינענטע פאַרטרעטער פון דער ניו יאָרקער שטאָט־רעגירונג, רבנים און אַנדערע פירער פון דער איסט סאיד, צו וואָס דער גרויסער עולם האָט זיך צוגעהערט מיט גרויס אויפמערקזאַמקייט. אין זייערע אַרויסטריטן און אָפּשאַצונגען האָבן אַלע אַרויסגאַבראַכט לויב פאַר הרב יצחק זינגער.

כּמעט אַלע רבנים פון דער איסט סאיד, ווי אויך חשובע אידישע געזעלשאַפטלעכע פירער און טוער און פיל באַלעבאָטים ווי אויך די מיטגלידער פון דער ביאַליסטאָקער שוהל, זיינען געקומען צום באַנקעט כּדי צוצויטיילן כּבוד דעם באַליבּטן רעליגיעזן מנהג. צווישן די רעדנער און באַגריסער איז אויך געווערן ראַבּאַי מאַקס ב. פּאָזנאַנסקי, אַ לאַנגיאָריקער פערזענלעכער פריינט פון הרב זינגער, וועלכער האָט פאַטראָן דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. אין זיין קורצער באַגריסונגס־רעדע האָט ראַבּאַי פּאָזנאַנסקי אַרויסגעבראַכט וועגן דער פערזענלעכקייט פון הרב יצחק זינגער, וואָס פאַרדינט דעם אים צוגעטיילטן כּבוד אַלס באַליבּטער גייסטיק־רעלּיגיעזער פירער אויף דער איסט סאיד. מיט פאַסיקע באַגריסונגען זיינען אויך אַרויסגעטראָטן: הרב שלום רובּין, הויפּ־אויפזיכער פון ניו יאָרקער סטעיט כּשרות אָפּטיילונג; הרב דוד זינגער, באַוואוסטער גאון און אַ ברודער פון הרב יצחק זינגער, וועלכער האָט געריידט אין נאָמען פון דער משפּחה און אַנדערע. צום סוף האָט געהאַלטן אַ וואַרעמע רעדע דער בעל־יובל צו וואָס דער גאַנצער עולם האָט זיך צוגעהערט מיט גרויס אויפמערקזאַמקייט, הרב זינגער האָט געריידט אויך אין נאָמען פון זיין פרוי און פון דער גאַנצער משפּחה. ער האָט אויסגעדריקט אַ האַרציקן דאַנק די אַלע טוער און מיטגלידער פון דער ביאַליסטאָקער שוהל, ווי אויך די חשובע רבנים און באַלעבאָטים, פאַר צוטיילן איב דעם גרויסן כּבוד.

דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, וואָס איז אויף 228 איסט בראָדוויי, איז שטענדיק אין נאָענטער פאַרבּינדונג מיט דער אַלטע ביאַליסטאָקער שוהל. איינער גענּיסט אויך פון דעם אַנדערן. עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז די גרינדער פון דער ביאַליסטאָקער שוהל זיינען אויך שפּעטער געווען צווישן די גרינדערס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. דער גענעראַל־סעקרעטאַר פון דער אינסטיטוציע, איסאַק ריבּאַלאָווסקי ווי אויך די אַנדערע טוער, זיינען שטענדיק גרייט און ווילּיק צו העלפן דער ביאַליסטאָקער שוהל מיט וואָס נאָר עס איז מעגלעך. הרב זינגער איז אויך אַן אָפּטער אַרויסגייער און באַזוכער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים.

צו דעם פּייערלעכן באַנקעט וואָס איז פאָרגעקומען זונטיק בייטאָג, דעם 21טן אַפּריל, איז אויך געווען איינגעלאַדן מר.

וואַרעמער אָפּרוף אויף דר. שמואל פּיסאַר'ס נייעם בוך „וועגן בלוט און האָפענונג"

אונזער חשובער לאַנדסמאַן און גוטער פריינד אַברהם איצקאָוויטש, וועלכער איז אויך שטענדיק מיט הילפס־גרייטקייט פאַרן ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, שרייבט אונז פון מעקסיקע:

טייערער פריינד ריבאַלאָווסקי,

איך האָב דערהאַלטן די שיינע מתּנה וואָס איר האָט מיר געשיקט, דער נייער בוך „וועגן בלוט און האָפענונג", פון אונזער באַרימטן לאַנדסמאַן דר. שמואל פּיסאַר. א שיינעם דאַנק אייך פאַר שיקן מיר דעם בוך.

ווי נאָר איך האָב אָנגעהויבן לייענען דעם בוך האָב איך זיך ניט געקענט פון דעם אָפּרייסן און עס האָט מיך געהאַלטן כסדר אין שפּאַנונג. איך האָב זיך ניט געקענט אָפּרייסן פון דעם בוך ביז איך האָב מיט א קורצן איבערייס, דאָס איבערגעלייענט אינגאַנצן. עס איז צו שטוינען ווי אַזוי א מענטש, ווי אונזער ליבער ביאליסטאָקער לאַנדסמאַן שמואל פּיסאַר, האָט דאָס אַלץ געקנט דורכמאַכן אין צייט פון דער מלחמה, און דאָך זיך ראַטעוועט פון א זיכערן טויט ביי די נאַציס.

ער איז אַרויס פון גיהנום דורך צענדליקער ניסים און סוף־כל־סוף איז ער דערגאַנגען צו אַזא הויכער מדרגה, אַזוי ווי ער איז איצט. עס איז ממש צו שטוינען, עס איז פשוט ניט צו באַגרייפן מיטן מענטשלכען שכל.

זאָל דער אַלמעכטיקער בענטשן דר. פּיסארן מיט געזונט און לאַנגע יאָרן לעבן, ער זאָל נאָך קענען פיל ביישטייערן פאר א וועלט פון יושר און גערעכטקייט, און זאָל ער און קיינער ניט וויסן מער פון דעם וואָס ער האָט דורכגעמאַכט.

בייגעלייגט שיק איך א ביישטייערונג פון מיר, ווי אויך פון מיין ברודער חיים, וועלכער האָט אויך באַקומען אַזא בוך וואָס איר האָט אים צוגעשיקט.

א גרוס פון אונדער גאַנצער (איצקאָוויטש) משפּחה, פאַר אייך פּערזענלעך און פאַר אַלע טויער פון אייער גרויסער אינסטיטוציע. זייט געשטאַרקט אין אייער וויכטיקער אַרבעט, מיר וואונטשן אייך ווייטערדיקן דערפאָלג.

אייער,
אברהם איצקאָוויטש
מעקסיקא, סיטי

איסאַק ריבאַלאָווסקי. עס איז קלאָר, אַז ער וואָלט זיך געהרן געווען באַטייליקט אין דער גרויסער שמחה וואו עס איז צוגעטיילט געוואָרן פאַרדינטער כבוד דעם חשובן און באַליבטן הרב יצחק זינגער. ליידער אָבער, איז דאָס געווען אומעגלעך פאַר מר. ריבאַלאָווסקי, ווייל דעם זעלבן זונטיק איז פאָרגעקומען אין פּיאַלאַדעלפיע דער גרויסער צוזאַמענפאָר פון דער שארית הפליטה אין וועלכן עס האָבן זיך אויך באַטייליקט א גרעסערע צאָל טויער און מיטגלידער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער. פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי האָט אָנגעפירט מיט דער גרופּע.

איסאַק ריבאַלאָווסקי האָט דעריבער — אין זיין פערזענלעכן נאָמען און אין נאָמען פון דער גרויסער גוט באַקאַנטער אינסטיטוציע — איבערגעשיקט הארציקע וואונטשן צום הרב יצחק זינגער פאַר ווייטערדיקן דערפלאָג ביים אָנפירן מיט דער גרויסער ביאַליסטאָקער שוהל, ווי אויך וואונטשן פאַר געזונט און נחת צוזאַמען מיט זיין רביצין אין דער גאַנצער משפּחה. די דאָזיקע געפילן אין נאָמען פון ביאַליסטאָקער צענטער, צום הרב ר' יצחק זינגער, האָט אויך געבראַכט צום אויסדרוק ראַבאי מאַקס פאָזנאַנסקי אין זיין קורצער באַגריסונגס־רעדע.

מאַמע...

(מערקע שבח)
אוישוויץ נומער 15755

פון מרים יהב (באר שבע)

כ'בין אויך אַמאָל געווען אַ קינד
כ'האָב געהאַט אַ מאַמען אַ טאַטן,
כ'ווייס נייט פאַרוואָס פאַר וועלכע זינד
דער האָט גורל מיך אַזוי שרעקלעך פאַראַטן.

מאַמע, מיין מאַמע, מיין טייערע מאַמע
דו שטייסט מיר פאַר די אויגן
ווי אַ הייליקער מאָנומענט,
דער מערדער האָט מיך מיט כוח
פון דיר אוועקגעריסן
געלאָזן דיך פאַרשטיינערט,
מיט אויסגעשטרעקטע הענט.

מאַמע, אוי מאַמע, וואו ביזטו אַצינד?
שוין יאָרן ווי איך הער ניט פון דיר,
צי ווייסטו אַז איך לעב? דיין ציטערדיק קינד
קום כאָטש אין חלום צו מיר.

מאַמע,מאַמעניו, טיירע מיינע
עס איז ביטער צו לעבן אָן דיר,
צעבראָכן און פאַרוואונדעט
איז די טאָכטער דיינע,
מאַמע דו לעבסט ווייטער
טיף אין האַרצן ביי מיר...

אויפמערקזאַם לאַנדסלייט און פריינט!

דר. שמואל פּיסאַר'ס נייע בוך אין אידיש קאָן
מען באַקומען אין ביאַליסטאָקער צענטער

מיט צופרידנהייט לאָזן מיר ווייסן אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט, אַז דער נייער בוך אין אידיש „וועגן בלוט און האָפענונג", פון אונזער באַרימטן לאַנדסמאַן דר. שמואל פּיסאַר, קען מען באַקומען אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, אין ניו יאָרק.

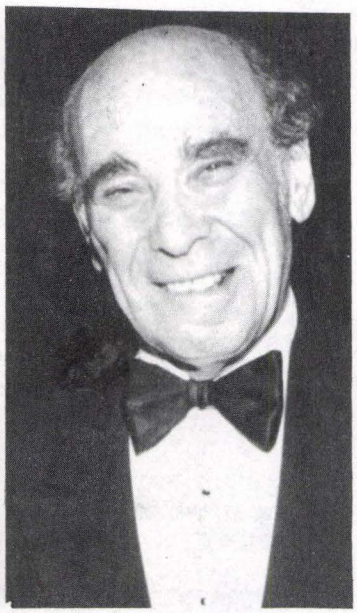
מיט עטלעכע יאָר צוריק האָט דר. שמואל פּיסאַר אָנגעשריבן א בוך, „וועגן בלוט און האָפענונג", וואָס איז דערשינען אין ענגליש, פראַנצויזיש און פיל אַנדערע שפּראַכן. לעצטנס איז דער בוך אויך דערשינען אין אידיש, אין דער איבערזעצונג פון דר. פּיסאַרס פעטער, אליעזר סוכאָוואָלסקי. אויך דער בוך אין אידיש, אַרויסגעגעבן פון דעם י. ל. פּרץ פאַרלאַג אין תל־אביב, האָט אַרויסגערופן א גרויסן אָפּקלאַנג.

שאַפט זיך איין דר. שמואל פּיסאַרס בוך „וועגן בלוט און האָפענונג", אין אידיש, דורך אונזער ביאַליסטאָקער צענטער. דער פּרייז פון בוך איז 10 דאָלאַר, און פאַר איבערשיקן מיט פּאָסט איין דאָלאַר. מאַכט גלייך אייער באַשטעלונג, מיט א טשעק אויף 11 דאָלאַר, אויפן אַדרעס:

BIALYSTOKER CENTER 228 East Broadway
New York, N.Y. 10002
Att: Mr. Rybal

דער יחוס פון ביאַליסטאָקער משפּחות

אין „אַלגעמיינעם זשורנאַל" פון פרייטיק, דעם 19טן יולי 1985, איז געווען געדרוקט אָן אינטערעסאַנטער אַרטיקל פון דעם באַקאַנטן זשורנאַליסט שמעון בייקער אין וועלכן ער האָט דערציילט וועגן זיינען אָן אינטערוויו מיט סטענלי האָראָוויץ, דער נאַציאָנאַלער פּרעזידענט פון דעם „פאַראייניקטן אידישן אַפּיל". מיר ברענגען דאָ וויייטער אַ גרעסערן אויסצוג פון דערמאָנטן אַרטיקל, וואו מר. בייקער דערציילט וועגן דעם אָפּשטאַם פון סטענלי האָראָוויץ, וועלכער איז פון אַ יחוס־דיקער ביאַליסטאָקער משפּחה.

מאַקס ראַטנער

Max Ratner

סטענלי האָראָוויץ

Stanly Horowitz

זיין פאָטער, חיים האָראָוויץ ע"ה, איז געבוירן און דערצויגן געוואָרן אין ביאַליסטאָק, וואָס איז געווען אַ עיר ואם בישׂראל. צו זעכצן יאָר איז ער שוין געווען אַ מיטאַרבעטער אין דער העברעאישער צייטונג „הצפירה". ווען ער איז אָנגעקומען אין אַמעריקע, אין 1921, ווי אַ בחור פון אַ פאָר און צוואַנציקער יאָר, איז ער דאָ געווען דער קאָרעספּאָנדענט פון „הצפירה". סטענלי האָט מיר באַוויזן דעם אַקרעדיטאַציע־בריוו, לויטן אויפטראָג פון יצחק גרינבוים ע"ה, אַ פירער פון פּוילישן אידנטום.

חיים האָראָוויצ'עס סטאַנציע אין די פאַראייניקטע שטאַטן איז געווען אין קליוולאַנד וואָס איז געוואָרן די היים פון זיין גאַנצער משפּחה. ווי אַ יונגער אימיגראַנט, האָט ער געלערנט אין אַ היי־סקול און אויך באַזוכט אין די אָוונטן אַ יורידישע שולע.

אַדאַנק זיינע פאַרדינסטן ווי אַ שרייבער און לערער פון עברית און אידישע געגנשטאַנדן אין אַ נאָכמיטאָג־שולע, האָט ער באַוויזן אַראָפּצוברענגען קיין אַמעריקע זיין טאַטן ווי אויך פינף ברידער און שוועסטער. סטענלים זיידע, לייזער האָראָוויץ ע"ה, פלעגט שרייבן אידישע לידער און איז געווען אַ הייסער אָנהענגער פון אחד העם.

דער פאָטער פון פרעזידענט פון „פאַראייניקטן אידישן אַפּיל" האָט פון קליוולאַנד געשריבן אַרטיקלען פאַרן „מאָרגן זשורנאַל" אין ניו יאָרק און איז אויך געוואָרן אַ מיטאַרבעטער אין דער לאָקאַלער טעגלעכער אידיש־צייטונג „די אידישע וועלט", אין וועלכער ער איז מיט דער צייט געוואָרן רעדאַקטאָר. די אידישע צייטונג אין קליוולאַנד איז געווען פאָפולער אויך צווישן די פּאָליטישע פערזענלעכקייטן אין שטאָט, ווייל די אידישע באַפעלקערונג האָט פאַרמאָגט 125 טויזנט נפשות.

אַן אַדוואָקאַט פון בארוך, איז חיים האָראָוויץ אויך געוואָרן אַ מיטאַרבעטער אין דער גרויסער ענגלישער טאָג־צייטונג „קליוולאַנד פלעין דילער". ער איז געווען דער איינציקער וואָס האָט געשריבן אַרטיקלען אויף אידישע טעמעס, כאָטש ער איז געווען אָן אימיגראַנט, אין ער שנעל געוואָרן אַ ספעציאַליסט איבער ענגלישער גראַמאַטיק. ער האָט אָגב געהאָט געשריבן אָן אינטערעסאַנטע סעריע וועגן דאַמאָלטדיקן אידישן אויסערן־מיניסטער פון סאָוועטן־פאַרבאַנד, מאַקסים ליטווינאָוו. דער געראַנגל פון אידישן פּאָלק פאַר דער אומאָפּהענגיקייט פון ארץ ישׂראל, און די דעבאַטע וואָס איז פאָרגעקומען אין די פאַראייניקטע פעלקער, האָבן זיך שטאַרק אָפּגעשפּיגלט אין זיינע אַרטיקלען.

בעת דער דיסקוסיע אין דער יו־ען, אין לעיק סוקסעס, איז חיים האָראָוויץ דאָרט געווען ווי אַ קאָרעספּאָנדענט און אין 1948. — וועו מדינת ישׂראל איז פראָקלאַמירט געוואָרן — האָט ער געדעקט די דאָזיקע היסטאָרישע געשעענישׂ פון אידישן פּאָלק. „מיין טאַטע האָט געהאַט באַשריבן אידישע ענינים פאַר גוים אין „קליוולאַנד פלעין דילער". — האָט מיר סטענלי געזאָגט.

וואָס אָנבאַלאַנגט זיין אַרבעט ווי אַ זשורנאַליסט און רעדאַקטאָר אין דער קליוולענדער „אידישער וועלט", די טאָג־צייטונג אויף אידיש, האָט חיים האָראָוויץ, וואָס האָט אָפּט באַהאַנדלט לאָקאַלע אידישע פראָבלעמען, שאַרף קריטיקירט די אָרטיקע אידישע פעדעראַציע ווייל זי איז, לויט זיין מיינונג, געווען ניט־געוונג דעמאָקראַטיש. ער האָט געשטרעבט צו דער סטרוקטור פון אַן אַמאָליקער אידישער קהילה, וואָס זאָל זיין געבויט אויף ברייטע דעמאָקראַטישע יסודות.

דער אידישער זשורנאַליסט און רעדאַקטאָר, וואָס האָט, אַגב, זיינער צייט אויך פאַרנומען אַ וויכטיקן פּאָסטן אין דער שטאָט־רעגירונג פון קליוולאַנד, איז געווען אַ שטאַרקער קריטיקער פון דער אידישער „עסטאַבלישמענט" אין די פאַראייניקטע שטאַטן בכלל.

דאָס קלינגט אַ ביסל איראָניש, וועו מען נעמט אין אַכט, אַז חיים האָראָוויצעס זון, סטענלי, איז שפּעטער־צו געוואָרן דירעקטאָר פון דער אידישער פעדעראַציע אין קליוולאַנד און איז איצט איינער פון די הויפּט־פירער פון דער אידישער „עסטאַבלישמענט" אין אַמעריקע, ווי דער פרעזידענט פון „פאַראייניקטן אידישן אַפּיל". אידישע פאַראַדאָקסן...

סטענלי האָראָוויצעס מוטער, סעידי, איז שוין געבוירן געוואָרן אין אַמעריקע ביי אידישע אימיגראַנטן פון ליטע. אין דער היים האָט מען גערעדט נאָר אידיש. דער „אַפּיל" פרעזידענט געדענקט נאָך גוט זיין זיידע־באָבע פון בייידע צדדים, וואָס זיינען געווען וואַרשעמע אידן. זיינע עלטערן האָבן זייער „האָניק חודש", נאָך דער חתונה אין 1932, פאַרבראַכט אין ארץ ישׂראל. דער טאַטיע פלעגט אָפט רעדן וועגן חיים נחמן ביאַליקס „רויז" אין פאַרק פון רמת גן.

סטענליס אַ קוזין, וואָס איז אַ באַקאַנטער מאַטעמאַטיקער און פיזיקער, האָט איבערגעלאָזט אין אַמעריקע אַ גרויסע וויסנשאַפטלעכע קאַריערע. ער האָט זיך באַזעצט מיט זיין פרוי

איינדרוקספולער „פּיקניק" אין גאָרטן פון ביאַליסטאָקער צענטער און היים

מיטוואָך בייטאָג, דעם 3 טן יולי 1985, איז אין גאָרטן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן פאָרגעקומען דער יערלעכער קוק־אָוט („פּיקניק") פאַר די עלטערע איינוואוינער פון דער אינסטיטוציע. דער וועטער איז געווען אַ פּרעכטיקער און די פילצאָליקע איינוואוינער פון דער אינסטיטוציע האָבן פאַרבראַכט אויף אַ היימישן אופן בייַ געשמאַקע מאַכלים, געזאַנג און מוזיק. אַלץ איז געווען צוגעגרייט אויף אַן ערשטקלאַסיקן אופן, אַלע אָנוועזנדע זיינען געווען בייַ גאָר צופרידן און וועלן דעם טאָג לאַנג געדענקן.

דער אינזשעניר פון דער אינסטיטוציע, מר. קאַסימאָ מיט זיינע געהילפן, האָבן באַצייטנס צוגעגרייט דעם פּאַרק אויף אַ שיינעם און ספּעציעלן אופן. די אָפּטיילונג מיט אַקטיוווע טוער, אונטער דער אָנפּירונג פון מרס מיפּאַ ראָגאָף, האָבן ווי געהעריק געהאָלפן דעקאָרירן דעם פּאַרק. מרס בראָניאַ סקורקאָ, די דירעקטאָרין פון דער באַשפּייזונג־אָפּטיילונג, האָט ווי געהעריק אַראַנזשירט דעם פּיינעם „קוק־אָוט", צוזאַמען מיט איר סטאָף.

די טישן אין דעם פּאַרק זיינען געווען ווי געהעריק געגרייט, די עלטערע איינוואוינער האָבן געגעסן מיט געשמאַק די פּיינע מאַכלים זיצנדיק אין שאָטן פון די בריים צעבליטע בוימער. דערבייַ האָט מען זיך צוגעהערט צו פאַסיקער געזאַנג און מוזיק און האַרציקע אידישע ניגונים, פון רעקאָרדס.

אין דעם היימישן צוזאַמענטרעף האָבן זיך אויך באַטייליקט: איסאַק ריבאַלאָווסקי, געווינער סעקרעטאַר, מרס. מיירא בעיליז, אַדמיניסטראַטאָרין, הערשלד טאַלין, קאָנטראָלער, ראַבאַי מאַקס פאָזנאַנסקי ווי אויך די אָנגעשטעלטע פון דער אינסטיטוציע און אַ צאָל געסט.

אַ וואַרעם בריוול פון דער משפּחה איצקאָוויטש פון מעקסיקע

ליבער פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי,

מיין פרוי און טאָכטער און מיין איידעם און איך ווילן דורך דעם וועג אייך אויסדרוקן אַ האַרציקן דאַנק פאַר דער וואַרעמער אויפנאַמע וואָס איר האָט געמאַכט פאַר אונז אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, אין חודש מאַי היינטיקס יאָר, וועו מיר זיינען געווען אויף אַ באַזוך אין ניו יאָרק. מיר זיינען געווען ביז גאָר צופרידן נאָכאַמאָל צו זען און צו באַקאָנען זיך מיט אַלע אַקטיוויטעטן פון וואָס איר אַלע, און אויך ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט בכלל, דאַרפן זיין זייער שטאָלץ. מיר וואונטשן אייך אַלעמען, אַז איר זאָלט ווייטער און אויף לאַנגע יאָרן אָנגיין מיט אייערע וויכטיקע טעטיקייטן לטובת אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, לטובת אידישע אינטערעס און פאַר מדינת ישראל.

איך האָב דערהאַלטן דעם נייעם גרויסן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך און איך דאַנק דיר פאַר שיקן מיר די דאָזיקע וויכטיקע אויסגאַבע, וואָס מאַכט אַ שטאַרקן איינדרוק. דער ביאַליסטאָקער צענטער דאַרף זיין שטאָלץ און איר אַלע פאַרדינט גרויס אַנערקענונג פאַר דעם ווירדיקן פאַראייביקן אונזער אַמאָליקער היים־שטאָט מיט די דאָרטיקע טייערע אידן וואָס זיינען אומגעבראַכט געווארן פון די נאַצישע רוצחים. איך האָב ביים לייענען דעם יזכור־בוך געפונען זייער פיל ווויכטיקן מאַטעריאַל. עס איז פאַר מיר אויך געווען אַ ווייטאָג, עס האָט מיך געריבט בייז טרערן די טרויעריקע ווירקלעכקייט צוליב דעם וואָס עס איז געווארן פון אונזער אַמאָליקער אומפאַרגעסלעכער אידישער היים־שטאָט.

אַלע פריינט, באַזונדערס מיינע ברידער, אַברהם, חיים און מיט זייערע משפּחות שיקן אייך אַלעמען האַרציקע גרוסן און וואונטשן.

דיין,
וועלוול איצקאָוויטש
מעקסיקע

אין ישׂראל, ווו אר לערנט אין אַ ישיבה פאַר בעלי תשובה.

האָראָוויצעס פרוי דזשיל, איז אַן איידעלע און הויך־געבילדעטע פרוי. איר מוטער, פון דער היים גרעסטל, וואָס האָט געשטאַמט פון שטעטל מאַלאַדעטשנאָ, בייַ ווילנע, איז אין קליוולאַנד געווען אַ לערערין פון העברעאיש. זי איז געווען אַ קרובה פון עזרא שפּירא ע"ה, אַן אָנגעזעענער אידישער פירער און לאָיער אין קליוולאַנד, וואָס איז עולה געווען קיין ישׂראל און דאָרט געווארן פרעזידענט פון וועלט־דירעקטאָריום פון „קרן היסוד". איר מאַן, יעקב פאַלענבערג ע"ה, איז געווען אַן אַדוואָקאַט און דערנאָך אַ ביזנעסמאַן.

די האָראָוויצעס האָבן פיר געראָטענע קינדער. די עלטערע צוויי וואוינען נאָך אַלץ אין קליוולאַנד און די אינגערע — אין ניו יאָרק. זייער זון, דזשעי, וואָס איז פאַרהייראַט און איז 28 יאָר אַלט איז אַ האַרץ־נוירס" אין אַ שפּיטאָל און זונטיק האָט ער ליב צו זעגלען אויף אַ שיפל. די 25 יאָריקע טאָכטער, עליזאַבעט, אַרבעט מיט גייסטיק־אָפּגעשטאָנענע. „זייער שטרעבונג איז צו זיין טעטיק אויפן הומאַניטאַרן געביט, העלפנדיק דעם ליידנדיקן מיט מענטש". — האָט זייער פּאָטער מיר געזאָגט מיט אַ געפיל פון שטאָלץ.

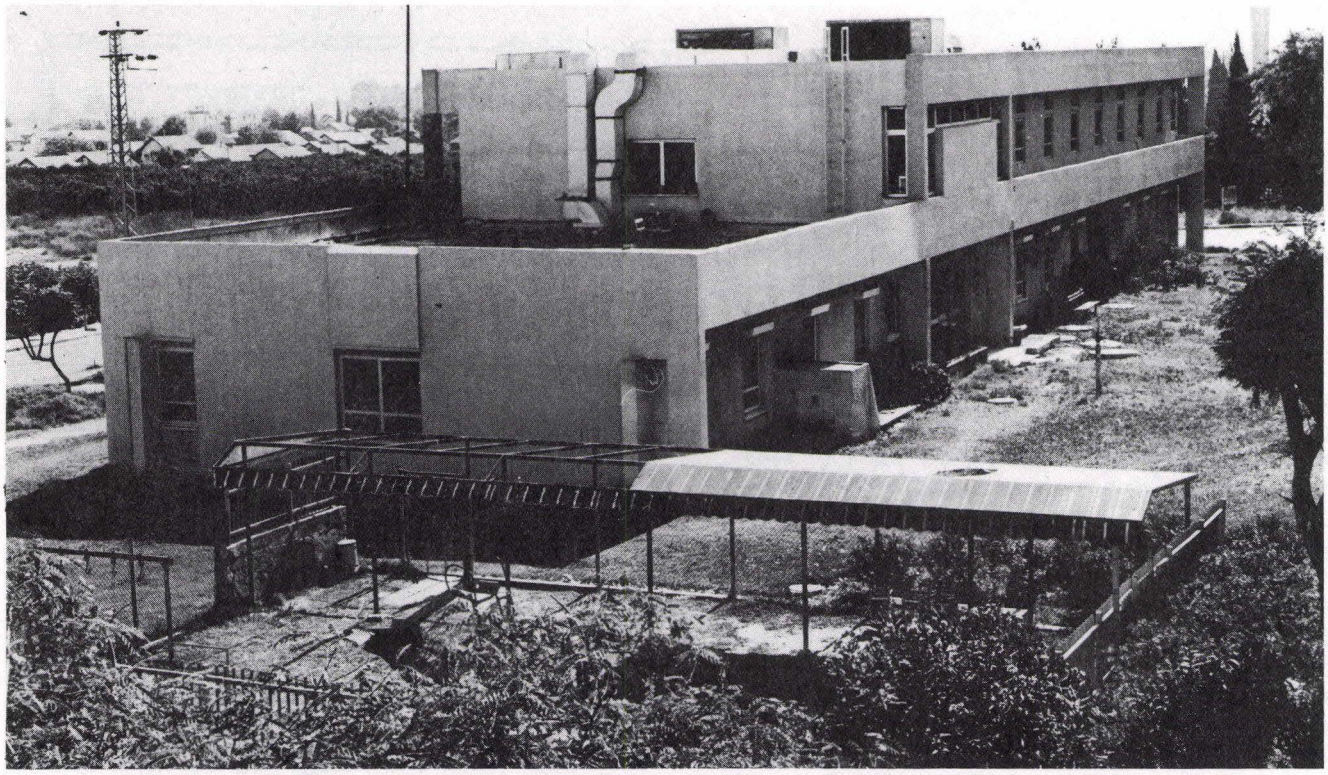
דאָס דריטע קינד, די 21 יאָריקע איוו, האָט גראַדואירט פון באַרנאַרד קאָלעדזש און פאַרברענגט דעם זומער אין ישׂראל. איר ציל איז צו זיין אַ שרייבערין און אַרויסגעבן צוויי ניטפאַרפנטלעכטע ביכער פון איר זיידן חיים. איין בוך איז אַן אָפּהאַנדלונג פון אידישער געשיכטע און דאָס צווייטע — אַ נאָוועלע.

דאָס אינגסטע קינד פון די האָראָוויצעס, האוואַרד, וואָס איז 14 יאָר אַלט, האָט אַ אידישע דערציאונג. ער האָט געהאַט אַ פיינע בר מצוה שמחה.

דער פּרעזידענט פון „אַפּיל" איז זייער אַ נאָענטער פריינט פון דער חשובער אידישער ראַטנער־משפּחה אין קליוולאַנד, וואָס זיינען אויך אָפּשטאַמיקע פון ביאַליסטאָק. מעקס ראַטנער, אַן אָנגעזעענער אַמעריקאַנער אידישער פירער און פילאַנטראָפּ, איז געווען דער רוח החיים ביים אַרויסגעבן דעם יזכור־בוך פון ביאַליסטאָק און צייכנט זיך אויס מיט זיין פאָלקסטימלעכקייט און ליבע פאַר אידישקייט און אַרץ ישׂראל.

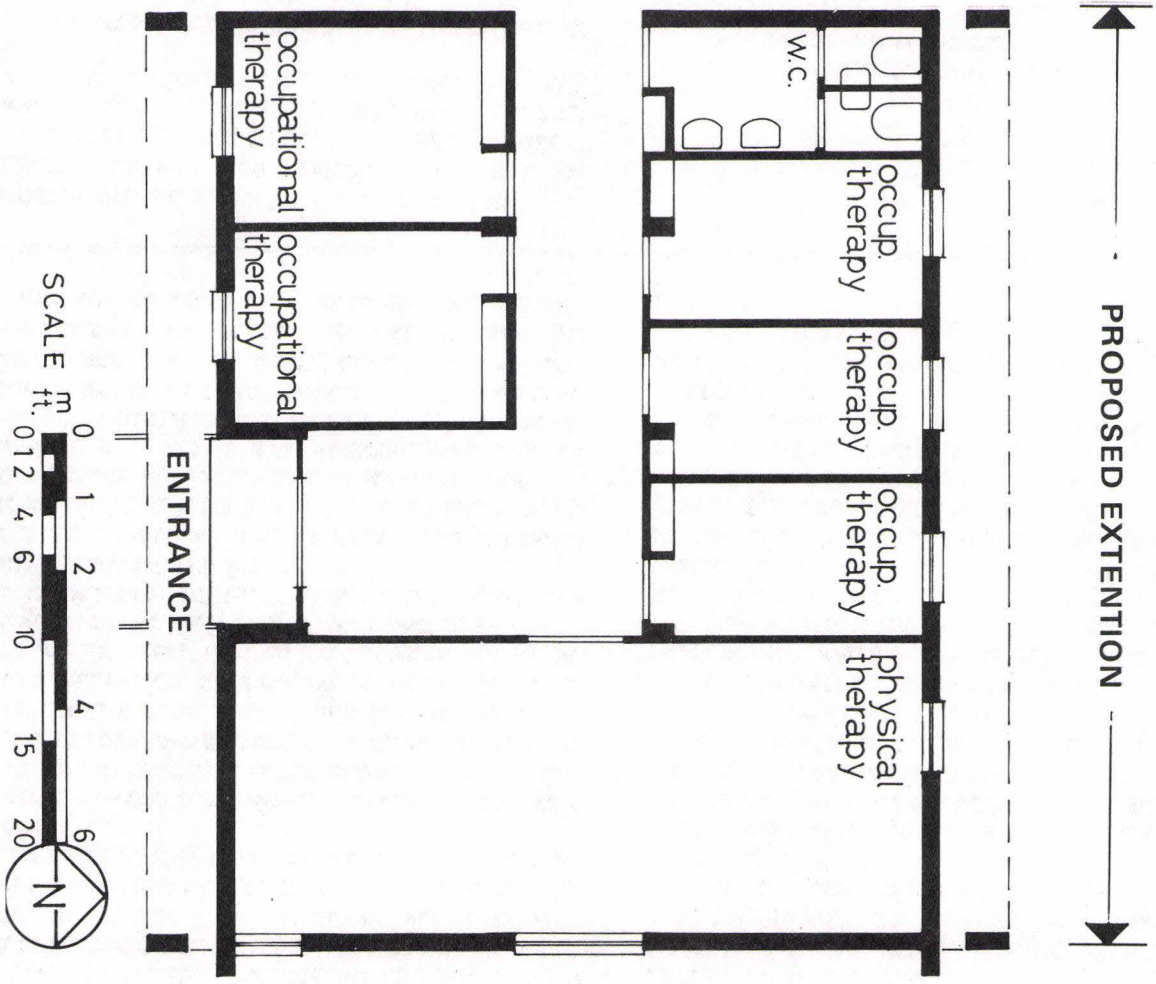
„די ראַטנערס זיינען אויסערגעווייניעלעך גוטע מענטשן. לעאָן ראַטנער (מעקס׳עס עלטערער ברודער — ש. ב.) האָט מיר פיל געלערנט וועגן אידישע ענינים, לעאָן איז מיין אידעאַל פון אַ אידישן פירער. די מיטגלידער פון דער פאַרצווייגטער ראַטנער־משפּחה זיינען גרויסע אידן. זיי זיינען גרייט צו העלפן און אינספּירירן מענטשן. זיי זיינען מיינע נאָענטע פריינט". — האָט האָראָוויץ אונטערגעשטראָכן. מעקס ראַטנער און סטענלי פאָטער האָבן צוזאַמען שטודירט אין דער יורידישער שולע אין קליוולאַנד.

מיר, אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, און אַזוי אויך ביאַליסטאָקער אידן בכלל, זיינען בייז גאָר שטאָלץ פון אונזערע חשובע און באַליבטע לאַנדסלייט, סטענלי האָראָוויץ און מעקס ראַטנער, און זייערע משפּחות.

די נייע געביידע אין תּל־השומר, וואו עס ווערט איינגעאָרדנט דער נייער ביאַליסטאָקער פּראָיעקט פּאַר צוריקגעשטאַנענע קינדער.

The new building at Tel-Hashomer where the new Bialystoker project will be established for retarded children.

דער פּלאַן פון אינערלעכן פּון דער אינסטיטוציע.

The plan of the interior appearance of the institution

אימפּאָזאַנטע גאָלדענע חתונה־פייַרונג פאַר דעיוויד און ראוז גאָלדבערג

פון אַ פריינט

פון רעכטס צו לינקס: דעיוויד דזשעי גאָלדבערג מיט זיין פרוי ראָוז, מאַלי און איסאַק ריבאַלאָווסקי, קריסטין און גערי גאָלדבערג.

David J. Goldberg with Wife Rose, Molly and Izaak Rybal, Christine and Gary Goldberg.

א רומגערינגלט פון זייערע משפּחה־מענטשן און פריינט, פון וועלכע פיל זיינען געפֿאָרן הונדערטער מייל, האָבן אונזערע באַליבטע לאַנסלייט דעיוויד דזשעי גאָלדבערג מיט זיין ליבער פרוי ראָוז, געפייערט זייער 50 יאָריקער חתונה יובילעי. דאָס איז צושטאַנד געקומען אַ דאַנק זייער ליבן איינציקן זון, גערי גאָלדבערג, וועלכער איז אַ פּראָמינענטער פינאַנסיער, אויפן שטח פון זיין פּרעכטיקן הויז אַרומגערינגלט פון אַ זעלטענער לאַנדשאַפט, וואָס איז אין סאָפערן, ניו יאָרק. די געסט ביי דער געהויבענער פייערונג זיינען געקומען פון מיאַמי ביטש, ניו יאָרק און געגנט, באָסטאָן און פון אַנדערע נאַענטע און ווייטע ערטער.

די פייערלעכע שמחה איז פאָרגעקומען זונטיק, דעם 2 טן יוני 1985, אין אַ ספּעציעל אויפגעבויטן ריזיקן געצעלט („טענט"), באַגלייט מיט האַרציקער מוזיק און, פאַרשטייט זיך, מיט פיינע געשמאַקע מאַכלים, וואָס האָט איבערגעלאָזט אַן אומפאַרגעסלעכן איינדרוק אויף אַלע געסט. עס האָבן זיך דאָ באַגעגענט פריינט און ביזנעס־פאַרבינדעטע, חברים פון אַמאָליקע האי־סקולס און קאָלעדזשעס, פיל צווישן זיי שוין איצט דאָקטוירים, לאָיערס, דערפאָלגרייכע .ביזנעסלייט און ענלעכע. מען האָט צווישן זיך געפּירט היימישע שמועסן, מען האָט געגעסן פון אַלדאָס גוטס, מוזיק האָט געשפּילט, מען האָט געטאַנצט און אַלע אָנווועזנדע האָבן געוואונטשן דעם ליבן פּאָרל — דעיוויד דזשעי גאָלדבערג און זיין פרוי ראוז — וועלכע דערפֿרייקן לאַנגע יאָרן פון צוזאַמענלעבן אויף אַ גליקלעכן אופן, פיל נחת אין דער גאַנצער משפּחה.

עס איז געווען קלאָר צו זען, אַז מר. און מרס. גאָלדבערג זיינען געווען טיף געריר‌ט פון דער פיינער שמחה צו זייער 50 טער חתונה ־ יובל, וואָס עס האָט פאַר זיי איינגעאָרדנט מיט אַזוי פיל וואַרעמקייט און טריישאַפט זייער זון גערי, מיט זיין פרוי קריסטין. דער הויך־פונקט ביי דער פייערונג איז טאַקע געווען וען דער ביי אַלעמען באַליבטער גערי האָט געהאַלטן זיין קורצע אָבער טיף־רירענדער רעדע לכבוד זיינע ליבע טאַטע־מאַמע. ער האָט דערביי באַגריסט אַלע אָנווועזנדע און אויסגעדריקט טיפן דאַנק די אַרום הונדערט געסט וואָס זיינען געקומען צוטיילן אַזאַ כבוד זיינע עטלערן. דער אָרקעסטער האָט אויפגעשפּילט אַ פּאַסיקן ניגון, אַלע אָנווועזנדע האָבן זיך אויפגעשטעלט און מיט וואַרעמקייט אַפּלאָדירט דעיוויד גאָלדבערגן מיט זיין פרוי.

נאָכדעם האָבן פיל פון די געסט אַרומשפּאַצירט אויף דעם גאָר שיינעם באָדען, מען איז אויך געזעסן און געשמועסט וועגן פאַרשידענע ענינים, אַזוי אַרום עטלעכע שעה. דאַן איז געקומען די צייט פון פונאַנדערגיין זיך, מען האָט זיך האַרציק געזעגנט מיט דעיוויד און ראָוז גאָלדבערג, וועלכע זיינען שפּעטער צוריק געפֿאָרן קיין מיאַמי ביטש, וואו זיי האָבן איצט זייער שטענדיקן וואוינ־אָרט.

עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז דעיוויד דזשעי גאָלדבערג, וועלכער איז אַלע יאָרן אַ באַוואוסטער לאָיער, איז אין פאַרלויף פון 25 יאָר געווען טשערמאַן פון באָארד אָוו דירעקטאָרס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. עס איז שטענדיק געווען אַ גרויסער כבוד מיט אים מיטצואַרבעטן, ער האָט זיין אמט אָפּגעהיט מיט טריישאַפט און פינקטלעכקייט, אַלע האָבן צו אים אַרויסגעוויזן גרויס דרך ארץ. פרוי ראָוז גאָלדבערג ווידער, איז פאַר פיל יאָרן געווען אַ מיטגליד פון דעם באָארד אָוו דירעקטאָרס און ווייס־פּרעזידענטין פון דער ביאַליסטאָקער לעידיס אָקזילערי. אויך מרס. גאָלדבערג האָט מיט גרויס פאַראַנטוואָרטלעכקייט אָנגעפירט מיט אירע טעטיקייט זי פלעגט יעדעס יאָר דורכפירן אַ לאָנטשאָן און צונויפבערענגען פריינט, און דער איינקונפט פון דעם פלעגט זיין פאַר דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים.

אונזער גוטער פריינט דעיוויד דזשעי גאָלדבערג איז אַ געבוירענער אין אַמעריקע ביי אַ באַקאַנטער באַלעבאַטישער משפּחה. אָבער נאָך זיין היראַט מיט דער פרוי ראָוז, וועלכע איז אַן אָפּשטאַמיקע פון ביאַליסטאָק, איז אויך ער איינגעגלידערט געוואָרן אין דער ביאַליסטאָקער משפּחה. איינגטלעך איז שוין דאָס אַ לאַנגע טראַדיציע פון דער דאָזיקער משפּחה צו זיין פאַרבונדן און אַקטיוו פאַרן ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. דאָס גייט איבער פון דור צו דור.

לאָמיר דערמאָנען, אַז מרס. ראָוז׳ס פאָטער, פילים ראָזענטאָל, וועלכער האָט געשטאַמט פון ביאַליסטאָק, איז געווען דער ערשטער פרעזידענט פון דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. זיין פרוי, מעימי (ראָוז׳ס מוטער) איז געווען איינע פון די גרינדערינס און פירערין פון די ביאַליסטאָקער לעידיס אָקזילערי פאַר פיל יאָרן. אויך זי , אַזוי ווי איר מאַן, האָט דעם אַמט באַקלייַדט מיט גרויס טריישאַפט.

אָט אַזוי פאַרבינדן זיך דורות פון דער משפּחה אַרום דעם ביאַליסטאָקער צענטער. גערי גאָלדבערג, דער זון פון דעיוויד און ראָוז, וועלכער איז אַ פּראָמינענטער פינאַנסיער אין זיינע אונטערנעמונגען, איז אויך פון זיין קינדהייט אָן פאַרבונדן מיטן ביאַליסטאָקער צענטער. ווען גערי איז נאָך געווען אַ קליין אינגל פלעגן זיינע טאַטע־מאַמע — מר. און מרס. דעיוויד גאָלדבערג — אים מיטנעמען מיט זיך צו מיטינגען אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, צו פאַרווויילונגען און אַנדערע אונטערנעמונגען. אַזוי אַרום האָט אויך דער יונגער גאָלדבערג, דאָס אייניקל פון פיליפ און מעימי ראָזענטאָל, אין זיך איינגעזאַפּט דעם גייסט פון דער אידישער ביאַליסטאָק וואָס באַגלייט אים אַלע יאָרן אַזוי אויך איצט. גערי גאָלדבערג איז אַ מיטגליד פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, אַזוי ווי עס זיינען זיינע טאַטע־מאַמע דעיוויד און ראָוז גאָלדבערג, און ער רופט זיך שטענדיק וואַרעם אָפּ אויף אונזערע קאַמפּעיס. אויך ער איז אַ גוטער דאָנעיטאָר פאַרן ביאַליסטאָקער צענטער, וואָס

אַ האַרציק בריוול פון מדינת ישראל

פון אונזער חשובן לאַנדסמאַן און באַוואוסטן שוישפּילער שמעון אָסאָוויצקי, וועלכער וואוינט אין מדינת ישׂראל, האָבן מיר דערהאַלטן דעם ווייטערדיקן בריוו:

ליבער פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי,

אַ האַרציקן דאַנק דיר און אַלע טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער פאַר שיקן מיר אייער זשורנאַל די „ביאַליסטאָקער שטימע". די אויסגאַבע לייענט זיך מיט גרויס אינטערעס און עס דערמאָנט זיך, אַז עס איז געווען אַמאָל אַזאַ

שמעון אָסאָוויצקי

Shimon Osowicki

טייערע אידישע שטאָט ביאַליסטאָק, מיין היים און אונזער אַלעמענס היים, וואָס איז געווען אַמאָל...אַ דאַנק אייער פיינעם זשורנאַל די „ביאַליסטאָקער שטימע" בלייבט אונזער אַמאָליקע טייערע היים, ווי אויך דער אָנדענק פון אונזערע אַלעמענס נאָענטע — די קדושים און מאַרטירער — ווייטער אין אונזערע הערצער, אַפילו מיט בענקשאַפט און טיפן ווייטיק...

האַרציקע גרוסן
און וואונטשן אייך אַלעמען,

שמעון אָסאָוויצקי

דערמעגלעכט אונז אָנצופירן מיט די וויכטיקע און פאַרצווייגטע טעטיקייטן.

איצט ווידער האָט געריכטן גאָלדבערג, מיט זיין פרוי קריסטין — דערנענטערט צום ביאַליסטאָקער צענטער אויך דריי יונגע זין. זיי ווייסן וועגן די טעטיקייטן פון דער אינסטיטוציע און זיי באַמיען זיך אויך כאָטש נאָך גאָר יונג, צו העלפן דער וויכטיקער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע וואס איז געבויט און געשטאַרקט געוואָרן פון זייער עלטער־זיידע און עלטער באָבע, פילפ און מעימי ראָזענטאַל, און שפּעטער פון זייערע ליבע באָבע־זיידע, דעיוויד דזשעי און ראוז גאָלדבערג, ווי אויך פון זייערע עלטערן, געריי מיט זיין פרוי. אָט, למשל, האָט דער יונגער ענדריו גאָלדבערג, מיט אַ קורצער צייט צוריק געפראווען זיין בר־מצווה,. האָט ער געזאַמלט געלט ביי זיינע באַקאַנטע און פריינט און דאָס אַוועקגעגעבן אַלס מתנה צום ביאַליסטאָקער צענטער.

מיר, אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, זיינען שטאָלץ פון דער דאָזיקער משפּחה וואָס ציט און פאַרבינדט די שיינע טראַדיציעס פון זייערע פאָרגענגער, ווי ריכטן אין אַ לאַנגער גאָלדענער קייט. מיר וואונטשן דער גאַנצער משפּחה גליק, צופריידנהייט און כסדר׳דיקן נחת.

מיט פריינטשאַפט פון ירושלים

ליבער פריינט ריבאַלאָווסקי,

זייענדיק אין ניו יאָרק בין איך אַוועק באַזוכן דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן. עס איז געווען אַ זונטיק, און איר זיינט ניט געווען אין דער אינסטיטוציע. דאָך אָבער האָב איך באַזוכט די היים און בין געווען באַגייסטערט פון דעם וואָס איך האָב דאָרט געזען, ווי אויך פון מיינע שמועסן מיט די עלטערע איינוואוינער, וועלכע האָבן בלויז גוטע ווערטער פון לויב און דאַנק פאַר דעם וואָס ווערט פאַר זיי געטאָן.

איך וויל דורך דעם ווענ אויסדריקן מיינע דאַנקן און לויב פאַר אייך פּערזענלעך, ווי אויך פאַר אַלע טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, פאר דער אומדערמידלעכער און הייליקער אַרבעט וואָס איר אַלע טוט פאַר די עלטערע מענטשן, ווי אויך פאַר צונויפּברענגען אָנהאַלטן די פאַרבינדונג פון די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין דער וועלט, סאַי דורך די אַקטיוויטעטן פון אייער צענטער ווי אויך דורך דער פאַרמיטלונג פון דער פיינער אויסגאַבע „ביאַליסטאָקער שטימע".

איך וויל פאַרענדיקן מיין קורצן בריוו צו אייך מיט אַ פאַרגלייך פון אַדאַם מיצקעוויטשעס באַוואוסטע ווערטער, אין זיין גרויס ווערק. פּאַן טאַדעאוש":

דו, ליבע ביאַליסטאָק
מיין אומפאַרגעסלעכע געבורטס־שטאָט,
נאָר דער קען דיר אָפּשאַצן
ווער עס האָט דיך פאַרלאָרן.

איך לייג ביי אַ פאָטאָגראַפיע וואָס איך האָב געמאַכט בייַ דער געבויידע פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים, וועו איך בין דאָרט געווען אויף מיין באַזוך.

בעסטע גרוסן פאַר אַלע פריינט,

מאַקס (מאָטעק) קאָכען

מאַקס קאָכען, פון ירושלים, פאָטאָגראַפירט בייַ דער געבויידע פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער.

Max Kochen from Jerusalem
Photographed at entrance of Bialystoker Center

זכרונות פון דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק

פון מאיר באַראַק (ברק), (וואלעי סטרים, נ.י.)

דער „חפץ חיים" אין ביאַליסקאָק

ד יאָזיקע היסטאָרישע פאַסירונג איז פאָרגעקומען מיט עטלעכע זעכציק יאָר צוריק, און עס איז איינגעקריצט אין מיין זכרון אויף אייביק.

דער שרייבער פון די שורות, אַלס אַ יונג בחור'ל בּאַלד נאָך דער בר־מצוה, האָט דאַמאָלס געלערנט אין דער וועלט־באַרימטער נאַוואָראָדקער ישיבה „בית יוסף", אין ביאַליסטאָק. דער ישיבה־בנין האָט זיך געפונען אינעם הויף אויף סוראַזער גאַס, אין „תורת חיים" בית המדרש, וואָס האָט באַלאַנגט צו „עמך", צו ערלעכע, גאַסט־פריינטלעכע אין פאָרכטיקע אידן בעלי־מלאכות. און דער רבי זייערער איז געווען הרב ר' גדליה טיקאָצינסקי ז"ל.

די ביאַליסטאָקער צענטראַלע ישיבה „בית יוסף" אונטער דער פירערשאַפט פון הרב הגאון ר' אַברהם יפה'ן זצ"ל, איז אָקאָרשט געהאַט אָנגעקומען פון סאָוועט־רוסלאַנד, וואו ער האָט מיט גרויס מסירת־נפש מרביץ תורה געווען — און ענדלעך געמוזט עזקר זיין פון דאָרט, צוליב די שרעקלעכע יעוסעקישע רדיפות. איר ערשטע גלות־סטאַנציע איז געווען די „עיר ואם בישׂראל" ביאַליסטאָק. די נאָוואָראָדקער מוסר־ישיבה, וועמעס גרינדער איז געווען הסבא קדישא מרן ר' יוסף יוזל הורוויץ זצ"ל, האָט געשמ'ט אין דער אידישע וועלט מיט איר הויכער מאָראַל אין קנאות'דיקע פרומקייט. עס האָט נאַטירלעך געמאַכט אַ טיפן איינדרוק אויף די ביאַליסטאָקער אידן, באַזונדערס האָט זי אויסגעאיבט אַ גוואַלדיקע השפעה אויפן פשוטן מענטשן, וועלכער האָט הויך געשעצט די פילאָזאָפישע שיטה פון תורה ומוסר. זייער ספעציפישער אַרט דענקן און זייער דאַוונען, איז געווען פלאַם־פייערדיק און שטורמיש כלפי שמיא.

איינמאָל אין אַ פראָסטן מיטן וואַך איז בליץ־שנעל דורכגעלאָפן אַ קלאַנג צווישן די ישיבה־וועגט, אַז עס איז אָנגעקומען אין שטאָט אַ גרויסע תורה־אויטאָריטעט פון אונזער צייט, דער וועלט־גאון און צדיק, דער „חפץ חיים", מרן ר' ישׂראל מאיר הכהן מרדון זצ"ל. דערהערנדיק די דאָזיקע דערפריינענדע בשורה, האָבן די הערצער שטאַרקער אָנגעהויבן קלאַפן פון שׂמחה און פרייד. עס האָט זיך תיכף פאָרמירט אַ גרופּע ישיבה־בחורים, וגם אני בתוכם, און מיר זענען מאָמענטאָל אַוועק אויף דעם אָנגעגעבענעם אַדרעס מקבל־פנים צו זיין דעם הייליקן און גייסטיקן ריז, דעם „חפץ־חיים" זיע"א. אָבער עס רעדט זיך „אַריינגיין", בלויז אַ בליק טאָן אויפן חפץ־חיימ'ס הייליקע געשטאַלט, איז אָנגעקומען געגנג שוועך. מחמת דער געדראַנג פון מענטשן איז געווען אין לשער. מ'האָט פשוט באַלאָגערט די היים וואו דער צדיק איז איינגעשטאַנען. און באמת האָט מען נישט אַלעמען אַריינגעלאָזט. מיר, די בני־הישיבה האָבן געהאַט אַ באַזונדער פריוויליגיע און אַ גרויסן זכות אַריינגעלאָזט צו ווערן אויסער דעם נעקסט.

מיט גרויס יראת־הכבוד זענען מיר אַריין אין אַ פראַכטפולער, רחבותדיקער וואוינונג מיט צאָלרייכע צימערן. מען האָט אונז געבעטן זיצן, און מיט גרויס שפאַנונג האָבן מיר געוואַרט אויף זיין דערשיינונג. מיר האָבן זיך פאָרגעשטעלט אַלס „יחסנים", נאַוואָראָדקער ישיבה־לייט, האָט דער חפץ חיים אונז אויפגענומען בסבר פנים יפות, דערלאַנגט יעדן איינעם „שלום". מיר האָבן פאַר זיך דערזען אַ גרייז־גראָען זקן, פון נידעריקן וואוקס, מיט אַ פאָר ליכט־שטראַלענדע אויגן, און אויפן פנים אַ גוט־מוטיקע גרימאַסע. מען האָט באַשיינפערלעך געזען ווי די שכינה רוט אויף דעם צדיק הדור... ס'איז פשוט געווען נשתומם צו ווערן ווי אַזאַ „דינאַמאָ" פון תורה און מוסר־היהדות האָט זיך קאָנצענטרירט אין אַזאַ קליינעם קערפער, וועלכער האָט באַלויכטן די אידישע וועלט מיט זיינע אומשעצבאַרע הייליקע ספרים.

אָט זענען אייניקע ציטאַטן פון זיין שמועס: „... תורה לערנען ביי אידן איז איינס פון די עיקר'דיקע לעבנס־צילן. איך האָב מיט גאָט'ס הילף מחבר געווען פאַרשידענע ספרים וועלכע זענען צוגעגנגליך פאַר אַלערליי קלאַסן אידן, פאַר לומדים ווי פשוטע, מיט פירוש־המילות, כדי יעדער איינער זאָל קענען לערנען און פאַרשטיין גאָט'ס תורה..."

„יעדער פאָטער איז מחויב צו לערנען מיט זיין קינד תורה און אידישקייט. דער פאָטער אַליין דאַרף וויסן זיין פליכט צום אידישן פאָלק, אַז דער קומענדיקער דור זאָל חלילה ניט זיין אָפגעריסן פון תורה־קוואַל..."

דאָס אומגעפער זענען געווען די האַרציקע ווערטער און געפילן פון אַ גרויסן אידן, אַ צדיק יסוד עולם, וועגן וועמעס צדקות און תמימות עס זענען פאַרשפרייט געוואָרן לעגענדעס ביי די ברייטע פאָלקס־מאַסן.

פלוצלינג, אינמיטן שמועס, זענען געקומען זיינע מקורבים און אים געבעטן צו געבן אַ ברכה פאַר אַ פאָר־פאָלק. האָט ער זיי קאַטעגאָריש אָפגעזאָגט.

— וואָס מיינט אירי? — האָט דער חפץ־חיים זיך אַביסעלע געבייזערט — ביאַליסטאָק איז קיין עין־הרע אַ גרויסע שטאָט, דאַרף איך דאָ זיצן מי יודע ווי לאַנג — און האָט אַ זאָג געטאָן בדרך כלל — דער רבונו של עולם זאָל אייך אַלעמען בענטשן.

אַזוי אַרום האָב איך געהאַט די זעלטענע זכיה, צו קענען דעם חפץ־חיים פערזענלעך און הערן מפיו הקדוש די הייליקע האַרציקע רייד.

איך וויל צום סוף דאָ איבערגעבן נאָך אַן אינטערעסאַנטע פאַסירונג וועגן דעם חפץ חיים, וואָס איז ווערט איבערדערציילט צו ווערן ביי יעדער געלעגנהייט.

אינם ספר „דאָס לעבן און שאַפן פון חפץ חיים", פון הרב רמ"מ ישר, צווייטער טייל, זייט 808, ווערט געבראַכט אַ העכסט־אינטערעסאַנטע געשיכטע, וועלכע כ'גיב איבער ככתבו וכלשונו:

ר' הירש (איידעם פון חפץ חיים) איז איינמאָל פאָרנדיק צוזאַמען מיט זיין שוויגער פון גאַנעווקע דורך ביעלסק קיין ביאַליסטאָק. איידער די באַן האָט זיך געירט, האָט דער חפץ חיים דאַן מיט אַ באַזונדער דביקות געזאָגט „תפילת הדרך". ניט ווייט פון זיי, איז געזעסן אַן אומבאַקאַנטער אידישער יונגערמאַן, וועלכער האָט מיט גרינגשעצונג זיך צוגעקוקט ווי זיינע שכנים זענען פאַרטאָן אין זייערע תפילות. ער האָט עס קאַנטיק ניט געקענט פאַרטראָגן... זיין געדולד האָט געפלאַצט. האָט ער זיך צוגעזרוקט צום חפץ חיים, ניט וויסנדיק ווער דאָס איז, האָט ער אים משמעות אָנגענומען פאַר אַ פשוטן אידן און האָט מיט אַ האַלב איראָנישן טאָן צו אים געזאָגט: „פעטער, אָן אייערע תפילות וועט די באַן אויך גיין!" — „יאָ, די באַן וועט גיין, אָבער ווער ווייסט צו מיר וועלן קאָנען מיטגיין!" — האָט אים דער חפץ חיים געענטפערט.

ס'איז געווען „כשגגה היוצא מלפני השליט", אויפן וועג איז דעם מאַן ניט גוט געוואָרן. ווען די באַן האָט זיך אָפגעשטעלט אין ביעלסק, האָט מען אים אַראָפגענומען, כדי אַרויסצורופן צו אים אַ דאָקטאָר.

דער אַלטער אידישער בית־עולם „באַגניאָווקע" אין ביאַליסטאָק איז איצט געבראַכט גענוואָרן אין אָרדענונג מיט דער הילף פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק

אָך לאַנגע באַמיאונגען און געהעריקע אָנשטרענגונגען איז איצט ענדלעך דערפירט געוואָרן צו אַן אָרדענונג אויף דעם אַלטן אידישן בית־עולם אין „באַגניאָווקע". דער דאָזיקער בית־עולם אויף וועלכן עס זיינען געבראַכט געוואָרן צו קבורה פיל די אַמאָליקע פאַרשטאָרבענע אידן אין ביאַליסטאָק, איז אין צייט פון דער צווייטער וועלט־מלחמה און אויך נאָכדעם, אין אַ גרויסער מאָס צעשטערט און פאַרניכטעט געוואָרן. אויך דער פאַרקאָם אַרום דעם הייליקן אָרט מיט דעם טויער און הויפט אַריינגאַנג, איז געווען פאַרלאָזן און צעשטערט.

איצט אָבער, האָט דער בית־עולם אויף „באַגניאָווקע" אינגאַנצן אַ גאָר אַנדערן אויסזען. דאָס אַלץ איז דערגרייכט געוואָרן אַ דאַנק די ענערגישע באַמיאונגען פון דער אָנפירערשאַפט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, וואָס האָט אויך פאַר דעם וויכטיקן צוועק בייגעשטייערט געהעריקע פינאַנסיעלע מיטלען, צום מאַגיסטראַט אין ביאַליסטאָק, כדי צו דערמעגלעכן דאָס אַלץ דורכצופירן אויף אַ געהעריקן וועג.

נאָך מיט אַרום צוויי יאָר צוריק האָט איסאַק ריבאַלאָווסקי, געווען־אַל־סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער צענטער, זיך פאַרבונדן מיט וויכטיקע פערזענלעכקייטן וועגן דעם גאַנצן ענין. צווישן אַנדערעס האָט ריבאַלאָווסקי געהאַט אַ באַגעגעניש, אין ניו יאָרק, מיט מר. טאַדעאוש דושיק, דער דירעקטאָר פאַר רעליגיעזע ענינים ביים איינערן־מיניסטעריום אין וואַרשע. בעת דער באַגעגעניש און שמועס האָט מר. דושיק צוגעזאָגט, אַז עס וועלן געמאַכט ווערן געהעריקע באַמיאונגען, אַז דער מאַגיסטראַט אין ביאַליסטאָק זאָל ברענגען ווי געהעריק אין אָרדענונג דעם אַלטן אידישן בית־עולם אויף „באַגניאָווקע".

עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז ערשט מיט אַ קורצער צייט צוריק איז טאַדעאוש דושיק ספּעציעל געפאָרן, פון וואַרשע קיין ביאַליסטאָק, וואו ער האָט געגעבן געהעריקע אָנווייזונגען, כדי וואָס גיכער און בעסער דורכצופירן די נויטיקע אַרבעטן אויפן בית־עולם. אין דעם אַלעם האָבן אויך פיל געהאָלפן די איצטיקע פירער פון מאַגיסטראַט אין ביאַליסטאָק און אַנדערע. מיט דעם גאַנצן ענין האָט זיך גאָר באַזונדערס אויך פאַראינטערעסירט מר. עקיבאַ כהנה, דער דירעקטאָר פון „דזשאָינט" אין אייראָפּע, וועלכער האָט פיל מיטגעהאָלפן ביים דערגרייכן די גוטע רעזולטאַטן. אַ גרויסן פאַרדינסט אין דעם אַלעם ווי אויך ביים צוטראָגן געהעריקע פינאַנסיעלע מיטלען האָט דער באַוואוסטער אינדוסטריאַליסט און כלל־טוער, מאַקס ראָטנער, פון קליוולענד, אָהאַיאָ. עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז מר. ראָטנער איז אויך געווען דער הויפט־איניציאַטאָר און שטיצער ביים אַרויסגעבן דעם מאָנומענטאַלן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך, מיט דריי יאָר צוריק, דורכן ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק.

איסאַק ריבאַלאָווסקי איז די גאַנצע צייט געווען — אין נאָמען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער — אין פאַרבינדונג דורך קאָרעספּאָנדענץ מיט די פירער פון דער מאַגיסטראַט אין ביאַליסטאָק, ווי אויך מיט רעגירונגס קרייזן אין וואַרשע.

אין דעם האָט אויך אויף אַ געהעריקן אופן געהאָלפן דער חשובער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן דר. אַנאַטאָל לעשטשינסקי, אַ פּראָמינענטער געלערנטער, וואָס וואוינט אין וואַרשע. גלייכצייטיק איז מען אויך די גאַנצע צייט געווען אין פאַרבינדונג, פון צענטער אין ניו יאָרק, מיט דעם גוטן לאַנדסמאַן שמעון באַרטנאָווסקי, וועלכער איז איינער פון דער פאַרבליבענער גרופּע אידן וואָס וואוינען איצט אין ביאַליסטאָק. פריינט באַרטנאָווסקי האָט די גאַנצע צייט געאָרגט פאַר דעם, אַז מיר זאָלן ווי געהעריק זיין אינפאָרמירט וועגן אַלעם אין פאַרבינדונג מיט ברענגען אין

דער צעשטערטער בית עולמין אויף „באַגניאָווקע" באַלד נאָך דער מלחמה.

The desecrated Bagnowki Cemetery right after the war

דער אָפּגעריניקטער און באַנייטער „באַגניאָווקע" בית־עולם לעצטנס.

The cleaned and renewed Bagnowki Cemetery recently.

אָרדענונג דעם אַלטן בית־עולם.

ענדלעך זיינען דערגרייכט געוואָרן גוטע רעזולטאַטן און דער בית־עולם אויף „באַגניאָווקע" האָט שוין איצט אַ גאָר אַנדערן אויסזען ווי דאָס איז געווען פון זינט נאָך דער מלחמה. אַ טייל פון די קאָסטן האָט געגעבן דער מאַגיסטראַט אין ביאַליסטאָק און דאָס איבעריקע איז געקומען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז דער ביאַליסטאָקער צענטער איז די גאַנצע צייט אויך געווען אין פאַרבינדונג (דורך קאָרעספאָנדענץ) מיטן פרעזידענט פון ביאַליסטאָק, אינזשעניר טאַדעאוש נאַטשאַס, וועלכער האָט אַרויסגעוויזן אַ וואַרעמער באַציאונג צו דעם ענין. אַזוי איז אויך געווען מיט זיינע מיטאַרבעטער.

דער רעזולטאַט פון דעם אַלעם איז: אַרום דעם „באַגניאָווקע" בית־עולם איז אויפגעבויט געוואָרן אַ נייער גרויסער פאַרקאָן. אין דעם איז ווי געהעריק אַריינגעפאַסט געוואָרן דער זעלבער טויער, וואָס איז געווען פיל יאָרן פריער ביים אַריינגאַנג צום בית־עולם. אויפן בית־עולם גופאַ זייגען דאָרט די צעוואָרפענע און באַשעדיקטע מצבות ווידער אויפגעשטעלט געוואָרן אויף קברים און פאַרפעסטיקט געוואָרן. אַרום דעם אַלעם איז אָפּגעריניקט און ווי געהעריק געבראַכט געוואָרן אין אָרדענונג דאָס גראָז, עס זיינען באַזייטיקט געוואָרן די ווילדע געוויקסן.

ווי באַקאַנט, איז אויפן „באַגניאָווקע" בית־עולם אויך געווען דער גרויסער שוואַרצער מאַרמאָרנער מאָנומענט אין אָנדענק פון די קנאַפּע הונדערט אידישע קרבנות (אויף זייער מאַסן־קבר), וואָס זיינען דער'הרג'עט געוואָרן בעתן גרויסן און שרעקלעכן פּאָגראָם אין ביאַליסטאָק, אין יאָר 1906. ווי עס איז שוין געווען געמאָלדן אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע" איז דער דאָזיקער מאָנומענט מיט אַ צייט צוריק צעשניטן געוואָרן אין עטלעכע שטיקער דורך וואַנדאַלן און דאָס איז אַוועקגעפירט געוואָרן אין אַן אומבאַקאַנטער ריכטונג, אויסער דעם בית־עולם.

ווען דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק האָט זיך וועגן דעם דערוואוסט, זיינען געמאַכט געוואָרן געהעריקע באַמיאונגען ביי דער פּוילישער אַמבאַסאַדע אין וואַשינגטאָן, ווי אויך ביי די פירער פון דעם מאַגיסטראַט אין ביאַליסטאָק און ביי דער פּוילישער רעגירונג אין וואַרשע, אַז דער ענין זאָל ווי געהעריק אויסגעפאָרשט ווערן. אַ דאַנק די דאָזיקע באַמיאונגען פון דעם צענטער אין ניו יאָרק, זיינען די פונאַנדערגענומענע שטיקער פון דערמאָנטן מאָנומענט געפונען געוואָרן אין אַ זייטיקער געגנט אַרום ביאַליסטאָק. דאָס איז צוריקגעבראַכט געוואָרן אויף „באַגניאָווקע" און דער מאָנומענט וועט איצט זיין אויפגעשטעלט אין פולן גרויס, אַזוי ווי דאָס איז געווען פריער, אויף דעם געבראַכטן אין אָרדענונג בית־עולם אויף „באַגניאָווקע".

דאָס אַלץ איז געווען פאַרבונדן מיט פיל אָנשטרענגונגען. אָבער ווי מיר זען, האָט דאָס אויך געבראַכט געהעריקע רעזולטאַטן. אין פאַרבינדונג מיט דורכפירן דעם אָפּציעלן אַקט פון דעם באַנייטן און אויפגעפרישטן בית־עולם אויף „באַגניאָווקע". פּאָרט אַ ספּעציעלע גרופּע טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק קיין ביאַליסטאָק (זע די נייעס אין דער היינטיקער „ביאַליסטאָקער שטימע", אויף זייט 29).

שמעון באַרטנאָווסקי (רעכטס) ווייזט וואָלף פּאַשקאָן דעם פּלאַץ וואו עס וועט ווידער אויפגעשטעלט ווערן דער גרויסער מאָנומענט פון די דער'הרג'עטע אידן בעתן פּאָגראָם אין 1906.

Shimon Bartnowski (right) shows Wolf Pashko the place where the large monument for the Kedoshim of the 1906 pogrom will be erected.

אַ טייל פון בית עולם אויף „באַגניאָווקע", ווי דאָס האָט אויסגעזען פריער.

Bagnowki Cemetery as it looked in the past.

דער אַריינגאַנג מיטן נייעם פאַרקאַן ביים „באַגניאָווקע" בית עולם.

Entrance with new fence at Bagnowki Cemtery.

די אַמאָליקע אידישע היימען אויף יענער זייט ים

פּוז י. שמולעוויטש

היינטיקס יאָר, וועו עס איז פערציק יאָר זינט עס האָט זיך פאַרענדיקט די גרויזאַמע צווייטע וועלט־מלחמה; וועו מיר דערמאָנען אָן געדענקען אונזערע אַלעמענס נאָענטע, די מיליאָנען אומגעבראַכטע אידן ביי די נאַצישע רוצחים; דאַרפן מיר אויך דערמאָנען, אויפלעבן אָן געדענקען, די אַמאָליקע טייערע אידישע שטעטלעך אויף יענער זייט ים פון וואַנען מיר אַלע שטאַמען; פונוואַנען עס קומט דער גרויסער יחוס אָן דערהויבנקייט פאַר אידן אין אַלע טיילן וועלט.

ט ייערע אידישע שטעטלעך זיינען דאָס געווען, אומפאַרגעסלעכע דערהויבענע גייסטיקע קוואַלן, פון אומפאַרגלייכלעכער גרויסקייט אָן פאַרוואָרצלטער אידישקייט.

הונדערטער, מען קען זאָגן טויזענטער אידישע שטעטלעך זיינען דאָס געווען, פאַרוואָרצלט אומעטום, אויסגעשפרייט אָן אַ פאַרצווייגטן אידישן לעבן. פאַרשוואונדן איז דאָס אַלץ אויף שטענדיק, פאַרניכטעט געוואָרן פון די היטלעריסטישע רוצחים מיט זייערע אַרויסהעלפערס. וואָס וויטער מיר גייען־אויפ פונעם מורא׳דיקן אידישן חורבן ביי די נאַציס, וואָס גיכער עס לויפט פון אונז אַוועק די צייט אין דער אייביקייט, אַלץ מער און בעסער פאַרשטייען מיר, וואָס מיר האָבן פאַרמאָגט אָן וואָס מיר האָבן פאַרלוירן. דער וויטאָג וועט כּסדר טיפער...

ערשט איצט זעט מען אָן מען פאַרשטייט אין אידישן לעבן נאָך בעסער, וואָס עס האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט דאָס אידישע לעבן אויף יענער זייט ים, פאַר׳ן חורבן ביי היטלער׳ן. דאָרט, אין דער גרויסער אידישער וועלט אויף יענער זייט ים, איז געווען אַ ריזיקער אָן ווי אַן אומאויסשעפּבאַרער גייסטיקער קוואַל, פאַר אידן אומעטום. וויל אַלץ וואָס אידן פאַרמאָגן איצט אין דער וועלט, אומעטום אָן כּמעט אויף אַלע געביטן פון גייסטיקער אידישקייט, איז אַן אָפּשטאַם אָן המשך פון דאָרט, פון די אידן אָן דעם אַמאָליקן אידישן לעבן אין די שטעט אָן שטעטלעך אין מזרח־אייראָפּע. טייערע, האַרציקע אידישע שטעטלעך אָן שטעט זיינען דאָס געווען, וועמענס יחוס וועט באַגלייטן דאָס אידישע לעבן אומעטום אויף שטענדיק.

נאַטירלעך זענען די צענטערס פון דעם אידישן לעבן, אין פאַר־מלחמה׳דיקן מזרח־אייראָפּע — פוילן, ליטע, בעסאַרבּיע, רומעניע, לעטלאַנד אָן אַנדערע — געווען די גרויסע שטעט. אָבער די גרויסקייט פון דעם אַלעם, די וואָרצלען אָן יחוס, זיינען גראָד אויסגעוואָקסן פון די קליינע שטעטלעך. פון דאָרט, די קליינע שטעטלעך אין מזרח־אייראָפּע, פון דאָרט זיינען געקומען די מערסטע אָן גרעסטע אידישע שרייבער, גאָונים, קינסטלער, געלערנטע, רבנים, פאָרטיי־פירער אָן פיל אַנדערע. פון די קליינע שטעטלעך זיינען אויסגעוואָקסן די אידישע פאָלקס־מאַסן אָן פאָלקס־אינטעליגענץ. נאָכדעם זיינען אַזעלכע אַוועק אין די גרויסע שטעט פון די פאַרשידענע לענדער אין מזרח־אייראָפּע, מען האָט פאַרצווייגט אָן אַנטוויקלט אַ אידישן לעבן אויף אַלע געביטן, וואָס האָט צו זיך נישט קיין פאַרגלייך אין אונזער מאָדערנער צייט.

אידישע שטעטלעך, אויסגעשפרייט אָן פאַרצווייגט מיט האַרציקע אידישע מענטשן, ניטאָ איצט מער פון אייך אַפילו אַ צייכן. פאַרשוואונדן איז, צוזאַמען מיט אייך, אַ פראַכטפולע אידישע וועלט...

דאָס לעבן פון די אידן אין די פילצאָליקע שטעטלעך, איז שטענדיק געווען באַנגלייט מיט אָרעמקייט, אידן אין די שטעטלעך האָבן כּסדר געהאַט זאָרג־פרנסה, זייער טאָג־טעגלעכער לעבן איז אויך געווען אַרומגערינגלט מיט שנאה, מיט רדיפות אָן פאָגראָמען פון די אַרומיקע קריסטלעכע שכנים. די אידישע שטעטלעך, באַגלייט מיט׳ן דאָזיקן לעבן, האָבן אָבער דורכגעבראָכן אַלע שווערקייטן. זיי זיינען שטענדיק געגאַנגען פאָראויס.

נישט געקוקט אויף אַלעם, האָט מען דאָרט פאַרטיפט אָן אויפגעאַלטן אידישקייט מיט אַ זעלטענער טריישאַפט. יעדעס אידישע שטעטל, וואו די מערסטע זיינען געווען אָרעמעלייט אָן קבצנים, יעדעס שטעטל איז געווען אַ ריזיקער גייסטיקער אוצר. געווען דאָרט אומעטום געגנוג זאָרגן, אָבער די הויפט־זאָרג ביי אַלעמען איז געווען פאַר אידישקייט.

נישט געווען אַזאַ שטעטל אין יענער וואונדערלעכער אידישער וועלט, וואו עס זיינען נישט געווען אַלערליי פאָליטישע אידישע פאַרטייען, אָרגאַניזאַציעס פון אַלע מינים, קולטור־קלובן, אַ ביבליאָטעק, חדרים, ספּאָרט־פאַראיין, אַ דראַמאַטישער קרייז, שולן, אומאויפהערלעכע טעטיקייטן, אַלע צוזאַמען אָן יעדער באַזונדערס, האָבן זיי מיט איבערגעגעבנקייט געזאָרגט פאַר אידישקייט.

די שטעטלעך האָבן צוגעשטעלט, פון דאָרט זיינען כּסדר געקומען ווי פון אַן אומגעצוימטן שטראָם, מאַסן יונגע אידישע מענטשן אין די גרויסע שטעט אַריין. דאָרט, ווידער, האָבן זיי באַרייכערט, פאָרגרעסערט אָן פאַרשטאַרקט דאָס אידישע לעבן אויף אַלע געביטן. פון די קליינע שטעטלעך אָן פּראָווינץ־שטעט, האָבן אויך מאַסן אידישע מענטשן אויסגעוואַנדערט אין אַלע טיילן וועלט, וואו זיי האָבן אָנגעהויבן אַ נייעם אידישן לעבן. מען האָט אומעטום מיט זיך געבראַכט זעקלער אַרעמקייט פון די אַלטע היימען, אָבער גלייכצייטיק האָט מען מיט זיך אויך געבראַכט אַ רייכן „באַגאַזש" פון אידישקייט.

אומעטום וואוהין עס זיינען געקומען אידן פון די שטעטלער אין מזרח־אייראָפּע, אין אַלע וועלט טיילן וואו זיי האָבן אויפגעבויט זייערע נייע היימען, האָבן זיי אויך אויסגעשפרייט אַ אידישן געזעלשאַפטלעך־קולטורעלן לעבן. נישט געקוקט אויף דעם שווערן לעבן אין די נייע פרעמדע היימען, האָט מען אויך געבויט די נייע אידישע וועלט.

און מען האָט וויטער אַזוי־אַרום געצויגן גייסטיקע יניקה, וואָס איז געקומען פון די אידישע היים־שטעטלעך. דערפאַר טאָקע זיינען אויסגעוואָקסן און זיך אַנטוויקלט נייע גרויסע אידישע פאָלקסטימלעכע ישובים, דאָ אין אַמעריקע, אין קענעדע און אויסטראַליע, אין מערב־אייראָפּע און אין לאַטיין־אַמעריקע, אַפילו אויך אין דער וויטער דרום־אַפריקע און אַנדערע ערטער. אָט די דערהויבענע גייסטיקע יניקה פון די אַמאָליקע אידישע שטעטלעך און שטעט אין מזרח־אייראָפּע, וואָס איז פאַרניכטעט געוואָרן פון די דייטשע מערדערס, אָט די יניקה ציען אויך אידן איצט אומעטום.

אידישע שטעטלעך פון אַמאָל, דאָס האַרציקע לעבן אין מזרח־אַראָפּע...

אויפ׳ן ערשטן אָרט אומעטום דאָרט, אין די קליינע שטעטלעך אין מזרח־אייראָפּע, איז געווען געבן אַ געהעריקע אידישע דערציאונג קינדער. כאָטש עס זיינען דאָרט געווען פיל קלענערע מעגלעכקייטן פאַר דעם, ווי דאָס אין איצט אין אונזער לעבן, איז דאָס געטאָן געוואָרן מיט אַן אומגעווויינלעכער טריישאַפט. אַפילו אין די אָרעמסטע הייזער, וואו עס איז קוים געווען צו עסן צו דער זאָט, איז געטאָן געוואָרן אַלץ, כּדי צו געבן די קינדער אַ געהעריקע אידישע דערציאונג. דאָרט, אינעם אידישן לעבן פון די קליינע שטעטלעך, האָט מען נישט געדאַרפט

מאָנען, בעטן, רופן און דעבאַטירן וועגן דער וויכטיקייט פון אידישער דערציאונג. דאָרט איז דאָס געווען אַ נאַטירלעכע זאַך, פונקט ווי נאַטירלעך פאַר אַ מענטש צו אָטעמען מיט פרישער לופט.

דערפאַר טאַקע איז געווייס אויך פון דאָרט, פון די אידישע שטעטלעך אין מזרח־אייראָפּע, אַרויסגעוואַקסן אַ זעלטענע אידישע יוגנט. מען האָט שוין פאַרגעסן, אָבער מען דאַרף דאָס דערמאָנען. — — — יענע אידישע יוגנט פון די אַמאָליקע אידישע שטעטלעך, וועלכע האָבן אויסגעוואַנדערט אין די גרויסע שטעט און צום סוף אויך אין דער בריטיש־עמפּיר, איז געווען דורכגעדרונגען און באַגלייט מיט טרייער אידישקייט און אַ הויכן אידאַליזם. ערלעכע און טרייע זין און טעכטער פון אונזער פאָלק, זיינען זיי געווען צווישן די ערשטע פּיאָנערן־חלוצים צו פאָרן קיין ארץ־ישׂראל. מיט זייער בלוט, האָרוואַניע און שווייס, האָבן זיי געהאָלפן אויספלאַסטערן, בויען און אַנטוויקלען דאָס איצטיקע אידישע היימלאַנד.

פון די אַמאָליקע קליינע אידישע שטעטלעך זיינען אַרויסגעקומען די מערסטע אידישע שרייבער, קינסטלער אַקטיאָרן, דענקער, געלערנטע און אַנדערע. ווי אָרעמער וואָלטן מיר איצט געווען, אָן זייער ריזיקן צו שטייער צום אידישן לעבן?

פון די קליינע שטעטלעך און שטעט אין מזרח־אייראָפּע, זיינען אויך אַרויסגעקומען באַוואוסטע רבֿיים, גאונים, רבֿנים, ראשי־ישיבות און אַנדערע. זיי ווידער, האָבן אומעטום אויסגעשפרייט רעליגיעזע אידישקייט און תּורה־וויסן, וואָס איז איצט און וועט אויך אויף שטענדיק זיין פאַרוואָרצלט אין אידישן לעבן אומעטום.

פון דאָרט, פון יענעם טיל־וועלט, זיינען אויך געקומען די פילצאָליקע אידישע סאָציאַליסטן, פרייהייטס־קעמפער און אַרבעטער־טויער, וועלכע האָבן אומעטום פאַרשפרייט די אידעאַלן פאַר יושר און גערעכטקייט. גאָר באַוונדערס איז דאָס אויך פאַרוואָרצלט געווארן דאָ, בײַ אונז אין אַמעריקע. האָבן דאָך אַהערצו געקומענע אידישע אימיגראַנטן, פון יענע אַלטע היימען, דאָ געהאָלפן — אַ דאַנק זייער מוטיקן קאַמף — אויסבעסערן און דערהויבן אויף פאַרשידענע אופנים, דאָס לעבן פון היגע אידישע אַרבעטער און פאָלקס־מענטשן, אויך פון אַנדערע נאַציאָנאַליטעטן אָן אונטערשיד.

געווען איז שטענדיק אַ שווערער לעבן פאַר די אידן, אין די שטעטלעך אויף יענער זייט ים. געווען איז דאָס אָבער אויך באַגלייט מיט ערלעכקייט, מיט טוען גוטסקייט און העלפן איינעם דעם אַנדערן, כאָטש מען האָט אַליין געלעבט אין אַרעמקייט. דאָס איז געווען דאָרט אַ נאַטירלעכע זאַך, וואָס איז אויך איבערגעגאַנגען פון עלטערן צו קינדער, פון דור צו דור.

אַזוי איז דאָס געווען אין פאַרלויף פון לאַנגע אידישע דורות, ביז עס איז געקומען היטלער׳ס מבול פון פאַרניכטונג און אַלץ פאַרשלונגען. טייערע, האַרציקע אידישע שטעטלעך פון די אַלטע היימען! מען דאַרף זיי שטענדיק דערמאָנען, מען טאָר זיי קיינמאָל ניט פאַרגעסן. אייער גרויסקייט און דערהויבנקייט ביים העלפן שטאַרקן און באַרייכערן דאָס אידישע לעבן, דאַרף אויף אייביק אַרויסלויכטן פון דער געשיכטע בײַ אונזער פאָלק. טייער און הייליק זיינט איר שטענדיק געווען, האַרציקע אידישע שטעטלעך אין מזרח־אייראָפּע, אַזוי דאַרפט איר אויך זיין און פאַרבלייבן אין אונזער פאָלקס־זכרון.

To buy the book, *"The Last Of The Numbered Men"* by Posmantier, please send your check of $12.95, plus $1.25 for postage and handling, to:

Vantage Press, Inc.
516 34th Street.
New York, N.Y. 10001

אַ נייער אינטערעסאַנטער בוך פון אַ געליטענעם איד בײַ די נאַצים

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז דערשינען אַ נייער אינטערעסאַנטער בוך (אין ענגליש) פון הערי פאָזמאַנטיער, וועלכער האָט דורכגעמאַכט ליידן בײַ היטלערן. דער נאָמען פון דאָזיקן בוך, וואָס לייענט זיך מיט אַ פאַרכאָפּטן אָטעם, איז „דהי לעסט אָוו די נאָמבערעד מען" (דער לעצטער פון די נומעריטע מענטשן).

הערי פאָזמאַנטיער, וועלכער איז אַ גוטער פריינט פון אונזער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, שטאַמט פון בענדין, פוילן. וועז די מלחמה איז אויסגעבראָכן אין יאָר 1939, איז ער געווען אַ יונגער בחור. ער איז שפּעטער געפּייניקט געוואָרן אין העכער צען נאַצישע לאַגערן, צווישן דעם אויך אוישוויץ, פון וואַנען ער איז אַרויסגעקומען דורך ניסים מיט אַן אויסגעברענטן נומער אויף זיין האַנט. די מערסטע פון זיינע נאָענסטע פאַמיליע־מענטשן, זיינען אומגעבראַכט געוואָרן בײַ היטלערן.

נאָך דער מלחמה איז פאָזמאַנטיער, מיט זיין משפּחה, געקומען קיין אַמעריקע און זיי האָבן דאָ אויפגעבויט אַ נייעם צופרידענעם לעבן מיט אַ גרויסער, פיינער משפּחה. זיי

הערי פאָזמאַנטיער — Harry Posmantier

וואוינען אין אַ פאַרשטאָט פון שיקאַגאָ. מר. פאָזמאַנטיער איז אַ דערפאָלגרייכער אונטערנעמער אין פלאָמבינג־ביזנעס. זיין נייער בוך, אין וועלכן ער שילדערט די פערזענלעכע איבערלעבענישן בײַ די נאַצים וויי אויך די ליידן און פיין פון אַנדערע אידן, האָט געהאַט אַ גרויסן אָפּקלאַנג בײַ דער קריטיק.

דעם איינקונפט פון בוך האָט פריינט פאָזמאַנטיער באַשטימט פאַר אַ צאָל וויכטיקע צוועקן, ווי: דאָס בויען דעם חורבן־מאָנומענט אין וואַשינגטאָן, אַמעריקאַנער פרויען־ „אָרט", רויטער מגן־דוד אין ישׂראל און פאַר יד־ושם אין ירושלים.

דער וויכטיקער בוך אַנטהאַלט 180 זייטן און איז באַגלייט מיט אַ גרעסערער צאָל פאָטאָגראַפיעס. אויסער וועגן זיינע אייגענע איבערלעבענישן, שילדערט מר. פאָזמאַנטיער אויך די שרעקלעכע איבערלעבענישן פון אַנדערע אידן, אַריינגערעכנט זיין משפּחה. אין דעם בוך ווערט אויך דערציילט וועגן די ליידן און אומקום פון די אידן אין בענדין.

איינדרוקספולע 42טע יערלעכע אַזכרה פאַר די קדושים ביי ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט אין ניו יאָרק

פון יצחק בלימעס

סעם סאַלאַזש ביים אַנצונדן דעם יאָרצייט־ליכט פאַר די געפאַלענע העלדן פון דער ישׂראל־אַרמיי.
Sam Solasz lighting Yahrzeit for fallen heroes of Israeli Army.

אַ גרויסער עולם ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט און פריינט האָבן זיך באַטיילט אין דער 42טער יערלעכע געמיינזאַמער אַזכרה אין אָנדענק פון אונזערע קדושים און מאַרטירער, וואָס איז פאָרגעקומען זונטיק בייטאָג, דעם 31טן מערץ, 1985. ניט געקוקט אויף דעם שלעכטן וועטער יענעם טאָג איז דער אוידיטאָריום פום דעם ביאַליסטאָקער צענטער, אויף 228 איסט בראָדוועי, אין ניו יאָרק געווען איבערפולט מיט אַן עולם וואָס איז געקומען אָפּגעבן כּבוד אונזערע אַלעמענס טייערע נאָענטע, וועלכע זיינען אומגעבראַכט געוואָרן פון די נאַצישע מערדערס. די גרויסע אַזכּרה, אַזוי ווי דאָס איז געווען אין פאַרגאַנגענע יאָרן, איז איינגעאָרדענט געוואָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער מיט דעם קלוב גראָדנער פריינט.

צווישן דעם עולם אין דעם ספּעציעלן פּאָסיקן דעקאָרירטן אוידיטאָריום האָט מען געזען געקומענע לאַנדסלייט פון די אַמאָליקע יאָרן ווי אויך פיל גערעטעוועטע פון היטלערן, אָפּשטאַמיקע פון ביאַליסטאָק און פון גראָדנע און פון דער אַרומיקער געגנט. אַ שטאַרקן איינדרוק ביים דעם ווירדיקן צוזאַמענקונפט האָט געמאַכט די גרויסע צאָל יונגע מענטשן, קינדער און אויך שוין אייניקלעך פון געראַטעוועטע לאַנדסלייט פון די נאַצים, קינדער פון דעם אַזוי־גערופענעם „צווייטן דור". אַלע אָנוועזנדע האָבן אויסגעדריקט צופרידנקייט פון דעם וואָס פיל יונגע מענטשן באַטייליקן זיך אין די יערלעכע אַזכּרות פאַר אונזערע קדושים. עס איז גוט צו ווייסן, אַז דער רוף פון געדענקן און ניט פאַרגעסן וואָס היטלער האָט געטאָן צום אידישן פאָלק, גייט אויך איבער צו די נייע אידישע דורות וואָס וועלן דעם אָנזאָג געווויס ווייטער אָפּהיטן אַזוי ווי דאָס איז איצט מיט זייערע עלטערן.

די איינדרוקספולע אַזכּרה־פאַרזאַמלונג איז געווען געווידמעט דעם אָנדענק פון די אומגעבראַכטע זעכציק טויזנט ביאַליסטאָקער אידן ביי די נאַצים, און די אויסגע׳הרג׳עטע 29 טויזנט אידן אין גראָדנע. ווי דער שטייגער איז ביי אַזעלכע טרויער־פאַרזאַמלונגען, איז דער ווירדיקער צוזאַמענקום אויך געווען געווידמעט דעם אָנדענק פון די זעקס מיליאָן אומגעבראַכטע אידישע מענטשן ביי היטלערן בכלל. די פאָרזיצערס פון דער געמיינזאַמער אַזכּרה זיינען געווען: איסאַק ריבאַלאָווסקי, געווערקשאפט־סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, און דאָרא ראָסעק, אין נאָמען פון דעם קלוב גראָדנער פריינט.

אין דעם גרויסן אויסטאָריום האָט געהערשט אַ זעלטענע טרויער־שטימונג ווען די יונגע באַטיילקטע פון דעם „צווייטן דור" האָבן אַריינמאַרשירט מיט אָנגעצונדענע 42 יאָרציט ליכט אין גלעזער, וואָס איז אַוועקגעשטעלט געוואָרן אין אַ ספּעציעלן צוגעגריטן אָרט ביי דער בינע. גלייכצייטיק מיט דעם איינדרוקספולן מאַרש פון די קינדער, מיט די אָנגעצונדענע ליכט אין זייערע הענט, האָט דער באַוואוסטער חזן סאָל זים אויף אַ טיף רירנדן אופן געזונגן „אני מאמין". דאָס האָט אַרויסגערופן אַן אומפאַרגעסלעכן איינדרוק. חזן סאָל זים, וועלכער איז אויך אַ באַוואוסטער אידישער פאָלקס־זינגער און ער איז אַ גרויסער פריינט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, האָט אין פאַרלויף פון דער אַזכּרה און צווישן איין רעדנער און צווייטן געזאָגט פּאָסיקע תּפילות און געזונגען פאַרשידענע חורבן לידער, זיין געזאַנג האָט צוגעגעבן אַ טיף רירנדע שטימונג צו דער טרויער־פאַרזאַמלונג און דער עולם האָט ווי געהעריק באַדאַנקט דעם באַרימטן חזן און זינגער.

דער ערשטער רעדנער איז געווען סאָלאַזש, פרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. ער האָט אויפגעלעבט די טראַגישע צייט פאַרן אידישן פאָלק ביי היטלערן ווען די גרויסע וועלט איז צו דעם געווען גלייכגילטיק. סעם סאָלאַזש האָט אין איינדרוקספולע וועראַטער געשילדערט די ליידן און פיין פון אידן ביי די נאַצים, ווי אויך דער חורבן און אומקום פון דעם אַמאָליקן שיינעם אידישן לעבן אין מזרח־אייראָפּע. מר. סאָלאַזש האָט דערביי אויך געשילדערט זיינע שווערע איבערלעבענישן און ווי אַזוי ער האָט זיך אַלס אַ קריסטלעך אינגל גערעטעוועטע פון אַ זיכערן אומקום ביי די היטלעריסטישע מערדערס. דער בעסטער ענטפער צו אונזערע שׂונאים — האָט סעם סאָלאַזש געזאָגט — איז ווי אידן באַווייזן ווי אַזוי מען בויט צוריק אויף אַ שטאַרקן אידישן לעבן, דער בעסטער באַווייז איז אויך דאָס בויען און אַנטוויקלען מדינת ישׂראל. אין דעם דאַרפן מיר אַלע העלפן, דער ביאַליסטאָקער צענטער באַווייזט טאַקע אויפן בעסטן אופן ווי אַזוי מען דאַרף און מען קאָן העלפן דער אידישער מדינה, דורך די פאַרשידענע פראָיעקטן וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער האָט דאָרט אויסגעבויט.

מיט גרויס שפּאַנונג האָט דער פאַרזאַמלטער עולם זיך צוגעהערט צו דער איינדרוקספולער רעדע פון סעם טשודען, פאָרזיצער פון דעם „קלוב ביאַליסטאָקער און פון אומגעגנט", אין מיאַמי ביטש. אַליין אַ געליטענער און דורך ניסים אַ געראַטעוועטער פון דעם היטלער־גיהנום, האָט מר. טשודען אויף אַ רעאַליסטישן אופן געשילדערט די גרויזאַמע צייט ביי היטלערן און די ליידן פון די אידן. ער האָט דערביי געגעבן אַ געהעריקער אָפּשאַצונג וועגן דער גלייכגילטיקייט פון דער גרויסער וועלט אין יענער צייט צו דער אידישער טראַגעדיע. פריינט טשודען האָט אויך אַרויסגעבראַכט וועגן די נייע אַנטי־אידישע און אַנטי־ישׂראל כוחות אין פאַרשידענע ערטער, וואָס ווילן ניט אויפגעבן זייערע פלענער שלעכטס צו טאָן אידן. דאָס פאָדערט דעריבער פון אידן אין דער איצטיקער צייט ספּעציעלער וואַכזאַמקייט.

אין נאָמען פון די גראָדנער לאַנדסלייט האָט געערעט משה׳ל קרעמער, וויצע־פרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. אַליין אַ שוועסטער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער איז עפּעס געראַטעוועט פון אומקום ביי די

סעם טשודען, גאַסט־רעדנער בײַ דער אַזכּרה, רעדט צום עולם.

Sam Chuden, Guest Speaker At Memorial, addressing audience.

נאַצישע רוצחים, האָט קרעמער געשילדערט די טראַגישע צייט און שרעקלעכע יאָרן בײַ היטלערן פאַר אידן. מ. קרעמער האָט אין איינדרוקספולע ווערטער אַרויסגעבראַכט דעם אידישן צאָרן און מאַנונג קעגן דער גאַנצער וועלט פון קולטור און ציוויליזאַציע וואָס איז געווען פולשטענדיק גלייכגילטיק ווען היטלער מיט זיין אַרמיי פון מערדערס האָבן געפיניקט און אומגעבראַכט מיליאָנען אידן, צווישן זיי העכער אַ מיליאָן קינדער. און ניט געקוקט אויף דעם טייערן און בלוטיקן פרייז וואָס אידן האָבן געגעבן בעת דער צווייטער וועלט־מלחמה, זיינען איצט דאָ נייע פאַרשידענע כּוחות, אַלערליי אַנטיסעמיטן און נעאָ־נאַציס וואָס ווילן שלעכטס טאָן דעם אידישן פאָלק. דאָס אַלץ לייגט אויף אונז אַרויף אַ גרויסן חוב, האָט געזאָגט משה׳ל קרעמער. מיר מוזן זיין אייניק און טאָן אַלץ שטאַרקן דאָס אידישע לעבן און גלייכצייטיק מיט אַלע מעגלעכקייטן העלפן מדינת ישׂראל.

אַליס קרעמער, די טאָכטער פון משה׳ל און חנה קרעמער, האָט געזאָגט אין נאָמען פון דעם „צווייטן דור". אין איר קורצער איינדרוקספולער רעדע האָט זי אַרויסגעבראַכט פאַרשידענע קאָמפּיטלען אין דער געשיכטע פון אידישן פאָלק וואָס דערמאָנט וועגן דעספּאָטישע פירער וואָס האָבן שטענדיק געוואָלט שלעכטס טאָן אידן, אָבער אידן האָבן שטענדיק באַזיגט זייערע שׂונאים. אַזוי איז אויך אין אונזער צייט. ניט געקוקט אויף דעם גרויסן חורבן בײַ היטלערן — איז געווען דער אויספיר פון אַליס קרעמער — האָבן אידן אין די לעצטע פערציק יאָר ווידער צוריק אויפגעבויט אַ נייעם שיינעם לעבן און העלפן שטאַרקן אונזער פאָלק, דער בעסטער ביישפיל פון אידישער שעפערישקייט און אייביקייט איז אויך דאָס אויפבויען אונטויקלען מדינת ישׂראל וואָס ווערט באַוואונדערט פון אַלעמען. די חשובע ביאַליסטאָקער לאַנדספּרוי שׂרה לעוו, אויך אַ געליטענע און גערעטעוועטע פון היטלערן, האָט פאָרגעלייענט אַן איינדרוקספולער פאָעמע וואָס זי האָט אָנגעשריבן וועגן דעם אידישן חורבן. דאָס האָט בײַ אַלע אַנווענדע איבערגעלאָזט אַ שטאַרקן איינדרוק.

אומפאַרגעסלעך איז געווען דאָס אַנצינדן די יאָרצייט־ליכט, פון גערעטעוועטע פון אומקום בײַ היטלערן, וואָס האָט אַלעמען איינגעהילט אין טרויער. בעת מען האָט געצונדן די יאָרצייט־ליכט און חזן סאָל זים, האָט מען געהערט אין זאַל זיפצן, שטילן געווייזן, אַ צאָל אָנווענדע האָבן געוויינט טרערן פון זייערע אויגן. עס איז אויך אָנגעצונדן געוואָרן אַ ספּעציעלער גרויסער יאָרצייט־ליכט אין אָנדענק פון די העלדישע זין פון מדינת ישׂראל, וועלכע האָבן אַוועקגעגעבן זייערע לעבנס בײַם פאַרטיידיקן און אָפּהיטן די גאַנצקייט פון דעם אידישן היימלאַנד.

• איסאַק ריבאַלאָווסקי, בײַ דער מיטהילף פון פרוי דאָרא ראָסעק, און מרס. מאַלי ריבאַלאָווסקי, האָט דורכגעפירט דעם אַפּיל אויף וואָס דער עולם האָט זיך אָפּגערופן זייער גינסטיק. ריבאַלאָווסקי האָט אויך אַנגעוויזן אויף דער וויכטיקייט פון אידישער הילפס־גרייטקייט.

ראַבאַי מאַקס פאָזנאַנסקי, פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, האָט צום סוף געריידט וועגן דעם חורבן בײַ היטלערן און די אויפגאַבן פון אידן אין דער איצטיקער צייט. ער האָט באַוויזן, אַז אין אַלע צייטן און אַזוי אָנהויבנדיק פון יציאת מצרים האָבן אידן שטענדיק איבערגעגעבן צו זיערע קינדער און קינדס־קינדער וועגן די דורכגעמאַכטע ליידן און אויך זיג איבער די שׂונאים. אַזוי דאַרף אויך זיין איצט אין אונזער צייט. די טרויעריקע מגילה וועגן די אידישע ליידן און חורבן בײַ היטלערן ווי אויך וועגן דעם אידישן ווידערשטאַנד דאַרף כּסדר געלערנט און אַריינגעבראַכט ווערן אין לעבן פון די נייע אידישע דורות, כּדי דאָס זאָל קיינמאָל ניט פאַרגעסן ווערן בײַ אונזער פאָלק.

דער גרויסער טרויער נאָכמיטאָג בײַ די ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט האָט זיך פאַרענדיקט מיט זאָגן אַ פּאַסיק קאַפּיטל תּהילים פון חזן סאָל זים, וועלכער האָט אויך אויף אַ דראַמאַטישן אופן געזאָגט דעם אל מלא רחמים. נאָכדעם האָט דער גאַנצער עולם געזאָגט קדיש בציבור און עס איז אויך צוזאַמען געזונגען געוואָרן דער פאַרטיזאַנער הימן, „זאָג ניט קיינמאָל אַז דו גייסט דעם לעצטן ווועג."

א דאַנק בריוו פון דער משפּחה פון יעקב יערוזאַלימסקי

חשובער איסאַק ריבאַלאָווסקי,

דער פּסח־נומער פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע" האָט מיר און מיין שוועסטער געבראַכט פיל הנאָה. דער אַרטיקל פון יצחק גנוז אין תּל־אָביב לכבוד דעם טאַטנס בוך „זכרונות און שריפטן פון אַ ביאַליסטאָקער" איז געשריבן מיט האַרץ און נשמה, און מיט גרויס מיטגעפיל. מיר זיינען אים דערפאַר זייער דאַנקבאַר.

אויך דער קורצער נאָטיץ וועגן דעם אָוונט אין תּל־אָביב געווידמעט דעם טאַטן צום דערשיינען פון זיין בוך, געשריבן פון קאָפּל לב, אייער קאָרעספּאָנדענט אין מדינת ישׂראל, איז געווען פאַקטיש און איבערגעגעבן צו דער אטמאָספערע פון דעם אָוונט. מיין שוועסטער און איך האָבן זיך באַטייליקט אין דעם צוזאַמענקום פון אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין תּל־אָביב און דער אמת איז, אַז עס איז טאַקע געווען אַ געלונגענער אָוונט. די אַלע וועלכע האָבן אַנטיילגענומען אין דער אונטערנעמונג, האָבן בײַ אונז פאַרדינט דעם העכסטן כּבוד און אויפריכטיקע אַנערקענונג. מיר קענען עס ניט גענוג אָפּשאַצן.

איך מוז זיך מודה זיין, אַז די „ביאַליסטאָקער שטימע" איז אַ ווערטפולער זשורנאַל און מיר דערוואַרטן מיט אומגעדולד אלע נומערן. מיר זיינען דאַנקבאַרע אַבאָנענטן, ווייל מיר זיינען פאַראינטערעסירט אין וואוילזיין פון אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. דערפאַר לייג איך דאָ בײַ אַ טשעק פאַרן ביאַליסטאָקער צענטער.

מיט פריינדלעכע גרוסן,

גרשון ירושלמי

אַנאַהעים, קאַליפאָרניע

אַ גרופּע טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער האָבן זיך באַטייליקט אין צוזאַמענקום פון דער שארית הפליטה אין פילאַדעלפיע

פון מאָריס בריימער

אַ גרויסע גרופּע טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק האָבן זיך באַטייליקט אין דעם וויכטיקן צוזאַמענקום פון דער שארית הפליטה, אין די טעג פון 21טן ביזן 23טן אַפּריל, 1985, וואָס איז פאָרגעקומען אין פילאַדעלפיע. מיט דער גרופּע האָט אָנגענפירט איסאַק ריבאַלאָווסקי, געשעפטספירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן. אונזער גרופּע איז אָפּגעפאָרן, פון ניו יאָרק קיין פילאַדעלפיע, אין אַ ספּעציעלן באָס וואָס איז אַרויסגעפאָרן צו צענטער, 228 איסט בראָדוויי, ניו יאָרק. אין דעם גרויסן צוזאַמענפאָר וואָס איז געווען אונטער נאָמען „אינאַוגוראַציע אַסעמבלי", האָבן זיך באַטייליקט עטלעכע טויזנט אידן פון דער שארית הפליטה, מענער און פרויען פון פאַרשידענע טיילן אַמעריקע. עס זיינען אויך געווען אַ גרויסע צאָל יונגע מענטשן פון דעם „צווייטן דור", קינדער פון געראַטעוועטע אידן פון היטלערן.

ביי דעם צוזאַמענפאָר זיינען געהערט געוואָרן באַריכטן וועגן די טעטיקייט און פּראָבלעמען פון דער שארית הפליטה, עס זיינען דורכגעפירט געווארן צוויי איינדרוקספולע קינסטלעריש אָוונטן מיט צוגעפאַסטע פּראָגראַמען פאַר אַזאַ אונטערנעמונג, עס זיינען אַרויסגעטראָטן וויכטיקע אידישע און ניט־אידישע פּערזענלעכקייטן, עס זיינען דורכגעפירט געוואָרן סימפאָזיומס, דיסקוסקיעס און ענלעכעס. ביים צוזאַמענפאָר איז אויך געווען אַ ספּעציעל גרויסע אָפּטיילונג מיט פאַרשידענע אויסשטעלונגען וועגן דעם שרעקלעכן אידישן חורבן ביי די נאַציס, וועגן דעם לעבן פון געראַטעוועטע אידן, וועגן דעם ווי אַזוי אָפּצוהיטן דעם אָנדענק פון די קדושים, ווי אויך אויסטעלונגען פון פאַרשידענע ביכער וועגן דעם אידישן חורבן און ווידערשטאַנד ביי די נאַציס, קונסט־שאַפונגען אויף דעם געביט און אַנדערעס.

ביי דעם צוזאַמענפאָר זיינען געהערט געוואָרן פּראָטעסטן קעגן דער אויפוואַכונג פון נעאָ־נאַציזם און אַנטיסעמיטיזם, אַ רוף צו העלפן שטאַרקן די זיכערקייט פון מדינת ישׂראל. עס איז אויך אָנגענומען געוואָרן אַ שאַרפע רעזאָלוציע קעגן פרעזידענט רעיגענס (דאַמאָלסטיקע) פלאַנירטע רייזע צום דעם בית־עולם אין ביטבורג (דייטשלאַנד) וואו עס זיינען די קברים פון קנאַפּע פופציק עס.עס. מערדער. אַ שטאַרקן איינדרוק אויף די טויזנטער באַטייליקטע אין דעם צוזאַמענפאָר איז געווען די אימפּאָזאַנטע אָנדענק־פאַרזאַמלונג, זונטיק (דעם 21טן אַפּריל) בייטאָג, אויף דער 16 טער גאַס און בענדזשאַמין פרענקלין פאַרקוועי, אין פילאַדעלפיע, וואו עס איז אַ גרויסער מאָנומענט צום אָנדענק פון די זעקס מיליאָן קדושים און מאַרטירער אומגעבראַכטע ביי די נאַצים. איינדרוקספול איז אויך געווען דער גרויסער מאַרש, וואָס האָט אַריינגענומען אַ שטח פון דרייצן גאַסן, וואו עס האָבן מאַרשירט די טויזנטער שארית הפליטה אידן מיט אַמעריקאַנער און ישׂראל־פענער, ווי אויך פאַרשידענע פאַסיקע אויפשריפטן. דער צוזאַמענפאָר איז אויך געווען געווידמעט דעם 40טן יאָרטאָג זינט דעם סוף פון דער מלחמה און דעם זיג פון די אַליאירטע איבער היטלערן.

אַ גרופּע ביאַליסטאָקער ביים צוזאַמענפאָר פון דער שארית הפליטה אין פילאַדעלפיע.

A gruop of Bialystoker at gathering of survivors in Philadelphia.

דזשעיקאָב בערען מיט זיין פרוי קריינדל

Jacob Beren with his wife Kreindel.

דער גאַנצער צוזאַמענפאָר אין משך פון די דריי טעג האָט געהאַט אַן איינדרוקספולן פאַרלויף. עס האָבן זיך אויך אָפּגעשפּילט דראַמאַטישע סצענעס ווען געראַטעוועטע פון אוישוויץ האָבן דערציילט, פאַר פאַרטרעטער פון אַמעריקאַנער סענאַט, ווען זייערע ליידן אין אוישוויץ און באַזונדערס ווען די שרעקלעכע „עקספּערימענטן" וואָס דער רוצח מענגעלע האָט איבער זיי דורכגעפירט. ביז גאָר רירענד זיינען אויך געווען די מאַמענטן ווען געראַטעוועטע אידן פון פאַרשידענע שטעט אין אייראָפּע, אָדער פון געוועזענע געטאָס און נאַצישע לאַגערן, האָבן זיך באַגעגענט ביים צוזאַמענפאָר. אין דעם צוזאַמענפאָר האָבן זיך אויך באַטייליקט, אַלס דעלעגאַטן און טורער, אַ צאָל ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט פון פילאַדעלפיע. עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז די אָרגאַניזאַציע פון נייע אַמעריקאַנער אין פילאַדעלפיע האָבן אָפּגעגעבן פיל צייט, ענערגיע און

חשובע לאַנדסלייט פון מעקסיקע אויף אַ באַזוך אין ביאַליסטאָקער צענטער

וויסן די פיל חשובע געסט וואָס האָבן אין משך פון דער לעצטער צייט באַזוכט דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, האָבן מיר אויך געהאַט אַ גרופּע ליבע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, וועלכע זיינען געקומען פון מעקסיקאָ.

אין אָנהויב חודש יוני, האָבן מיר אַלס געסט אין אונזער אינסטיטוציע געהאַט דעם גוט באַקאַנטן ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן פון מעקסיקאָ, וועלוול איצקאָוויטש, מיט זיין פרוי חנה זייער טאָכטער מאַטעל, מיט איר מאַן יצחק מאַץ. זיי זיינען געווען אויף אַ באַזוך אין ניו יאָרק און עס איז קלאָר, אַז זייענדיק אין ניו יאָרק קענען אונזערע לאַנדסלייט זיך ניט אָפּזאָגן פון באַזוכן דעם ביאַליסטאָקער צענטער, וואָס איז אויך דער צענטער פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אומעטום.

די חשובע געסט פון מעקסיקאָ זיינען אויפגענומען געוואָרן אין צענטער ביי אַ לאָנטשאָן, וואָס איז געווען אונטער דער אָנפירונג פון איסאַק ריבאַלאָווסקי, גענעראַל־סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. ביי דעם היימישן צוזאַמענטרעף זיינען אויך אָנוועזנד געווען ראַבאַי מאַקס פאָזנאַנסקי, דער קאָנטראָלער הערמאַן טאַלין און י. שמולעוויטש, באַקאַנטער אידישער שרייבער און רעדאַקטאָר פון דעם גרויסן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך.

מען האָט געפירט אַ לענגערן אינטערעסאַנטן שמועס וועגן פאַרשידענע אַקטועלע ענינים. דערביי האָט פריינט וועלוול איצקאָוויטש, ווי אויך זיין פרוי מיט דער טאָכטער און איידעם, איבערגעגעבן אַ בינטל נייעס וועגן דעם אידישן לעבן אין מעקסיקאָ ווי אויך וועגן דאָרטיקן אַלגעמיינעם לעבן. עס זיינען אין דעם שמועס אויך באַרירט געוואָרן אַלגעמיינע אידישע און אַנדערע פראַגן.

וועלוול איצקאָוויטש מיט זיין משפּחה, ווי אויך זיינע צוויי ברידער חיים און אַברהם מיט זייערע ליבע פרויען און משפּחות, אָנשטרענגונגען ביים העלפן צוגרייטן און דורכפירן דעם צוזאַמענפאָר. אַ גאָר גרויסן חלק אין צוגרייטן און דערפאָלג פון דעם צוזאַמענפאָר האָבן אויך געהאַט די אידן אין פילאַדעלפיע בכלל אונטער דער אָנפירערשאַפט פון דאָרטיקע אידישע „פעדעראַציעס". דער צוזאַמענפאָר איז אויך געווען אַ גרויסע איבערלעבעניש פאַר די אידן אין פילאַדעלפיע.

צום סוף פון דעם צוזאַמענפאָר איז באַשלאָסן געוואָרן צו שאַפן איין גרויסע פאַראייניקטע אָרגאַניזאַציע פון דער שארית הפליטה, וואָס זאָל רעדן אין נאָמען און פירן די אַקטיוויטעטן פון אַלע שארית הפליטה אידן אין אַמעריקע. מען האָפט, אַז דאָס וועט דערגרייכט ווערן אויף אַ גוטן אופן וואָס וועט אויך זיין לטובת דער גאַנצער היגער שארית הפליטה. די נייע פאַראייניקטע שארית הפליטה אָרגאַניזאַציע טראָגט דעם נאָמען „אַמעריקאַנער צוזאַמענקום און פעדעראַציע פון דער שארית הפליטה" (אַמעריקען געטהערינג אַנד פעדעריישאַן אָוו דזשואיש האָלאָקאוסט סוירוואיוורס). אַלס פרעזידענט פון דער נייער פאַראייניקטער שארית הפליטה אָרגאַניזאַציע איז אויסגעוויילט געוואָרן דער ענערגישער פירער פון דער שארית הפליטה און ביי אַלעמען באַליבטער בנימין מיד. אַלס ערן־פרעזידענט איז דערוויילט געוואָרן דער באַקאַנטער שרייבער און מחבר פון פיל חורבן־ביכער אליעזר וויזעל. אַלס ערן־טשערמאַן פון דער אָרגאַניזאַציע איז דערוויילט געוואָרן דער באַקאַנטער טוער ביי דער שארית הפליטה און באַוואוסטער ביזנעסמאַן אלי זבאָראָווסקי.

פון לינקס צו רעכטס: איסאַק ריבאַלאָווסקי, יצחק מאַץ (איידעם), טאָכטער מאַטעל, פרוי חנה און וועלוול איצקאָוויטש און י. שמולעוויטש.

Izaak Rybal, Isaac Matz (son-in-law) Daughter Matel, Hanna and Velvel Itzkowitz, and I. Shmulewitz.

וועלכע וואוינען אויך שוין פיל יאָרן אין מעקסיקאָ, זיינען שטענדיק פאַרבונדן מיט וואַרעמקייט מיט דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק. מיר זיינען שטאָלץ מיט די דאָזיקע לאַנדסלייט, וואָס ניט קוקונדיק אויף דעם וואָס זיי זיינען שוין זינט פיל יאָרן אַוועק פון דער אַלטער היים און זיי לעבן אין מעקסיקאָ, האַלטן זיי אָפּער מיט טריישאַפט די גאַנצע צייט אויף דאָס „פינטעלע ביאַליסטאָק".

די איצקאָוויטש משפּחה זיינען אַלע יאָרן, אין פאַרבינדונג מיט אונזער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, זיי זיינען אויך גוטע שטיצערס פון דער אינסטיטוציע.

אַלע אָנוועזנדע האָבן זיך וואַרעם געזעגנט מיט די פריינט וועלוול איצקאָוויטש און זיין פרוי וויּ אויך טאָכטער און איידעם. מען האָט אויך דורך זיי איבערגעשיקט וואַרעמע גרוסן און וואונטשן צו דער גאַנצער איצקאָוויטש־משפּחה אין מעקסיקאָ. ביים פאַרלאָזן דעם ביאַליסטאָקער צענטער, האָבן די חשובע געסט איבערגעלאָזט אַ פיינע ביישטיַיערונג פאַר דער אינסטיטוציע.

אַ טעות אויסבעסערונג אין ליד פון רבקה ראָגאָוו וועגן ביאַליסטאָק

מיר באַדויערן וואָס אין דעם ליד פון אונזער חשובער לאַנדספרוי און באַקאַנטע דיכטערין, רבקה ראָגאָוו, וועגן דער פאַרניכטעטער אידישער ביאַליסקאָק, וואָס איז געווען געדרוקט אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע" פון ערב ראש השנה 1984, איז אַריינגעפאַלן אַ טעות.

דאָס קעפל איבערן דאָזיקן ליד האָט נעמלעך געדאַרפט זיין „**מיין ביאַליסטאָק**", און ניט ווי עס איז געווען געדרוקט „אונזער ביאַליסטאָק". מיר ווילן ביי דער געלעגנהייט דערמאָנען, אַז דער באַקאַנטער חזן מאַנדל, פון יאָהאַנעסבורג, האָט צום דאָזיקן ליד קאָמפּאָזירט ספּעציעלע מוזיק, וואָס איז געוואָרן זייער פאָפולער ניט בלויז אין דרום־אַפריקע נאָר אויך אין פאַרשידענע אַנדערע לענדער.

אונזער טרייַע לאַנדספרוי רבקה ראָגאָוו, מיט איר מאַן פייוול און זייער משפּחה, וואוינען אין דערבן, דרום־אַפריקע. דאָס ליד „מיין ביאַליסטאָק" ווערט אויך געזונגען פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט ביי פאַרשידענע געלעגנהייטן.

אַ גרויסער משכיל און תלמיד חכם פון אַמאָליקן ביאַליסטאָק

פון זרח שווערץ (ירושלים)

מיט אַ קורצע צייט צוריק איז דערשינען אין ירושלים אַ בוך מיט אַ גרויסן אויסווּאָל פון חידושים, באַמערקונגען און אָריגינעלע טייטשן איבער די פינף חומשים, תנ"ך און תלמוד. דער בוך, מיטן נאָמען „חמדת אברהם", איז געשריבן געווּאָרן פון דעם באַקאַנטן ביאַליסטאָקער משכיל און תלמיד־חכם ר' אברהם זלמן הכהן ראַפאָפּאָרט. ר' אברהם זלמן איז געווען פון די אָנגעזעענסטע אידן אין ביאַליסטאָק, אין זיין משפחה האָבן זיך צוזאַמענגעאָסן תּורה און דרך־ארץ, גרויסקייט און באַשיידנקייט, חכמה און פשטות. ער איז געבוירן געווּאָרן אין 1867 אין ביאַליסטאָק און באַקומען אַ טראַדיציאָנעלע דערציאונג. שוין אין די ישיבות האָט ער זיך אויסגעצייכנט מיט אַ פענאַמענאַלן זכרון און שאַרפן מוח. אַלס אוטודידאַקט האָט ער געלערנט רוסיש, פויליש, דייטש, פראַנצויזיש און ענגליש אויסער אידיש און העברעאיש. אין שטוב האָט מען געריעדט אידיש.

ער איז געווען באַקאַנט אַלס דירעקטאָר און בוכהאַלטער און געפירט די קאָמערציעלע קאָרעספּאָנדענץ אין פאַרשיידנע שפראַכן אין דער גרויסער ביאַליסטאָקער טעקסטיל פירמע „טרילינג און זין". ער איז אויך געווען לייטער פון דער ביאַליסטאָקער אידישע באַנק („פאַען באַנק").

ראַפאָפּאָרט'ס מויער איז געווען באַקאַנט אין דער סביבה פון שול־הויף. דער מויער איז געשטאַנען אין רָאג סוראַזער גאַס און חיי־אדם געסל. אין דער גרויסער שול איז ער געווען גבאי מיטן סטאַטוס „געלערנטער" („אוטשאָני יעוורעי").

נאָכן טויט פון זיין פרוי, אַ טאָכטער פון זייער אַ יחוס'דיקע משפּחה אין ביעלסק, איז ער עולה געווען אין 1933 קיין ארץ־ישׂראל און באַזעצט זיך ביי זיין טאָכטער אין ירושלים. דאָ ווידמעט ער די געגנצע צייט צום לערנען און שרייבן זיינע חידושים אויפן תנ"ך און תלמוד. זיין פרנסה ציט ער פון קאָרעגירן און אויסבעסערונגען פון פאַרשיידענע ספרים פון תלמודישע מחברים פאַרן דרוק. אין די פאָרווערטער פון די שרייבערס פון די ספרים ווערט ראַפאָפּאָרט געלויבט און געדאַנקט פאַר זיינע אויסגעצייכנטע באַמערקונגען, און פאַרן קאָרעגירן די פאַרשיידענע פעלערן, וואָס פאַלן אַריין אין טעקסט.

מחברים פון תלמודישע ענציקלאָפּעדיעס זיינען געווען אַפטע געסט ביי אים, כדי צום פרעגן וועגן פאַרשיידענע שטעלן אין תלמוד און מדרש, וואָס איז זיי ניט געווען אַזוי באַקאַנט, ער, ראַפאָפּאָרט, מיט זיין טיפן זכרון, האָט באַלד אָנגעוויזן די שטעלן און די ספרים. גלייכצייטיג האָט ער ניט אויפגעהערט צום נאָטירן און זאַמלען אָריגינעלע טייטשן און חידושים, וועלכע ער האָט געשריבן אויף אומציליגע צעטעלאַך, וואָס נאָר אַ קליינע טייל איז אַריין אין דעם בוך, וואָס ליגט פאַר אונז. ער האָט זיך אויך באַטייליגט מיט אַרטיקלען און נאָטיצן אין פאַרשיידענע צייט־שריפטן אין לאַנד.

ראַפאָפּאָרט, ווי אַלע אַנדערע אידן אין פוילן, האָט פאַרלוירן אין דעם שרעקלעכן אומקום פון די נאַציס די גרעסטע טייל פון זיין משפּחה, זין און טעכטער מיט זייערע משפּחות און אַנדערע קרובים. דאָס האָט זיך שטאַרק אָפּגערופן אויף זיין געזונט־צושטאַנד. אָבער טראָץ דעם האָט ער ניט אויפגעהערט צום פאַרשרייבן זיינע נאָטיצן.

קורץ פאַר דער רעזאָלוציע פון דער יו־ען וועגן ארץ ישׂראל און פאַר דעם פּראָקלאַמירן פון אויפשטיין פון דער מדינת ישׂראל אין 1947, איז ער נפטר געווּאָרן אין ירושלים. די מצבה אויף זיין קבר אויפן הר־הזיתים איז צעברָאכן געווּאָרן צוזאַמען מיט אַנדערע מצבות דאָרטן, דורך די ירדנ'ער, וואָס האָבן באַהערשט דעם מזרח־טייל פון ירושלים און ברוקירט מיט די שטייגער אַ שאָסיי.

נאָר דער זעקס־טאָגיקער מלחמה, וועו צה"ל האָט איינגענומען גאַנץ ירושלים, האָט די משפּחה אויפגעשטעלט אויפן קבר אַ נייע מצבה מיטן זעלבן אָריגינעלן אויפשריפט ווי אויף דער פריערדיקער. צווישן די שורות לייענט מען: „איינער פון די חשובע אידן אין דער ביאַליסטאָקער קהילה".

זיין זון, דער באַקאַנטער אידישער שרייבער און ליטעראַטור־קריטיקער יהושע ראַפאָפּאָרט, האָט געשריבן אין

ר' אברהם זלמן ראַפאָפּאָרט Reb. Avrohom Zalmon Rapoport

מעלבורן (אויסטראַליע) אַ קאַפּיטל זכרונות איבער זיינע עלטערן. אין זיין לאַנגער נאָטיץ רופט ער אָן זיין טאַטן־מאַמען: „מידת הדין ומידת הרחמים". זיין טאַטע, וואָס האָט מקפיד געווען אויף יעדער קלייניקייט פינקטלעך און שטרענג — רופט ער אָן „מידת הדין", און די מאַמע, וואָס איז געווען בלויז גוטס און רחמנות — רופט ער אָן „מידת הרחמים".

יהושע ראַפאָפּאָרט ברענגט אַ קוריאָז פון זיין טאַטנס קהלשער אַרבעט. אַלס גבאי פון דער גרויסער שול איז ער געפאָרן קיין גראָדנע זיך משתדל זיין ביים גובערנאַטאָר וועגן דער גרויסער שול אין ביאַליסטאָק. ער האָט זיך אויסגעפוצט מיטן צילינדער, זיך אָנגעטאָן יום־טובדיק און מיטגענומען זיין מוזיניקל, אַ אינגל פון אַ יאָר פיר־פינף (די משפּחה האָט געהאַט קרובים אין גראָדנע). צוריקגעקומען, פרעגט די מאַמע דעם קליינעס אינגל, ווי האָט ער פאַרבראַכט אין גראָדנע. האָט ער געזאָגט:

— ס'טוען מיר שטאַרק וויי די פיס.

לכבוד ראש השנה

פון פֿעני גוט (סאַראַטאָגאַ ספּרינגס, נ. י.)

די ווינטן בלאָזן עס ווערט קאַלט,
אומעטיג און שטיל אין פעלד און וואַלד.
די פויערים פירן דעם גערענעטיש
פון פעלד געשווינדט,
ניט קוקנדיק אויף דעם קאַלטן
שטורעמדיקן ווינט.

די צווייגן טרייסלען זיך אַהין און אַהער
די בלעטער פאַלן אַלץ מער און מער.
געלע, ברוינע, רויטע, אָרענדזש און סעלעדין
זיי זיינען אַלע אַזוי צאַרט און דין.

עס קוקט אויס ווי אַ טעפּיך
וואָס איז אין קאָלירן רייך,
עס איז וואונדערלעך שיין
ניטאָ צו דער נאַטור קיין פאַרגלייך.

גאָט האָט דאָס באַשאַפן און געגעבן
צו באַגלייטן דעם מענטשנס לעבן,
איז לאָמיר זיך וואונטשן צום נייעם יאָר
לשנה טובה תכתבו!

לאָמיר וואונטשן כּלל ישׂראל
אַ גוטן לעבן באַגלייט מיט אַ בריייטער האַנט,
געזונט, מזל, ברכה און הצלחה
און שלום פאַרן איידישן היימלאַנד.

זאָל זיין פרייד און פרידן
אויף דער גאַנצער וועלט,
און אומעטום אויך ביי אידן

פרעגט די מאַמע דעם טאַטן: — וואָס האָט פאַסירט, וואָס דאָס קינד קלאָגט זיך אויף זיינע פיס?

— ס׳האָט גאָרניט פאַסירט — ענטפערט דער טאַטע — מיר זיינען געגאַנגען פון באַן אין שטאָט און פון שטאָט צו דער באַן...

— אַזאַ וועג!? — וואונדערט זיך די מאַמע. וויייל די שטאָט גראָדנע איז געווען גאַנץ ווייט פון דער באַן.

ענטפערט דער טאַטע: — אין גראָדנע איז ניטאָ קיין שטאָטישע קאָמוניקאַציע, און אַ דאָראָזשקע דארף קאָסטן אַ האַלבער רובל. וועמען איך וואָלט געפאָרן וועט פריוואַטע געשעפטן, וואָלט איך ניט אויסגעגעבן אויף אַ דאָראָזשקע אַזויפיל, דעריבער קען איך זיך ניט דערלויבן פאַר מיר אַפילו וועמען איך פאָר וועגן קהלשע ענינים...

נאָכן טויט פון ר׳ אַברהם זלמן ראַפאָפּאָרט האָט זיין טאָכטער, ברכה דגני און איר זון אַשריאל, זיך פאַרבונדן מיטן ירושלמער תלמודיסט ר׳ שמואל קראויזער און צוזאַמען סאָרטירט און אַפּגעליייענט די אומציילּיגע צעטעלאַך מיט די חידושים, נאָטיצן און באַמערקונגען, וואָס ראַפאָפּאָרט האָט איבערגעלאָזן און ניט זוכה געווען צום ברענגען אין בוך־פאָרם.

איצט ליגט דער בוך פאַר אונזערע אויגן, ווי אַ דענקמאָל פאַר דער חשובער משכיל און תלמיד־חכם פון דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק, ר׳ אברהם זלמן ראַפאָפּאָרט.

אַ גרופּע טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק פאָרן אויף אַ באַזוד קיין פוילן, ענגלאַנד און מדינת ישראל

אַ גרעסערע גרופּע פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאָר עלטערע מענטשן, אין ניו יאָרק, פאָרט אָפּ סוף פון היינטיקן חודש סעפטעמבער קיין פוילן, וואו זיי וועלן אויך ספּעציעל אַריינפאָרן קיין ביאַליסטאָק. די דאָזיקע גרופּע וועט בייוואוינען דאָרט דעם אַקט פון באַשטעטיקן דאָס אויפּרישן און ברענגען אין אָרדענונג דעם אַלטן אידישן בית־עולם אויף „באַגניאָווקע". דאָס איז לעצטנס דערגרייכט געוואָרן אַ דאַנק די אַנשטרענגונגען און אויך פינאַנסיעלען צושטייער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק (געווי וועגן דעם וועט דערציילט אין דער היינטיקער „ביאַליסטאָקער שטימע", אויף זייט 20).

אין אָנהויב אָקטאָבער ה.י. ווידער פאָרט אַ צווייטע גרופּע טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אָפּ פון ניו יאָרק קיין לאָנדאָן, וואו זיי וועלן זיין עטלעכע טעג. אין עטלעכע טעג שפּעטער וועט די אויבנדערמאַנטע גרופּע, וואָס וועט פאָרן קיין פוילן, צוריקקומען פון דאָרט קיין לאָנדאָן און זיך פאַראייניקן מיט דער דאָזיקער גרופּע.

נאָכדעם וועלן אַלע צוזאַמען פאָרן, פון ענגלאַנד קיין מדינת ישראל אויף אַ ספּעציעלן טור אין דעם אידישן היימלאַנד. די גאַנצע גרופּע טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק וועלן, זייענדיק אין תל־אביב, זיך באַטייליקן אין דער פייערלעכער צערעמאָניע פון גרונט־שטיין לייגן צו בויען דעם נייעם פראָיעקט פאַר אָפּגעשטאַנענע קינדער ביי דעם גרויסן תל־השומר שפּיטאָל.

די נייע וויכטיקע אינסטיטוציע, אַ דאַנק דער איניציאַטיוו און מיט דער הילף פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, וועט טראָגן די נעמען פון די צוויי וויצע־פּרעזידענטן פון דער גרויסער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע, משה׳ל קרעמער מיט זיין פרוי חנה און דזשאָזעף דאינעס מיט זיין פרוי סילוויאַ, אַלס אויסדרוק פון אַנערקענונג פאַר זייער טרייער אַרבעט.

דאָס בויען דעם נייעם און וויכטיקן פּראָיעקט ביים תל־השומר שפּיטאָל פאַר אָפּגעשטאַנענע קינדער, איז אַ רעזולטאַט פון דעם ספּעציעלן קאַמפּעין וואָס איז פּראָקלאַמירט געוואָרן ביי דעם אימפּאָזאַנטן באַנקעט, איינגעאָרדענט געוואָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, דעם 5טן מאַי, ה.י., אין ניו יאָרקער וואַלדאָרף אַסטאָריאַ האָטעל. ביי דער פייערונג איז באַשלאָסן געוואָרן צו זאַמלען די סומע פון הונדערט טויזנט דאָלאַר פאַר דעם נויטיקן פּראָיעקט, וואָס עס האָבן צוגעטראָגן די מיטגלידער און פריינט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, ווי אויך פון דעם „קלוב גראָדנער פריינט", וואו משה׳ל קרעמער איז איינער פון די אָנפירער און וויכטיקער טוער. מיט געהעריקע ביישטייערונגען אין דאָזיקן קאַמפּעין, האָבן זיך אויך באַטייליקט די פריינט און ביזנעס־פאַרבינדעטע פון מר. דזשאָזעף דאַינעס.

קויפט און העלפט פאַרשפּרייטן דעם נייעם גרויסן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך

מיין באַזוך איצט אין ביאַליסטאָק

פון וואָלף פּאַשקאָ (מעלבורן, אויסטראַליע)

איך בין זיכער, אַז פיל פון אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט קענען מיך, איך בין פאַר זיי ניט פרעמד. איך וויל בלויז דערמאָנען, אַז איך (וועלוול פּאַשקאָ) בין געבוירן געווארן אין ביאַליסטאָק אויפן שול־הויף, וואו איך האָב אויך דורכגעמאַכט מאַן קינדהייט און יוגנט. אין צייט פון דער מלחמה, בין איך אויך געווען צווישן לעבן און טויט ביי היטלערן, איך בין אַרויס פון גיהנום דורך אַ נס.

נאָך דער מלחמה, פון יאָר 1946 ביז 1962, האָב איך געלעבט אין ביאַליסטאָק אַזוי ווי דאָס איז געווען מיט אַנדערע לאַנדלייט, געראַטעוועטע פון די נאַציס. מיר האָבן פלאַנירט און געטאָן אַלץ, כדי ווידער אויפצושטעלן אַ ישוב אין אונזער היים־שטאָט, כאָטש אין אַ פיל קלענערן פאָרם ווי דאָס איז געווען אַמאָל. ליידער אָבער, איז דאָס ניט געלונגען.

זייענדיק נאָך דער מלחמה אין ביאַליסטאָק האָב איך דאָרט געהאָלפן גרינדן און איך האָב מיטגעאַרבעט אין דעם „סטאָל־מעט" קאָאָפּעראַטיוו. אין פאַרלויף פון די זעכצן יאָר בין איך אין ביאַליסטאָק אויך געווען אַ טעטיקער מיטגליד אין דעם דאָרטיקן אידישן קאָמיטעט. איך וויל דערמאָנען, אַז אין די ערשטע צוויי יאָר נאָך דער מלחמה האָבן מיר דורכגעפירט אַלע נויטיקע עקסהומאַציעס פון איבערפירן די קדושים און זיי מקבר זיין ווי עס געהער צו זיין. מיר זיינען געווען אַ גרופּע פון זעקס פערזאָן און מיר האָבן געבראַכט צו קבורה אויפן געטאָ בית־עולם די פאַרטיזאַנער פון אַרום ביאַליסטאָק: פון די סופראַסלער וועלדער, פון מיטן שטעטל קריניק און פון זשאַביע. מיר האָבן דורכגעפירט די עקסהומאַציע פון די 72 אידישע אויפשטענדלער, ווי אויך פון די אומגעבראַכטע פרויען און קינדער פון דעם שפּיטאָל.

אין יענער צייט האָבן מיר אויך געמאַכט באַמיאונגען אויפצופּרישן און ברענגען אין אָרדענונג דעם געטאָ בית־עולם, ווי אויך אָפּצוהיטן דעם אַלטן אידישן בית־עולם אין „באַגניאָווקע". צום באַדויערן אָבער זיינען מיר ניט געווען בכוח אָפּצוהיטן דעם וואַנדאַליזם פון כוליגאַנעס, וועלכע פלעגן כסדר צעברעכן דעם געמויערטן פאַרקאַן אַרום בית־עולם און צעשטערן די קברים און מצבות. עס איז געווען אַ ווייטאָג צו וויסן, אַז פריוואַטע (קריסטלעכע) מצבה־קריצער פלעגן גנב׳ענען שיינע אידישע מצבות, זיי האָבן אָפּגעריבן די אידישע אותיות און אויף דעם פלעגן זיי אויסקריצן פּוילישע וווערטער מיט נעמען פאַר זייערע צוועקן. עס האָט גאָרניט געהאָלפן אונזערע באַמיאונגען.

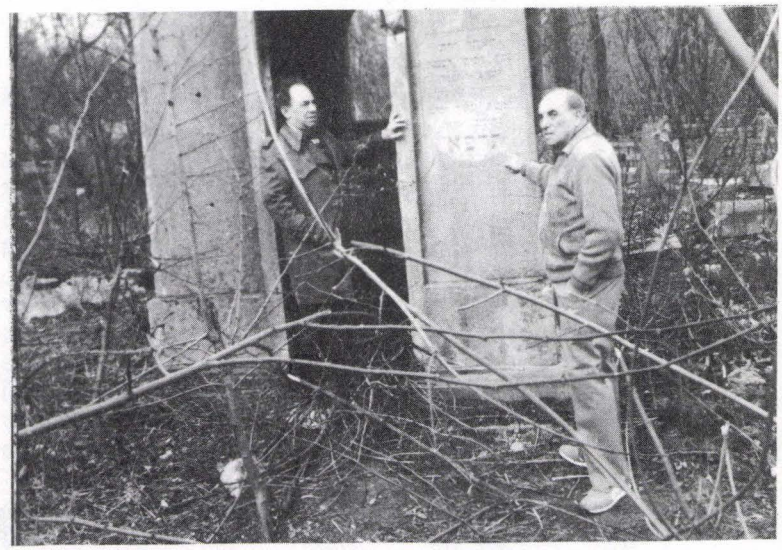
וואָלף פּאַשקאָ הערט זיך צו די תּפילות (פון אַ רעקאָרד) אין דער אַלטער פּוסטער שוהל, אין טיקטין.

Wolf Pashko listens to prayers (from a record) in the empty Old Synagogue in Tiktin.

און אַזוי אַרום איז דער בית־עולם, אין די ווייטערדיקע יאָרן נאָך דער מלחמה, דערפירט געווארן צו אַ שרעקלעכן צושטאַנד. וועגן איך בין איצט (אין מאַי 1985) געווען אין פוילן און איך אַרײַנגעפאָרן אויף אַ באַזוך קיין ביאַליסטאָק בין איך דאָרט גלייך אַוועק אויף דעם „באַגניאָווקע" בית־עולם. איצט אָבער, האָב איך דאָרט געזען אַ גאָר גרויסן אונטערשיד אין פאַרגלייך מיט דעם וואָס איז געווען פריער.

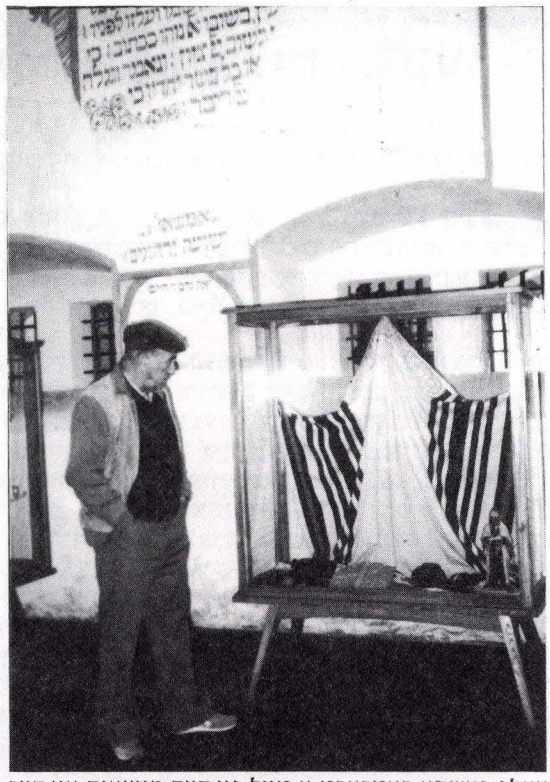
דער בית־עולם איז געווארן אָפּגערייניקט פון דעם ווילדן גראָז און אַנדערע געוויקסן, ווי אויך צעשטערטע און ניט נויטיקע בוימער. די אַלטע מצבות אין אַ גוטן צושטאַנד זיינען געבראַכט געווארן אין אָרדענונג און אויך דער טויער אַרום בית־עולם איז ווי געהעריק אויפגעשטעלט. ווי מען האָט מיך אינפאָרמירט אין ביאַליסטאָק איז דאָס אַלץ דערגרייכט געווארן אַ דאַנק די גרויסע באַמיאונגען פון איסאַק ריבאַלאָווסקי, געווען אַל־סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן אין ניו־יאָרק, מיט די אַנדערע פירער און טוער פון דער אינסטיטוציע.

לויטן אויפטראָג פון פריינט ריבאַלאָווסקי האָב איך, זייענדיק אין ביאַליסטאָק, דאָרט געהאַט אַ באַגעגעניש און שמועס מיט דעם פאָרשטייער פון אָרטיקן שטאָט־ראַט און

וואָלף פּאַשקאָ (רעכטס) מיט שמעון באַרטנאָווסקי באַדראַכטן אַלטע מצבות אויף „באַגניאָווקע".

Wolf Pashko (Right) with Shimon Bartnowski examine Old Bagnowki

וואָלף פּאַשקאָ באַטראַכט אַ טייל פון דעם מוזעאום אין דער אַלטער שוהל, אין טיקטין.

Wolf Pashko views part of museum in The Old Synagogue in Tiktin.

דירעקטאָר פון דעם וואָיעוואָדישן ראַט, מר. אָרלאַטש. ער האָט מיר געזאָגט און פֿאַרזיכערט, אַז דאָס וואָס פריינט ריבאַלאָווסקי האָט מיט זיי דערלייַדיקט, דורך קאָרעספּאָנדענץ און דורך דעם פֿאַרמיטלונג פון דירעקטאָר טאַדעאוש דושיק, וועט אַלץ דורכגעפירט ווערן ווי עס איז באַשלאָסן געוואָרן. מר. אָרלאַטש האָט מיר געזאָגט אַז איך זאָל אַליין צופֿאָרן אויף „באַגניאָווקע" און זען די רעזולטאַטן. איך בין טאַקע אַהינצו געפֿאָרן, געזען די דערגרייכונגען און אויך געמאַכט פּאָטאָגראַפיעס מיט מיין קאַמעראַ וואָס איך לייג דאָ בייַ.

אויב עס האַנדלט זיך וועגן דעם בית־עולם וואָס איז אין צייט פון דער מלחמה אויסגעוואַקסן אין ביאַליסטאָקער געטאָ, איז נאָך מיין אָפּפֿאָרן פון דאָרט אין 1962, ווי אויך די אַנדערע לאַנדסלייט, ניט געווען וויכטיק. עס איז פון דאָרט אַראָפּגענומען געוואָרן דער שיינער שטיין מיט די מצבה פון די 72 אויפשטענדלער, וואָס איך האָב בייַ דעם געאַרבעט מיט מיינע הענט דאָס איינצומויערן. עס זיינען אויסגעגראָבן געוואָרן די רעשטלעך פון די קברים, צוזאַמען מיט מיין מוטערס קבר, און דאָס איז אַלץ איבערגעטראָגן געוואָרן אין דעם פלאַץ און אונטער דער מצבה וואָס איז פאַרבליבן ביזן היינטיקן טאָג, אין אָנדענק פון די זעכציק טויזנט אומגעבראַכטע אידישע מענטשן פון ביאַליסטאָק. איך וויל צוגעבן, אַז דאָס דאָזיקע אָרט און די מצבה ווערט אָפּגעהיט פון שטאָט־ראַט. יעדעס יאָר, ווען עס איז דער יאָרטאָג פון אויפשטאַנד אין ביאַליסטאָקער געטאָ, ווערן דאָרט געלייגט בלומען. זומער ווערן אויך פאַרזעצט פרישע בלומען. לעצטנס איז געמאַכט געוואָרן אַרום דעם אַ נידעריקער פּאַרקאַן פון אייזן, אַז קיינדער זאָלן דאָרט ניט קענען צוקומען.

פון ביאַליסטאָק בין איך אַריינגעפֿאָרן אויף אַ באַזוך אין דעם דערביאיקן שטעטל טיקטין (טיקאָצין). עס איז פאַר מיר פשוט שווער דאָ צו שילדערן מיינע געפילן, ווי אויך פון שמעון בארטנאָווסקי (פון ביאַליסטאָק) וועמ מיר זיינען דאָרט אָנגעקומען. וועמ מיר זיינען אַריינגעקומען אין שטעטל האָבן מיר דאָרט געזען אויפגעבויט און אויפגעפרישט אַן אַלטע געבייַדע. עס האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז דאָס איז די אַמאָליקע באַרימטע גרויסע שוהל אין טיקטין וואָס איז געווען גוט באַקאַנט אין גאַנץ פוילן. ביים אַריינקומען אין דער שוהל האָב איך זיך אַוועקגעשטעלט אין מיטן, איך האָב אָנגעהויבן זיך אַרומקוקן און פאַר זיך דערזען פרעכטיקע מאָלעריייען פון תפילות און פסוקים, אויפן סופיט און אויף די וועגט. אַרום האָבן אויך געהאָנגען טליתים, עס זיינען געווען אָנגעשטעלט מנורות און אַנדערע הייליקע אידישע חפצים.

איך האָב געקוקט אין אַלע זייטן, אַרום איז געווען אַן אומבאַשרייבלעכע שטילקייט. אַזאַ וואונדערלעכע שוהל — האָב איך בייַ זיך געטראַכט — אָבער מען זעט ניט דאָ קיין איין איד, מען הערט ניט קיין תפילות, עס איז אַ שטילקייט וואָס מאַכט אויפציטערן. אָבער פלוצלינג, ווען איך בין געווען פאַרטיפט אין מיינע געדאַנקען, האָט זיך דערהערט אַ מעכטיקע שטימע פון אַ חזן וואָס האָט אויסגעזונגען טיף־רירענדע תפילות. דאָס איז געווען אַ רעזולטאַט פון דעם וואָס די קריסטלעכע פרוי, וועלכע גיט אַכטונג אויף דער שוהל, האָט ערגעץ וואו געגעבן אַ קוועטש אין אַ קנעפּל און דאָס חזן׳אינישע געזאַנג איז געקומען פון אַ טעיפ־רעקאָרדער. דעם חזן׳ס מעכטיקע געזאַנג, אין דער גרויסער פוסטער שוהל, האָט ממש געריסן בייַם האַרצן. מען דאַרף ניט זיין קיין פרומער איד, מען דאַרף בלויז זיין אַ איד, אַז דאָס האַרץ זאָל ווייַנען און קלאָגן...

איך וויל צוגעבן, אַז דאָס האָט מיך באַזונדערס טיף געריירט, וויל איך שטאַם פון אַ חזן׳אישע משפּחה. מיין מאַמעס ברודער, עלי באָרוכאָוויטש, איז געווען חזן אין דער גרויסער ביאַליסטאָקער שוהל, און פון 1936 איז ער געווען חזן אין דער גרויסער שוהל אין בוענאָס־איירעס. פון דעם איז צו פאַרשטיין, אַז חזנות איז מיר נאָענט צום האַרצן. דערפאַר האָט דער באַזוך מיינער אין דער אַלטער שוהל פון טיקטין אויף מיר געמאַכט אַ גאָר באַזונדערן אומפאַרגעסלעכן אייַנדרוק. אין דער שוהל איז, אַגב, אויך פאַראַן אַ גרויסער מוזעאום. מען זעט דאָרט אָביעקטן פון דעם אַמאָליקן אידישן לעבן אין ביאַליסטאָק.

איך וויל צום סוף אויסדרוקן דאָ אַ האַרציקן דאַנק צום פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי, אין מיין נאָמען און אין נאָמען פון מיין משפּחה, פאַר דער גאָר פיינער אויפנאַמע וואָס מיר האָבן געהאַט בעת אונזער באַזוך אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, ווען מיר זיינען געווען (אין חודש יוני) אין ניו יאָרק, אויף אונזער וועג צוריק פון פוילן קיין אויסטראַליע.

אַ טייל פון „באַגניאָווקע" פריער, באַלד נאָך דער מלחמה.

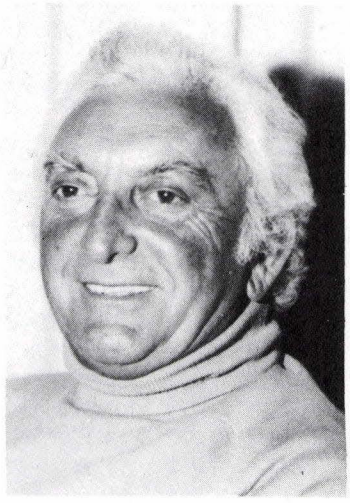
Part of Bagnowski Earlier Right After The War.

איינדרוקן פון אַ גאַסט פון פאַריז אין ביאַליסטאָקער צענטער און היים

פון שלמה זאַבוסקי (פאַריז)

ש ווין יאָרן ווי איך האָב געטרוימט צו מאַכן אַ רייזע קיין ניו יאָרק און צו באַזוכן אויך דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, וואָס איז אויף דער בארימטער אַלטער אידישער איסט סאַיד אין ניו יאָרק. ענדלעך האָב איך טאַקע פאַרווירקלעכט מיין שטרעבונג. איך בין אויך געווען אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער וואו איך בין אויף אַ ווארעי.ען און פאָלקסטימלעכן אופן באַגעגענט געווארן פון דעם עני.רגישן געניראַל־סעקרעטאַר איסאַק ריבאַלאָווסקי, וואָס איז .ות באַקאַנט בייַ ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אומעטום.

פאַר מיר איז געווען אינטערעסאַנט צו הערן וועגן די פאַרצווייגטע אַקטיוויטן וואָס עס פירט אָן דער ביאַליסטאָקער צענטער, און אַ גאָר באַזונדערער נחת איז פאַר מיר געווען צו באַגעגענען זיך און שמועסן מיט די עלטערע איינוואוינער. איך פאַרשטיי גוט דעם פראָבלעם, ווייל מיין ליבע פרוי איז געווען

שלמה זאַבוסקי Shlomo Zabusky

קראַנק קנאַפּע צען יאָר און איך האָב איר געהאַלטן אין הויז בייַ דיר לעצטער מינוט, ווייל אין פראַנקרייך איז ניט פאַראַן אַזאַ אינסטיטוציע ווי די ביאַליסטאָקער היים, וואו עלטערע מענטשן ווערן פאַרזאָרגט און בעהאַנדלט אויף אַזאַ גוטן אופן.

איך בין געווען באַגייסטערט פון דער ריינקייט און ציכטקייט פון די צימערן וואו עס וואוינען די עלטערע מענטשן אין ביאַליסטאָקער צענטער, ווי אַזוי זיי ווערן בעהאַנדלט אויף אַ פיינעם וועג און ווי איך האָב באמערקט האָט כמעט יעדער איינוואוינער אַן אַרויסהעלפער. דאָס איז זייער גוט, ווייל עס העלפט די עלטערע מענטשן זיך אויסצולעבן גוט אין זייער איצטיקן צושטאַנד. פריינט ריבאַלאָווסקי האָט מיך אַרומגעפירט און געוויזן אַלע אייניריכטונגען אויף אַ מאָדערנעם וועג פאַר די עלטערע מענטשן וואָס עס מאַכט פאַר זיי פיל לייכטער דורכצוקומען די צייט אין זייערע „גאָלדענע" יאָרן. די פאַרשידענע אָפּטיילונגען מיט מעדיציניש אייניריכטונגען, מיט ספעציעלע פאַכלייט וואָס זיינען דאָרט באַשעפטיקט, טוען אַלץ כדי צו העלפן די עלטערע איינוואוינער אין זייער געזונט צושטאַנד. פאַראַן אויך ספעציעלע נויטיקע לאַבאָראַטאָריעס, אַ גרויסע ביבליאָטעק מיט אידישע און ענגלישע ביכער, וואָס ברענגט אַריין גייסטיקער דערהויבונג אין לעבן פון די עלטערע איינוואוינער. אויך קראַנקן שוועסטער פון פאַרשידענע געביטן זיינען אויף דער וואַך ביים באַדינען און העלפן די עלטערע מענטשן.

איך בין געווען אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן פרייטיק בייטאָג, מען האָט זיך געגרייט צום ליבן שבת. איך האָב געזען די שוין צוגעגרייטע קניידלער, עופות, פלייש, פיש, חלה און אַלע אַנדערע נויטיקע זאַכן וואָס מען דאַרף האָבן צום פראַוועגן אַ צופרידענעם שבת. איך האָב גערעדט מיט די עלטערע איינוואוינער אין אידיש און זיי זיינען געווען צופרידן צו באַגעגענען און שמועסן מיט אַ איד פון דעם ווייטן פאַרנקרייך. אַ שטאַרקן איינדרוק האָט אויף מיר געמאַכט דאָס אָפּהיטן אין דער קיך און אין דער היים בכלל די כשרות.

אין דער גאַנצער אינסטיטוציע האָט זיך שוין אָנגעהויבן פילן אַן ערב שבת׳דיקע שטימונג, וואָס מען האָט ממש געקענט אָנטאַפּן מיט די הענט. פלוצלינג האָט אַן עלטערע פרוי אַרויפגעלייגט אַ רעקאָרד אויף דער שפיל־מאַשין און גלייך האָט זיך געהערט דאָס געזאַנג פון „מיין שטעטעלע בעלז", וואָס פיל האָבן מיטגעזונגען מיט בענקשאַפט...

צום סוף האָט מר, ריבאַלאָווסקי מיך אַריינגעפירט אין דער גרויסער שיינער שוהל וואו מען דאַוונט דריי מאָל אַ טאָג און וואו עס ווערט אויך מיט געהעריקן כבוד און הייליקייט אָפּגעהיט דער יאָרצייט פון פאַרשטאָרבענע לאַנדסלייט און פריינט וועמענס נעמען זיינען אויף ספעציעלע מעטאַלענע פלאַקס. איך האָב אויך באַזוכט דעם גרויסן אוידיטאָריום אין דעם צענטער וואָס האָט פלאַץ פאַר אַרום צווויי הונדערט מענטשן און וואו עס קומען פאָר קאָנצערטן, יזכור־פאַרזאַמלונגען, מיטינגען, עס ווערן געפּראָוועט חנוכה און פורים פייערונגען און אַנדערע ענלעכע צוזאַמענקונפטן.

ביים פאַרלאָזן די אינסטיטוציע האָב איך אויסגעדריקט מיינע געפילן צו די טוער פון דער אינסטיטוציע, וואָס איך וויל דאָ ווידעראַמאָל איבער׳חזר׳ן. עס קומט אַנערקענונג און אַ יישר־כּוח דעם פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי און אַלע טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, פאַר זייער איבערגעגעבענער און טרייער אַרבעט ביים העלפן פאַרזאָרגן אויף אַזאַ גוטן וועג די דאָרטיקע איינוואוינער, איך וואונטש אַלע פירער און טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים, אויך די פילצאָליקע טרייע שטיצערס, אַז זיי זאָלן זיין געזונט און האָבן כּוח ווייטער אָנצוגיין מיט דער הייליקער אַרבעט.

איך בין אַוועק פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, אויף 228 איסט בראָדוועי, אַ צופרידענע אַזוי ווי איך וואָלט דאָרט איבערגעלאָזן מיינע אייגענע אַלס אייניוואוינער און אַז איך קען זיך פאַרלאָזן אַז אַלץ וועט זיין אין אָרדענונג. איך וויל דורך דעם וועג איבערשיקן נאָכאַמאָל די האַרציקסטע גרוסן און דאַנקן אַלע טוער פון דער היים פאַר עלטערע מענטשן און ביאַליסטאָקער צענטער, איך וואונטש אייך אַלעמען פיל וויטערדיקן גרויסן דערפאָלג אין אייער הייליקער אַרבעט, איך שיק אייך איבער אַ ברידערלעכן שלום!

• שליפט זיך אָן אַלס מיטגלידער אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפיטאָל !

ווען שלום עליכם איז געווען אין ביאַליסטאָק

פון יעקב מעללער (ברוקלין, נ.י.)

שלום עליכם אייך מיינע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, אומעטום וואו נאָר איר געפינט זיך איבער דער וועלט. איך וויל אייך דאָ דערציילן וועגן אַ באַזוך פון דעם גרויסן און אומשטערבלעכן אידישן קלאַסיקער פון אונזער ליטעראַטור, שלום עליכם. די דערינערונג איז מיר געקומען אויפן געדאַנק און איך האָב זיך וועגן דעם אַלעם דערמאָנט לעצטנס, ווען עס איז בײַ אידן אומעטום געפייערט געוואָרן שלום עליכמ׳ס 125טער געבורטסטאָג. עס האַנדלט זיך וועגן שלום עליכמ׳ס אַ באַזוך בײַ אונז אין ביאַליסטאָק מיט פיל יאָרן צוריק וועו ער האָט דאָרט געהאַלטן אַ רעפעראַט און אויך איר, דער שרייבער פון די שורות, האָט געהאַט די גרויסע זכיה בייצוזיין אָט דעם אומפאַרגעסלעכן צוזאַמענקום וואָס האָט זיך איינגעקריצט אין מיין זכרון בײַ היינטיקן טאָג. דאָס געדענקט זיך גוט, עס לעבט בײַ מיר אויף אַ פרעכטיקן קאַפּיטל פון דער פאַרגאַנגענהייט אין אונזער אַמאָליקער טייערער און אומפאַרגעסלעכער אידישער ביאַליסטאָק וואָס איז אַזוי שרעקלעך פאַרניכטעט געוואָרן צוזאַמען מיט די דאָרטיקע האַרציקע אידן, פון די מערדעריש היטלעריסטן...

און אָט הערט ———

עס איז דאַן געווען אַ קילער זומערדיקער טאָג און איך האָב געמיטלעך שפּאַצירט איבער דער ליפּאָווע גאַס. פלוצלינג האָט מיין אויפמערקזאַמקייט צוגעצויגן אַ גרויסע אידישע „אָביאַוולעניע״ (פּאָוסטער בלע״ז) אין וועלכער עס איז אָנגעמאָלדן געוואָרן, אַז דעם 5טן דעם חודש וועט אין זאָל „גאָרמאָני״, אויף סאָסנאָוואר גאַס, פאָרקומען אַ רעפעראַט פון דעם באַרימטן אידישן שרייבער און קלאַסיקער, שלום עליכם. דערבײַ זיינען אָנגעגעבן געוואָרן אַדרעסן פון געוויסע אידישע אָרגאַניזאַציעס וואו מען קען באַקומען בילעטן. איך האָב זיך טאַקע גלייך באַזאָרגט מיט אַ בילעט און צו דער באַשטימטער צייט און דאַטע בין איך אַוועק הערן דעם רעפעראַט פון אונזער גענייאַלן שלום עליכם.

וועו איך בין אָנגעקומען צו דעם „גאָרמאָני״־זאַל האָב איך דאָרט געזען אַ רייע פון הונדערטער מענטשן, צווישן זיי ביאַליסטאָקער אידן פון אַלע שיכטן, וועלכע האָבן געוואָלט קויפן בילעטן צו דער לעקציע. האָבנדיק אַ בילעט האָב איך זיך צוגעאיילט און גלייך אַרויף אין זאַל וואו די פלעצער אַרום זיינען שוין געווען באַזעצט מיט פיל באַזוכער. גלייך נאָר ווי אַלע פלעצער זיינען פאַרנומען געוואָרן האָט מען אויף דער גיך געשלאָסן די טירן און אַ גרויסער עולם איז פאַרבליבן אין דרויסן, ניט האָבנדיק קיין מעגלעכקייט אַריינצוקומען אין דעם זאַל.

פונקט צו דער באַשטימטער צייט האָט זיך אויפגעהויבן דער פאָרהאַנג פון דער בינע. דאָרט זיינען שוין בײַ אַ טיש געזעסן די מיטגלידער פון דער קאָמיטע וואָס האָבן אויסגעלאַדן שלום עליכמ׳ען קיין ביאַליסטאָק אויף דעם רעפעראַט. דער פאָרזיצער האָט געהאַלטן אַ קורצע אײַנלייטונג און גלייך טאַקע איז פון אַ זייטיקן צימער אַרויסגעקומען ער אַליין, דער גענייאַלער און באַרימטער שלום עליכם. עס איז גלייך אויסגעבראַכן אַ שטורם אַפּלאָדיסמענטן מצד דעם גרויסן פאָרזאַמלטן עולם וואָס האָט געדויערט בײַ פופצן מינוט. וועו עס איז ענדלעך איינגעשטילט געוואָרן האָט שלום עליכם אָנגעהויבן זיין לעקציע מיט פאָרלייענען פון זיינע שאָפונגען און אַרויסברענגען פאַרשידענע טיפן, וואָס ער האָט געשילדערט און פאַראייביקט אויף אַזאַ גלענצנדן אופן. יעדע פאָר מינוט האָט זיך געהערט הילכיקע געלעכטערס פון עולם וואָס האָט אָנגעהאַלטן די גאַנצע צייט. און שלום עליכם האָט, בעת זיין פאָרלייענען, כסדר דערמאָנט דעם עולם, אַז „לאַכן איז געזונט, דאָקטוירים הייסן לאַכן...״

די לעקציע האָט געדויערט אַן ערך צוויי שעה. נאָך זיין אויפטריט איז שלום עליכם אַרויסגעטראָגן געוואָרן פון דעם עולם אויף די הענט צו דער דאָראָזשקע וואָס האָט אויף אים געוואַרט. אַ צאָל באַטייליקטע אין דער אומפאַרגעסלעכער אונטערנעמונג האָבן אויסגעשפּאַנט די פערד פון דער דאָראָזשקע און זיי אַליין האָבן זיך איינגעשפּאַנט, אַנשטאָט די פערד. און אַזוי האָט מען געפירט שלום עליכמ׳ען מיט פאַראַד איבער די גאַסן פון ביאַליסטאָק ביזן האָטעל וואו דער באַרימטער און זעלטענער גאַסט איז איינגעשטאַנען.

צומאָרגנס, פאָר שלום עליכמ׳ס אָפּפאָרן פון ביאַליסטאָק, זיינען אַלע גאַסן אַרום דעם וואָקזאַל געווען פיל מיט אידן. אַלע זיינען געקומען זיך געזעגענען און באַגלייטן דעם באַליבטן שרייבער, וועלכער האָט געמאַכט לאַכן — און אַזוי איז דאָס וווייטער אויך איצט צענדליקער יאָרן שפּעטער — אידן אומאויפהערלעך.

אויך איצט, צו זיין 125טן געבורטסטאָג, האָבן די ברייטע אידישע מאַסן אין אַלע וועלט טיילן ניט פאַרגעסן, און מען פאַרגעסט ניט, דעם גרויסן וואָרט־קינסטלער, דעם זעלטענעם מייסטער פון אידישן וואָרט. דער בעסטער באַווייז פון דעם איז די פיל טעאַטער־פּאַרשטעלונגען, קאָנצערטן, קינסטלעריש אונטערנעמונגען און פיל אַנדערע, וואָס קומען כסדר פאָר און עס איז געווידמעט דעם גרויסן און אומפאַרגעסלעכן שלום עליכם. צום סוף וויל איך דאָ ציטירן פון אַן אָפּשאַצונג וועגן שלום עליכמ׳ען וואָס עס האָט געגעבן אונזער באַוואוסטער לאַנדסמאַן און באַלעבטער קריטיקער און שרייבער אַברהם ליס, וועלכער איז אויך דער דירעקטאָר פון דעם גרויסן שלום עליכם־הויז אין תּל־אָביב.

„דער 125טער געבורטסטאָג פון שלום עליכם — האָט א. ליס אָנגעוויזן — דאַרף בײַ אונז אַלמען אַרויסרופן ניט בלויז דערמאָנונג פון אונזער אומשטערבלעכן קלאַסיקער, דאָס דאַרף אויך דינען וויַ אַ וויטערדיקע דערמוטיקונג פאַר אידן אומעטום, כדי צו שטאַרקן און פאַרפעסטיקן דאָס אידישע קולטור־לעבן״.

אַכטונג — אַכטונג

ביאַליסטאָקער יזכור־בוך

פאַר אַ רעדוצירטן פרייז

כדי צו דערמעגלעכן, אַז וואָס מער אונזערע לאַנדסלייט און פריינט זאָלן זיך איינשאַפן דעם נייעם גרויסן

ביאַליסטאָקער יזכור־בוך

אַרויסגעגעבן פון דעם צענטער אין ניו יאָרק, האָבן מיר באַשלאָסן צו פאַרקויפן די פאַרבליבענע קליינע צאָל עקזעמפלאַרן פאַר אַ רעדוצירטן פרייז. איר קענט איצט באַקומען די גרויסע מאָנומענטאַלע אויסגאַבע, פון העכער 700 זייטן אין אידיש און ענגליש, פאַר בלויז 25 דאָלאַר, מיט איבערשיקן דאָס צו אייך.

מאַכט גלייך אייער באַשטעלונג, שיקט אייער טשעק אַדער מאַני אָרדער פאַר 25 דאָלאַר, אויפן אַדרעס:

BIALYSTOKER CENTER Book-Committee
228 East Broadway, New York, N.Y. 10002

ביי אונזערע לאַנדסלייט אין אַרגענטינע

פון יצחק צעסלער (בועאנאס אייראס)

אין חודש יוני איז דאָ, אויפן בית־עולם אין בועאנאס אייראס, אַנטהילט געוואָרן די מצבה אויפן קבר פון דעם פאַרשטאָרבענעם באַקאַנטן אידישן כלל־טוער ר׳ משה ליפשיץ. ער איז געווען דער פאָטער פון אונזער אַקטיוואַר לאַנדספרוי אין „בית ביאַליסטאָק", ראָסיטאַ גרוצקי, און דער שוואַגער פון ישיעה גרוצקי, קאַסירער און ענערגישער טוער פון אונזער צענטער. אין פאַרבינדונג מיט דער מצבה־אויפדעקונג איז אין דער היגער „די פרעסע" געווען געדרוקט אַ קורצע אָפשאַצונג פון דעם באַוואוסטן געלערנטן, שרייבער און פראָפעסאָר פון ועד־החינוך, עקיבא מאַזעס. דאָ וווייטער גיב איך איבער דעם אינהאַלט פון דערמאָנטן איינדרוקספולען אַרטיקל.

* * *

ה׳ משה ליפשיץ ז״ל איז געווען אַ זעלטענער אידישער עקזעמפליאַר, אַ אמת׳ער ביאַליסטאָקער איד. די אויבן דערמאָנטע שטאָט איז געווען אַ עיר ואם בשׂראל פאַרוואָרצלט אין אידישקייט און ר׳ משה האָט אין זיך איינגעזאַפּט די אידישע סביבה. ער האָט פאַרמאָגט ספּעציעלע אייגנשאַפטן. ער איז געווען אַ גרויסער בעל מידות טובות און מעלות טובות. אונדזער באַראָן הירש שול האָט זיך געיחוסט מיט אים. ער האָט אַרויסגעשטראָלט פון זיך פאַרנעמענדיק אַ פלאַץ אויף דער מזרח וואַנט. מען האָט געקענט לערנען פון זיין ענינוותדיק התנהגות. געווען אַ מעורב עם הבריות אַ גרויסער אוהב ישׂראל.

ער פלעגט אויפנע מען יעדן איד מיט א ליבלעכן שמייכל. אַ שיינער איד אין פולן זין פון וואָרט, איז געווען אַ מלומד. ער האָט ליב געהאַט זיך גריבלען אין די קליינע אותיות, ער איז נישט געווען אַ טרוקענער ליטוואַק, פאַרמאָגט אַ חסידישע נשמה פול מיט התלהבות. ליב געהאַט מעיין זיין אין אַ ספר און געווען אַ בן תורה, נישט געלעבט פאַר זיך נאָר פאַרן כלל, געווען אַ פלאַם־פייערדיקער אומדערמידלעכער נאַציאָנאַלער עסקן פאַר קרן קימת מגבית, געווען אַ רעליגיעזער איד אָבער טאָלעראַנט, ליב געהאַט אַלע אידן. ער איז געווען אַ בעל צדקה, אויך געגעבן מתן בסתר פאַר אָרעמע בכבודיקע אידן, מקיים געווען דעם פסוק אין תהילים אַשרי משכיל אל דל ביום רע און דערפאַר זוכה געווען אַריכת ימים.

די טעכטער האָבן מקיים געווען כבד את אביך ואת אמך אויף אַ זעלטענעם אופן. אין דער היינטיקער צייט ווי אַלץ קייקלט זיך בארג אַראָפּ, זיינען זיינע טעכטער אַ מוסטער. מען האָט אים אָפּגעהיט ווי אַן אויג אין קאָפּ. וועגן זיינע פיס האָבן אים נישט געדינט האָט מען אים אַריינגעטראָגן אין שול אַריין אויף אַ שטול, די לעצטע צייט פאַר זיין פטירה, ווי ר׳ אַמנונן אָן פיס יום כיפור אין שול אַריין. עס קלינגט נאָך מיר אין די אויערן זיין מתיקותדיקע נוסח התפלה מיט דבקות. ער איז געווען פון די אַמאָליקע אידישן אידן פאַרפאַנצערט מיט ליבע צו אונדזער תורה, תהיה נשמתו צרורה בצרור החיים.

• **שליסט זיך אָן אַלס מיטגלידער אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל!**

דריטער סדר אין „בית ביאַליסטאָק" שיינער קולטור יום־טוב

ביי אַ פול געפּאַקטן סאַלאָן און פיינער אוידיטאָריע — איז זונטיק אוונט דורכגעפירט געוואָרן דער 3טער סדר ביי די ביאַליסטאָקער, אין בועאנאָס אַיירעס.

די פייערונג איז אויסגעפירט געוואָרן דורך די אייגענע חברים, לייענענדיק פון דער אַקטועלער הגדה — רעדאַקטירט פון סעקרעטאַר יצחק צעסלער, און די געזאַנג־נומערן אויסגעפירט דורך די באַליבטע זינגערין רבקה קליניצקי־וויינער און פיאַניסטין דבורה רייזמאַן.

נאָך די באַגריסונגען פון פאָרזיצער זלמן ד. יעווריייסקי און ענטפער פון יצחק צעסלער — איטערפרעטירן פיין און טרעפלעך די חברים וואָלף טשינסקי, ישעיה גרוצקי און ראָסיטאַ גרוצקי לייענט אויך אין שפּאַנישער איבערזעצונג, וועגן באַדייט פון פייערלעכן אָוונט דער סעקרעטאַר דערמאָנט אויך אין זיין וואָרט די חשובע פאַרטרעטער פון פאַרשידענע אידישע אַרגאַניזאַציעס.

דער פאָרזיצער זלמן יעווריייסקי מאַכט דעם טראַדיציאָנעלן קידוש, די זינגערין קליניצקי מיטן עולם בציבור זינגט אויס די מה נשתנה און עבדים היינו. ד״ר וואָלפאָוויטש ווערט מכבד מיט אויסצוגן פון דער טראַדיציאָנעלן הגדה און דער דיכטער שמואל צעסלער לייענט דיכטונגען פון זלמן שזר און י. ל. פּרץ.

אין אַלגעמיין איז דער דריטער סדר געווען אַ פייערונג פון גרויסער דערהויבונג אויף ווען שרייבערס יאַנאַסאָוויטש, אַברהם זאַק, י. ל. פּרץ, וואָלף יונין, שמואל צעסלער און אַנדערע — אַרויסגעבראַכט געוואָרן, אין פאַרלויף פון דורות, די איבערלעבונגען פון אונדזער פאָלק ביזן אויפקום פון מדינת ישׂראל.

זייער איינדרוקספול איז געווען דער טייל פון מאָנטאַזש פונעם אויפשטאַנד פון וואַרשעווער געטאָ.

אין דער צווייטער טייל פירט דורך די זינגערין־קינסטלערין רבקה קליניצקי, מיט דער פּיאַנאָ באַגלייטונג פון דבורה רייזמאַן, אַ געזאַנגס־קאָנצערט פון ישׂראל־לידער און פאָלקס־לידער — וועלכע נעמען זייער אויס ביים עולם.

עס ווערט סערווירט אַ גוטער צוגעגרייטער יום טובדיקער עסן דורך דער פרויען קאָמיסיע, און דער עולם פאַרברענגט געמיטלעך און צופרידן ביז שפּעט אין אָוונט.

די פייערונג איז פאַרענדיקט געוואָרן מיטן געזאַנג פון ירושלים של זהב

עס ווערט־אויך געוואונטשן אַ רפואה שלימה פאַרן טיכטיקן פאַרוואָלטונג מיטגליד אַברהם בורשטיין.

הירש און סטעלאַ פייגין פון אַרגענטינע מאַכן דורך גרויסע וויכטיקע רייזע

אונזערע חשובע לאַנדסלייט הירש פייגין מיט זיין פרוי סטעלאַ, וועלכע וואוינען אין בועאנאָס־אייראס (אַרגענטינע), האָבן לעצטנס דורכגעמאַכט אַ גרויסע און העכסט אינטערעסאַנטע רייזע. אויסער אין מדינת ישׂראל, זיינען זיי אויך געווען אין פיל שטעט אין סאָוועט־רוסלאַנד, רומעניע, אונגאַרן און טשעכיע. אומעטום האָבן זיי אויך געמאַכט אַ גרויסע צאָל פאָטאָגראַפיעס.

אין קומענדן ערב פסח־נומער „ביאַליסטאָקער שטימע", וועלן מיר פאַרעפענטלעכן אַ גרעסערע באַשרייבונג מיט בילדער.

איינדרוקספולער יום־הזכרון און פיינע ישׂראל־פייערונג דורכגעפירט אין „בית ביאַליסטאָק"

ביי אַ פול געפאַקטן סאַלאָן איז פאַרגאַנגענעם זונטיק אָוונט דעם 12טן מאַי, אַדורכגעפירט געוואָרן אַפייערונג געווידמעט דעם יום הזכרון און דעם 37סטן יום־העצמאות.

דער סעקרעטאַר יצחק צעסלער, וועלכער פירט אָן מיטן אַקט, דערמאָנט אַז „בית ביאַליסטאָק" איז געווען פון די ערשטע וועלכע האָבן אָנגעהויבן אָפצומערקן דעם „יום הזכרון" וועלכע אַ סך אינסטיטוציעס פירן איצט אַדורך מיט אַ פאַרשיידענעם נוסח.

ער דערמאָנט אויך דעם געראַנגל און קאַמף, וועלכער האָט זיך נאָך אָנגעהויבן אין די געטאָס און נאַכער אין ישׂראל און דערפירט צו איר אומאָפהענגיקייט.

עס ווערן באַגריסט דער וויצע־פּאָרזיצער פון „ייִוואָ" דר. יעקב סילפען און פרוי סאַראַ, וועלכע ווערן איינגעלאַדן אין דער באַגליטונג פון פאָרזיצער יעוורייסקי און פרוי אָנצוצינדן די ליכט אין אָנדענק פון די געפאַלענע אין קאַמף פאַר דער אידישער מדינה.

דער פאָרזיצער פון „בית ביאַליסטאָק", ז. ד. יעווריסקי, לייענט פאָר דאָס קאַפּיטל קי"ח פון תהילים און דער עולם שטייענדיק הערט אויס דעם פאַרפאַסטן ישׂרראלדיקן „יזכור" אין עברית און אויך אין דער אידישער איבערזעצונג — געלייענט דורכן וויצע־פאָרזיצ. וואָלף טשינסקי — „די גבורים צה"ל" פון אַברהם זאַק, איטערפרעטירט פון יצחק צעסלער און „אַ מינוט שטילשוויגן" פון מאַיאַ זרובבל לייענט אַברהם בורשטיין. דער איינדרוקפולער טייל פון „יום הזכרון" — ווערט פאַרענדיקט מיט „על הנסים" פון פרץ מיראַנסקי, און מיט „טרייסט מיין פאָלק" פון י. ל. פרץ.

נאָך אַ קורצן איבערריים, ווערן אויסגעפירט ביידע הימנס, דער אַרגענטינער און „התקווה" — וועלכע ווערן מיטגעזונגען פון גאַנצן עולם. מיט דעם ווערט אָנגעהויבן די פייערונג פון 37סטן יום העצמאות. נאָכן איבערלייענען פון וואָלף טשינסקי איינדרוקספול אויסצוג פון דער אומאָפהענגיקייט־דעקלאַראַציע, געלייענט אין תל־אביב ביים פראָקלאַמירן די מדינה דעם 14טן מאַי 1948 — דורך בן־גוריון — און די שאַפונג פון א. זאַק „פאָלק פון ציון", און נאָך אַ לענגערן דערעפענונגס־וואָרט פון סעקרעטאַר יצחק צעסלער, ווערט סערווירט אַ לחיים — וויין און כיבוד פאַר אַלע אָנוועזנדע.

מיט גרויס אויפמערקזאַמקייט, ווערט אויסגעהערט דער וויצע־פאָרזיצער. פון „ייִוואָ" דר. יעקב סילפען. זיין אימפּאָוויזירטן רעפערירן אויף דער טעמע: „ציוניסטיש — ישׂראלישע פראָבלעמאַטיק" ווערט וואַרעם אַפּלאָדירט.

נאָכן איבערלייענען די שאַפונג: „ישׂראל מיין לאַנד", פון אליעזר קאַליר, דורך דער מיטגלידערין פון דער פרויען־קאָמיסיע — שׂרה טורעק, קומט אַ געזאַנג־קאָנצערט פון דעם פאָלקס־זינגער יצחק אַבראַמאָוויטש, חזן י. בראַנדיס באַגלייט אויף פּיאַנאָ פון י. לעווי.

ביי אַ גלאָז טיי און צובייסנס צוגעגרייט פון דער פרויען־קאָמיסיע פאַרבּרענגט דער עולם ביז שפּעט אין אָוונט, וועלכער ווערט געשלאָסן מיט שירים בציבור און מיט די ירושלים־לידער: „מעל פּסגת הר הצופים" און „ירושלים של זהב".

קויפט און העלפט פאַרשפרייטן דעם נייעם גרויסן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך

דער ביאַליסטאָקער צענטער העלפט אַ לאַנדספרוי אין מאָסקווע צו עמיגרירן קיין מדינת ישראל

וועגן מיר זיינען געגאַנגען צום דרוק מיט דער איצטיקער אויסגאַבע פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע", האָבן מיר באַקומען אַ פריידיקע נייעס. אונזער ביאַליסטאָקער לאַנדספרוי, בערטאַ שאָכאָווסקי, (איר נאָמען איז געווען פריער בערטאַ סאָקאָלאָווסקי), מיט איר טאָכטער לאָלאַ און איידעם לעאָניד פרייזמאַן, מיט זייער טאָכטער אָלאַ, האָבן לעצטנס עמיגרירט פון מאָסקווע קיין ירושלים.

אונזערע לאַנדסלייט און פריינט דערמאָנען זיך געווויס וועגן דעם ענין, וואָס איז געווען געדרוקט אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע", אין חודש מערץ, 1983. אין דערגרייכן דעם גרויסן ציל פון דער משפּחה, האָט אויך אַ וויכטיקן אָנטייל דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. געוויס וועגן דעם וועלן מיר איבערגעבן אין דער נאָענסטער אויסגאַבע פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע", ערב פּסח 1986.

אַ מוזיקער אין פוילן זוכט מאַטעריאַלן וועגן ראָזאַ ראַיסאַ

דער באַקאַנטער מוזיקער אין פוילן, וואַצלאָוו פּאַנעק, גרייט איצט אַ גרויסן בוך וועגן דער אַמאָליקער באַרימטער זינגערין פון ביאַליסטאָק, ראָזאַ ראַיסאַ, און איר משפּחה. ווער עס האָט ביאָגראַפישע און אַנדערע מאַטעריאַלן וועגן ראָזאַ ראַיסאַ און איר משפּחה, ווערט געבעטן דאָס צו שיקן אויפן אַדרעס פון דערמאָנטן מוזיקער:

Waclaw Panek
05-200 Wolomin, K. Warszavy
Ul. Armii Ludowej 37 Poland

אַברהם אָקון ע"ה

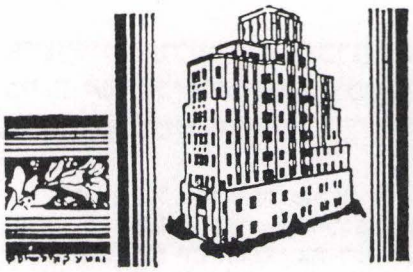
אין נאָרפאָלק, ווירדזשיניאַ, איז דעם 7טן אויגוסט, ה.י., געשטאָרבן אונזער חשובער לאַנדסמאַן, אַברהם אָקון ע"ה. ער האָט געשטאַמט פון אַ באַלעבאַטישער משפּחה אין ביאַליסטאָק און אין צייט פון דער מלחמה איז ער כסדר געווען אויף דער שוועל פון טויט ביי די נאַציס. ער איז געווען אויסבאַהאַלטן אין אַ בונקער, צוזאַמען מיט זיין ברודער מאָטל אָקון, וועלכער וואוינט איצט מיט זיין משפּחה אין מעלבורן, אויסטראַליע.

נאָך דער מלחמה איז אַברהם אָקון געקומען קיין אַמעריקע, וואו ער האָט אויפגעבויט זיין נייעם לעבן אין נאָרפאָלק, ווירדזשיניאַ.

דער פאַרשטאָרבענער האָט פאַריתומט זיין פרוי מיט דריי קינדער, זיין ברודער מאָטל מיט זיין משפּחה און אַנדערע נאָענטע פאַמיליע מענטשן.

כבוד דעם אָנדענק פון אַברהם אָקון ע"ה.

BUY AND HELP US PUBLICIZE
THE NEW BIALYSTOKER
MEMORIAL BOOK

אונזער אינסטיטוציע

וואָס מען טוט און וואָס מען פלאַנט

צוגרייטונגען אין דער ביאַליסטאָקער היים צו די ימים־טובים

די שוהל אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים, אויף 228 איסט בראָדוועי, וועט דעם יאָר ווי אַלע יאָר זיין דער זאַמפונקט פון מתפללים. אונזערע איינוואוינער און שכנים פון דער געגנט, וועלן דאָ קומען אויסבעטן אַ גוט יאָר.

די גרויסע און באַקוועמע לופטיקע שוהל ווערט ספעציעל צוגעגרייט צו די הייליקע יום־טוב טעג, וואָס וועט הייַ־יאָר זיין פון זונטיק אָוונט, דעם 15טן סעפטעמבער (ערב ראש השנה), מאָנטיק פרי און אָוונט, דעם 16טן סעפטעמבער, און דינסטיק פרי און אָוונט, דעם 17טן סעפטעמבער, 1985.

ער"ב יום־כיפור, דינסטיק דעם 24טן סעפטעמבער, וועלן אויך אָנגעצונדן ווערן אַלע עלעקטרישע ליכט ביי די נעמען פון די פאַרשטאָרבענע און מיטגלידער וואָס זיינען פאַראייביקט געוואָרן אויף די בראָנז־טאָוולען אין אונזער שוהל. זייער אָנדענק ווערט געהיליקט ווערן ביי דער תפילה פון יזכור. דינסטיק אָוונט, דעם 24טן סעפטעמבער וועט מען זאָגן כל־נדרי. צומאָרגנס, מיטוואָך דעם 25טן סעפט. יום־כיפור, וועט מען דאַוונען אַ גאַנצן טאָג און אין אָוונט. בייטאָג וועט מען מזכיר נשמות זיין.

אויף סוכות ווערט געגרייט, אַזוי ווי יעדעס יאָר אין דער צייט, אַ שיין־דעקאָרירטע סוכה און עס וועלן סערווירט ווערן געשמאַקע טראַדיציאָנעלע מאכלים.

די שכנים און פריינט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן זיינען פאַרבעטן מתפלל צו זיין מיט אונז בעת די ימים־נוראים, ווי אויך שבת. יעדן טאָג איז דער מנין 8 פרי, ווי אויך מנחה 3:30 בייטאָג.

דער יערלעכער באַזאַר

דער יערלעכער באַזאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן וועט דעם יאָר פאָרקומען פון מיטוואָך, נאָוועמבער דעם 6טן, ביז זונטיק נאָוו. דעם 10טן. די לעידיס אָקזילערי אַרבעט פלייסיק ביים העלפן צוגרייטן דעם באַזאַר, וואָס ברענגט אַריין פאַרשידענע סחורות און אַרטיקלען. אַ סך פריוואַטע מענטשן און פיל פירמעס רופן זיך אָפּ אויף אונזער וועגדונג און שיקן אַריין גוטע שטאָפּן. מיר בעטן אַלע וואָס קענען ביישטייערן סחורה פאַר דעם באַזאַר, דאָס צו טאָן וואָס פריער.

יערלעכער חנוכה־פייערונג און קאָנצערט

די יערלעכע חנוכה־פייערונג און קאָנצערט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוועי, וועט הייַ־יאָר פאָרקומען זונטיק, דעם 8טן דעצעמבער, 1985. ווי שטענדיק, וועט אָנגעצונדן ווערן חנוכה־מנורות פון אונזערע מיטגלידער און פריינט און ס'וועט דורכגעפירט ווערן אַ טראַדיציאָנעלע מוזיקאַלישע פראָגראַם. עס וועלן סערווירט ווערן געשמאַקע היימישע מאכלים מיט חנוכה־לאַטקעס.

מער איינצלהייטן וועלן אָנאָנסירט ווערן אין די איינלאַדונגען, וואָס וועלן אַרויסגעשיקט ווערן פאַר דעם צוועק און אויך אין דער אידישער פרעסע.

טראַדיציאָנעלע פורים־פייערונג און יערלעכע מיטגלידערשאַפט מיטינג

דער פייערלעכער יום־טוב פורים וועט געפייערט ווערן מיט אַ פיינעם קאָנצערט און טראַדיציאָנעלע סעודה, זונטיק, דעם 2טן מערץ, 1986, אין גרויסן אוידיטאָריום פון צענטער, 228 איסט בראָדוועי.

אין דעם רייכן פראָגראַם וועלן זיך באַטייליקן באַקאַנטע קינסטלער, און ווי אַלע מאָל וועלן די מיטגלידער און פריינד זיך אונטערהאַלטן צו די קלאַנגען פון מוזיק און געזאַנג. עס וועלן סערווירט ווערן האָמענטאַשן מיט אַנדערע געשמאַקע מאכלים.

עס וועט גלייכצייטיק דורכגעפירט ווערן יערלעכער מיטגלידערשאַפט מיטינג וועו די נייע דירעקטאָרן פאַר דעם יאָר 87־1986 וועלן דערוויילט ווערן.

אַ דערמאָנונג וועגן דעם יערלעכן מיטגליד אָפּצאָל

די אָנפירערשאַפט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפיטאָל פאַר עלטערע מענטשן אין ניו־יאָרק, דאַנקט אַלע מיטגלידער וואָס האָבן שוין אַריינגעשיקט זייער יערלעכער מיטגלידס־אָפּצאָל. אונזער אינסטיטוציע איז שטאָלץ מיט אייך אַלעמען, וויל דורך דעם ווייזט איר אַרויס די טריישאַפט און צוגעבונדנקייט צו אונזער גרויסער נוצלעכער און וויכטיקער פאָלקס־אינסטיטוציע.

מיר וועגדן זיך גלייצייטיק מיט אַ רוף צו די אַלע וועלכע האָבן ביז איצט ניט אַריינגעשיקט זייערע „דיוס", אַז זיי זאָלן דאָס טאָן גלייך און דורך דעם דערפילן אַ וויכטיקע פליכט. מיר בעטן אויך אונזערע מיטגלידער, אַז זיי זאָלן פאַראינטערעסירן זייערע פריינט און קינדער, אַז זיי זאָלן זיך אָנשליסן אויך אַלס מיטגליד פון דעם גוט־באַקאַנטן ביאַליסטאָקער צענטער.

דאָס וועט נאָר מער העלפן פאַרשטאַרקן די גרויסע אינסטיטוציע וואָס טוט אַ נאָבעלער אַרבעט פאַר די פיל עלטערע איינוואוינער, ווי אויך ביים העלפן אין די אַקטיוויטעטן פאַר מדינת ישראל און פאַר אידישע אינטערעסן.

קאַלענדאַר פון די נעקסטע אונטערנעמונגען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים

פון מיטוואָך, דעם 6טן ביז זונטיק, דעם 10טן נאָוועמבער, 1985, וועט זיין דער גרויסער יערלעכער באַזאַר.

זונטיק, דעם 8טן דעצעמבער 1985, וועט פאָרקומען די גרויסע יערלעכע חנוכה־פייערונג, קאָנצערט און דינער.

זונטיק, דעם 2טן מערץ 1986, די יערלעכע פורים־פייערונג און קאָנצערט, און דער יערלעכער מיטגלידערשאַפט מיטינג.

זונטיק, דעם 13טן אַפּריל 1986, וואָס פאָרקומען די 43טע יערלעכע ביאַליסטאָקער־גראָדנער יזכור פאַרזאַמלונג.

דוד פּאָדליאַשוק ע"ה

פון איסאַק ריבאַלאָווסקי.

דעם 10טן מאַי 1985 איז אין פאַריז (פראַנקרייך) געשטאָרבן דער גוט באַקאַנטער און חשובער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן דוד פּאָדליאַשוק ע"ה. ער איז אַלט געווען 84 יאָר. זיין טויט האָט אַרויסגערופן גרויס טרויער ביי זיין משפּח, ביי אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און ביי זיינע אומצאָליקע פריינט. דער פאַרשטאָרבענער האָט פאַרי׳תומ׳ט זיין פרוי, ליוניאַ, ווי אויך פיל משפּחה־מענטשן, צווישן זיי די משפּחה גאַלאָסי, אין ניו יאָרק.

דוד פּאָדליאַשוק, וועלכער האָט געשטאַמט פון אַ באַלעבאַטישער משפּחה אין דער אַמאָליגער ביאַליסטאָק, האָט עמיגרירט פון דער אַלטער היים מיט יאָרן צוריק. ער איז דאָן געקומען קיין פראַנקרייך וואו ער האָט זיך באַזעצט אין פאַריז און דאָרט אויפגעבויט אַ צופרידענעם לעבן מיט זיין פרוי. זייענדיק דאָרט איז ער גלייך געוואָרן טעטיק צווישן די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, ער איז געווען איינער פון די גרינדער און פירער פון דעם פאַרבאַנד פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין פאַריז. אַלע יאָרן האָט ער געטאָן אַלץ, כדי אויפצוהאַלטן דעם גוטן נאָמען פון דער אידישער ביאַליסטאָק אין דער ווייטער פאַריז, ער איז אויך געווען טעטיק פאַר ביאַליסטאָקער צוועקן אומעטום.

באַלד נאָך דער מלחמה, ווען די ניצול־געוואָרענע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט זיינען געקומען פון היטלערס גיהנום, איז פּאָדליאַשוק געווען איינער פון די אַקטיוסטע זיי צו העלפן. ער האָט זיך באַמיט צו העלפן די געליטענע לאַנדסלייט אויף אַלע וועגן, ער האָט אויך געהאַט אַ גרויסן חלק אין העלפן ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט עמיגרירן, פון פראַנקרייך און אייראָפּע, קיין אויסטראַליע און אַנדערע לענדער. פּאָדליאַשוק איז אויך געווען איינער פון די גרינדער פון „קרית ביאַליסטאָק" אין ישׂראל. ער איז שטענדיק געווען נאָענט פאַרבונדן מיט דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק און איז געווען צופרידן פון די פאַרצווייגטע טעטיקייטן וואָס ווערן דאָ אָנגעפירט.

דוד פּאָדליאַשוק איז געווען אַ העכסט אינטעליגענטער מענטש, ער האָט באַזעסן עטלעכע שפראַכן. ער איז געווען זייער באַליבט אין אַלע קרייזן ביי אידן אין פאַריז וואו מען האָט אים געקענט. ער איז אויך געווען אַקטיוו אין פאַרשידענע וויכטיקע אידישע אָרגאַניזאַציעס אין פאַריז, פאַר אַלגעמיינע אידישע נויטן און אַנדערע צוועקן וויי אויך פאַר מדינת ישׂראל. ער איז געווען אַ מוטיקער קעמפער פאַר יושר און גערעכטיקייט וואָס איז געקומען צום אויסדרוק אין אַלע זיינע אַקטיוויטעטן. באַזונדערס האָט פּאָדליאַשוק דאָס אַרויסגעבראַכט אין קאַמף פאַר גלייכע רעכט פאַר די אידן אין סאָוועט רוסלאַנד ווי אויך פאַר זייערע רעכט צו עמיגרירן קיין מדינת ישׂראל און אין אַנדערע לענדער.

אונזער אומפאַרגעסלעכער חשובער לאַנדסמאַן דוד פּאָדליאַשוק איז אין פאַריז אויך געווען דער גרינדער און אָנפירער פון דער אָרגאַניזאַציע „פריינט פון אידאַ נודעל", וואָס איז איינע פון די קעמפערינס אין סאָוועט־רוסלאַנד אַז מען זאָל איר לאָזן עמיגרירן קיין ישׂראל. כאָטש ער איז געווען אַ שוואַר קראַנקער און ביזן סוף פון זיין לעבן, האָט פּאָדליאַשוק אויף אַן אומדערמידלעכן אופן געקעמפט פאַר די רעכט פון די אידן אין סאָוועט־רוסלאַנד.

אין דער לוויה פון דוד פּאָדליאַשוק, וואָס איז פאָרגעקומען דעם 15טן מאַי, 1985, האָט זיך באַטייליקט אַ גרויסער עולם. אין די אָפּשאַצונגס־רעדעס וואָס זיינען געהאַלטן געוואָרן פון זיינע פריינט און נאָענטע געזעלשאַפטלעכע מיטאַרבעטער, איז אַרויסגעבראַכט געוואָרן די נאָבעלע געשטאַלט פון פּאָדליאַשוקן. אַלע האָבן אָנגעוויזן אויף זיין גוטסקייט, ערלעכקייט און מעשׂים טובים, וואָס איז שטענדיק געווען אַ גוטער ביישפיל פאַר אַנדערע. זיין זאָרג איז שטענדיק געווען ווי אַזוי צו העלפן די אידן אין רוסלאַנד, ווי אַזוי צו העלפן שטאַרקן מדינת ישׂראל און ווי אַזוי בכלל לייכטער צו מאַכן דאָס לעבן פאַר אַנדערע. כבוד זיין אָנדענק!

מאָרי (משה) קאָזאַק ע"ה

פון אלבעקווירקי, ניו מעקסיקא, איז אָנגעקומען די טרויעריקע נייעס, אַז דעם 26טן אַפּריל, ה. י. איז דאָרט געשטאָרבן אונזער חשובער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן משה (מאָרי) קאָזאַק ע"ה. ער איז אַלט געווען 80 יאָר. ער איז געווען גוט באַקאַנט און אויך באַליבט בייַ די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און בייַ די אידישע שריפטזעצער, אין ניו יאָרק.

מאָרי קאָזאַק האָט אין צייט פון דער מלחמה דורכגעמאַכט ליידן אין די נאַצישע טויט־לאָגערן. ער איז געקומען קיין אַמעריקע אין 1949 און ער האָט דאָן אָנגעהויבן אַרבעטן אין „פאָרווערטס". זיין ברודער, הערי, אויך אַ שריפטזעצער, האָט שוין פון פריער געאַרבעט אין „פאָרווערטס". זיין ברודער איז געשטאָרבן מיט עטלעכע יאָר צוריק.

מאָרי קאָזאַק האָט ריטאירט אין יאָר 1974 און ער האָט זיך באַזעצט אין אַלבוקורקי. ער האָט אויך ווייטער אַרויסגעוויזן אַ פאַרבינדונג און אינטערעס צום ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק. ער האָט פאַר׳תומ׳ט זיין פרוי, מאַרי, אַ שטיפטאָכטער ביטריס קאַראַסאָ, און צוויי אייניקלעך. כבוד זיין אָנדענק!

זהבה בערמאַן ע"ה

פון ירושלים איז אָנגעקומען די טרויעריקע נייעס, אַז אין עלטער פון 85 יאָר איז דאָרט געשטאָרבן אונזער חשובע לאַנדספּרוי, זהבה בערמאַן. זהבה (פון דערהיים גאָלדבערג), איז אַוועקגעפאָרן פון ביאַליסטאָק, קיין ארץ־ישׂראל, אַלס מיידל פון 19 יאָר. זי איז געווען איינע פון די ערשטע טרייַע אידעאַליסטן־חלוצים פון ביאַליסטאָק. זי איז געשטאָרבן דעם 28טן יוני.

צוליב דעם וואָס מיר האָבן באַקומען די נייעס שפּעט, וועלן מיר געבן אַ גרעסערע אָפּשאַצונג וועגן דעם לעבן פון זהבה בערמאַן אין קומענדן, ערב פּסח־נומער, „ביאַליסטאָקער שטימע".

יעקב יאַסטער ע״ה

מיטוואָך, דעם 17טן יולי, ה.י., איז אין עלטער פון 72 יאָר געשטאָרבן דער חשובער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן יעקב יאַסטער ע״ה, וועלכער איז אויך געווען באַקאַנט אין די קרייזן פון דער שארית הפליטה מיט זיינע איבערגעבענע טעטיקייטן. ער האָט פאַר׳יתום׳ט זיין ליבער פרוי, סאַלי, דעם זון דר. מאיר יאַסטער, מיט דער שנור רות און אייניקל, בנימין־זאב.

יעקב יאַסטער וואָס האָט געשטאַמט פון אַ באַלעבאַטישער משפּחה אין ביאַליסטאָק, האָט אין צייט פון דער מלחמה דורכגעמאַכט ליידן און פּיין און ניט איינמאָל געווען אויף דער שוועל פון טויט ביי די נאַציס. ניט געקוקט אָבער אויף דעם, האָט ער נאָך דער מלחמה אַרויסגעוויזן גרויס מוט און ענערגיע ביים אויפבויען אַ נייעם לעבן. ער האָט זיך אויך גלייך געזוכט צו אַקטיוו טעטיקייטן לטובת

יעקב יאַסטער Jacob Yaster

דער שארית הפליטה, פאַר אידישע אינטערעסן און פאַר ארץ־ישראל.

זייענדיק באַלד נאָך דער מלחמה אין די די. פּי. לאַגערן אין דייטשלאַנד, איז ער געווען זייער אַקטיוו און באַליבט ביי דער שארית הפליטה. ער האָט דאָרט אויך חתונה געהאַט מיט זיין ליבער לעבנס־באַגלייטערין, סאַלי, און זיי זיינען געקומען קיין אַמעריקע אין 1949. דאָ האָט דאָס פּאָרל אויפגעבויט אַ צופּרידענעם פאַמיליע־לעבן, עס איז ביי זיי געבוירן געווארן זייער אייניקער ליבער זון, דער איצט גוט באַקאַנטער דאָקטאָר מאיר יאַסטער.

אין פאַרלויף פון אַלע יאָרן זייענדיק דאָ אין ניו יאָרק איז ער געווען אַ מיטגליד און אַקטיוו אין דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. ער האָט אַרויסגעוויזן גרויס אינטערעס צו דער אינסטיטוציע און פלעגט אויך מיטהעלפן אין פאַרשידענע אונטערנעמונגען פון אונזער צענטער. יעקב יאַסטער איז שטענדיק געווען מיט אונז אין נאָענטער פאַרבינדונג, ער האָט אַקטיוו זיך באַטייליקט אין פאַרשידענע צוזאַמענקונפטן פון דעם צענטער.

דער טויט פון יעקב יאַסטער, האָט אַרויסגערופן גרויס טרויער בייַ די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און אַ שווערן אָפּקלאַנג בייַ דער שארית הפליטה. ער איז געווען איינער פון די גרינדער און ביז זיין טויט פאָרזיצער פון דעם גוט באַקאַנטן אַרבעטער־רינג ברענטש 351, וואָס איז אויפן נאָמען פון דעם העלדישן אָנפירער פון הערואישן אויפשטאַנד אין וואַרשעווער געטאָ, מרדכי אַנילעוויטש. דער דאָזיקער מרדכי אַנילעוויטש ברענטש 351, איז איצו פאַראייניקט מיט די אַרבעטער־רינג ברענטשעס דר. עמנואל רינגעלבלום 612 און דער קראָקעווער ברענטש 515.

אין דער לוויה האָט זיך באַטייליקט אַ גרויסער עולם ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט, ווי אויך טוער און מיטגלידער פון די אובנדערמאָנטע אַ. ר. ברענטשעס און אויך פון דער שארית הפליטה בכלל. אין די הספדים איז געגעבן געווארן פאַסיקע אָפּשאַצונגען וועגן דעם ליבהאַרציקן און אומפאַרגעסלעכן יעקב יאַסטער, וועמענס אָנדענק וועט אויף שטענדיק פאַרבלייבן אָפּגעהיט ביי דער משפּחה, ביי די ביאַליסטאָקער, און זיינע חברים און פילצאָליקע פריינט.

דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן דריקט אויס דעם טיפסטן מיטגעפיל צו דער פאַר׳יתום׳טער אַלמנה, צום זון מיט זיין פרוי און זייער אינגעלע, און צו דער גאַנצער משפּחה.

כבוד דעם אָנדענק פון יעקב יאַסטער!

אויף ביטבורג סעמעטערי

פון חנה שטיינמאַן (ניו יאָרק)

אויף ביטבורג סעמעטערי הערשט רו און פּראַכט,
טויטע ס.ס.־לייט ווערן ערנהאַפט באַוואַכט.
גרינער גראָז אַרום און אומעטום בלומען,
צו באַערן נאַציס איז אַ פּרעזידענט געקומען.

עס וויגן זיך אויף זייערע שטענגלעך צאַרטע בלומען,
ווי אויפגערעגטע אויפן גאַסט וואָס איז דאָ געקומען
דער שטן האָט די בלומען דאָ נעבעך פאַרפלאַנצט,
גוטווויליק האָט אַ פרעזידענט דעם שטנ׳ס טאַט
דערגאַנצט.

ווער האָט אייך, פרעזידענט, געהייסן דאָ קומען
דעם קרעכץ פון דעם פּיין געראַטעוועטע צו פאַרשטומען?
דעם הייליקן אָנדענק פון קדושים צו פאַרשעמען
און דאָס ביסל גלויבן אויך אווקצונעמען?!

ווער האָט באַשאָנקן אייך מיט מאָראַלישער רעכט
די זינד צו פאַרגעבן און מאַכן מערדער געראַטעוועט?
ווער אויף אייער פּאָליטיש טומעל׳דיקן יאַריד,
האָט געכשר׳ט דעם מערדער פון אַ אידן?

וואָס האָט אייך דערפירט אין אָפּגרונט פון דעם דייטש,
„אומשולדיקע״ דייטשן פון שולדיקע צו שיידן,
ווען עס איז פאַרצייכנט דאָרט אין די הימלען
די שטראָף פון סדום גייט אויף זיי ביידן!

אַ שאָד, איר קענט נעבעך ניט זען די ווירדע פון אַ איד
קעמפּנדיק אויף חורבות ציגל און גראַניט,
מיט צינד־פלעשער און שטיינער אין די הענט
שפּרינגדיק אין געטאָס פון ברענעדיקע וועלטן...

אויף ביטבורג סעמעטערי הערשט רו און פּראַכט
ס׳שפּאַצירט דער שטן לעבן פּרעזידענט און לאַכט,
עס באַדויערן דעם גאַסט די זיך וויגנדיקע בלומען
צי וואָס טאַקע איז דער פּרעזידענט דאָ געקומען?...

דער ביאַליסטאָקער צענטער
היים פאַר עלטערע מענטשען און שפיטאָל

228 איסט בראָדוועי, נ. י.

ווינטשט זיינע באַאמטע, דירעקטאָרען, מיטגלידער, טוער, שטיצער חברים און פריינט, אַלע אָנגעשלאָסענע אָרגאַניזאַציעס, ווי אויך ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, כלל ישראל איבער דער גאָרער וועלט

אַ שנת חיים ושלום

אַ יאָר פון מאַטעריעלען וואוילזיין און גייסטיגע אויפריכטונג, הצלחה און פראָגרעס, שלום אין מדינת ישראל און פרידען איבערן גאַנצען ערד-קוגל.

סעם סאַלאַזש
פרעזידענט

איסאק ריבאַלאָווסקי
געשעפטספירער

רובין בינדלער
ערן־פרעזידענט

דינה מעדווועדעוו
קאַסירער

מר. און מרס. סאל קרים
ברוקלין, ניו יאָרק

טשערמאַן פון באָארד אָוו דירעקטאָרן

ווינטשן זייערע פאַמיליעס, פריינט און לאַנדסלייט
אַ כתיבה וחתימה טובה און שלום איבער דער וועלט.

די בריידער איצקאָוויטש
אַבראַשאַ, חיים, וועלוול, און שוועסטער בערטאַ
מעקסיקאַ סיטי

דריקען אויס זייערע האַרציגע נייַ־יאָר וואונשען צו דער פאַמיליע און פריינט, ווי אויך ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. שלום על ישראל!

מר. עלי איצקאָוויטש
ווינטשט זיין גאַנצער פאַמיליע אין מעקסיקאַ,
אַלע קרובים, פריינט און לאַנדסלייט
אַ סך גליק און געזונט צום נייעם יאָר

מר. און מרס. דזשאָזעף בערמאַן
און פאַמיליע
מיאַמי־ביטש פלא.

שיקען זייערע ברכות און גוטע וואונשען צום נייעם יאָהר צו אַלע זייערע פריינד און דעם כלל ישראל.

מיר בעטן פאַר אַ יאָר פון שלום, פאַר מדינת ישראל און פאַרן אידישן פאָלק.

אונזערע בעסטע ברכות צו אַלע אונזערע פריינד
און באַקאַנטע איבער דער גאַנצער וועלט.

פריידל און אשר שטשוטשינסקי
מאיאַמי ביטש, פלאָרידע

דארא וואריק — בישקאוויטש
און פאַמיליע

ווינטשען אַלע פריינד און דעם כלל ישראל
אַ געזונטען און גליקליכען יאָר.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

מר. און מר. באַרני סאַקס
און פאַמיליע
מיאַמי, פלא.

ווינטשען אַלע לאַנדסלייט און אַלע אידען
אַלדאָס גוטס צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. סעם גאָרניצקי
און טאָכטער

לאָס אַנדזשעלעס, קאַליפאָרניע

ווינשן זייער פאַמיליע אין ישראל און אַלע פריינד,
לאַנדסלייט און אַלע אידען אומעטום
אַ פרייליכען נייעם יאָר.

עמיל און מירא סאַיער
טאָראָנטאָ, קאַנאַדאַ

ווינטשן אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט
אַ נייעם, גוטן, געבענטשן יאָר,
און שלום אין ישראל.

מאיר בריסקער
סאַנטאַ מאָניקאַ, קאַליפ.

באַגריסט אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט,
און דריקט אויס די בעסטע ווונטשן פאַר
אַ יאָר פון געזונט, נחת
און שלום על ישראל.

מרס. דינה מעדווועדעוו
קאָסירער פון דער אינסטיטוציע

ווינטשט דער משפחה און פריינט, אַלע לאַנדסלייט
און דעם כלל ישראל אומעטום, אַ שנת חיים ושלום.

אַ כתיבה וחתימה טובה.

סלאָווע און עטל קיעק
ברוקלין, ניו יאָרק

ווינטשט דער משפחה און פריינט, אַלע לאַנדסלייט
און כלל ישראל אומעטום
אַ שנת חיים ושלום, אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. עלי אָקון און פאַמיליע
פילאַדעלפיע, פאַ.

באַגריסען אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט
איבער דער גאַנצער וועלט מיט
אַ יאָר פון געזונט און שלום על ישראל.

מר. און מרס. פאָול שאַכעט
וויס־פּרעזידענט פון דער אינסטיטוציע
און פאַמיליע

ווינטשען זייערע צאַלרייכע פריינט, לאַנדסלייט און אַלע אידען
אויף דער גאַנצער וועלט
געזונט, גליק און פרייד צום נייעם יאָר.
און שלום על ישראל.

מאַקס (מאָטעק) קאָכן און פאַמיליע
ירושלים

ווינטשן אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט
אַ יאָר פון געזונט, גליק און שלום אין ישראל.

מר. און מרס. ויקטאָר סאָנשיין
מיאַמי ביטש, פלאָרידע

מיר באַגריסן אונזער גאַנצער משפחה, די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט
און פריינט צום נייעם יאָר.
מיר וואונטשן אַלעמען געזונט, צופריידנהייט און נחת
אין זייערע משפחות.

מר. און מרס. לואיס סילווער
און פאַמיליע

עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון אַרבעטער־רינג־היים, נ. י.

ווינטשען אַלע פריינט און אַלע אידען אומעטום
אַ גוטען און גליקליכען נייעם יאָר.

מרס. דאָראַ מינץ
טראָסטי פון ביאַליסטאָקער צענטער
און היים פאַר עלטערע מענטשן

ווינטשט איר משפחה אין אַרגענטינע און אומעטום, ווי אויך די
ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט

אַ יאָר פון געזונט, נחת
און שלום אין ישראל

מר. און מרס. שלמה וועריזין
לאָס אַנדזשעלעס, קאַליפאָרניע

באַגריסן אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט
און פריינט איבער דער גאַנצער וועלט מיט
אַ יאָר פון געזונט און שלום על ישראל.

מר. און מרס. סעם נייִדאָרף
און פאַמיליע
בעווערלי הילס, קאַליפ.

ווינשען זייערע קרובים און לאַנדסלייט אומעטום
אַ שנת חיים ושלום.

מר. און מרס. ידידיה האַמבורג
און פאַמיליע

ווינשען אַלע פריינט, לאַנדסלייט און כל ישראל
אַ כתיבה וחתימה טובה צום נייעם יאָהר.

מר. און מרס. דוד היין
פרעזידענט פון „קרית ביאַליסטאָק פאונדעישאַן"
און פאַמיליע
נאַרט מיאַמי־ביטש, פלא.

ווינשען אַלע אידען איבער דער גאַנצער וועלט
אַ גוטען, גליקליכען נייעם יאָהר.

מר. און מרס. מאָריס סאַפערשטיין
און פאַמיליע
ברוקלין, נ.י.

ווינטשען א גוטען, גליקלעכען און געזונטען נייַ־יאָר דער גאַנצער משפחה, חברים פון „פֿארבאנד". ביאַליסטאָקער לאנדסלייט און אַלע אידען איבער דער וועלט.

א שנת חיים ושלום; א כתיבה וחתימה טובה!

מר. און מרס. הערי באַס
און זייער זון
פילאַדעלפיע, פּא.

ווינשען צום נייעם יאָר אַלע זיערע פריינד פון נאָהענט און וויַיט, און דעם כּלל ישראל, א שנת חיים ושלום,
א כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. יוסף קאַפּיצקי
עדיסאָן, ניו דזשוירזי

מיטגלידער פון בּאָארד אָון דירעקטאָרן

באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע פריינט און לאַנדסלייט און ווינטשן זיי א כתיבה וחתימה טובה

מר. און מרס. מאָריס טשאַבאַט
(כאַבאַצקי)

ווינטשען זייערע משפחות און אַלע לאַנדסלייט א גוטען גליקליכען נייעם יאָר.

איסאַק און מאלי ריבאל
(ריבאַלאָווסקי)

געווען סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאַל

ווינטשען זייער פאַמיליע אַלע פריינט און לאַנדסלייט
א געזונט און געבענטשט יאָר
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

רעזו. און מרס. הערי פיינבערג
קינגסטאָן, נ.י.

ווינטשען די באַסטע און מחפּלים פון דעם פלעטבוש דזשואיש סענטער, אַלע פריינד און לאַנדסלייט, א געזונטען און גליקליכען נייעם יאָר. א כתיבה וחתימה טובה.

דוד און בעדי שפּערלינג
לאָס אַנדשעלעס קאַליפאָרניאַ
ווינטשן זייער פאַמיליע, און אַלע ביאַליסטאָקער פריינד און לאַנדסלייט
אַ געזונטן און פריילאַכן יאָר

מר. און מרס. סעם טשודין
טשערמאַן פון „ביאַליסטאָקער און אומגעגנט קלוב פון מיאַמי"

ווינטשן די מיטגלידער פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאַל, אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און זייערע פריינט
א געזונטן און גוטן יאָר.

מר. און מרס. לעאָן קרים
מיטגלידער פון באָארד־אָון דירעקטאָרן

ווינטשן זייער פאַמיליע, פריינט און לאַנדסלייט

א געזונט און גוטן יאָר

הערשל און חנה קאַסטרי
ברוקלין, נ.י.

ווינטשען זייער פאַמיליע, פריינט און לאַנדסלייט א יאָר פון געזונט, שלום אין ישראל און איבער דער גאַנצער וועלט.

הערשל און לאה מאַראָ
טראַסטי

ווינטשען זייער פאַמיליע, פרינט, ביאַליסטאָקער און פרוזשינער לאַנדסלייט א יאָר פון געזונט, פרנסה און שלום איף דער וועלט.

יוסף און נעשקע דאַברימאַן
שקאָוקי, איל.

ווינטשען זייער משפחה, פריינט אוף ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט א יאָר פון געזונט און שלום אין ישראל.

אברהמל און ריבקע שעפּעס
מעלבורן, אויסטראַליע

ווינטשן זייערע קינדער, אייניקלעך, קרובים און פריינט אין אַמעריקע, ישראל, און אויסטראַליע און די אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אויף דער גאַנצער וועלט
א גוט געזונט יאָר אוף שלום פאַרן פאָלק ישראל

מר. און מרס. וועלוול שטשופאַק
און פאַמיליע

ברוקלין

שיקען זייערע ברכות צו דער פאַמיליע און אַלע פריינד און צום כלל ישראל צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. גדליה לין
און פאַמיליע

ברוקלין, נ.י.

באַגריסען זייער פאַמיליע אין ישראל און ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אַ געבענטשטען נייעם יאָר.

מר. און מרס. מיישעל ראָטענבערג
און פאַמיליע

ברוקלין, נ.י.

ווינטשען אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדלייט אַ געבענטשטען נייעם יאָר.

מר. און מרס. טשאַרלס שוועכער
טשערמאַן, באָארד און גאָווערנערס
און פאַמיליע

בראָנקס, ניו־יאָרק

ווינטשען זייער משפחה, פריינט און ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט

אַ יאָר פון געזונט און שלום אין ישראל.

מר. און מרס. פאָול (פיניע) כאָראָווסקי
און פאַמיליע

לאָנג איילאנד סיטי

ווינטשן אַ גוטן, גליקליכן און געזונטן יאָר, אַלע אונזערע ביאַליסטאָקער און זאבלודאָווער פריינט בכל מקום שהם

אַ שנת חיים ושלום, ושלום על ישראל!

אינד. אַסטראַלענקער יאָנג מענס בענעוואָלענט אַסאָסיאיישאַן
ניו־יאָרק

מיר באַגריסען אַלע אונזערע מיטגלידער און פריינט און אַלע אידען צום נייעם יאָר און ווינשען זיי געזונט און גליק.

מאָטל און סאַראַ אָקון
פון אויסטראַליע

אברהם און שולמית אָקון
פון נאַרפאָלק, ווירדזשיניע

ווינטשען זייערע צאָלרייכע פריינט, לאַנדסלייט און אַלע אידן אויף דער גאַנצער וועלט

געזונט, גליק און פרייד צום נייעם יאָר
און שלום על ישראל.

מר. און מרס. יאָסל שלאמאָוויטש
און פאַמיליע

ווינטשען זייערע לאַנדסלייט פון ווערזאָן

און ביאַליסטאָקער פריינט

אַ געזונטן, גליקליכן יאָר

לייבל סידער
פילאַדעלפיע, פאַ.

באַגריסט אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט

איבער דער גאַנצער וועלט מיט

אַ יאָר פון געזונט און שלום על ישראל

האַרציגסטע וואונטשען צום נייעם יאָר צו ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אויף איבעראַל און צו כלל ישראל איבער דער גאַנצער וועלט.

„געצייכענט" מיט וואַרט און האַרץ צו האַרץ,

פון

בען און געראַ
פאַריז, פראַנקרייך

פאַראייניקטער פרוזשענער און אומגעגענט רעליף־קאָמיטעט
אין ניו־יאָרק

אונזערע האַרציגסטע וואונטשען און שנה טובה ברכות צו אַלע אונזערע לאַנדסלייט מיט זייערע משפחות איבער דער גאַנצער וועלט.

זאָל דאָס קומענדע יאָר תשמ"ו (5746) ברענגען צו דער גאַנצער וואַרטען שלום און בטחון צו מדינת ישראל און כלל ישראל.

מיט פריינטשאַפט

פרוזשענער און אומגעגענט רעליף קאָמיטעט

ביאַליסטאָקער אונטערשטיצונג פאַראיין „סומך נופלים"
מיר ווינשען אַלע בריידער מיט זייערע פאַמיליעס און אַלע לאַנדסלייט בכלל

אַ שנת חיים ושלום

ביאַליסטאָקער בריקלייערס אַסס'ן
און די סיסטערהוד

ניו־יאָרק

צום נייעם יאָהר וואָס קומט, ווינשען מיר אַלע מעמבערס
און דעם גאַנצען כלל ביאַליסטאָקער

אַ כתיבה וחתימה טובה

ביאַליסטאָקער ליידיס אָוקזילערי

228 איסט בראָדוויי, ניו־יאָרק

ווינשט אַלע שוועסטער און זייערע פאַמיליעס,
אַלע לאַנדסלייט און אַלע אידען אַ גוטען,
געזונטען און גליקליכען נייעם יאָר.

דער קלוב פון גראָדנער פריינט
פון ניו־יאָרק

ווינטשען אַלע גראָדנער לאַנדסלייט אין ניו־יאָרק און איבער דער גאָרער וועלט און אויך די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, אַ יאָר פון געזונט און אַנטגילטיגען שלום אין אונזער לאַנד ישראל.

מיט פריינדשאַפט

גראָדנער קלוב אין ניו־יאָרק

גאַניאָנדז־טרעסטינער יאָנג פרענדס

ווינטשען אַלע מיטגלידער און זייערע פאַמיליעס ווי אויך אַלע אידען, אַ גוטען, געבענטשטען נייעם יאָר פון געזונט און פריד

פאָרבאָנד פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט
און אומגעגנט אין אַרגענטינע
„בית ביאַליסטאָק"

דריקט אויס צו די באַאַמטע און דירעקטאָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין נ.י. ווי אויך צו לאַנדסלייט איבער דער וועלט בעסטע וואונטשן פאַר אַ גוטן, געזונטן יאָר.

זלמן יעוורעיסקי — פרעזידענט
הירש פייגין — ערן־פרעזידענט

יצחק צעסלער — סעקרעטאַר

הערשל און סטעלאַ פייגין
און פאַמיליע
בוענאָס איירעס

ווינטשען זייערע קרובים, פריינט, חברים, לאַנדסלייט אין אַרגענטינע, אין אַמעריקע, אין מדינת ישראל און אומעטום, ביאַליסטאָקער אידען וואו נאָר זיי געפינען זיך, כלל ישראל אויף דעם גאַנצן ערד־קוגל

אַ שנת גאולה וישועה

באַגריסונגען פון פריינט און לאַנדסלייט צום נייעם יאָר

(לויט'ן אלף בית)

— א —

סידני און יעטא אייזנער

ווינטשען אַלע פריינט, לאַנדסלייט און אַלע אידען אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. דעניעל אַלעקסאַנדער

און פאַמיליע, שיקאַגאָ

שיקען זייערע גליקוואונשען און גרוסען פאַר אַ נייעם, גוטען געבענטשטען יאָר צו אַלע זייערע פריינד און לאַנדסלייט.

— ב —

מר. און מרס. מאַקס באַביטש

בראָנקס

ווינשען מיר אונזער משפחה אין פאַריז און ישראל, קרובים, פריינד און באַקאַנטע. אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. מאָריס בענדער

און זייער זון

באַגריסען צום נייעם יאָר אַלע פריינט און אַלע לאַנדסלייט און ווינשען זיי אַ כתיבה וחתימה טובה.

— ג —

מר. און מרס. סעמועל געלטשינסקי

און פאַמיליע, ברוקלין

ווינטשט ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און כלל ישראל אַ גוט יאָר

מר. און מרס. דזשעק גוטמאַן

און פאַמיליע, בעיסייד, נ.י.

באַגריסען ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און אַלע אידען אומעטום צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. מאַקס גאָלוב

און פאַמיליע, ברוקלין

ווינטשן גראָדנער און ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אַ געבענטשט יאָר.

— ד —

מרס. דזשעסי דאַלינסקי

און קינדער, ברוקלין נ.י.

ווינטשען זייערע קרובים און פריינט, ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און דעם כלל ישראל אומעטום אַ גליקליכען יאָר.

ר. דאַווידסאָן

אַנטווערפען, בעלגיע

ווינטשט די ביאַליסטאָקער אידען און כל ישראל אַ געבענטשטן יאָר.

— ה —

מרס. חנה הערשקאָוויץ

מיאַמי, פלאָ.

באַגריסט כלל ישראל און פריינט אין אַגרענטינע צום נייעם יאָר.

— ו —

חזן יעקב ווייסאטשעק

און פאַמיליע

שיקען זייערע באַגריסונגען און גוטע וואונשען צו אַלע זייערע פריינד און ווינשען דעם כלל ישראל אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. ניאַמע וואַלדמאַן

ברוקלין

ווינשט צום נייעם יאָר אַלע פריינד און לאַנדסלייט געזונט, גליק און פיל פרייד.

מר. און מרס. נחמיה ווערבלוד

און פאַמיליע

באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע זייערע קרובים, פריינד און אַלע אידען.

עזר ווייסגאַרבער (וויס) כינקע סודאביטשער

בראָנקס, נ. י.

ווינשען פיל גליק צום נייעם יאָר צו אַלע פריינד און אַלע אידען.

מר. און מרס. אַרטור וואַכטעל

עלפאַסאָ, טעקסאס

שיקען זייערע בעסטע וואונשען צו אַלע פריינד און לאַנדסלייט צום נייעם יאָר.

— ז —

מר. און מרס. מיטשעל זיילאַן

פעטערסאָן, נ. דזש.

ווינשען אַ גוטען און געזונטען נייעם יאָר צו אַלע זייערע פריינד און צום כלל ישראל.

מר. און מרס. חיים זעלעווינסקי

ברוקלין, ניו יאָרק

באַגריסן האַרציג זייערע אַלע פריינט און לאַנדסלייט צום נייעם יאָר.

— ט —

מרס. פעני טאַלינסקי

און קינדער

ווינשען אַלע זייערע פריינד און לאַנדסלייט אַ גוטען יאָר.

— י —

מרס. אסתר יערוזאַלימסקי

און פאַמיליע, וועניס, קאַליפ.

ווינשען זייער גאַנצער פאַמיליע, זייערע אַלע פריינט פון נאָענט און ווייט, אַלע לאַנדסלייט פון אומעטום און אַלע אידען איבער דער וועלט אַ כתיבה וחתימה טובה.

די פרוי פון יעקב יערוזאלימסקי און קינדער

נאָרט האַליוואוד, קאַליפאָרניע

ווינטשן אַלע לאַנדסלייט און כלל ישראל אַ געזונטן און גליקליכן יאָר און שלום אויף דער וועלט.

— ל —

מר. הערמאַן לאסניק

מעמפעס, טענעסי

ווינטשען זייערע קינדער, קרובים און אַלע אידען אַ גליקליכען נייעם יאָר.

מרס. ווייאַלאַ לין

און פאַמיליע

ווינשען פיל געזונט און גליק צו זייערע פריינט, לאַנדסלייט און אַלע אידען צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. עלי לידסקי

און פאַמיליע

ווינשען אַלע פריינד און לאַנדסלייט אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. לואיס לערנער

ברוקלין

באַגריסען זייער פאַמיליע, פריינט, לאַנדסלייט און כלל ישראל מיט אַ יאָר פון געזונט און פרנסה און שלום אויף דער וועלט.

סידני ס. לעווין

פלאָרידאַ

ווינשט אַלע אידען אַ געזונט און גליקליך נייאָר.

— מ —

מר. און מרס. אשר מעקלער

און פאַמיליע, לאָס אַנדזשעלעס

באַגריסען און ווינשען אַלדאָס גוטס צו אַלע אידען צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. לעאָן מעכאַניק

פלאָשינג, נ. י.

ווינטשן אַלע אידען אויף דער גאַנצער וועלט אַ שנת חיים ושלום, געזונט, גליק און פרייד.

— ס —

געניאַ סאַלאַמאַן

און פאַמיליע

באַגריסען אַלע פריינד און כלל־ישראל מיט דעם וואונש פון אַ געזונטען, גליקליכען נייעם יאָר.

מר. און מרס. מאַקס סאַקס

און פאַמיליע

ווינשען אַלע פריינד און לאַנדסלייט אַ גוטן, געבענשטן יאָר.

מרס. הילדע סלאַיער

ווינטשט די פאַמיליעס סלאַיער־פאַרמאַן און זינאַקס אין אַמעריקע, פאַמיליע זאַלצמאַן אין ישראל און אַלע שוועסטער פון דער ביאַליסטאָקער לעידיס אַקזילערי, לאַנדסלייט און פריינט אַ גוט יאָר.

מרס. זאַפיאַ סטיין

און פאַמיליע, ניו־יאָרק

ווינשען זייער משפחה און אַלע אידען אַ גוטען געבענשטען נייעם יאָר.

מרס. מאַריס סאַלנעט

און פאַמיליע, ברוקלין, נ. י.

ווינשען אַ גוטען, גליקליכען נייעם יאָר צו אַלע זייערע קרובים, פריינד און לאַנדסלייט.

— ע —

דר. און מרס. שמואל עברי און זון

באַלטימאָר

ווינשען אַלע לאַנדסלייט און אַלע אידען אַ שנת חיים ושלום.

— פ —

מרס. פאַניאַ פאַזניאַק

און פאַמיליע, ברוקלין, נ. י.

באַגריסען די ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט צום נייעם יאָר.

— פ —

מר. און מרס. באַרני פינק

און פאַמיליע, קליפטן, נ. דזש.

שיקען דעם האַרציגסטן גליק־וואונטש צו אַלע פריינד און כלל ישראל צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. דייוויד פאקס

און פאַמיליע, מיאַמי ביטש, פלאָ.

ווינטשען אַ געזונט יאָר צו זייער פאַמיליע, פריינט און לאַנדסלייט.

מר. און מרס. לעאָן פריד

און פאַמיליע, ברוקלין

פסח דעם מצבה־קריצער׳ס זון, ווינשט זיין קוזינע איידע סאקאלאווסקי אין אויסטראליע און אַלע פריינד און לאַנדסלייט אומעטום אַ נייעם יאָר פון געזונט און אַלדאַס גוטס און שלום אויף דער וועלט.

— ק —

מרס. ענא קוזניצקי און פאַמיליע

לאָס אַנדזשעלעס, קאַליפ.

שיקען זייערע האַרציגע גליקוואונשען און באַגריסונגען צו אַלע לאַנדסלייט, פריינד און אַלע אידען צום נייעם יאָר.

שמואל קאַפלאַן

און פאַמיליע, בראָנקס, נ. י.

שיקען זייערע ברכות צום נייעם יאָר צו אַלע פריינד און אַלע אידען איבער דער גאַנצער וועלט.

מר. און מרס. חיים בערל קריגער

און פאַמיליע, ברוקלין, נ. י.

באַגריסען ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און אַלע אידען צום נייעם יאָר.

— ש —

מרס. אסתר שעוואַך

און פאַמיליע, בראָנקס

ווינשען אַלע פריינט און לאַנדסלייט אַלדאַס גוטס צום נייעם יאָר.

די עלטערע איינוואוינער פון דעם

ביאַליסטאָקער צענטער

היים און שפּיטאָל

ווינטשן איינער דעם אַנדערן, ווי אויך די באַאַמטע און דירעקטאָרן, מיטגלידער און פריינט פון דער אינסטיטוציע

א יאָר פון געזונט, גליק און שלום אין ישראל.

קרובים געזוכט פונ׳ם שטעטל טיקטין

פעליקס מאַלאַראָוויטש, וועלכער שטאַמט פון טיקטין (טיקאָצין) און ער וואוינט איצט אין ביאַליסטאָק, זוכט נאָענטע פון זיין משפחה. ווער עס וויסט וועגן זיי ווערט געבעטן צו שרייבן אויפן אַדרעס:

Feliks Malarowicz
UL. Warszawska 53/4A
15-063 Bialystok
Poland

איטקע צירל באַראַקין ע״ה

טייערע, ליבע מאַמע מיינע,
מיט טיקן וויטיק אין האַרצן,
מיט אַ צעפייניקטע נשמה,
מיט ליבע און בענקשאַפט אָן סוף

דערמאָן איך דיר היינט
און יעדן טאָג פון יאָר
זינט די נאַצי־מערדער
האָבן דיין איידעלע נשמה

דיין ערלעך, איינזאַם לעבן
אָן רחמנות איבערגעריסן
אין דער ביאַליסטאָקער
געטאָ אין 1943

אין פריידן און ליידן
ביסטו אין מיינע געדאַנקען.
כבוד דיין הייליקן נאָמען

דיין טאָכטער חיה־פייגל
באַראַקין־מעלאַמדאָוויטש
און פאַמיליע
סקאָקי, אילינאָי, 1985

אַ כתיבה וחתימה טובה
וויונשן

רבקה ראָזענטאָל
(טיקטין)
און סטעף

צו זייערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און צו כל ישראל אין דער גאָרער וועלט.

■

אַ ביאַליסטאָקער לאַנדספרוי, שטאַלצע טאָכטער פון דער אַריסטאָקראַטישער פאַמיליע טיקטין, געטרייע נאָכפאַלגערין פון די רייזע־טראַדיציעס פון איר גאָטזעליגען מאַן מאקס ראָזענטאָל ע״ה און אַנפירערין פון דער „מאקס ראָזענטאָל רייזע ביורא״, אַנאַסירט מרס. ראָזענטאָל, אַז איר רייזע־ביוראָ אין איצט אויף דעם נייעם אַדרעס:

MAX ROSENTHAL
TRAVEL BUREAU, INC.
853 BROADWAY (Room 410)
(Corner 14th Street)
New York, N. Y. 10003
ORegon 4-3382; 3383; 3319

די פירמע איז אַ פאַכמענישע ביאַליסטאָקער רייזע־אגענטור, אַן אָפענע טיר און „לעבעדיגע בריק״ צו אַמעריקע, צו ישראל און צו דער גאַנצער וועלט. מיר פירען אידען אומעטום. דורך אונזער רייזע־ביורא קענט איר „עולה־רגל״ זיין צו דעם כותל המערבי און צו אַלע הייליגע פלעצער אין אַלט און נייַ ישראל.

מרס. ראָזענטאָל באַהערשט עטליכע שפּראַכן, און טוריסטן קענען זיך מיט איר לייכט צוזאַמענרידען אין וועלכער שפּראַך עס איז זיי לייכטער.

אַ רייזע דורך אונזער ביורא איז אַן אָנגענעמע איבערלעבעניש, וואָס איר וועט געדענקען אייער גאַנצען לעבען.

איר קענט פאָרען דורך אונז מיט שיף אָדער אַרופּפלאַן. מיר גיבען אייך פערזענליכע אויפמערקזאַמקייט, העפליכקייט. באַקוועמליכקייט און פינקטליכקייט.

■

מיר דערליידיגען אייערע פאַרמאַליטעטן, פאַספּאָרטן, טיקעטס א. אַ. ו. מיר אַראַנזשירען אייער טראַנספּאָרטאַציע, פראַכט, סאַרפּאַקונג.

מיר באַזאָרגען פאַר אייך רעפּרידושעריטאָרס. עלעקטרישע עפּליענסעס א. אַ. ו. קיין ישראל.

■

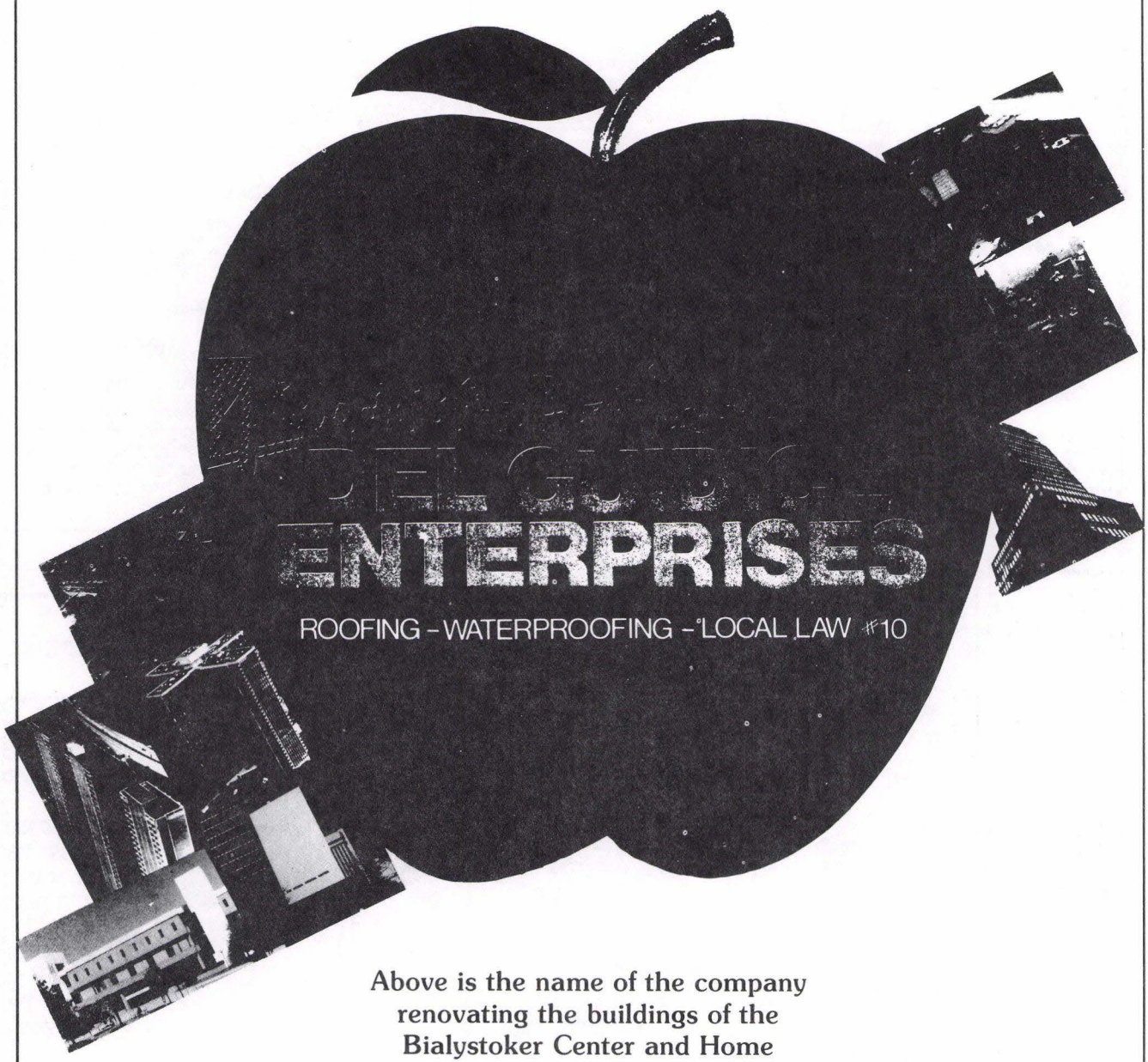
ספּעציעלע הנחות
פאַר
ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט

■

שרייבט אָדער טעלעפאָנירט:

MAX ROSENTHAL
TRAVEL BUREAU, INC.
853 BROADWAY (Room 410)
(Corner 14th Street)
New York, N. Y. 10003
ORegon 4-3382; 3383; 3319

polishing the apple . . .

Above is the name of the company renovating the buildings of the Bialystoker Center and Home

55 Voorhis Lane
Hackensack, New Jersey 07601
201-488-2226
212-690-7680

Greetings and Best Wishes to the

Bialystoker Center Home

One of the Most Respected Homes

for the Elderly

An Institution that Provides

a High Level of Care for its Residents

Universal Risk Associates
116 John Street
New York, N.Y. 10038
(212) 227-9100

ELI BLISKO

Brokers and Consultants of all Forms of Insurance

PEAR

Typesetting & Printing Co.

The Printers of This Journal wish all our Bialystoker friends and readers the blessings of being written in and sealed in the Book of Life, Good Deeds, Honorable Livelihood and Good Health!

כתיבה וחתימה טובה
א גוט געבענטשט יאר

777 Kent Avenue
Brooklyn, N.Y. 11205
(718) 852-9397

COMPLIMENTS OF

DOLLAR
DRY DOCK
SAVINGS BANK

VICTOR PEREZ
Vice President

465 Grand Street

New York City

MEMBER FDIC

RELIABLE HEALTH SYSTEMS, INC.

2610 NOSTRAND AVE., BROOKLYN, N.Y. 11210 — (212) 338-2400

Computer Systems specialists for hospitals, nursing homes and health related facilities

(Provided and services computer system for Bialystoker Home)

Extends best wishes for a Happy and Healthful New Year

to the officers, directors, members, residents and friends of

BIALYSTOKER CENTER, HOME AND INFIRMARY FOR THE AGED

Amalgamated Bank of New York

Member FDIC **America's only labor bank.**

JACOB SHEINKMAN
Chairman of the Board

EDWARD M. KATZ
President and
Chief Executive Officer

11-15 Union Square, New York, New York 10003

(212) 255-6200

Founded in 1923

Resources over $1 billion

שָׁנָה טוֹבָה

A Happy New Year from the Bank Leumi Group, Israel's oldest and largest banking organization.

And from Bank Leumi Trust Company of New York, the Group's leading subsidiary.

Ready to serve you in any banking capacity . . . personal or business . . . domestic or international . . . from the small entrepreneur to the large corporation.

The Bank Leumi Group

Over 400 Branches and offices in Israel and around the World.

Bank Leumi Trust Company of New York

MEMBER FDIC

Branches in Manhattan, Brooklyn, Bronx, Queens and Long Island

CITIBANK

SEWARD PARK BRANCH

411 GRAND STREET • NEW YORK, N. Y

Serving the Bialystoker Center & Home

Extends best wishes to
Their officers, directors, members and residents
As well as to all our Jewish clients and friends
A healthy, happy New Year
And peace in Israel and the world

NEWTON C. LEE — Manager
and Staff

„סיטיבאַנק"

סואַרד פּאַרק אָפּטויילונג

411 גראַנד סטריט, ניו יאָרק

(באַדינט דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים)

דריקט אויס האַרציגע וואונטשן צו זייערע באאמטע,
דירעקטאָרן, מיטגלידער און איינוואוינער,
ווי אויך צו אלע אידן,
אַ ניי־יאָר פון געזונט, גליק
שלום אין ישראל און אין דער גאָרער וועלט.

ניוטאן סי. ל. — מענעזשער
און די אָנגעשטעלטע

Best Wishes for a

HAPPY NEW YEAR

from the

BEACHARBOUR RESORT MOTEL

Max Schaub, Managing Director

18925 Collins Ave.
Miami Beach, Florida 33160

Tel: (305) 931-8900
Toll Free: (800) 327-2042

The Bialystoker Center suggests that Bialystoker and Grodner Landsleit and Friends, should contact

MR. MAX SCHAUB
Managing Director of the
BEACHARBOUR RESORT MOTEL

for the coming season, here you will find the finest accomodations, and enjoy an "At Home" warm atmosphere among landsleit and friends.

דער ביאַליסטאָקער צענטער בעט ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט און פריינט, איר זאָלט זיך שטעלן אין פאַרבינדונג מיט

מר. מאַקס שאוב

פאַרוואַלטער פון דעם

ביטשהאַרבער רעזאָרט מאָטעל

פאַר דעם נייעם סעזאָן אין מיאַמי ביטש, וואו איר וועט קריגן די בעסטע באַדינגונגען, און איר וועט זיך גענפינען אין אַ וואַרעמער אַטמאָספער מיט לאַנדסלייט און גוטע פריינט.

MARTIN GINSBURG

L'SHONOH TOVOH!

New Year Greetings

from the

HON. VICE-PRESIDENTS

ABE GINSBURG

of the

BIALYSTOKER CENTER, HOME & INFIRMARY FOR THE AGED

Martin and Abe Ginsburg

and their families

May the New Year sound the clarion of brotherhood and peace throughout the world.

West New York, New Jersey

ROSE SOLASZ

Mr. and Mrs.

Sam Solasz

and Family

PRESIDENT

of the

SAM SOLASZ

BIALYSTOKER CENTER, HOME AND INFIRMARY FOR THE AGED

extend to their family, friends
and kinfolk everywhere
heartiest wishes

for

A HAPPY AND PROSPEROUS NEW YEAR

האַרציקע וואונטשען צו אונזער פאַמיליע און צו אונזערע
לאַנדסלייט, און כלל ישראל איבער דער גאַנצער וועלט
פאַר אַ שנת חיים ושלום.

May the New Year bring happiness to All,
salvation to our people and peace on earth.

THE SOLASZ FAMILY

DR. MATT AND DIANE KUDISH SCOTT DAVID MARK HOWARD

join their parents in this timely greeting.

MR. & MRS. JACOB BEREN
Trustee
Extend best wishes to their Bialystoker and Grodner landsleit for a Healthy and Happy New Year
We wish our children and granddaughters a year of happiness and success

BIALYSTOKER YOUNG MEN'S BENEVOLENT ASSN.
New York, N.Y.
Extends New Year Greetings of Good Health and Peace in Israel To All Its Members and Landsleit

MRS. CLARA ASCH
and Family
Wish all their relatives and friends A Happy New Year

MR. & MRS. SAMUEL SAVAD
Atlantic City, New Jersey
Wish their Family & Friends A New Year of Good Health & Peace

MRS. JENNIE PIANIN
Miami, Fla.
Wishes her family and Bialystoker Landsleit A Healthy, Happy New Year

Best Wishes to Friends and Relatives for a good New Year from
FAY SUKENIK and SONS

MR. DAVID FINE
President, Bialystoker Young Men's Benevolent Association
and FAMILY
Brooklyn, New York
Extend their best wishes for the New Year to relatives, friends and landsleit

DR. and MRS.
BENJAMIN GISSEN
and Family
Extend their Greetings for a Happy and Prosperous New Year

New Year Greetings from . . .
SYLVIA ROSENBLUM

Mr. and Mrs.
ROBERT KAMBER
and FAMILY
Asbury Park, N.J.
Express their best wishes for a Happy New Year to all

Mr. & Mrs.
STANLEY KAGAN
West Caldwell, N.J.
Wish All Their Friends A Happy New Year

MRS. CLARA MARCUS
extends best wishes for a Happy New Year

New Year Greetings from . . .
Mr. & Mrs.
ISRAEL KALISH

Mr. & Mrs.
JACOB A. LICHTENFIELD
extend to their relatives and friends and all Bialystoker Landsleit best wishes for a Happy and Prosperous New Year

CELIA KAYE – SADIE KLEIN
Children of the late
LENA MACKLER
extend greetings to their Bialystoker kinfolk and to all Israel for a Happy New Year

MRS. PAULINE NOTKOFF
and FAMILY
Bronx, N.Y.
wish their family and friends A Happy New Year

MRS. ANNA SABEL
& FAMILY
Concord, California
Wish All Their Friends A Happy, Healthy & Peaceful New Year

MR. & MRS. DAVID SIEGEL
AND FAMILY
Milwaukee, Wisconsin
extend to their friends, Bialystoker Kinfolk in town and the world over best wishes for a very Happy New Year

MRS. BENEDICTINE LICHT
and Family
wish everyone a Healthy, Happy New Year

MR. & MRS. JACK WOLF
NEW YORK
wish all their friends and associates a Blessed New Year

New Year Greetings
Best Wishes and Blessings
from
NETTIE & ALFRED STERN
and FAMILY
Children of our late Treasurer
LOUIS & MARY DAVIS
Board Members of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged
to their dear kin, the DAVISES, SAPERSTEINS and the STERNS, to all their friends and neighbors, Bialystoker landsleit and Jews everywhere for a Happy and Prosperous New Year

MR. & MRS. M. ARTHUR TARLOWE
Vice-President, Bialystoker Center and Home
and Family
Wish their Relatives and Friends
A Healthy, Happy and Peaceful Year

MAX & FANYA MISHKOFF
and family
Miami, Florida
Wish their relatives, friends and landsleit
Good Health, Prosperity and Peace in Israel

MR. & MRS. LOUIS SCHNEIER
Extend Best Wishes to Family and Friends for a
Happy, Healthy and Peaceful New Year

MR. AND MRS. RALPH BELL
and Family
Former President of the Zionist Organization of Chicago
Wish their family, Bialystoker landsleit and friends
A Happy and Healthy New Year and Peace in Israel

MR. & MRS. EDWARD LIPTON
and Family
J.C. HAIR PRODUCTS
3 W. 18 Street, New York, N.Y. 10001
Wish their Relatives and Friends a Healthy and
Happy New Year with Peace for the Entire World.

MR. & MRS. MEYER ZAKHEIM
and Family
Wish their Relatives, Friends and Landsleit
a Healthy, Happy and Prosperous New Year.

MR. & MRS. MISCHA WARSCHAWSKI
Brooklyn, N.Y.
wish all their relatives and friends
A HAPPY NEW YEAR

MR. & MRS. RUBIN BINDLER
and Family
Honorary President, Bialystoker Center
Home and Infirmary for the Aged
wish their friends, all Goniondzer-Trestiner and Bialystoker
kinfolk and the Jewish People everywhère
a Happy and Prosperous New Year

MR. & MRS. HAROLD TALIN
Extend New Year's Greetings to their
Relatives, Friends, and Bialystoker Landsleit

DAYAN CLUB OF PELHAM PARKWAY
District 20
Extends New Year Greetings for Health, Prosperity and
Peace in Israel to all Officers and Members
EXECUTIVE BOARD, DAYAN CLUB
of PELHAM PARKWAY, District 20

Best New Year Wishes from the . .
ROSKIES BROS.
HUNTINGDON WOOLEN MILLS, Ltd.
A Happy and Healthy New Year
771 Huntingdon Huntingdon, Que., Canada

CAMP LAKOTA
on MASTEN LAKE
BOYS & GIRLS — 5 TO 16 YEARS
In Beautiful Mamakating Park
WURTSBORO, NEW YORK

- Only 73 Miles from N.Y.C.
- Elevation 1855 Ft.
- 55th Camp Year
- Drama, Dancing, Music
- Crafts, Nature, Riding
- Friday Night Services
- All Land — Water Sports
- 5 Mile Spring-Fed Lake
- Excellent Kosher Cuisine
- Doctor, Reg. Nurses
- Mature, Experienced Staff

Call or Write
THE SHABOT FAMILY
146 Concord Street
New Milford, N.J. 07646
(201)385-8606

New Year Greetings from . . .
DR. & MRS. LOUIS LINN
9 EAST 96th STREET NEW YORK, N.Y. 10028

JERRY MINK
Jerusalem, Israel
Wishes His Family and Friends as well as Landsleit in the U.S., Israel and Bialystok, Poland
New Year Greetings of Health and Joy

שלום על ישראל!

MR. and MRS. ISADORE KRULL
Huntington Beach, California

Extend their sincere best wishes for a healthy
and Happy New Year
to their relatives, friends and
Bialystoker landsleit

MR. & MRS. RUBIN BLUM
Wish their Relatives, Friends,
and Bialystoker kinfolk everywhere
A Happy and Healthy New Year

IN LOVING MEMORY OF OUR DEAR PARENTS
CELIA COHEN
and
WILLIAM COHEN
Former Vice-President of the Bialystoker Center and Home
May They Rest In Peace
MR. & MRS. SAM SIEGEL
MRS. JOSEPH ENGEL

IN LOVING MEMORY

OF OUR PARENTS

Saul & Ethel Rubin Brody

Martha & Ted Simon
Pearl & Al Shansky
Anita & Earl Barrison
All the Grandchildren

COUNSELLOR DAVID J. GOLDBERG
Hon. Chairman, Board of Directors
ROSE GOLDBERG
Hon. Vice-President
Miami Beach, Florida

and Family

extend best wishes to their family, relatives, friends, officers and directors of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged, and to the Bialystoker Ladies Auxiliary for a Happy New Year

---

MR. & MRS. EDWARD MEYER
Extend Best Wishes to Family and Friends for a Happy, Healthy and Peaceful New Year

---

MR. AND MRS. MIKE KREMER
and Family
Vice Pres. of the Bialystoker Center and Home
Wishes all Bialystoker and Grodner landsleit
A year of paece and freedom for Jews all over the world, particularly for the State of Israel and its neighbors!

MRS. SALLY BERGER AND FAMILY
Staten Island, N.Y.
EXTEND NEW YEAR GREETINGS
to their family, friends,
the Bialystoker Center and Home
and all Israel

MR. & MRS. ABE NEWBORN
and Family
wish their Relatives, Friends and All Israel
A HAPPY NEW YEAR

MR. & MRS. EDWARD WINSTON
and Family
Children of the late IDA & LOUIS AIDAK

Extend their best wishes for a Happy New Year to everyone

IN LOVING MEMORY OF

My Parents and My Wife's Parents

BENJAMIN & YETTA FINKELSTEIN
HERMAN & BETTY BATISTE

HYMAN FINKELSTEIN

ROSE FINKELSTEIN
President, Bialystoker Ladies Auxiliary
Pays Tribute to the Memory of her Beloved Mother & Father

BENJAMIN & YETTA FINKELSTEIN

Dear Uncle

DAVID ROSENBLOOM

and Dear Aunt

LIBBY ROSENBLOOM

Of Blessed Memory

IN BLESSED MEMORY OF

ISAAC and MINNIE EPSTEIN

Always in our minds and memory

ABRAHAM and VIOLA SAPERSTEIN

IN LOVING MEMORY OF
Our Brothers

SAM & BERNARD

We Wish All Our Friends
A Healthy, Happy and Prosperous New Year

MR. & MRS. SAUL SAIDE
and Family

IN MEMORY OF
Our Loving Mother and Grandmother

FRIEDA ROTHBERG

MR. & MRS. ISIDORE KIMMEL
and CHILDREN

In Loving Memory of our Parents
MORRIS & ANNA KAPLAN

Abraham & Anita Kaplan
Mathilde Kaplan
Gerry Bachrach
Harry & Shirley Wachtel

ISIDORE & SHIRLEY SCHEINMAN
and Family
Northbrook, Illinois

Extend to their Relatives and Friends
Wishes for a Healthy, Happy New Year

Greetings from . . .

IRVING AND SYLVIA FOX
LAKEWOOD, N.J.

who wish all their friends and the Jewish people everywhere a Happy New Year

We offer a Memorial Tribute to our Dear Parents

ABRAHAM AND BESSIE FUCHSMAN
ALEX AND FANNIE BUYER

HYMAN and SHIRLEY FEINSTEIN
and FAMILY
Children and Grandchildren of the late
MRS. PAULINE SIEGEL
extend best wishes to their relatives, friends and Bialystoker kinfolk everywhere for
A VERY HAPPY and PROSPEROUS NEW YEAR!

MR. and MRS. JOSEPH DINES and FAMILY
Vice-President of
BIALYSTOKER CENTER AND HOME
extend best wishes to the Officers, Directors and Members
of the
CENTER AND HOME,
for
A Happy, and Healthy New Year

MR. AND MRS. CHARLES FEIGENBLATT
and Family
Brooklyn, N.Y.

Extend their Best Wishes to all Landsleit, *friends and Jews all over the world for a Healthy, Happy New Year*

DR. AND MRS. NACHMAN KACEN
(Kacenelenbogen), Cleveland, Ohio
and their children
Michael and Eva Kacen-Kaplan
West Hartford, Connecticut
Wish their family and friends in Israel, here and abroad, a Happy, Healthy and Peaceful New Year

IN MEMORIAM

We, their children and grandchildren,

Lovingly Remember

FANNIE and ELLY

TARLOFSKY

Late First Lady and President of

BIALYSTOKER CENTER, HOME
AND INFIRMARY FOR THE AGED

We miss them deeply

THE TARLOFSKY FAMILY

ETHEL and M. ARTHUR TARLOWE

THEIR CHILDREN and GRANDCHILDREN

MILDRED AND EARL BRAND and FAMILY

PORTLAND, MAINE

Remember With Love

ROSE KASS

FORMER VICE-PRESIDENT
OF THE
BIALYSTOKER CENTER
AND HOME

ALWAYS IN OUR HEARTS

Another picnic plan is in the offing at Central Park, as well as the annual boat trip around Manhattan. We hope to include the Shakespeare Festival in Central park in the evening; if enough residents will be willing. Last and most important, we look ahead to the Bialystoker Center concert at Lincoln Center, September 8, 1985.

****

Here, at home, we enjoyed weekly concerts, movies, and parties. We observed, ceremoniously, Mother's Day; Father's Day, Fourth of July Cookout, a party for new residents. You name it, and we had it.

****

On May 28, we hosted a 'Coalition' meeting in our auditorium. It gave our residents a chance to participate in discussions pertaining to legistlation, patient's rights, Residents' Council, etc. As usual at the conclusion of the session, refreshments were served. Most important, our residents had the opportunitty of socializing with residents of other homes.

****

On June 10, we gave a farewell party to Julie Leo who regretfully left for personal reasons. Julie, whom everyone liked, served 12 years in our activities department and we shall miss her.

****

And now, we welcome Deborah May who joined the Activities Staff. Her warm personality and enthusiasm have already endeared her to the residents and her competence in movement therapy, promises to keep everyone in good physical shape.

****

GARDENING

The Gardening Program got a late start this year for two reasons: Sally Weisler, who is in charge of it went for a three week trip to China and the major renovation which the Home is undergoing put parts of the garden off limits to the residents. Still, we are looking forward to a good crop of late cherry tomatoes.

****

EVENING PROGRAM

The Evening Program, which was so successful last summer, was enlarged and a new dimension was added. The students who run it, get to the floor they are working on, at four p.m. Play dinner music in the dining room while the patients are eating and help feed people when necessary.

Become Members of the Bialystoker Center and Home for The Aged

OUR INSTITUTION

ROSH HASHANA AND YOM KIPPUR SERVICES

High Holy Day Services will be conducted once again in our spacious, air conditioned synagogue. Our residents attend these services.

****

Rosh Hashana Services will begin, Sunday evening, September 15, 1985; Monday morning, and evening, September 16; Tuesday morning and evening, September 17, 1985.

****

Yom Kippur Services: Kol-Nidrei: Tuesday evening, September 24, 1985; Wednesday, September 25; Yizkor at noon. Shemini Atzereth Service and Yizkor, Monday, October 7, 1985.

We invite our neighbors and friends to participate with us in the High Holy Day Services as well as on Sabbath; and our daily minyanim at 8 a.m. and mincha at 3:30 p.m.

ANNUAL BAZAAR

This year our Annual Bazaar will be held on Wednesday, November 6 to Sunday, November 10, 1985.

ANNUAL CHANUKA PARTY, CONCERT AND DINNER

We will celebrate Chanukah with our traditional Party and Concert on Sunday December 8, 1985. In accordance with our annual custom, members and friends will kindle Menorahs in remembrance of the miraculous survival of the Jews despite Hellenistic persecutions.

For further details, please consult the invitations we will be mailing to you.

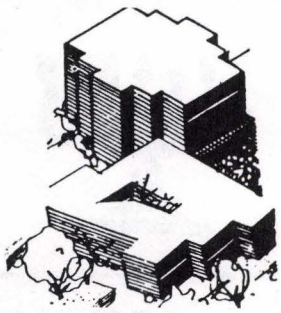
ANNUAL MEMBERSHIP MEETING AND PARTY

We wish to announce to all our members that the Annual membership Meeting will take place on Sunday March 2, 1986, at the Bialystoker Center and Home, 228 East Broadway, New York, N.Y. 10002. At this meeting the general membership will have the opportunity to vote for a slate to Board of Directors for 1986-1987.

At the same time, our Purim Party will take place. A lovely program, featuring talented artists, will be presented. As in the past, our audience will enjoy excellent music and singing, as well as traditional Purim delicacies, such as Hamentashen and other tasty dishes.

OUR HOME AND ITS ACTIVITIES FOR THE RESIDENTS

by Mifa Rogoff, Activities Director

Our Social Activities Department is completely geared to the welfare and pleasure of our residents. All our functions of entertainment, both indoor and outdoor, are arranged for the participation of the greated number of our residents. It is noteworthy that each time more residents come out, or, are brought out to all the functions that are arranged for them. They are pleasurable as well as therapeutic.

We are pleased to mention some of the selective programs that were arranged for our residents which they thoroughly enjoyed. On April 3, 1985, we attended the ILGWU retiree concert at Town Hall. It was an afternoon well spent. On April 22, we participated in a program at City Hall, in the proclamation ceremonies for: "Nursing Home Week", on behalf of all the nursing homes in Manhattan. Borough President, Andrew Stein and his staff were most gracious. He, particularly, singled our Bialystoker group, and sent his regards to Mr. Rybal.

A group of Residents of the Bialystoker Home with Mrs. Rogoff, on A trip to Central Park with children.

אַ גרופּע איינוואוינער פון דער ביאַליסטאָקער היים, מיט פרוי מיפאַ ראָגאָף (צענטער), פּראָגראַם־דירעקטאָרין, בייַ אַן אַרויספאָר מיט קינדער, אין צענטראַל פּאַרק.

Andrew Stein (Center) President City Council, welcomes a group of Residents of the Bialystoker Home during, "A Day For Older Residents of Homes". From Left To Right: Mrs. Mifa Rogoff, Program Director, Edward Orman, Andrew Stein, Lena Weinberg, Sam Codner.

ענדריו שטיין (צענטער), סיטי־קאונסול פּרעזידענט, נעמט אויף אַ גרופּע איינוואוינער פון דער ביאַליסטאָקער היים, בעת דעם „טאָג פאַר עלטערע איינוואוינער פון די היימען". פון לינקס צו רעכטס: מרס. מיפאַ ראָגאָף, פּראָגראַם־דירעקטאָרין, עדוואַרד אָרמאַן, ענדריו שטיין, לינאַ ווייַנבערג, סעם קאָדנער.

The "Nursing Home Residents' Day" Party of April 26, sponsored by District Council 1193, was very interesting to all of us. There were humorous speeches, entertainment and delicious food. They made us feel that we do count, and that we are not forgotten people.

★★★★

The *"Jewish Lower East Side Festival"* of June 9 on Essex Street, was very eventful for us, even though it was not in front of the Bialystoker Center and Home. Our arts and crafts we exhibited brought favorable comments. We, likewise, participated in the "Summer Solstice Festival" in Central Park. It was a beautiful day, and everything surrounding it, on June 21 (the first day of summer) was just great.

There was a continuous program of music, dance and theater. School children in costume were everywhere. Balloons swayed in the air with the breeze. Huge puppets and dancers on stilts amused the crowd. Since we were the only group from a nursing home, we attracted special attention. Young people moved over our chairs from sun to shade, and we were catered to. Mrs. Skorka supplied us with enough picnic lunches which we gladly shared them with the performers.

In Memoriam

DAVID PODLIASHUK OF BLESSED MEMORY

By IZAAK RYBAL

On May 10th 1985, the well known and highly regarded Bialystoker landsman David Podliashuk passed away in Paris, France at the age of 84. His death caused deep sorrow within his family and among his large circle of Bialystoker landsleit. He is survived by his wife, Liuba and family, and the Galassi family in New York.

David Podliashuk sprang from a highly respected family in Bialystok. In his youth he left his old home and settled in Paris, where together with his wife, established a beautiful home life. In his new surroundings David quickly became active in Jewish life and helped organize the farband of Bialystoker Landsleit in Paris, and was among its leading personalities. His main ideal and ambition was to preserve and enhance the good name of Bialystok in the far away Paris. He identified himself with all worthly Jewish causes.

David Podliashuk דוד פּאָדליאַשוק

At the conclusion of the war, when remnant-survivors arrived in France, Podliashuk was of the first and most active to help the new arrivals, in every way possible. He brought comfort and restored confidence to these unfortunate people. He helped many to emigrate to other parts of the world; America, Israel and Australia. He was also one of the founders of Kiryat-Bialystok in Israel. Even from afar, he was closely identified with the Bialystoker Center in New York and he was pleased, and applauded its humanitarian service.

David Podliashuk, naturally, was a man of high intellect. He was conversant in several languages, which served him well. All Jewish organizations in Paris benefitted from his wise counsel and active support for which he was respected and beloved. Israel ranked among the first of his activities. He was an indefatigable fighter for justice and equal rights for Soviet Jewry, especially, to enable them to emigrate to Israel and other lands. He organized and lead, *"The Friends For Ida Nudel"*, one of the 'Refuseniks' in the Soviet Union, to help her leave for Israel. Sick as he was, to his last breath of life he fought for the rights of Jews in Russia, to leave, as a Humanright.

People, from all walks of life, from many organizations, all who had the honor to work with him, came to his funeral on May 15, 1985, to pay their respect. They extolled his humaneness, his nobility of soul, his justice; all his good deeds, which we call; *Maasim Tovim. We honor his memory.*

FLORENCE KIVIAT

We record with sorrow the passing of Mrs. Florence Kiviat of Bal Harbour, Florida, on April 30, 1985, at the age of 74. She is survived by her husband, Dr. Samuel Kiviat, and family. May the family be comforted among the mourners of Zion and Jerusalem.

Mrs. Florence Kiviat, of blessed memory, was the beloved sister-in-law of our dear friend and benefacrtress, Anne M. Kiviat. We, most certainly, share in her sorrow.

Bialystoker Memorial Book Is Warmly Received

The Bialystoker Center in New York continues to receive letters of warm praise from landsleit and friends concerning the monumental *Bialystoker Memorial Book.*

MR. AND MRS. SIEGFRIED Z. BERENS IN SUPPORT OF OUR PROJECTS AT TEL-HASHOMER HOSPITAL

The charitable work of the Bialystoker Center in behalf of Tel-Hashomer Hospital is well known to the readers of the *Stimme*. The first grand project there established an operation suite, consisting of four rooms — operation, recovery, doctors', and instrument equipment room.

Our latest projet at Tel-Hashomer Hospital, alias The Chaim Sheba Medical Center, provides medical help for the handicapped children.

All along, friends, members, associates of the Bialystoker Center, have been most supportive, providing the funds needed to complete the projects. Our thanks are due to each and every one of them.

Our thankfulness is special when it comes to two exceptional people like Mr. and Mrs. Sigfried Z. Berens of Surfside, Florida.

Mr. and Mrs. Siegfried Z. Berens recently visited Tel-Hashomer Hospital. They went there upon the high recommendations of our esteemed General Secretary, Mr. Izaak Rybal. Dr. Modai, the Deputy Director of the medical center, gave Mr. and Mrs. Berens a detailed tour through the hospital, and showed them the outstanding projects of our Center. Quite impressed by such magnitude, Mr. and Mrs. Berens donated on the spot $1000 towards the general operation of the hospital. For that purpose, receipt of all donations and routing to their destination are coordinated by Mrs. Annette Nadler of the Manhattan Guild. In a letter addressed to her, Mr. Berens wrote, "My wife and I were very impressed with the development of the new hospital... Please inform Mr. Rybal about our visit at the hospital while we were in Tel-Aviv, and about our donation... His discription of the accomplishments there bear no exaggeration — they are, indeed, marvelous; and, we are honored to offer our share thereto... A personal youth friend of mine, Lazar Shabry, a great man and life supporter of Bialystoker Center, was also memorialized, by his famimly, on one of the hospital's floors.

That was only the start of the Berens' involvement in the prospering of the Tel-Hashomer Hospital. Soon after the first donation, they decided to make a second donation. "Considering the importance of the Bialystoker Center's latest project for the handicapped children in Tel-Hashomer", Mr. Berens wrote in a letter addressed to Mr. Rybal, dated 7/28/85, "we shall contribute an additional $500."

We, at the Bialystoker Center, gratefully acknowledge the Berens' benevolence in support of of our project at Tel-Hashomer Hospital, alias the Chaim Sheba Medical Center.

STUDENT STRUGGLE FOR SOVIET JEWRY
210 West 91st Street, New York, N.Y. 10024

Dear Mr. Rybal:

Some good, welcome news

If you recall, we had worked together a couple of years ago for the release of Berta Shakhovskaya, whom your members had recalled from Bialystok.

A few weeks ago, she, her daughter and her family were suddenly given exit visas. They are now in Jerusalem, finally home and free.

Many, many thanks for your concern and help.

Sincerely yours,
Glenn Richter
National Coordinator

PUBLICATION OF HOLOCAUST POEMS By LUBA KRUGMAN GURDUS

"Painful Echoes": Poems of the Holocaust from the Diary of Luba Krugman Gurdus", an illustrated, bi-lingual book of Holocaust poems, written in 1943, was recently issued by Holocaust Publications, in New York.

The poems are illuminated by drawings by Luba Gurdus which will be shown in a special exhibition at the Board of Jewish Education between October 15th and November 17th.

"Painful Echoes" will be available during the period of the exhibitions at the Board of Jewish Education, 426 West 58th St., New York, N.Y. 10019 or directly from Holocaust Publications, 216 West 18th St., New York, N.Y. 10011. The price is $14.95 (tax deductible).

CALENDAR OF COMING EVENTS

- Annual Bazaar: Wednesday, November 6 to Sunday, November 10, 1985.
- Annual Chanukah Party, Concert & Dinner: Sunday, December 8, 1985.
- Annual Purim Party, Concert & Dinner — Annual Membership Meeting: Sunday, March 2, 1986.
- 42nd Bialystoker-Grodner Yizkor Assembly: Sunday, April 13, 1986.

Become Members of the Bialystoker Center and Home for The Aged

Dear Mr. Rybal and Mrs. Bailin:

I am sure that Joshua will send you his own "thank-you" note when he recuperates from all the excitement involved in his recent Bar-Mitzvah.

I just want you to know how touched Bernie and I were by your letter and check. It was a beautiful gesture, which reinforces the feeling I have always had about the Bialystoker. Working for and with the Bialystoker Center and Home is not just a job; it is a way of life. My family and friends often tease me that my life revolves around the Home and that the Home comes first. But I know that my grandchildren have profited from my job: they have grown up with respect for old age; they take it for granted that old people are treated well and taken good care of.

And I consider myself very lucky to be enjoying what I am doing.

Please extend my thanks to everyone involved.

Sincerely,
Mifa Rogoff

To The Bialystoker Center and Home:

Thank you for your very beautiful letter. The Bialystoker has been the backdoor for many of my childhood memories. The great place has always been very warm and friendly to me, I have always felt comfortable and welcome. I have enjoyed participating in the many wonderful special events, the services, movies, and fairs out on the sidewalk. Your gift was generous, I will use it wisely. Thanks for everything.

Very truly yours,
Joshua Rogoff Heitler
– The Man –

Editor's note:

Joshua, 'The Man', is the grandson of Dr. and Mrs. Rogoff. Mifa Rogoff is the very successful, most accomplished and highly respected Director of Activities of the Bialystoker Center and Home. Her dedication and devotion to all the residents exceed the 'call of duty'. She loves and is beloved. We are, indeed, fortunate with Mifa, who fills this very important office. May she, her husband, and the parents of the Bar-Mitzvah reap great Nachas.

To The Editor of The Stimme

It is my pleasure to acknowledge, with many thanks, receipt of the material *Bialystoker Stime,* nos. 308-309, for Year 1971. We deeply appreciate your kindness in sending this material to the Library of Congress.

Sincerely,
Peter H. Bridge
Chief

Mr. Max Ratner
108 Brookpark Road
Cleveland, Ohio 44130

Dear Max:

A special note of thanks to you for the copy of the *Bialystoker Memorial Book.* In a very special way, my involvement with the United States Holocaust Memorial Museum and your commitment to the Memorial Book are closely related. Both the Book and the Museum bear witness to the past and present "a hope for future generation to be mindful of their (tragic) loss and proud of their (historic) heritage".

May you be granted many more years of health and productivity to labor on behalf of our people and their noble ventures.

With respect and admiration,

Cordially,
David Weinstein
National Campaign Director

UNITED JEWISH COUNCIL
of the EAST SIDE, INC.
235 EAST BROADWAY, NEW YORK, N.Y. 10002

On behalf of the United Jewish Council, I wish to extend our heartfelt thanks and appreciation. The use of your van on Thursday, April 3, 1985, allowed us to transport needed supplies to our community Seder sites, and to deliver home-bound Seder meals to frail and poor elderly.

Your kindness has assisted us in providing Seder meals to 300 people for two nights and in delivering homebound meals to 120 people. With us you share in this great mitzvah.

Once again, we thank you.

Sincerely,
Barry Blatt,
Community Coordinator

To the Bialystoker Home for the Aged:

Thank you for the kindness and care you gave to our dear beloved mother, grandmother, great and great-great-grandmother, CELIA SLIPOWITZ, during the last years of her life.

The care and concern of Dr. Bennett, Ms. Clara Mercado, Ms. Florence Lookretis, *Director of Nursing* and the staff on her floor, made it possible for Celia Slipowitz to cope with the physical and emotional losses in her old age and to die with dignity.

It was a comfort to those of us in her family to know that she was being well treated and looked after.

May you all have the strength to sustain you in your task of providing a humane environment for the Jewish aged.

Fondly,
Lillian Bernstein

LETTERS TO OUR EDITORS

Dear Mike:

We are sorry we missed the banquet in your and Hanna's honor. The invitation arrived too late and we had already had other commitments for the day.

You know, we think you are the greatest and we would have loved to pay you the *koved.* However, the next best thing, please accept our check for the very worthy cause. It would have been nice to see Hanna. Please, give her our very best regards.

Congratulations. You only deserve the best. We have come a long way together. May G-d bless you always.

With love and affection
Shirley And Salvatore SCOMA

Dear Sylvia and Joe Dines:

Yesterday was an unusual day for us too, as we joined you, Sylvia and Joe Dines, and a host of your friends, when you were honored by the Bialystoker Center for dedicated service to this famous institution. We thank you for including us in this memorable Simcha.

We had a great time and we enjoyed meeting your fine Bialystoker friends. The highlight, of course, was meeting your lovely family.

Again, congratulations. We were proud to celebrate with you. We cheerfully include our donation.

Much Love,
Mollie and Milton

Dear Mr. Rybal:

For your kindness in calling me this morning, I am enclosing an additional check for Tel Hashomer Hospital to be included in your collection of this past Sunday.

Again, I want to thank you for bringing Dr. Moshe Modai to my table and meeting him in person. I also am thanking you for the table so close to all the speakers, not forgetting how much I enjoyed hearing Cantor Sol Zim.

I admire you so much for the wonderful person you are and for your devotion to the wonderful Bialystoker Center and Home for the Aged.

My warmest regards to you and Mrs. Rybal, I am.

Gratefully yours,
Anne M. Kiviat
a long time member
of the Center

Dear Mr. Rybal:

Mr. President, Mr. General Secretary, Board of Governors, My Dear Landsleit and Friends:

My wife Nettie and I would like to join you in absentia in honoring our close friends, our landsleit, but most of all, our fellow survivors, Mr. and Mrs. Mike and Hanna Kremer for their devotion to humanitarian causes, and for so tirelessly working and helping in so many ways the State of Israel.

Mr. Kremer and I left the Bialystoker Ghetto together with a group of 150 fellow workers who were sent to prisons and followed into concentration camps.

This year when the whole world, and especially we survivors, of the holocaust, are celebrating the 40th anniversary of our liberation from the greatest tragedy in our history, we are filled with pride that one of ours is being honored for his humanitarian help to his fellow men, and for his contributions in so many ways to State of Israel.

Wishing you a long and healthy life so you will be able to continue doing the marvelous work which you have done in the past.

Your dedicated friends,
Joseph and Nettie Dobryman,
Shalom

Mr. Izaak Rybal,
Mrs. Myra Bailin,
Dear Friends:

I received the Passover issue of the *Bialystoker Stimme,* which contained the interesting activity of the Home and the Bialystoker Family.

I was exceptionally pleased to read the article concerning my donation of paintings to the Home.

Thank you for the insertion!

I do know how important colorful paintings are to residents of homes for the aged. Art not only enhances the decor of the home, but also has a therapeutic value to the residents.

I shall be in touch with you in the near future to inquire as to your desire to receive an additional gift of 15 framed oil paintings created by me.

My aim and desire in creating these colorful paintings as given to and for the Home is to lift the spirit and morale of the residents at homes for the aged and at hospitals.

Cordially yours,
Julius Jay Flamm
Counsellor at Law

Wolf Pashko (Center) with his family, second from left, Izaak Rybal who welcomed the guests.
וואלף פאשקא (צענטער) מיט זיין משפחה, לינקס איז איסאק ריבאלאווסקי, וואס האט אויפגענומען די געסט.

the remains in one place under one monument in memory of the 60,000 Kedoshim of Bialystok. This public monument is watched over by the City Council. Each year, in memoriam of the uprising in the Bialystoker Ghetto, flowers are placed at the foot of the monument. Summertime, fresh flowers are planted. A lower fence was put up, so that children many not upset the area.

From Bialystok we traveled to Tiktin. It is most difficult for me and for Shimon Bartnowski to convey our innermost anguish. We saw the restoration of an old building. It proved to be the old and famous synagogue, well known in all of Poland. Standing in the center of the synagogue, I observed on the ceiling and walls many works of art; passages from prayers, *Taleisim; suspended from the walls* there were candelabras - menorahs and other Jewish holy objects. Alas, I was surrounded by complete silence, there was not a Jew in sight. There were no prayers.

Suddenly, as I was lost in my thoughts, I heard a mighty voice of a cantor chanting moving prayers; but no visible cantor. A Christian woman, the keeper of the synagogue, pressed a button which produced the voice of the cantor from a tape recorder. One does not have to be a pious Jew to sense the woeful and heartbreaking shock.

This sight touched me personally. I come from a Chazonishe family. My mother's brother, Boruch Boruchowicz was Chazan in the great Bialystoker Synagogue, and from 1936, he was Cantor of the great shul in Buenos Aires. So, Chazonus is close to my heart. Therefore, the shul in Tiktin registered in me an unforgettable impression. The Shul also, has a great museum, portraying the life of an almost forgotten Jewish world.

I take this opportunity thanking my friend, Izaak Rybal for the fine reception he accorded me and my family on our visit to the Bialystoker Center in June on our return from Poland to Australia.

BIALYSTOKER CENTER AND HOME ANNUAL COOKOUT

Wednesday, July 3, 1985, will long be remembered by the residents and staff of the Bialystoker Center and Home. It was the annual barbecue cook-out, to which we look forward every year. This one was bigger and better than ever before.

Every one pitched in. It was held in our park, adjoining the Center, on a flawlessly beautiful day. Mr. Cosimo Mastropierro, Housing and Maintenance Director, and his aids prepared the grounds for the occasion. Our activities department, under the direction of Mrs. Mifa Rogoff, decorated the entire area. Mrs. Bronia Skorka, Director of Food Service, supervised and arranged the entire cookout, assisted by her staff. The tables were beautifully set. The greatest number of residents came down and sat around the decked tables, under the shade of trees. The delicious food and drinks served were readily consumed. There was music, dancing and singing, and great merriment. In all, it was a most enjoyable afternoon.

Mr. Izaak Rybal, our General Secretary, Mrs. Myra Bailin, Administrator, Mr. Harold Talin, Controller, Rabbi Max B. Posnansky, office staff and guests joined in the festivities.

THE BIALYSTOKER CENTER HELPS A LANDSFRAU IN MOSCOW TO MIGRATE TO ISRAEL

As we go to press with the Rosh Hashana *'Bialystoker Stimme'*, we received the welcome news that our landsfrau Bertha Shochowski, formerly, Bertha Sokolowski, with her daughter, Lola and son-in-law, Leonid Preizman and their daughter Ola, have left Moscow for Jerusalem.

Our landsleit and friends recall this incident which was printed in the *Bialystoker Stimme,* March 1983. The Bialystoker Center has an active part in bringing about the liberation of this family in achieving their goal. Particulars about this incident will appear in our *Bialystoker Stimme*, Erev-Pesach, 1986.

SEARCHING FOR FAMILY

We are searching for a person who may be of our family. Esther Rafalowitz or Horachucha (not sure of exact spelling) living or dead; either from Tiktin or Bialystok. Please contact:

Mrs. Lillian Berkowsky
5B Carnation Drive
Lakewood, New Jersey 08701

MY VISIT NOW TO BIALYSTOK

By WOLF PASHKO, Melbourne, Australia

I am quite confident that many of our Bialystok Landsleit remember me well. I just wish to remind them, that I, Velvel Pashko, was born in Bialystok on Shul Hoif, where I spent my childhood and early youth. During the War, I, too hovered between life and death and miraculously emerged from this purgatory.

At War's end from 1946 to 1962, I lived in Bialystok together with the other landsleit saved from the Nazis. We planned and hoped to revive and reconstruct ourselves in our hometown, though in a minuscule way. Unfortunately, we did not succeed.

During my stay in Bialystok, after the war, I assisted in organizing and worked along in the Stol-Met Cooperative. During the 16 years of my stay in Bialystok I was an active participant in the Jewish Committee. I recall that during the first two years after the war we carried out necessary exhumations to transfer the Kedoshim and bury them according to Jewish Ritual. Six of us carried out this ritual on the Ghetto Cemetery and re-buried the Partisans of the vicinity of Bialystok; from the Suprassler Forests; from Krinik and Zshabia. We carried out the exhumation of the 72 Jewish martyrs, including women and children.

At the same time, we made great effort to restore the Ghetto Cemetery and preserve the old Bagnowki Jewish Cemetery. Regretfully, we were unable to fend off the vandalism of the Hooligans, who constantly broke the fence surrounding the cemetery, desecrating the graves and breaking the monuments.

The new iron fence encircling the monument in memory of Six Thousand Martyred Bialystok Jews.

דער נייער אייזערנער פאַרקאַן אַרום דער מצבה אין אָנדענק פון די זעכציק טויזנט אומגעבראַכטע ביאַליסטאָקער אידן

דער אינעווייניקסטער אויסזען פון דער שוהל אין טיקטין.

The interior of the Tiktin Synagogue

It was painful to witness the private Christian monument makers stealing beautiful Jewish monuments, rubbing off Jewish inscriptions, substituting Polish names for their purposes. Our efforts were to no avail.

In the succeeding years conditions worsened on the cemetery, almost beyond repair. Now, in May 1985, on my visit to Poland, and stopping off in Bialystok, I went to Bagnowki Cemetery. I was pleased to witness the tremendous change for the better.

The Cemetery was completely cleared; the old monuments have been restored and the gate is repaired. I was told that all of this was accomplished through the great effort of Izaak Rybal, *General Secretary of Bialystoker Center and Home,* together with other leaders of the institution.

On the advice of Izaak Rybal, I met with the representatives of Bialystok City Council and its Director, Mr. Orlacz, who assured me that the agreement that was reached between Mr. Izaak Rybal and him, in person and by correspondence, will be fulfilled. Mr. Orlacz urged me to visit the cemetery and see for myself what has been accomplished. This, I did, and saw the many improvements. I even took many photos which I am including in my report to you.

From 1962, after we left Bialystok, there was no one to watch over the cemetery. The huge stones and the monuments of the 72 martyrs were removed, The labor of our hands was destroyed. My mother's grave, among others was desecrated. We reburied

BIALYSTOKER CENTER AND TEL-HASHOMER IN FRIENDSHIP AND PARTNERSHIP

Dr. M. Modai, Deputy Director

The only thing that comes into my mind when I think about you, our Bialystoker and Grodno friends of New York is gratitude and thanks — for what you are, for what you stand and for what you do. I cannot help but admiring your will to support and advance, your *"Jewishness"*, your kindness, your friendship, your dedication to your fellow Jews, wherever they are, to Israel as such and especially to our hospital, the Sheba Medical Center.

The dinner at the Waldorf Astoria, to which you were kind enough to invite me as a guest speaker, has so far been the highlight of our relationship and to me was a performance of magnanimity, of unity and of dedication of this wonderful group of people. I never expected to meet such a full-house — that people would come especially for this gathering even from faraway parts of the U.S.A., like Florida. What a marvelous performance it was.

I have always been a strong believer in the Jewish people and Jewish eternity, in spite of all the obstacles — wars and catastrophies which have marked our entire history. My belief is based on proof, of which your attitude toward the Sheba Medical Center, your ongoing friendship and support, is one more concrete and strong example. One cannot possibly fail in a mission he undertakes having supporters like you.

The Sheba Medical Center is now living through a turning point in its history, thanks, in a great part, to friends like you. We started to move our patients from the old barracks, which have been our symbol since the beginning. After long years of struggle — building and stopping, building and stopping, we finally made a breakthrough last May when the first five surgical departments moved to the new hospitalization building. New, modern sophisticated facilities will serve soldiers and civilians who well deserve it from now on.

Dr. M. Modai דר. משה מודעי

Although this is only the beginning of a long way until completion of the entire construction which will still go on for a long time, it is a turning point.

We look forward to having all of your friends with us this coming October to mark and celebrate together the beginning of our mutual new project for the treatment of children — our new partnership, the Facility for Physiotherapy and Occupational Therapy.

Wishing all of you and your families a *Happy New Year, Health and Happiness – and with heartfelt thanks* in the name of the Sheba Medical Center, management, staff and patients.

Mike and Hannah Kremer, represented the youth, the second generation of survivors. She offered a bird's eyeview of Jewish history, of woe and joy, epitomized in the story of Purim by Queen Esther — Hadassah and Mordecai.

Sarah Lew, declaimed a poem which she wrote about her hometown Bialystok. It is a masterful piece of poetry, worthy of publication.

The afternoon was highlighted by the timely, appropriate and moving chants by Cantor Sol Zim. Cantor Zim always does well by the Bialystoker. This time he did very well. His chants, coupled with heart, moved the entire audience. His songs lent themselves to the occasion and were interspersed between talks.

Mr. Izaak Rybal, assisted by Mrs. Molly Rybal and Mrs. Dora Russek, conducted a masterful and impressive fund-raising campaign. The people were generous and cooperative.

Rabbi Max B. Posnansky concluded on a note of caution and hope. He reminded the assembly that the Haggadah implores us at the Seder: "To instruct our children — relate to them their duties and obligations, just as we, this afternoon, have exposed our second generation to the brutality of the Holocaust, simply, that they too must learn to serve our people.

With the recitation of the 23rd Psalm, the chanting of the Moleh by Cantor Zim and the public recitation of the Kaddish, the program was concluded, with the song of the partisans, *"Zog Nisht Kein Mohl."*

JOINT 42ND ANNUAL BIALYSTOKER-GRODNER MEMORIAL MEETING IN NEW YORK

On Sunday, March 31, at 1 P.M., a most impressive and ever meaningful 42nd Annual Memorial Meeting was conducted by the Bialystoker-Grodner Landsleit at the Bialystoker Center to an overflowing attendance filling the entire auditorium. The audience comprised three categories of people: the survivors, second generation — children of survivors — and a most sympathetic group, who came to America preceding the Holocaust. All were mourners and expressed their sorrow in subdued silence wearing the mourner's ribbon, and offered Tzedakah. It was most heartwarming to observe many young people in the audience, some of whom actually joined the roster of speakers, on an overcast rainy day.

This memorial tribute was dedicated to the eternal memory of 60 thousand Bialystoker and 29 thousand Grodner Kedoshim, among 6 million of Klal-Isroel; one third of world Jewry, who left a deep chasm in our midst. The devil had his day, and we live with our sorrow. This phase was accentuated by all the speakers, illustrating the entire calamity.

Lester Goldschmidt addressed audience at Azkara-Memorial.

לעסטער גאָלדשמידט, רעדט צום עולם בייַ דער אַזכרה.

Mr. Izaak Rybal, General Secretary of the Bialystoker Center, was the able Chairman, and Mrs. Dora Russek acted as Vice-Chairman.

The second generation, children of the survivors, led a procession carrying 42 candles commemorating the 42nd Yahrzeit of the Holocaust, to the intonation of Ani-Maamin by Cantor Zim. Sam Solasz, President of the Bialystoker Center, the first speaker, set the keynote for the afternoon. He vividly described his horrible experience in the ghetto, the concentration camp, and his daring and miraculous escape. We heard Sam speak many times, but this time his inner soul spoke through his mouth. Yes, and he spoke of "Tachliss", what our duties now are. Service to our people, service to the State of Israel, and to his favorite projects, to which the Bialystoker Center is pledged.

Sam Chuden, survivor of the Holocaust, Chairman of Bialystoker and Vicinity Club in Miami, the guest speaker, delivered a masterful address that will long ring in our ears. His oratory, the content of his talk, his challenge to a cruel world, then and now, moved the audience.

These talks were topped by Mike Kremer, Vice-President of Bialystoker Center, who spoke on behalf of landsleit of Grodno and vicinity. This calm, mild-mannered man, spoke with great emotion and with heart. We sensed the sorrow in his voice. It seemed as if all this happened yesterday, not 42 years ago. He spoke with contempt of the anti-Semitism of then and now. He accused the whole of secular society for its gross indifference, and, moreover, hatred toward the Jews. And, now, he warned, we better do all we must for ourselves and for the State of Israel and its institutions. Likewise, we must support our institutions in America.

Alyse Kremer, the guest speaker, daughter of

Cantor Sol Zim Chanting appropriate selections at Memorial

חזן סאָל זים ביים זינגן פּאַסיקע לידער בייַ דער אַזכרה.

A VALUABLE BOOK By A HOLOCAUST SURVIVOR

Recently, a new documentary book by Harry Posmantier, a survivor of the Nazi hell, came off the Press, taking its place among the memorabilia of the plight of the Jews and their extermination. The name of the book bears witness of the time: *"The Last of the Numbered Men"* (The Last of Arm 'Numeraled' Men).

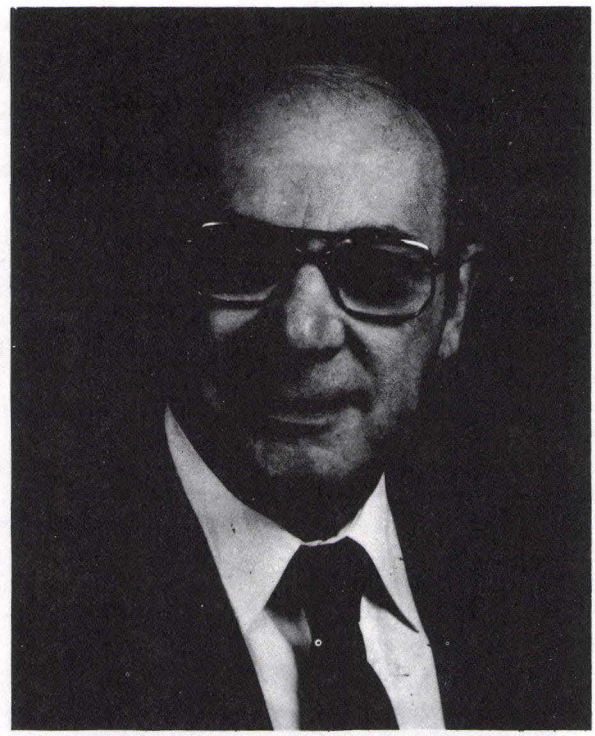
Harry Posmantier, who is a good friend of the Bialystoker Center in New York, stems from Bendin, Poland. At the outbreak of the war in 1939, Harry was still a youth. He well remembers; it remains indelible in his heart and mind, the torture he underwent in, at least, 10 concentration camps, including Auschwitz, from where he was miraculously saved, with the infamous, deep burned-in numbers on his arm. Most of his family perished.

After the war Posmantier came to America with the remnant of his family, reconstructing their life in a suburb of Chicago. He became a successful business man.

His book renders a vivid description of his personal unbelievably horrible experience as well as of all other Jews who shared his lot. The book had a most favorable review.

Mr. Posmantier allocated the royalty of the book toward worthy causes; the erection of the Holocaust Monument in Washington; American Women's ORT; Red Mogen David in Israel and Yad Va'Shem in Jerusalem.

The book of 180 pages contains many photographs portraying the schocking misery, which some try to deny. But, a picture is worth a thousand words. The book, also serves as a memorial to the once thriving Jewish Community of Bendin.

Harry Posmantier הערי פאזמאנטיער

To buy the book, *"The Last Of The Numbered Men"* by Posmantier, please send your check of $12.95, plus $1.25 for postage and handling, to:

Vantage Press, Inc.
516 34th Street.
New York, N.Y. 10001

---

bered.

In preparation for this huge undertaking and its phenomenal success, a painstaking and energetic role was taken by the Jews of Philadelphia, particularly, under the organized leadership of the local federations. The whole enterprise was so well galvanized that it will long be satisfactorily remembered by the Jews of Philadelphia and by the participants of the entire county. It, indeed, is a high tribute worthy of our respect and admiration.

Tachliss-wise, it was unanimously adopted to create a united survivors organization to be the voice of all. The name shall be, *"American Gathering and Federation of Jewish Holocaust Survivors"*. The well known, energetic and beloved Benjamin Meed was elected president. The child of the Holocaust, the famous writer and narrator, Eli Wiesel, was elected honorary president; and, honorary chairman, Eli Zborowsky, well known businessman and leading devoted servant of the Sh'erit Hapleita.

The Bialystoker Center wishes the newly formed organization great success.

UNITED JEWISH COUNCIL of the EAST SIDE, INC.

Dear Mr. Rybal:

On behalf of all of us at the Council, we want to thank you for assisting us in making this year's Legislative program a success.

Over 200 people attended the Conference including many prominent elected and public officials. The event provided an excellent opportunity for the UJC to present its feelings and aspirations for our community. Without your participation and support we would not have been able to accomplish as much as we did.

Once again, thanks and may we all continue to be succesful in our endeavors.

Sincerely,

Douglas Balin,
Executive Director

William E. Rapfogel
Conference Chairman

A REPRESENTATION OF THE BIALYSTOKER CENTER PARTICIPATED IN THE GATHERING OF SURVIVORS IN PHILADELPHIA

A large representative group of the Bialystoker Center in New York, participated in the all important and most impressive assemblage of the Sh'erit Hapleito — survivors, which took place in Philadelphia, April 21st to April 23rd, 1985. Mr. Izaak Rybal, General Secretary of the Bialystoker Center and Home for the Aged, headed the list of dignitaries, who in a special bus proceeded from the Center to the newly named, "Inauguration Assembly", in Philadelphia. Thousands of people, mainly survivors, streamed from all parts of the country, to this memorable and significant get together, men and women. Among them were young people, the second generation, children of survivors, who mingled among the participants.

Many valued reports were given concerning various problems and action pertaining to the survivors and their well-being. Two evenings were set aside for appropriate programs, dramatically demonstrating the impact of this historic event. Jewish and non-Jewish personalities graced the occasion and presented impressive talks that roused the audience. Symposiums, discussions, displays moved the people, all describing the unbelievable *'churban'* perpetrated by the Nazis. The survivors themselves were the most visible and most active, for they, more than anyone else, are the living witnesses to the Holocaust, who preserve the image of the six million Kedoshim; *never to forget.*

Talks of caution and protest were heard about the rise of Neo-Nazism and the widespread of anti-Semitism. There was a strong call to help and safeguard the State of Israel. A strongly worded resolution was adopted, protesting President Reagan's visit to Bitburg Cemetery, where 49 SS Nazis are buried. The participants were deeply moved when they attended, Sunday, April 21st, the unforgettable Memorial Service at the foot of the giant monument honoring the *six million Kedoshim*, on 16th Street and Benjamin Franklin Parkway, in Philadelphia. Equally impressive was the march over an area of 13 streets, headed by the thousands of the Sh'erit Hapleita, carrying the Israeli and American flags and appropriate placards. Prominent recognition was given to the 40th anniversary of the end of the war and the victory of the allies over Hitler.

The entire "Inaugural Assembly" enjoyed national coverage by the press, radio and television, meeting with prominent senators and congressmen, giving the survivors of Auschwitz and other camps the opportunity to tell their story of woe first hand, exceeding by far what is recorded in books and periodicals. The most gruesome talk was about Mengele — the 'Angel of Death' — and his human experiments.

Touching moments were when long lost friends, inmates of concentration camps, met for the first time since liberation, thinking that they perished in the gas chambers. The tears of joy were indescribable.

The survivors who reside in Philadelphia and the residents of the City, many of whom are Bialystoker landsleit, went all out to accommodate the participants. Their hospitality will long be remem-

Senator Alfonse L. D'Amato (left) greets Izaak Rybal at Survivor's Gathering in Philadelphia.

סענאטאָר אַלפאָנסאָ אַל ד'אַמאַטאָ (לינקס) באַגריסט זיך מיט איסאַק ריבאַלאָווסקי, ביים שארית הפליטה צוזאַמענפאָר אין פילאַדעלפיע.

A Group of Bialystoker at Gathering of Survivors in Philadelphia.

אַ גרופּע ביאַליסטאָקער ביים צוזאַמענפאָר פון דער שארית הפליטה, אין פילאַדעלפיע.

THE RABBI AND THE CARDINAL

By MAX B. POSNANSKY

Rabbi Max B. Posnansky has developed a friendship with John Cardinal O'Connor when he was Bishop of Scranton, Pennsylvania. In the short time that the Cardinal served in Scranton he established a warm and very friendly relationship with all clergy of the community, and the congregations. His amiability and, down to earth friendship won him many friends and admirers. When the Cardinal was chosen by Pope John Paul the second to become the Archbishop of New York the people of Scranton were saddened to lose him, although they were proud of his elevation.

The Jewish community, too, felt a sense of loss, because Cardinal O'Connor proved to be a good and sincere friend of the Jewish people. He attended many Jewish functions and strongly urged the people to support Jewish causes. From his own pulpit in the Cathedral he spoke most favorably of Jews and Judaism. He proved to be a friend of the Jews.

He spoke out very strongly against abortion. He compared it to a *Holocaust*. We did not agree. Because abortion, as undesirable it may be to some, it is, nonetheless, voluntary. The Holocaust, on the other hand, was viciously and beastly forced upon *6 million Jews*. No comparison. A group of Williamsburg Chassidim visited the Cardinal in Scranton and urged him to carry on his battle against abortion. The Chassidim with long beards and *peyes* (ear-locks) had this meeting with him in the chanclery. The Cardinal humorously related their episode.

Rabbi Posnansky sent a congratulatory letter to Cardinal O'Connor wishing him well in his high position. The Cardinal replied:

> Permit me to express my sincere thanks for your prayerful remembrance of me on the occasion of my elevation to the Cardinalate. Please continue to remember me in your prayers and be assured of a special remembrance in mine as well.
>
> With gratitude for all that you do in His name, I am,
>
> Faithfully,
>
> **John Cardinal O'Connor**
> *Archbishop of New York*

SURVIVOR OF NAZI HOLOCAUST

Inge Auerbacher was born in Kippenheim, Germany, and hails from the Sudarsky Family of Grodno. She was imprisoned from 1942-1945 in the Terezin concentration camp in Czechoslovakia between 7-10 years of age. In 1946 she immigrated to the United States and has lived since then in New York City.

She graduated from Queens College of the City University of New York with a B.S. degree in Chemistry and also has done some graduate work in Biochemistry at Hunter College of the City University of New York. She has been associated with many renowned researchers in the field of medicine. Today, she is in charge of the coagulation laboratory for Mt. Sinai Services at Elmhurst General Hospital in Elmhurst, New York.

Ms. Auerbacher is a world traveler, travel writer and avid photographer. Close to 40 of her poems on various themes have been published. She wrote the lyrics for: "We Shall Never Forget," Rosalie Commentucci — O'Hara the music, which was the only original song presented 1981 in Jerusalem, Israel at the *World Gathering of Jewish Holocaust Survivors*. The record album entitled: "Jewish Memories" contains four of her origianl lyrics set to music and sung by the renowned cantor and world famous entertainer, Sol Zim. A children's book about her experiences growing up in Europe during the Nazi Era is now under *very* serious consideration for publication.

TOGETHER

By INGE AUERBACHER

Let us be together for all the world to see,
Let us gather today, let us be, let us be.
Hear our voices speak as one; united we stand,
Let us share the joys; let us reach out our hand.

We followed the bright beam of freedom's light,
Ours was a journey out from the night.
With empty hands we arrived on this shore,
Our hearts full of hope, our bodies still sore.

Here we gained strength and renewned our worth,
Seeing the miracle of our rebirth.
God bless this great land for its embrace,
We made a new home; we found our place.

Together ... let us remember our tragic past,
We escaped the flames and are free at last.
Let us be together and we will survive,
Yes, we are here, we are strong and alive.

Let us go forward for all the world to see,
We rejoice our freedom and liberty.
Hear the sound of the shofar and its cry,
We love this land and our roots,

AM YISROEL CHAI.

© *Copyright 1985*

GOLDEN WEDDING CELEBRATION OF DAVID AND ROSE GOLDBERG

By A FRIEND

In the presence of family and friends, many of whom traveled from great distances, our dear landsleit, David J. and Rose Goldberg, observed their 50th golden wedding anniversary. The celebration was arranged by their son, Gary, a prominent financier, on his beautiful estate in Suffern, New York.

This memorable *simcha* took place on Sunday, June 2, 1985, under a huge tent, to the accompaniment of entertaining music. The finest of food was served, and it was *'geshmak'*. It was a coming together of old friends, busines associates, friends from high-school and college days; among them doctors, lawyers, successful businessmen, and the like. There was music, dancing and musing. The refrain of Mazal-Tov and all good wishes and salutations reechoed into the ears of David J. and Rose Goldberg; all afternoon, and long to be remembered.

It was quite obvious that the golden celebrants were deeply touched by the happy event of the day. They surely realized that to reach a plateau of celebrating the 50th jubilee is a privilege, a gift from the Almighty. The proud son, Gary, and his wife, Christine, expressed great pleasure, for they arranged this fine celebration and were emotionally thrilled that their beloved parents enjoyed every minute of it. Gary made a brief, heartwarming speech, extolling the happy life, the togetherness of his parents. He also welcomed all the wonderful guests, who came to rejoyce with them. It was a happy occasion from beginning to end. It was a hearty welcome and a hearty good-bye.

David J. Goldberg, who is a well-known and respected lawyer, was Chairman of the Board of Directors of the Bialystoker Center and Home for 25 years. He functioned extraordinarily in this post, and it was a delightful pleasure to serve alongside him. He enjoyed the respect of all. His wife, Rose, too, was active in our institution and served on our Board of Directors, as well as Vice-President of our Ladies Auxiliary. Annually, Rose arranged luncheons, to which she attracted many of her friends. The proceeds were always earmarked for the Bialystoker Center and Home.

Our good friend, David J. Goldberg, is American, born to a prominent Bialystoker family. He, together with his wife, became immersed in our Bialystoker Center activities, which is now passing traditionally, from generation to generation.

It is good to recall that Rose's father, Philip Rosenthal, who stems from Bialystok, was the first President of the Bialystoker Center and Home. His wife, Mami (Rose's mother), was among the organizers and leaders of the Bialystoker Ladies Auxiliary. She, like her husband, commanded the respect and admiration of all.

Right To Left:
David and Rose Goldberg, Christine and Gary Goldberg

פון רעכטס צו לינקס: דעיוויד און ראָז גאָלדבערג, קריסטין
און גערי גאָלדבערג.

Their son, Gary, too is closely identified with our institution. His wise parents, when Gary was still a youngster, brought him along to many of our functions and meetings. In this way, Gary absorbed the spirit for service and devotion to Bialystok and all its inspirations. We are proud of the fact that Gary serves on our Board of Directors. He, like his parents, constantly responds to all our campaigns, enabling us to function progressively.

The chain of tradition is growing ever stronger. Gary and his wife inculcated in their three sons the importance of the Bialystoker Center in Jewish life. When their son, Andrew, celebrated his Bar-Mitzvah, Andrew felt it his duty to raise funds among his relatives and friends as a gift to the Bialystoker Center. A wonderful gesture it was.

We, of the Bialystoker Center and Home, have every right to be proud of this illustrious family. We wish them all constant joy, contentment, and lots of *naches*.

BUY AND HELP US PUBLICIZE THE GREAT NEW BIALYSTOKER MEMORIAL BOOK

Modai to bring his message to the Board of the Bialystoker Center to undertake the significant project of helping in the construction of a building for retarded underprivileged children at Tel-Hashomer. This, now is becoming a reality, Jacob happily reported.

Emotionally and with unusual satisfaction, Mr. Izaak Rybal, *General Secretary* of the Bialystoker Center and Home, rendered his report of the banquet held May 5, 1985 at the Waldorf Astoria Hotel. He thanked one and all for their help which rendered, the much talked about affair, a huge success. Rightfully, he thanked his wife Molly who pulled all the strings together, from beginning to end, which assured the phenomenal success. Mr. Rybal recalled that this is the fourth of the memorable events undertaken by the Bialystoker Center. The first two were held at the Essex House and Sheraton Center, and the latter two at the Waldorf Astoria Hotel.

On a different, heartbreaking subject, Mr. Rybal informed the gathering of the constant contact with the magistrate of the city of Bialystok and with the local government of Warsaw concerning the deplorable conditions of the cemetery of *"Bagnowki"* in Bialystok and the need of setting it in order. After lengthy correspondence there are significant improvements. Expenditures are involved. From photos we know that monuments, and the fence surrounding the cemetery are greatly improved. Upon the advice of Mr. Rybal the Board decided to allocate 2 thousand dollars toward this worthy project. Likewise, Mr. Rybal praised Mr. Max Ratner for his interest and influence in helping to set the old cemetery aright. We are in constant touch with him in this regard; one helping the other.

Mr. I. Shmulewitz, editor of Magnum Opus: *'The Bialystoker Memorial Book'*, spoke in the same vein. He pointed out how important it is, a duty to Polish Jews everywhere, to assist in restoring the existing shamefully neglected cemeteries. We should be pleased that the Polish government and the magistrate of Bialystok have undertaken in helping to improve conditions at Bagnowki Cemetery, which is one of the oldest cemeteries in Poland. Mr. Shmulewitz related that 40 years ago, after the eliminiation of Jewish life in Poland, the remnant was unable to care for the cemeteries, and, so most emigrated to other lands; and all lay waste.

With trembling emotion Sam Solasz portrayed the miserable lot of the remaining Jews in Poland after the war. They were beaten, pogromized and victimized by the anti-Semitic Poles. Kieltz is but one of the sad examples. There was no possibility of returning to the *Shtetlach* because the Polish anti-Semites were lurking for them on all the highways and byways. Jewish life and property, including sacred cemeteries, were *hefker*.

Rubin Bindler, *our honorary president,* expressed the gratitude of the Bialystoker Center and Home and all its friends to Cantor Sol Zim for his masterful performance at the May 5th banquet at the Waldorf Astoria to the accompaniment of the orchestra.

In conclusion, Mr. Izaak Rybal wished Mrs. Dina Medvedev a bon voyage — *Tzeisech L'Shalom* on her visit to Israel. Dina is the treasurer of the Bialystoker Center and Home, and a great lady, whose service to the Home is most appreciated. The entire gathering wished her well in her going to Israel and upon returning well.

On a high note Sol Krim closed the meeting wishing all a *happy and healthful summer.*

A Representaive Group From Bialystoker Center Plan A Tour to Israel, Poland And England

A select group of the Bialystoker Center and Home will depart for Poland at the end of September. Their main destination is Bialystok. There they will witness the restoration of the old Jewish Cemetery of Bagnowki. This was accomplished through the great effort and financial aid of the Bialystoker Center and Home. This is being reported in the Bialystoker Center Stime, Page ( ).

A second group will be leaving at the beginning of October, from New York to London. There they will remain several days, where they will meet the returning group from Poland.

They will depart from London to Israel. During their stay in Tel-Aviv they will participate in the ground-breaking ceremonies of the new project for retarded children at Tel Hashomer Hospital.

This new institution, due to the initiative and aid of the Bialystoker Center, will carry the name of the 2 vice-presidents of the Bialystoker Center, Mike and Hanna Kremer; Joseph and Sylvia Dines. This is an expression of recognition for their devoted service.

The construction of the new wing for this project, for the underprivileged children, at the Tel Hashomer, is a direct result of a special campaign undertaken at our beautiful banquet, May 5, at the Waldorf-Astoria Hotel. A committment of $100,000 was made by friends of the Bialystoker Center and Club Grodner Friends. Friends and business associates of the honorees responded graciously.

BUY AND HELP US PUBLICIZE THE NEW BIALYSTOKER MEMORIAL BOOK

A MOST INFORMATIVE MEETING CONDUCTED BY BOARD OF DIRECTORS

The final meeting of the season of the Board of Directors of Bialystoker Center and Home for the Elderly conducted Thursday evening, May 23, 1985, was of great significance. The activities of the year were summed up.

Mr. Sol Krim, chairman of the Board of Directors, conducted the meeting, warmly greeted the directors and wished them a pleasant summer. Rabbi Max B. Posnansky read the minutes of the previous meeting, April 25 which were unanimously approved.

Before the meeting got underway, Mr. Dines showed enlarged slides of the various projects, masterfully narrated by Mr. Izaak Rybal, undertaken for Tel Hashomer Hospital in Israel. These include on operating section, in the name of the Bialystoker Center and Club Grodner Friends; discs for cat-scans; x-ray machines, incubators which were installed with funds from the Bialystoker Center and Club Grodner Friends, also, by Molly and Izaak Rybal, Dina Medvedev and Anna Kiviat. This demonstration evoked a most favorable response of pleasure and gratitude from the directors.

Mrs. Myra Bailin, administrator of the Bialystoker Center and Home, reported that a new contract was drawn up between the union and workers of the institution. The previous contract expired November 1984. The new contract is for the duration of two years.

Mrs. Bailin continued with her report that the Center and Home is undergoing extensive repairs which will result in tremendous improvement for the building. We are fortunate that the undertaking is overseered by Mike Kremer and Joe Dines whose expertise is of inestimable value to us. It will take six weeks to complete this necessary task.

Mr. Joseph Dines, Vice President, confirmed Mrs. Bailin's report. He related his conversations with the engineers and contractors, which obtained favorable results. All these necessary repairs and improvements will amount to $100,000. All present, vocally, expressed their thanks to Mrs. Bailin to Mike Kremer, Joe Dines, President Sam Solasz and to General Secretary Izaak Rybal, for the energetic service and good judgment; all to the greater good of the institution.

Briefly, yet enthusiastically, Sol Krim offered a resume of the well organized and very beautiful banquet celebrated May 5 at the Waldorf-Astoria Hotel. He highly praised all the participants responsible for this huge affair and the honors that were bestowed on the honorees. It will long be remembered.

President Sam Solasz expressed great pride in the Bialystoker Center for — successfully undertaking most meaningful projects such as the health caring and curing, for the Tel-Hashomer Hospital that was so well supported at May 5, 1985 banquet at the Waldorf-Astoria. All this provides prestige for the Bialystoker Center, here in America and in Israel. This culminates the seventh project by the Bialystoker Center and Club Grodner Friends. Sam Solasz recalled that, at the outbreak of war between Israel and Lebanon in 1982, when he returned from Israel, that upon his initiative we created many most beneficial and useful, life saving projects for Tel Hashomer, Har Giloh, Afulah and others.

Vice President, Mike Kremer in his name and for Hannah, his wife, expressed his gratitude to the Bialystoker for the honor bestowed upon them which will always be cherished by them and by their family. He wished to share this *'kovod'* with his beloved Bialystoker and Grodner Landsleit who have a goodly share in this celebration. Mike pointed out that this day, May 5, 1985, will remain one of lasting memory. For on this day, Sunday, May 5, President Reagen made the sad journey to Bitburg Cemetery to place a wreath where 49 SS Nazi troopers lie buried. This was an irreparably severe blow to Jews everywhere. It was, indeed, a shameful act. Even his visit to Bergen-Belsen and the well worded tribute cannot remove the shame and great hurt. The Jewish impressive protest re-echoed that we cannot forgive nor forget. It was a tragic mistake. Vice President Joseph Dines followed in a brief, well worded thanks on behalf of his wife Sylvia and himself for the great honor given them at the banquet, May 5th, in presence of their children and dear friends. He said that to them, "It will remain unforgettable and most cherished." He reminisced of his father's coming to America; then joining the Bialystoker Home, bringing along his young son, Joseph; the help his father received when needed. All this will never be forgotten. It rather serves as an incentive to work for the Bialystoker Center with great vigor and devotion coupled with love.

Molly Rybal's financial report on the banquet was received most warmly and with applause. Molly, as ever, has done a tremendous job and has earned the gratitude of the Board of Directors of the Bialystoker Center. She estimated that we are close to $100,000 goal in our project for Tel Hashomer.

Jacob Beren, trustee of the Bialystoker Center, eloquently reiterated the praise of the other speakers, for the humane service of love to Tel-Hashomer and to Israel, generally. Mr. Beren was greatly influenced and exhorted by Dr. Moshe

HONOR AND HOMAGE WAS PAID WHERE IT WAS DUE

Rabbi Yitzchok Singer and his Rebitzin Bluma were feted at a banquet, Sunday evening, April 21, 1985, by the Bialystoker Synagogue, at the Co-op Auditorium, for 25 years of meritorious service to the congregation and the community of the East side of New York. 500 people, from all walks of life — rabbis, laymen and public officials — came to pay high tribute to their Rabbi and dear friend.

During his incumbency, Rabbi Singer succeeded in maintaining the high standards of the Bialystoker Synagogue, that the founding immigrant Bialystok members and leading rabbis set for themselves, from the very beginning, 106 years ago. It was from its inception the leading synagogue and continues to be more so today, largely, due to the selfless and indefatigable spiritual leadership of Rabbi Singer. Where other synagogues, unfortunately, were forced to close their doors, the Bialystoker Synagogue prospers and grows, ever attracting young people, and even older, largely, through the great efforts and genuine leadership of the inspiring Rabbi.

The golden chain of Jewish tradition is unbroken where *Torah* and *Avodah* is maintained at a high level. Prayer and scholarship, daily large *Minyanim* and *Torah learning* have been and continue to be the cornerstone of the synagogue under the watchful and strong guidance of the conscientious humble, yet scholarly, Rabbi.

It was not the dinner that brought the people together. It was the recognition of the occasion, the silver anniversary of the tenure of Rabbi Singer and his Rebitzin. All the speakers in their brief tributes extolled the honorees. The roster of the speakers included City and Borough officials; resolutions were read, and it was done in brevity.

All the rabbis of the East side came to honor their colleague, Rabbi Singer. Rabbi Max B. Posnansky, a long time friend of Rabbi Singer, represented the Bialystoker Center and Home.

Mr. Izaak Rybal, Secretary General of the Bialystoker Center, who was invited and was anxious to attend, was unable to participate and pay his tribute to Rabbi Singer, because he had a commitment to attend the Holocaust Conference in Philadelphia.

Rabbi Posnansky spoke briefly, with words of tribute. Rabbi Sholom Rubin, New York State Chief Kashruth Supervisor, paid his tribute. Rabbi David Singer, the well esteemed Goan, brother of Rabbi Singer, spoke, representing the family. The final speaker was Rabbi Yitzchok Singer, the Chassan Hayovel. In his own behalf, his wife's and his family's, the rabbi thanked the congregation and friends for the great outporing of tribute and good wishes. They were heartwarming words.

The Bialystoker Center and Home is closely identified with the Bialystoker Synagogue. Both emanate from the same source. One complements the other. The founders of the Bialystoker Synagogue were among the founders and supporters of the Bialystoker Center and Home. Mr. Izaak Rybal, our General Secretary, is always ready and willing to serve, together with his fellow members, the Bialystoker Synagogue. Rabbi Singer is a frequent visitor at the Home.

We take this opportunity to congratulate Rabbi and Rebitzin Singer, wishing them Arichas Yamim and good health in serving our beloved community. Shalom U'Vracha.

---

unlimited spiritual resources. He adopted Bialystok and exerted a great influence on its cultural life. During his tenure as director of the Gutman and Druskin gymnasia, he raised the educational standard and introduced significant improvements in the teaching curricula. Gradually, he established himself as a resource of strength in the life of the community and was invited to serve at the City Council. His fellow councilmen, impressed with his oratory, selected him as a delegate to the Polish Parliament. Dr. Tilleman's convincing rhetoric still reverberates in my ears. An excellent historian, with a prodigious memory, he recited poetry, adored art and played the violin with sensitivity and gusto. With all his activities, he nurtured a deeply embedded love for Judaism, expressed in daily prayers.

Dr. Aron Tilleman commanded general respect. He belonged to the rare breed of Jews who believed in social and political responsibility. He would have delighted Mark Twain, whose main criticism of Jews was their neglect of civic duties and lack of audacity to organize and act. Dr. Tilleman didn't steer clear of social responsibility and worked hard to make the Jews of Bialystok a united force to be reckoned with. He devoted his life to the service of an adopted city and became a credit to its inhabitants. I sincerely believe that I also speak for many of them in expressing the deep homage due to Dr. Alan Tilleman for his uncommon contribution to the quantity of life of pre-war Bialystok.

A LETTER FROM MELBOURNE

By DR. LUBA KRUGMAN GURDUS

"Tell the children of it and let your children tell their children and their children another generation."

JOEL 1:3

Each reference to the Jewish war-time past leads to nostalgic and more often painful memories. After 40 years of searching for the possible whereabouts of the Holocaust victims, secret hopes still linger and are deeply embedded in the Jewish subconscious. The process of remembering and reminding goes on particularly during yearly Gatherings of Jewish Holocaust Survivors and in 1985, in Philadelphia, a computer date bank of 55,000 names of survivors, assisted the participants in the location of surviving relatives and friends.

During the years, it became obvious that the majority of the lost six million has no survivors and with our generation gone their names will fade into oblivion. This painful realization encourages responsible survivors to testify at Resource Centers which collect reference material for future researchers and historians. The quest for valuable information continues by all available means. Quite recently, I was surprised by a letter of inquiry from Melbourne, Australia, in which Mr. A. Wajncymer looked for a lead to the fate of his relatives, the Tilleman family. I learned from him that Dr. Sebastian Tilleman, an attorney and his brother-in-law, was according to "Biuletyn Zydowskiego Instytutu Historycznego", killed by the Nazis in Bialystok,

From Right to Left: Heshel Krugman with Dr. Aron Tilleman on their vacation with the children of the Krugman's and their own.

פון רעכטס צו לינקס: העשל קרוגמאַן מיט דר. אַהרן טילמאַן, אויף זייער וואַקאַציע מיט די קינדער פון די קרוגמאַנ'ס און זייערע קינדער.

Dr. Aron Tilleman
with the Druskin Graduating Class in 1930.

דר. אַהרן טילמאַן (X) מיט דער דרוסקין גראַדואירונג קלאַס אין יאָר 1930

together with four collegues. The writer tried to trace the fate of other members of the family, mainly Sebastian's older brother, Dr. Aron Tilleman whose life was interwoven with ours in the 1920's. The Tilleman Family hailed from Galicja in Southern Poland, which prior to Poland's liberation on November 9, 1918, was part of the Astro-Hungarian Empire. There the authorities tolerated the study of the native language while in the Northern provinces, dominated by Russia, Polish was banned. Consequently, the Ministry of Education of free Poland, trying toz restore the study of the native language in the entire country, encouraged Southern educators to settle in the North. Dr. A. Tilleman joined the massive immigration and arrived in Bialystok in the early 1920's with his wife, Hanna, born Schuessel, and son Jacob.

A dynamic personality and holder of two degrees, in law and philosophy, Dr. Tilleman didn't limit his energies to teaching and after accepting the administrative responsibilities of the Gutman Gymnasium, was appointed its director. My brother, and I attended the gymnasium and our parents, impressed with the man, took him as our private tutor. Growing up under Dr. Tilleman's wing was an experience. We profited from his guidance in our studies and vacations. We travelled with him to major cities in Poland, Czechoslovakia, Austria and Italy, where he introduced us to a broad world of art, music and theater. He shaped our lives in accordance to his ideas of a well rounded humanistic education.

Dr. Aron Tilleman was an unusual man with

THE OLD BAGNOWKI CEMETERY IN BIALYSTOK RESTORED WITH THE HELP OF BIALYSTOKER CENTER

Through great effort, overcoming many hurdles, the old Bagnowki Cemetery has been restored. Over the centuries this ground has been hallowed by the interment of our dearly beloved. During the war, and in its aftermath, this cemetery was vandalized, and left in ruins. The fence, the gate of the main entrance were completely destroyed.

Now, we are pleased with the complete restoration. This was chiefly accomplished through the main energetic effort of the Bialystoker Center and Home leadership. The needed money was raised for this holy purpose.

Two years ago, Izaak Rybal, *General Secretary of the Bialystoker Center,* approached many leading personalities pertaining this matter. He met in New York with Mr. Tadeuscz Dushyk, Director of Religious Activities in Warasaw. Mr. Dushyk promised to order the magistrate in Bialystok to begin the restoration of the old cemetery of Bagnowki.

It is worth mentioning, that Tadeusz Duszyk made a special trip to Bialystok and ordered that the work be done satisfactorily. Mr. Akiva Kahana, the director of the 'Joint' in Europe, showed great interest and helped.

Our Bialystoker good friend, and landsman, Max Ratner helped along financially and influentially.

Throughout, Izaak Rybal was the guiding and moving spirit. He was in constant touch with the authorities in Warsaw and Bialystok. It is worth mentioning that Dr. Anatoli Leszczynski, a prominent educator who resides in Warsaw, and formerly of Bialystok constantly helped along.

Shimon Bartnowski, who is one of the remnant residing in Bialystok, was our informant on progress. We had and have friends, privately and collectively, who have earned a great Mitzvah.

We have achieved our objective. Money was raised by the Bialystoker Center and friends. The Magistrate of Bialystok, too, spent money, and we are grateful. The engineer, Tadeusz Natshas of Bialystok showed great interest. All this obtained the desired results.

We, now, have a complete new fence fastened into the same gate that was always at the entrance to the cemetery. The *matzovos* have been repaired. and erected: *We have removed shame and restored pride and dignity.*

As should be remembered, there was a large marble monument, in memory of 100 Jewish martyrs, over their mass grave dating to the pogrom in Bialystok in 1906. This monument was severely damaged, cut in many sections and removed from the cemetery. Through our intervention with the Polish Embassy in Wahington and also with the Magistrate in Bialystok, the stones of the monument were found in a side section of the city. They were returned to Bagnowki Cemetery, and the monument is in the process of restoration.

The administration of the Bialystoker Center headed by Izaak Rybal have earned *Olam Habah* for their *divine services.*

Part of Bagnowki Cemetery Lately Put In Order.

אַ טייל פון „באַגניאָוויקע" וואָס איז לעצטנס געמאַכט געוואָרן ין אָרדענונג.

Part of Bagnowki Cemetery As It Looked In The Past.

דער בית עולם אויף „באַגניאָווקע" — ווי דאָס האָט אויסגעזען פריער.

GREAT CELEBRATION AT WORKMEN'S CIRCLE HOME FOR LOUIS SILVER

On Sunday, September 22, 1985 our dear friend and landsman, well respected in cultural circles, Louis Silver, will be honored by the Arbeiter Ring Home for meritorious service. This celebration will be marked in conjunction with the dedication of a new wing for the Home. Many more beds will be added for new residents. It will be known as the *"Louis Silver Pavilion"*. This well earned honor comes to Louis Silver for decades of service as the energetic executive director of the Arbeiter Ring Home and Hospital for the elderly.

Among the large gathering it is expected that prominent leaders of the Arbeiter Ring, the Trade Unions, civic officials, Borough of Bronx leaders, as well as host of friends will participate in paying tribute to their good friend Louis Silver. A large delegation from the Bialystoker Center and Home will be on hand to pay their homage to Louis Silver who is also active in our own institution.

Louis Silver לואיס סילווער

Louis Silver comes from Zabludowa, near Bialystok. All the years since his arrival in America he has been associated with the Bialystoker Center and with our landsleit. In the early years after his arrival Louis Silver taught in the Arbeiter Ring Schools. He wrote several books on American History. He rapidly rose in the ranks of the Arbeiter Ring movement over a span of 50 years. He was among the chief initiators in the construction of the Arbeiter Ring Home 30 years ago, and has been serving as its executive director these many years.

Even though Louis Silver is not a Bialystoker, he always found time to serve our Bialystoker Center whenever called upon. He served as cultural director of our Center and has been responsible for many successful and cultural programs. He has chaired many of our annual memorials for our Kedoshim, with great dignity.

We take pride in his achievements and contribution to our society. We are happy that the public recognized his great service and honors him for it. Moreover, we of the Bialystoker Center, are pleased to have him as our dear friend. To us, he has brought Zabludowa and Bialystok together. We spring from the same background.

To add meaning to the great occasion of September 22, the Louis Silver Pavillion on Grace Avenue, will be changed to "Workmen's Circle Plaza", honoring both the man and the institution. This will be carried through by Stanley Simon, borough president of the Bronx.

Lastly, we wish our well beloved landsman, Louis Silver great success in all his endeavors. May he and his wife enjoy great Nachas in good health and length of days.

A WARM THANKS
To
VICTOR MAYER & SONS INC.
Caterers of the
BIALYSTOKER CENTER

We are pleased to acknowledge the superb catering of Victor Mayer & Sons.

We are grateful to them for their personal touch which goes a long way to embellish our banquet and enhance our program.

The satisfaction of our patrons is of significant importance to us. This last banquet catered by Victor Mayer & Sons Inc., on May 5, 1985, at the Waldorf Astoria, was great.

Sam Solasz
President

Izaak Rybal
Gen. Secretary

patients into one of the R.U.G. categories, each being indicative of a different reimbursement rate. Regulations were set forth from the Department of Health outlining the procedures for completion of these forms. The regulations indicated that every patient in a residential care facility in the State of New York must be evaluated by a prescribed formula. The P.R.I. evaluations had to be completed and submitted to the Deparment of Health according to a published time schedule.

The assessments had to be completed by a Case Nurse assessor, who is an experienced R.N., and who had completed the training course in assessment procedures. Only these trained R.N. assessors could submit the P.R.I.'s Florence Lookretis, Director of Nursing Service of Bialystoker Nursing Home, and two of our nursing supervisors attended classes on behalf of our Home. Completion of the required documentation proved to be a time-consuming and arduous task, and these ladies are to be commended for their efforts on behalf of our Home.

An on-site review of a selected number of patients was done by Deparment of Health Personnel as follow-up to submission of the P.R.I.'s. The purpose of the visit was to monitor the facility's patient assessment function, with the possibility of issuing penalties if the results of the review indicated detection of a significant number of inaccurate assessments.

I am concerned as to the goals and influence of the new reimbursement system upon our Home and upon the care we give, particularly in this time of budgetary cutbacks. For one thing, case mix does not necessarily relate proportionally to cost. If there is no relationship to corresponding increases or decreases in cost, an institution could have a problem. Revenues should not only be dependent upon the degree of illness of the patients, but upon the cost of services as well.

Moreover, there has been no indication as to how responsive the system will be to changes in the population of patients as regards case mixes. If the reimbursement system influences the patient care in nursing homes, as intended, when the care level becomes higher and increases in costs justified, will the system respond. The frequency of a change in revenues is most critical. As the patient load increases, will the system allow for even modest modifications.

Unfortunately, I perceive a problem in the State's unwillingness to recognize and accept that a true increase in nursing home population, i.e. sicker patients, will cost nursing homes more money, and, therefore, should lead to increased rates of reimbursement.

Without doubt, R.U.G, will have a great impact on Bialystoker Nursing Home and Infirmary for the Aged, and I shall keep you informed as the process progresses.

REHABILITATION PROJECT 1985

In the spring of 1985, the Board of Governors authorized the undertaking of a major renovation project. Several of the steel beams on the upper floors had rusted away and were in need of replacement. To have access to these particular beams, the east and north walls had to be demolished from the 8th to the 6th floors. In addition, the parapet had to be destroyed and replaced.

Because of the massiveness of the undertaking, the Board of Governors appointed a Building Committee — Mike Kremer and Joseph Dines — who worked closely with staff personnel. These gentlemen willingly served as advisors, giving freely of their expertise and time for the Home's benefit. We would like to take this opportunity to thank them both for their invaluable help. Mr. Izaak Rybal General Secretary, and Mrs. Myra Bailin, Administrator, coordinated this task all along.

However, before work could begin, an engineer was hired to submit a proposal as to the scope of work to be done. When his specifications arrived, the job was put out for bids. Del Guidice Enterprises, with a bid of $89,725.00, was awarded the contract, and soon thereafter began the necessary repairs.

Our major concern was maintaining the safety of the patients whose rooms were directly affected by the demolition. The actual removal and replacement of the steel beams was the greatest time of jeopardy. Fortunately for us, this portion of the work moved quickly and uneventfully. Our patients were able to sleep in their rooms each and every night.

The renovation project took most of the summer to complete. Cosimo Mastropierro, Plant Engineer of the Bialystoker Center and Home is responsible for the maintenance of our building and grounds throughout the year. He graciously accepted the additional extra work of carefully reviewing the construction work on a daily basis. Without doubt, his efforts in large measure assured the fine quality of the outcome.

Needless, to say we are most pleased with the final results, and hope that many of you will have the opportunity to see our building when next you come to visit us.

My husband, Howard, and my sons, David and Jeffrey, join with me in extending best wishes for *A Happy and Healthy New Year!*

BUY AND HELP US PUBLICIZE THE GREAT NEW BIALYSTOKER MEMORIAL BOOK

FROM THE DESK OF OUR ADMINISTRATOR

by MYRA BAILIN

The demand for services for the elderly requiring long-term care is expanding rapidly. The demographics of this country indicate expectations of continued growth in this particular area of health care in that the number of Americans 65 or older will increase from 35 million in 1980 to 55 million in 2030, according to the United States Census Bureau Statistics. The need for long-term care units is omnipresent in this aging society; and, as the demographics show, it will increase. It is not unusual for occupancy rates at nursing homes across the nation to range between 90 and 92 percent, while some homes, like our own, maintain a 100 percent rate.

Long-term care providers are also faced with the prospect of an increasing need since hospitals are now being provided with economic incentive under the D.R.G. reimbursement program to release patients as soon as it is medically feasible. Hospitals get a flat rate for each of the D.R.G.'s regardles of how long the patient is hospitalized. As a result, patient-stay time in hospitals has drastically decreased. Although New York State is not yet reimbursed by this Prospective Payment System and its diagnostically related groups, the financial structure of our hospitals is effected in preparation of their possible introduction as well as by the persuasiveness of the underlying philosophy.

Since patients are released sooner than ever before, a patient may not be well enough to return home or to normal living; particularly an elderly patient who recuperates slowly. Additional care may be needed; a nursing home, the next step. Since the length of stay in hospitals has been decreasing, nursing homes are receiving inquiries from hospitals to take patients who, in the past, would never have been considered eligible for nursing home placement. Moreover, nursing home residents who became ill are being cared for there, rather than being transferred to a hospital.

Here, at the Bialystoker Infirmary and Home for the Aged, we are very aware of these influences nationally and throughout the state. We find that our applicants are much more ill and our patients more infirm and in need of more acute care than ever before in our history.

The resources necessary to meet the needs of the elderly requiring long-term care are consuming an even large proportion of American health care expenditures. Nursing home costs have risen over the past several years at a rate which is more than double that of the consumer price index. As a matter of fact, nursing home care absorbs more than one-third of all Medicaid expenditures.

Needless to say, caring for sicker patients increases our expenses and, unfortunately, we find that the State reimbursement under the Medicaid program does not cover our costs. If it were not for the generosity of the Center, it would be difficult to continue to maintain the standards and quality for which the Bialystoker Nursing Home is acclaimed.

Today, as never before, there is a challenge presented to health care professionals to balance the demand for quality care with the pressure to contain costs. Not only administrative staff, but all levels of health care providers must begin to think from a cost as well as a care perspective.

In response to the escalating problems — increasingly scarce resources and access to nursing home care proving to be a problem to heavy care patients — New York State determined it essential to develop a method which ensures that long-term care resources be properly matched with those most in need. The theory behind the new patient classification system is to group long-term care patients into clinical groups based upon patient characteristics that best explain the amount of nursing staff time spent with the patient.

Effective January 1, 1986, the New York State Department of Health will incorporate the R.U.G.'s (resource utilitzation groups) methodology into long-term care reimbursement. This system tries to match the patient needs and the resources available. Studies were done to analyze and develop a careful understanding of the factors which influence the relative care needs of patients, the resources required, their cost, and the reimbursement available to provide them.

In forming the classification systems, clusters of patients were defined by indicators of service based on the characterisitics of the patients. The use of facility staff time as allocated to individual patients serves as the measure of all long-term care resource consumption. Therefore, under the R.U.G.'s plan, a classification system which clusters patients with similar relative needs for resources, in particular nursing time, has been developed as a basis for reimbursement.

A hierarchy of long-term care patient types was formulated from the most intense care needs to the least. Each hierarchy group is further split into subgroups based on degree of dependency in three activities of daily living: toileting, eating and transfer. Through this mechanism were developed the R.U.G.'s categories: special care, rehabilitation, clinically complex, severe behavioral problems, and reduced physical functions.

An assessment tool, known as the Patient Review Instrument (P.R.I.), was developed to determine the patient characteristics needed to place

2 MILLION DOLLARS OF ISRAEL BONDS SOLD IN MAX AND BETTY RATNER'S HOME WITH THE PARTICIPATION OF YITZHAK RABIN

In the month of June 1985, Israel's Defense Minister Yitzhak Rabin was in Washington where he had many discussions with Secretary of State, Goerge Shults, with Secretary of Defens, Caspar Weinberger at the Pentagon and on Capitol Hill with Congressmen. He also utilized the opportunity to meet with prominent Jewish leaders briefing them on conditions in Israel. The main topic was the economy and inflation; how to bolster one and combat the other.

In the space of several hours that Minister Yitzhak Rabin was in Cleveland; on a Monday evening, a festive reception in his honor wass held in the home of Max and Betty Ratner. It is worth mentioning that Mrs. Betty Ratner, in her own right, is a patron of the arts and is well recognized in the world of art. Her artistic values extend to Israel as well as to the American world of art.

Many prominent Jewish personalities of Cleveland and environs were gathered that evening in the home of Max and Betty Ratner. Minister Yitzhak Rabin who was introduced by his host praised both Max and Betty Ratner for their selfless devotion and love for Israel. Minister Rabin, with heavy heart, described the many problems Israel encounters presently, particularly, the economy. Among the other speakers, Mr. Max Ratner urgently pleaded that now we most do our utmost to releave the pressure on the economy. Max Ratner's close identity with Israel dates back to his first visit to Israel-Palestine in 1933.

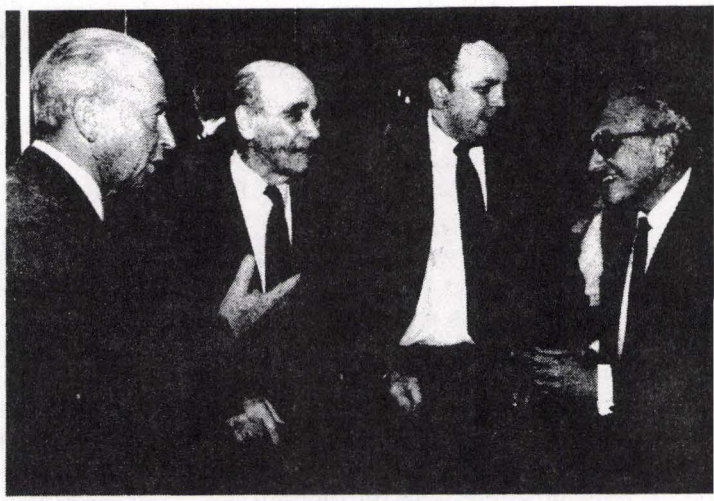

In the pleasant and conductive atmosphere in the home of Max and Betty Ratner great results were achieved. Max and Betty Ratner were the first to respond warmly, followed by all present, buying Bonds exceeding 2 million dollars, in a relief effort to bolster the economy of Israel. That evening came the pleasant announcement that the 'youth Leadership', too, bought Bonds in the amount of $250 thousand dollars. It is a fete to be emulated in every city by our people. This youth group was organized 10 years ago. Stuart Sims announced the pledge.

Defense Minister Yitzhak Rabin (left) chats with his hosts, Betty and Max Ratner

פאַרטיידיקונג מיניסטער יצחק ראַבין (לינקס) מיט בעטי און מאַקס ראַטנער.

Rabin is seen with (L. to R.) Max Ratner, Murray Weiss and Milton Maltz.

פון לינקס צו רעכטס: ראַבין, ראַטנער, ווייס און מילטאָן מאַלץ.

MAX RATNER, RECIPIENT OF "PIONEER" AWARD FROM "HOME CENTER" FOR GREAT SERVICE

Our prominent Bialystoker Landsman and well known Industrialist, Max Ratner, famous for his contributions to Klal Yisroel and Israel, was recently singled out by his townspeople in Cleveland for his many services, with the first *"Pioneer" Award.* It was presented to him by the leadership of the "Home Center".

This *"Pioneer"*, recognition is in affiliation with the *"Hall of Fame"*, and was established a year ago, by the great exhibition in Cleveland, honoring men and women of stature. Those who are proposed for *"Hall Of Fame"*, are chosen by the leadership of the Council by a secret ballot. The candidates for the *"Pioneer Award"* like, Max Ratner, are chosen by a special steering committee of the Home Council.

It was revealed at the auspicious occasion that Max Ratner is of the respected age of 76 and is a native of Bialystok of a family of 9 children. The family came to America 60 years ago, to two older brothers who preceded them. The parents, Moshe and Peshe Ratner, were part of Jewish life and activity in Bialystok and were highly regarded their way of life was a model lesson for their children.

The first venture of the Ratner Brothers was to open a small place to sell wood, which they named *"Forest City"*. In the evenings Max Ratner attended school and the days he devoted to work, — hard work, to achieve his goal of success. During the great Depression in the late 1920s, they were hard pressed to maintain their small business. To convey the impression that all is well, the Ratner Brothers used a wagon and horses, in the cold snowy days, loading wood to sustain themselves.

Overcoming the depression the Ratner Brothers began to buy property for foreclosures. These properties and lots with the required material were given over to contractors who paid the Ratner Company the amounts when the projects were built and sold. During World War II, the Ratners converted the lumberyard into a trigger factory. Their contribution to the war earned the family a *Navy E. Award* for civilian service to the military.

After the War there was great properity in the housing industry in the Mid-West. The Ratners opened more yards. In the early 1950s the Ratners expanded into building shopping centers and fabricated apartments including a wholesale lumber business. By 1960 the Forest City Company went public with great initiaive. Larger stores were opened for the sale of various merchandise headed by professional management. By 1972 the company was operating stores in Cleveland, Akron, Detroit and Chicago. Max Ratner, known as Mr. Max is chairman of the Board of Forest City Company.

Max Ratner מאַקס ראַטנער

Aside from heading his 17 establishments, Max Ratner, who is on the job six days a week, devotes his energy to all of Jewish life in Cleveland where he is highly respected. He is well known on the national scene, with Israel the cornerstone of his life. He was the founder and first president of the Israeli-American Trade Center.

We in the Bialystoker Center, glory in his glory; for Max Ratner, our landsman, is closely identified with us. He and his family are our ardent benefactors. We relate with great satisfaction that Max Ratner was the initiator of our monumental Yizkor-Book which was so well received by our landsleit and the Jewish Community.

Lately, Max Ratner assumed the leadership to restore the Bagnowki Cemetery, in Bialystok. In this mission he has great support from our landsleit headed by Izaak Rybal. To this end, a large delegation from the Bialystoker Center is leaving for Bialystok in September.

BUY AND HELP US PUBLICIZE THE NEW BIALYSTOKER MEMORIAL BOOK

THE DIGNITY OF BIALYSTOK FAMILIES

The veteran journalist of the Algemeiner Journal wrote an article in the Friday, July 19, 1985 issue, about an interview with Stanley Horowitz, the National President of the United Jewish Appeal. We are reproducing here the major content in the article where Mr. Baker draws the roots of Stanley Horowitz to a prominent Bialystok Family.

The father, Chaim Horowitz was born and reared in Bialystok, a *"maternal city in Israel"*. At the tender age of 16, he became a participant in the world famous Hebrew newspaper, *'Hatzefirah'*. On his coming to America in 1921, still at a young age above 20, he continued as correspondent for the *'Hatzefirah'*. Stanley showed me, the letter of accreditation by Itzchak Grinbaum, leader of the Polish Jewry.

Chaim established his home in Cleveland together with his family. As a young immigrant he attended high school and in the evenings he went to law school.

His earning came from teaching Hebrew in an afternoon school. Saving from his meager salary he managed to bring to America his father, his five brothers and sister. Stanley's grandfather. Laizer Horowitz, wrote Jewish poetry and was a disciple of Achad Haam.

The father, of the president of the 'United Jewish Appeal', sent his articles from Cleveland to the Morning Journal in New York and contributed to the local Jewish newspaper. The Jewish paper of which he later became editor. The Jewish paper in Cleveland was very popular among the political figures in Cleveland, where the Jewish population exceeded 125 thousand.

A lawyer of high repute, Chaim Horowitz joined the editorial staff of the reputable English daily, 'The Cleveland Plain Dealer', being the only one who wrote exclusively on Jewish themes. Even though he was an immigrant, he quickly became an expert in English grammar. He wrote a series of articles about the then Jewish Foreign-Minister of the Soviet Union, Maxim Litvinov. The strife of the Jewish people in their independence for Israel, in debate that took place in the United Nations, was projected in his articles.

During the great debate at the United Nations, at Lake Success, Chaim Horowitz was a correspondent in 1948, when the statehood of Israel was proclaimed, a historic event for the Jewish people. "My father had written about great Jewish events for the gentiles, in the "Cleveland Plain Dealer", Stanley related with pride.

It is almost ironic, as we take into account, that Chaim Horowitz's son, Stanley, later became Director of Jewish Federation in Cleveland, and now is the main leader of the Jewish Establishment in America, as President of United Jewish Appeal; a paradox.

Stanley Horowitz's mother, Sadie, was born in America to immigrant parents from Lithuania. At home, only Yiddish was spoken. Stanley still remembers well his grandparents. paternal and maternal, who were devoted Jews. His parents spent their honeymoon in 1932 in Israel. His father often spoke of Chaim Nachman Bialik's 'Rose' in the park in Ramat Gan.

Stanley's cousin, a reputable mathematician and physicist, left America and together with his wife settled in Israel. He now learns in the Yeshiva for Baalei Teshuvah.

Horowitz's wife, Jill, is a refined and highly intelligent lady. Her mother, Gressel, who comes from the Shtetl Maladetchno, near Vilno, was a Hebrew teacher in Cleveland. She was related to the late Ezra Shapiro, a well-known Jewish leader and Jurist in Cleveland, who later made Aliyah and became president of the world Directorship of *'Keren Hayesod'*. Her late husband was a lawyer and businessman.

The Horowitz's are blessed with 4 gifted children. The 2 older ones live in Cleveland and the younger ones live in New York. Their son, Jay, who is married and is 28 years old, is a 'heart-nurse' in a hospital, and on Sundays, sails boats. The daughter, Elizabeth 25, works with the mentally retarded. "It is a humanitarian service", the father tells with pride.

The third, 21 years old Eve, a graduate of Barnard College is spending the summer in Israel. Her goal is to write two books in honor of her grandfather Chaim; one pertaining to Jewish History and the second, a novel.

The youngest, Howard, who is 14 years old, had a fine traditional Bar-Mitzvah, based on good Jewish education.

Stanley Horowitz, is a close-friend of the Max Ratner Family of Cleveland, of course, Bialystoker. Max Ratner enjoys an established national reputation, for his leadership and philantropy. To us, he was the guiding spirit of the monumental Yizkor-Book of Bialystok. His love for Jewish values and Israel knows no bounds.

"The Ratners are unusually good people. Leon Ratner (Max's older brother) taught me lots about Jewish problems. Leon is my ideal in Jewish leadership. The members of the branched out Ratner Family are great and proud Jews. They are ever ready to help and inspire people. "They are my dear friends", Stanley Horowitz underscored. Max Ratner and Stanley's father studied together in law school in Cleveland.

We, at the Bialystoker Center, and Bialystoker everywhere, take pride in our worthy and beloved landsleit, Stanley Horowitz and Max Ratner with their families.

Relatives of Mike and Hannah Kremer at The Great Celebration.

קרובים פון משה'ל און חנה קרעמער בייַ דער גרויסער שמחה.

Hospital, where they met Dr. Moshe Modai. Touring the hospital, they came across a group of retarded children, who were housed in barracks, dating back to the time of the Turks and the British Mandate, grossly inadequate to the health and atmosphere for sick children. This scene registered a depressing feeling upon the Berens. Upon their return home, and coming to a meeting of the Board of Directors of the Bialystoker Center, the Berens related the plight of the children, as they saw it. It was immediately determined to undertake the important project to help establish a wing for the children in a new building at Tel-Hashomer, to promote and elevate the spirit of the children. It was decided that this new project, at the cost of $100,000 by the Bialystoker Center, will be in honor of the two Vice-Presidents, Mike and Hannah Kremer, and Joseph and Sylvia Dines, for their trustworthiness and devotion to the Bialystoker Center and other major undertakings.

The Freed And The Liberators

With great emotion, both honorees, Joseph Dines and Mike Kremer in brief statements, expressed their thanks for honors bestowed upon them and their wives, which they humbly and gratefully accepted. Mr. Dines, who is a native American, said that even though he was never in Bialystok, he imbibed the spirit of Bialystok in his parents' home, and as a result, the Bialystoker Center is so close to his and Sylvia's heart and, also, their childrens', who come to our functions. Joe Dines continued that it is an honor for him to be singled out with Mike Kremer, because at the end of the war, as an American soldier, he visited the concentration camps and witnessed the misery and saw the skeletons of our Jews, wherefrom Mike came, and happily was saved. It is indeed an honor.

The banquet of May 5 coincided with the ill-fated visit by President Reagan to the Bitburg Cemetery in Germany, where 49 S.S. troops lie buried. This visit reverberated a universal Jewish protest; all, to no avail. Mike Kremer, in his acceptance remarks, made mention and alluded to this unwise action by our President. It opened old wounds, hardly mended, causing us to reflect on the indifference toward the Jews during the war, and in our time. He expressed the pain and scorn of our people of a heartless and cruel world. Once again, it is confirmed that we 'cannot forgive nor forget'. All the more, we must stand on guard to safeguard our interests and strongly support the State of Israel. All this, and more, was said by Mike Kremer, with tears streaming down his cheeks.

Following Mike Kremer, his children and grandchildren came forth with appropriate remarks and narrations, in praise of their parents, befitting the occasion. So, also did the Dines' children. The audience was deeply moved and approved the befitting tributes.

Lastly, we, the leadership of the Bialystoker Center and Home, is so proud and happy with all our wonderful co-workers and friends, who stand by us, supporting and promoting our manifold projects. Our sole purpose is to serve our people with all our soul; with all our heart, and with all our might. To this end, we need *you*.

Many thanks to all of you, with all our best wishes for good health and *nachas* from your families, and a good year.

The staff of Bialystoker Home at the festivities: Seated, Right To Left: Dr. J. Mirecky, Dr. and Mrs. P. Greenberg. Dr. and Mrs. B. Rogoff. Standing, Right To Left: Dr. D. Woldenberg, Dr. I. Weisbuch, Dr. A. Khaski (Medical-Director) Dr. I. Cohen, Florence Lookretis (Director of Nursing) Myra Bailin (Administrator).

דער סטעף פון דער בּיאַליסטאָקער היים, בייַ דער פייערונג. זיצנדיק, פון רעכטס צו לינקס: דר. דזשעי מירעצקי, פרוי און דר. פּ. גרינבערג, דר. ב. ראָגאָף און פרוי מיפּאַ. עס שטייען, פון רעכטס צו לינקס: דר. ד. וואָלדענבערג, דר. י. ווייסבוש, דר. א. קאַסקי (מעדיקל דירעקטאָר), דז. י. קאָהען, פלאָרענס לוקריטיס (דיר. פון נוירסינג), מאירא בעילין, אַדמיניסטראַטאָרין.

Dr. Moshe Modai, Deputy Director of the Chaim Sheba Medical Center of the Tel-Hashomer Hospital, flew in from Israel to bring greetings. Moreover, he impressed the gathering with a very moving and informative talk, giving an overview of the activities and far reaching services rendered by Tel-Hashomer. He profusely thanked the Bialystoker Center for all the wonderful monetary help which is so greatly appreciated and so much needed to improve the services of the hospital.

In his report, Dr. Modai outlined the following: The hospital contains 1200 beds. Over 100,000 patients are treated — military and civilian. More than 400,000 sick receive medical and consultative help in the ambulatory division. We have many ambitious programs yet to be fulfilled; therefore, we need all the assistance we can get from our American friends. Our closest friends and valued supporters are you, the Bialystoker friends and Club of Grodners. We are eternally grateful and beholden to you. Dr. Modai called on us to help complete the new project which we had undertaken. Please, we depend on you. I offer you the thanks and blessing of all our people.

The response to my appeal was tremendous and most heart-warming. I was literally moved by the generosity of our Bialystóker landsleit, Grodner and all friends. This will enable us to proceed in the fulfillment of our project at Tel Hashomer quicker than anticipated. I was moved by the warm response by President Sam Solasz and his wife Rose in their own behalf, but also by the commitments he brought from his friends and business associates.

Joseph and Sylvia Dines
with their daughter, son-in-law and grandchildren.

דזשאָזעף און סילוויאַ דאַינעס מיט זייער טאָכטער און איידעם, און אייניקלעך.

Sam Solasz was honored with a birthday cake and all trimmings, more than a mere reward for his painstaking service of love.

Our New Project

The musical and most entertaining part of the program was provided by the renowned Cantor Sol Zim. His uplifting lyrical renditions, supported by the orchestra, rounded out the beautiful afternoon. The applause Cantor Zim received demonstrated the people's pleasure and joy.

A happy phase of the program was the presentation of plaques to the honorees. Mrs. Rose Solasz made the presentation to Joe and Sylvia Dines, and Molly Rybal, a friend of long duration, made the presentation to Mike and Hanna Kremer. Each offered the proper remarks.

Praise of appreciation and recognition was given to Molly Rybal, a lady of grace and charm, wife of our General Secretary, for her devoted service to our institution. She was responsible for the major aspects of our banquet. Generally, she works behind the scenes. We say to her *"Yeyasher Koach"*, — thank you.

It was my pleasant privilege to express my personal gratitude to our leaders and officers, who devoted time and energy toward the success of this beautiful and productive banquet. I want our praise to ring in their ears.

A high mark of recogntion goes to our dear friends, Sol Krim, Chairman of the Board of Directors, and Rose Solasz, Trustee of our institution, for their selfless devotion in their responsible share in arranging for the banquet. We appreciate.

The new project, the direct tachliss result of the banquet, now, is coming closer to reality, by the combined forces of the Bialystoker Center and Club of Grodner Friends. Our good friends, Jacob and Kreindel Beren, of our Board of Trustees, upon their visit in Israel in 1984, visited Tel Hashomer

The family of
Mike and Hanna Kremer at Banquet.

די משפּחה פון משה'ל און חנה קרעמער, בייַם דינער.

Mrs. Molly Rybal presents the plaque to Mr. and Mrs. Mike Kremer.

מרס. מאלי ריבאלאווסקי פרעזענטירט דעם גרויסן פלאק צו מר. און מרס. משה'ל קרעמער.

Mrs. Rose Solasz presents plaque to Mr. and Mrs. Joseph Dines.

מרס. ראוז סאלאזש פרעזענטירט דעם גרויסן פלאק צו מר. און מרס. דזשאזעף דאינעס.

Mike and Hanna Kremer, and Joseph and Sylvia Dines. In high spirit and motivated by the festivity of the day, the gathering responded magnanimously toward endowing a new project at Tel-Hashomer Hospital.

During the war, "Peace for Gallily" in June 1981, when the Israeli Army invaded Lebanon, President Sam Solasz, of the Bialystoker Center, was in Israel. Upon his return to New York, Mr. Solasz rendered a timely report on the conditions in Israel. Recognizing the extreme urgency, the Bialystoker Center and friends pledged and raised $100,000. It is well to note that in this Bialystoker Emergency Campaign for Israel we had the complete participation of our good Grodner landsleit of Club of Grodner Friends. Mike Kremer, Vice-President of the Bialystoker Center, was chairman of this special campaign.

The collected money of this rapid campaign, conducted in the hot summer days, we sent the greater funds to Tel-Hashomer Hospital, which mainly caters to the wounded, sick soldiers of the heroic Israeli Army. We helped in the purchase of two special discs for cat-scans; also, we bought an ambulance for the Afulah Hospital. The remaining money we distributed for other causes in Israel. The Bialystoker Center and Home and Club of Grodner Friends presented Tel-Hashomer with a new modern children's incubator. Molly and Izaak Rybal presented to Tel-Hashomer a new, modern x-ray machine. A similar gift was made by Diana Medvedev, treasurer of the Bialystoker Center.

And that is not all. Together with Club of Grodner Friends, the Bialystoker Center helped install a modern dining room at HarGiloh, near Jerusalem, for the Israeli Army "Agudah L'mann Hachayal B'Israel". Simultaneously, in 1983, we initiated the installation of a new operating wing at Tel-Hashomer.

The Memorable Banquet At The Waldorf Astoria

The great and unforgetable banquet at the Waldorf Astoria, Sunday May 5, 1985, honoring Mike & Hanna Kremer, and Joseph & Sylvia Dines, will long linger in our hearts. It was flawless. It was a joy to greet so many good friends who came to pay homage and participate in the festivity of the day.

Rubin Bindler, Honorary President of the Bialystoker Center, one of the pioneers of our institution, happily greeted the great gathering. He expressed his satisfaction and gratification for his long and fruitful association with the Center. His wish is, as ever, may it prosper and grow.

Rabbi Max B. Posnansky, who was introduced by Mr. Bindler, acting as master of ceremonies, set the tone of the event. First, he welcomed the people. It is they who constantly lend their support to the Bialystoker Center, and help to promote the humanitarian service, here in America and extend it to the State of Israel. Blessed are they who are so well motivated.

Briefly, but most impressively, Mr. Sam Solasz, President of the Bialystoker Center, brought greetings. He expressed great pride and pleasure in all our accomplishments. He emphasized that our service and vigilance must never diminish. Our people, the State of Israel, Tel-Hashomer, depend on us.

BIALYSTOKER STIMME

Published by the

BIALYSTOKER CENTER & BIKUR CHOLIM, INC.

228 EAST BROADWAY • (212) 475-7755-7756 • NEW YORK, N.Y. 10002

NEW YORK SEPTEMBER, 1985 No. 337

OUR AID TO THE STATE OF ISRAEL

by IZAAK RYBAL *General Secretary*

Israel In Time of Crisis

From the time of the establishment of the State of Israel and its declaration of independence by David Ben-Gurion in May 1948, the country has learned to accept difficult times, from both internal and external forces. The State is surrounded by a hostile Arab world committed to the annihilation of Israel. Determined to be free, independent and sovereign, Israel is forced to bolster its defenses and stay ahead of combined enemy assaults. This drives the State into deficit spending with a prohibitive budget. There seems to be no normal solution. The leadership finds itself in an unenviable position. Having had to wage five defensive wars, losing many of its youth on the battle fields; performing super-human heroics, all for the preservation of the State and Jewish pride.

On the brighter side, in spite of all impediments, Israel shows miraculous progress. It built and cultivated the land. It absorbed and rehabilitated its people from the four corners of the earth. Roads, settlements, schools, hospitals, absorption centers, arts, culture, new industries, employment, are demonstrable proof of a vibrant society. It is the pride and joy of the world Jewish community. Alone, Israel would not have achieved all these miraculous fetes. World Jewry, by means of united Jewish campaigns, Bonds for Israel, tourism, have provided the tremendous financial boost required for these laudable accomplishments. As we see it, it will be ongoing. The bridge between Israel and America must ever be stronger.

The Readiness of Bialystoker Jews

We, the Bialystoker Jews, consider ourselves an important segment in the gigantic help for Israel. The Bialystoker Center on 228 East Broadway, New York City, is synonymous with the once metropolitan Bialystok, representing our landsleit everywhere, reaching them through our *Bialystoker Stimme,* keeping them informed of our many services here and for Israel. Proudly, we state: "They respond to our call".

We, happily relate that the Bialystoker Center in New York, thanks to our landsleit and philanthropic friends, was the first to intiative the establishment in Israel, a model 'Shtetl' — Kiryat Bialystok — which perpetuates our beloved, lamentably destroyed, Bialystok. Early in 1949, at a world conference of Bialystoker landsleit which was convened at the Bialystoker Center, this dream — Kiryay Bialystok — became a reality. Similarly, enthusiastically, we support various projects in Israel. We have established our own important projects independently, at Tel-Hashomer Hospital in

Dr. Moshe Modai ד"ר משה מודעי

Tel-Aviv, which already is of tremendous significance for Israel.

Achievement in New Projects

Several months have elapsed since we feasted at the very elaborate and impressive banquet at the prestigious Waldorf Astoria, Sunday, May 5, 1985. We are still under its spell. Two of our celebrated Vice-Presidents and their wives were honored that evening and were presented with plaques, namely,

ATTENTION LANDSLEIT FRIENDS

The Historic BIALYSTOKER YIZKOR BOOK

Is NOW AVAILABLE At A REDUCED PRICE

Bialystoker Landsleit and friends everywhere may now acquire the valuable and informative Bialystoker *'Yizkor Book'* at a reduced price. The book was well received by our landsleit and the general public. It is an impressive addition to the Holocaust Literature. Bialystok, as you know, was one of the great centers of Jewish life. This book embraces all of Jewish life and letters of Bialystok.

This priceless Yizkor Book, comprising of 700 pages, was edited by the expert in Jewish literature, I. Shmulewitz, both in Yiddish and English. Every article addresses itself to the values and mores, the way of life, in Bialystok. It is a diary of every Jew who comes from that famous city. The Holocaust occupies a major portion of the book.

To enable everyone to acquire this *'Book'* we are reducing the price of the remaining copies to $25.

Please, send check or money order of $25 to:

Bialystoker Center
228 East Broadway
New York, N.Y. 10002
Tel. (212) **475-7755**
Att: *Mr. Izaak Rybal*

ENGLISH SECTION

Our Aid To The State Of Israel
By Izaak Rybal 1
The Dignity of Bialystok Families 5
Max Ratner, Recipient of "Pioneer" Award
From "Home Center" For Great Service 6
2 Million Dollars of Israel Bonds Were Sold
in Max and Betty Ratner's Home with
Participation of Yitzhak Rabin 7
From The Desk Of Our Administrator
Myra Bailin 8
A Great Celebration at Workmen's Circle Home
For Louis Silver 10
The Old Bagnowki Cemetery in Bialystok Restored
with the help of Bialystoker Center 11
A Letter From Melbourne
Dr. Luba Krugman Gurdus 12
Honor And Homage Paid Where It Was Due 13
A Most Informative Meeting Conducted
By Board of Directors 14
Golden Wedding Celebration of David And Rose
Goldberg. By A Friend 16
The Rabbi And The Cardinal
By Rabbi Max B. Posnansky 17
Survivor of Nazi Holocaust 17
Together. By Inge Auerbacher 17
A Representation of Bialystoker Center
Participated At Gathering of Survivors
in Philadelphia 18
A Valuable Book By A Holocaust Survivor
Harry Posmantier 19
Joint 42nd Annual Bialystoker-Grodner
Memorial Meeting in New York 20
Bialystoker Center and Tel-Hashomer
In Friendship and Partnership 21
A Visit To Bialystok
By Wolf Pashko, Melbourne, Australia 22
Bialystoker Center and Home, Annual Cookout
The Biakystoker Center helps a Landsfrau
in Moscow to Migrate to Israel 23
Letters To Our Editors 24-25
In Memoriam 27
Our Home And Its Activities for the Residents
By Miga Rogoff, Activities Director 28
Our Institution 29

BUY AND HELP US PUBLICIZE THE GREAT NEW BIALYSTOKER MEMORIAL BOOK

ROSH HASHANAH ISSUE

BIALYSTOKER STIMME

Published by the

BIALYSTOKER CENTER & BIKUR CHOLIM, INC.

228 EAST BROADWAY • (212) 475-7755-7756 • NEW YORK, N.Y. 10002

NEW YORK | SEPTEMBER, 1985 | No. 337

THE SPEAKERS AND MESSAGES AT THE GREAT CELEBRATION
די רעדנער און באַגריסער ביי דער גרויסער פייערונג

Izaak Rybal General Secretary
איסאַק ריבאַל, גענ. סעקרעטאַר

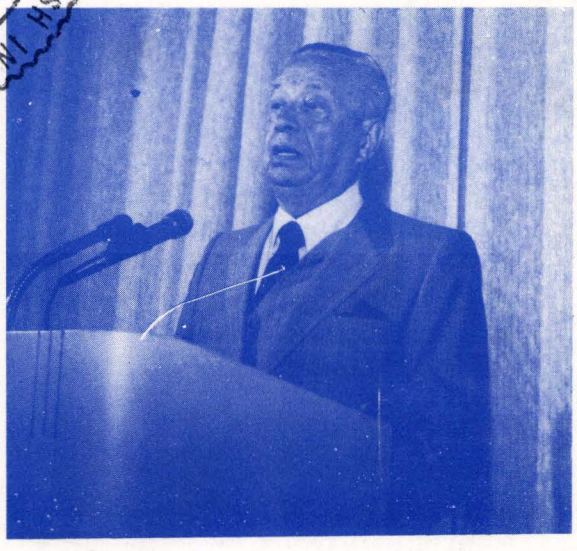

Sam Solasz President
סעם סאָלאַש, פרעזידענט

HEBREW UNION COLLEGE · JEWISH INSTITUTE OF RELIGION · LIBRARY · CINCINNATI, OHIO

Max B. Posnansky Rabbi of the Center
ראַבאַי מאַקס פאָזנאַנסקי

Rubin Bindler Honorary President
רובין בינדלער, ערן פרעזידענט